Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Si ambulavero in medio umbre mortis ...

... Tu mandasti ...

... mandata tua custodire nimis utinam dirigantur vie mee ...

... mandas iustificationes tuas ...

Fac mecum domine signum in bono ut videant qui me oderunt et confundantur quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me. ℣ Inclina domine aurem tuam et exaudi me quoniam inops et pauper sum ego. GR In deo speravit cor meum et adiutus sum et refloruit caro mea et ex voluntate mea confitebor illi. ℣ Ad te domine clamavi deus meus ne sileas ne discedas a me. OF Intende voci orationis mee rex meus et deus meus quoniam ad te orabo domine. CO Qui biberit aquam quam ego do ei dicit dominus fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam.

Verba mea auribus percipe domine intellige clamorem meum intende voci orationis mee ...

PS Quoniam ad te orabo domine mane exaudies vocem meam.

GR Si ambulem in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es domine. ℣ Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt.

OF Gressus meos dirige domine secundum eloquium tuum ut non dominetur omnis iniustitia domine.

CO Nemo te condempnavit mulier nemo domine ...

℣ Et quod cum ... solutum et in celis. OF In nomine ... CO ...

Sacerdotes dei benedicite dominum sancti et humiles corde laudate deum. PS Benedicite omnia opera domini domino laudate et superexaltate eum in secula. GR Iuravit dominus. ℣ Dixit dominus. TRACTUS Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius cupit nimis. ℣ Potens in terra erit semen eius generatio rectorum benedicetur. ℣ Gloria et divitie in domo eius et iustitia eius manet in seculum seculi. OF Veritas mea. CO Fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram.

Rorate celi. PS Celi enarrant. GR Tollite portas. ℣ Quis ascendet. TRACTUS Audi filia. OF Ave maria. CO Ecce virgo.

Circumdederunt me gemitus mortis dolores inferni circumdederunt me et in tribulatione mea invocavi dominum et exaudivit de templo sancto suo vocem meam. PS Diligam te domine virtus mea dominus firmamentum meum et refugium meum et liberator meus. GR Adiutor in opportunitatibus in tribulatione sperent in te qui noverunt te quoniam non derelinquis querentes te domine. ℣ Quoniam non in finem oblivio erit pauperis patientia pauperum non peribit in eternum exurge domine non prevaleat homo. TRACTUS De profundis clamavi ad te domine domine exaudi vocem meam. ℣ Fiant aures tue intendentes in orationem servi tui.

me — co Illumina faciem tuam ſuper ſeruum tuum
& ſaluum me fac tu a in miſericordia a domine non confun
dar quoniam inuo ca ui te

Exurge quare obdormiſ domine exurge & ne repellaſ in finem
quare faciem tuam auertiſ obliuiſceriſ tribulationem noſtram
adheſit interra uenter noſter exurge domine adiuua noſ
& libera — noſ. ps Deus auribus noſtris audiuimus patreſ noſtri annun
ciauerunt nobis. GR Sciant — genteſ quoniam nomen
tibi deus — tu ſo — luſ — altiſſimuſ — ſuper
om nem ter ram. Deus meuſ pone illoſ ut ro —
— tam & ſicut ſti — pulam — ante fa —
— ciem uenti — TRACTUS.

Commouiſti — domine — ter — ram & con tur
baſti e — am. V Sa — na contri
ciones e — iuſ quia mo — ta eſt. — V Vt fugiant
— a facie ar — cuſ — ut liberemur —
electi tui. — OF Perfice greſſuſ meoſ
in ſemitiſ tu — iſ ut non moueantur ueſti gi a — mea incli
na aurem tuam. et exaudi uerba mea mirifica miſericor
diaſ tuaſ qui ſaluoſ faciſ ſperanteſ — in te domine. CO Introi
bo ad altare dei — ad deum qui leti ficat iuuentutem me a.

Eſto michi in deum protectorem & in locum
refugii ut ſaluum me faciaſ quoniam firmamentum meum &
refugium meum eſtu & propter nomen tuum dux michi eris
& enutries me. ps In te dne ſperaui non confundar in eternum
in iuſticia tua libera me & eripe me. GR Tu — es deus — —
— qui facis mirabilia — ſo — luſ — notam feciſti in gen — ti
buſ — uirtu tem — tuam — V Liberaſti in
brachio tuo — po — pu — lum tu
um filioſ iſrahel — et
— TRACT Iubila te domino omnis

OF Exaudi deus orationem — me — am & ne deſ
pexeris de precatione — me — am intende — in me —
& exau — di me. CO Quis dabit ex ſion ſalutare iſrahel
cum auerterit dominuſ captiuitatem plebis ſue exultabit ia
cob — & letabitur — iſrahel.

Ego clamaui quoniam exaudiſti me deus inclina aurem
tuam — & exaudi uerba me — a — cuſtodi me — domi ne
ut pupillam ocu li ſub umbra — ala — rum tua — rum pro
tege — me. ps Exaudi dne iuſticiam meam intende de pre
cationem meam. GR Ab occultis me — is munda me —
do mi ne — & ab alie — nis — parce
ſer uo tu o — V Si mei non fuerint
dominati — tunc — immaculatus
e — ro & emunda — bor —
a delicto maximo — OF Dextera dni. CO Domine
quiſ habitabit in tabernaculo tu o aut quiſ requieſcet
in monte ſancto — tu — o qui ingreditur ſine macula &
opera — tur iuſti — ciam.

Ego autem in domino — ſpera ui exultabo & letabor — in
tu a miſericordia quia reſpexiſti humili — tatem meam
ps In te dne ſperaui non confundar in eternum in tua iuſticia
libera me. GR Miſerere michi — domine — quoniam infir
mus ſum ſana me — domi ne. — V Conturba
ta — ſunt omnia oſſa me
— a — & anima me a — turbata eſt ualde —
— OF Domine — fac me —
cum miſericor — diam — tu am propter nomen tu — um
quia ſuauiſ eſt miſericor — dia — tu a. CO Honeſ michi
— ad implebis me leticia cum uultu tuo domine

Salus populi ego ſum dicit
dominus de quacumque tribulatione ...

A[lia]s Dnice amicitie [illegible] primas hec est regula singulis
Q[uarum] Bini [illegible] regit hec dicat cetera [illegible] ultima

Attendite: prima: Berng: laudem sigerunda
sequenti

M. Th. u. Sch. 36
2 f

1) Vorell. 122
2) 189
3) 188
4) 963 (3?)

M. Th. Sch
38

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ascreus poeta

Optimus hic ipse qui novit cuncta ingenio
Prospiciens dein finis meliora futurus
Egregius laude rursum parenti recte monenti
At qui nec aliquis nec sibi consulit et qui
Alterius dicta fugit vir inutilis restat

Mantuanus

Gloria perfecta certe quid gloria quid laus
Quid fama est quid honos quorum et opinio vulgi
Memoria longa dies abolet cum cuncta recessit
Vera fit aberunt et haec cum soli decidet
Qui curare felicitat tamen sed cum possunt
In patria stulti certes qui credit et condes
Stultus dicuntur qui sunt et contigit esse
Stultus qui et natus cumulet aeterna partes
Absunt et quod laudat stultissimus et qui
Nil facere ipse potest aliis facienda docet

Tractatus de instru[...] simplicium confessorum | de fraternitate
Retractatio beati Augustini de agone christiano | fratribus in claustro latino
Liber eiusdem de sermone domini in monte habito
Similiter eiusdem de eo quod scriptum est Quis est homo qui vult vitam et videre dies bonos
Carmen bertolinus | Directum patule
Epistola contra toream | Pluribus epistole Bing[...]
Sermo Iohannis Crisostomi de penitencia | Pondus mete

Comparatus est liber iste a prepositis in walth
pro [...] Augustini qui in vita dedit
quedam [...] [...] [...] ob salutem anime
sue et [...] actus [...] oratione pro
[...] participacionis [...]

Voull. 122.

Incipiũt Rubrice ſup Tractatũ de inſtructione ſeu directione ſimpliciũ cõfeſſorum. Et primo
¶ De ptãte cõfeſſoris in audiendo confeſſiões a abſoluendo. ·1·
Quis ſit ꝓprius ſacerdos. ·2·
De caſibꝫ reſeruatis dioceſanis qui ſint. ·3·
De peritia ↄfeſſoris quã hr̃e debeat. ·4·
De interrogacõibꝫ fiendis a ↄfeſſore. ·5·
De caſibꝫ in quibꝫ oꝫ iterare ↄfeſſionẽ. ·6·
De ↄtricõne quã debet hr̃e penitens. ·7·
De ↄdicõibus confeſſionis. ·8·
De exc̃acõibus latis a iure ↄi poſite per ordinẽ ſicut inueniũtur in decretalibꝫ. ·9·
De exc̃acõibꝫ extractis de quibuſdã cõſtitucõibus extrauagantibꝫ a Bonifacio octauo poſt cõpilacõnem libri ſexti. ·10·
De excõicacõibus minoibꝫ que ſepant a ſacramentis. ·11·
De mõ inſ̃rogandi ↄfeſſoris ↄfitẽtem. ·12·
De inſ̃rogacõne cir̃ decẽ p̃cepta. Et p̃mo. De p̃mo p̃cepto ſcꝫ. Non hẽas deos alieńs. ·13·
Item de pnoſticacõe. ¶ Quo ad aues. Quo ad ignẽ. ¶ Quo ad aquã. ¶ Quo ad terrã. hẽs in eodẽ capitulo ꝑtracto.
De ſecũdo p̃cepto ſcꝫ. Non aſſumes nomẽ dei tui inuanũ. ¶ De Blaſphemia. ¶ De Periurio De adiuratione. ·14·

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

De tcio p̄cepto.ſ.vt diē ſabbati ſcīfices. .17.
De q̄rto p̄cepto.ſ.hēas i honore pntes. .16.
De gubnacōne pntum quo ad filios ꝛ familiā
De quinto precepto.ſ.Non occides. .1ʌ.
De ſexto p̄cepto.ſ.Non mechaberis. .18.
De ſeptimo p̄cepto.ſ.Non furtū facies. .19.
De fraudulentia. De rapina. de ſacrilegio
De vſura. De cambio. De falſificacōne. De
hijs oībus hētur in.c.de.vij p̄cepto.
De Octauo p̄cepto.ſ.Non loq̄ris cōtrā proximū
tuum falſum teſtimoniū. .20.
Primo de pnicōſo. De mēdacio iocoſo. De
mendacio officioſo. De detractione. de hijs
vide in capitulo p̄dicto.ſ.de octauo precepto.
De.9.p̄cepto.ſ.nō deſid'rab' vxorē ꝓximi tui .21.
De decimo precepto ſcꝫ.Non concupiſcas rem
proximi tui. .22.
Sequūtur capitula Secūde ptis tractātes de
vicijs capitalibꝫ ꝛ ſpēbꝫ ꝛ filiabꝫ eius. .23.
Et Primo De ſupbia. De preſūpcōne. De
ingratitudine. De inobediencia. De ſciſma
te. De infidelitate. De ambicōne. De de
riſione. De iudicio temerario. De curioſi
tate. De adulacōne. De inani gloria. De
immodeſtia virorū. De immodeſtia mulieꝝ
De ypocriſi. De iactātia. De ↄtencōe. De
diſcordia. De ptinacia. Et de oībꝫ hijs i.c.ꝓx.

de ſingularitate ſiue preſūptione nouitatū.
de ſecūdo pccō mo͛li.ſ.inuidia ꝛ ſpēbꝫ ꝛ filiabꝫ
eius. ·24·
de inuidia. ¶ de odio. ¶ de ſuſuracōe. ¶ de
exultacōne in aduerſis ꝓximi. ¶ de triſticia
in proſperis proximi. de hijs tractatur in dicto c.
de .3. pccō mo͛li.ſ.ira ꝛ ſpēbꝫ ꝛ filiabꝫ ei9 ·25·
de Jra. ¶ de indignacōe. ¶ de tumore mētis
de clamore. ¶ de ꝯtumelia. ¶ de blaſphemia
de rixa. ¶ de ſedicōe. de hys tractatur i. c. p̄dicto
de quarto pccō mo͛li.ſ.Accidia et ſpeciebꝫ et
filiabus eius. ·26·
de accidia. ¶ de deſpacōne. ¶ de preſūpcōe
de impugnacōe veritatis agnite. ¶ de obſtiā
cōne. ¶ de inuidia fraterne grē. ¶ de impeitē
cia. ¶ de rācore. ¶ de puſillanitate. ¶ de ocio
ſitate. ¶ de torpore ſeu pigricia. ¶ de euaga
cōe mētis. ¶ de negligētia cir͛ ea q̄ tenet facere
de negligencia ꝯfeſſionis. ¶ de negligencia
oraconis. de hys oībꝫ tractat in. c. p̄dicto.
de quito pccō mo͛li.ſ.auaricia ꝛ ſpeciebus et
filiabꝫ eius. ·27·
de auaricia. ¶ de ſimonia. ¶ de ꝓdicōe. ¶ de
acceptacōe pſonaꝝ. ¶ de turpi lucro. ¶ de
ludo inhoneſto. ¶ Quibꝫ pſonis reſtitui debꝫ
quod ab eis lucrat in ludo. ¶ de inquietudiē
circa tpalia. ¶ de ſecūdo modo auaricie que

cõſiſtit in retinendo. ¶ De tercio mõ auaricie que ↄſiſtit in inordinate amando. ¶ De prodigalitate. de hijs oibus vide ſup̄ in. c. p̄x.
De Sexto peccato mortali. ſ. Gula et ſpeciebus & filiabus eius. .28.
Et Primo. ¶ De Gula. ¶ De ieiunio. ¶ De ebetudine. ¶ De inepta leticia. ¶ De coreis. ¶ De multiloquio. ¶ De ſcurrilitate. ¶ De immundicia. ¶ De pollucõe. de oibꝫ hijs hẽs in p̄dicto. c.
De Septimo pccõ mortali. ſ. luxuria & ſp̄ebus & filiabus eius. .29.
Et Primo ¶ De Luxuria. ¶ De delectacõe morosa. ¶ De filijs Luxurie. ¶ De cecitate mẽtis De precipitacõne. ¶ De incõſideracõne. ¶ De inconſtancia. ¶ De amore ſui. ¶ De odio dei. De Amore vite p̄ſentis. ¶ De horrore futuri ſeculi. de hijs p̄x. ſ. in. c. de Septiõ pccõ mõrli.
¶ Sequũtur Capitula tercie ptis hui⁹ opuſculi de interogacõibꝫ certis. ad certas p̄ſonas. ſm ſtatus diuerſitates. Et Primo. ¶ De interogacõibus Quo ad cõiugatos. ¶ De tpibus prohibitis ad celebrandũ nupcias ſeu mr̃imonium. Et de actu ↄiugali. .30.
De interogacõibꝫ quo ad p̄ncipes & rectores. 31.
De interogacõibꝫ circa Judices. .32.
De interogacõibus circa Aduocatos Procuratores et Notarios. .33.

De īterrogacōibꝫ cir̃ mgr̃os ⁊ doctores. 34.
De īterrogacōibꝫ circa ſcolares. 35.
De īterrogacōibus circa medicos. 36.
De īterrogacōibus circa aromatarios. 37.
De īterrogacōibus circa mercatores. 38.
De īterrogacōibꝫ cir̃ mechaīcos ī gn̄e. 39.
De īterrogacōibꝫ cir̃ mechaīcos ī ſpē. 40.
Circa lanificeſ.
A tabernario ⁊ hoſpite.
A macellario.
A piſtore.
A Sartore.
Ab aurifabro.
A Cerdone.
A locatore equorū.
Ab hiſtrione.
A muſico.
A ſeruitoribꝫ vel collaboratoribꝫ ī quocūqꝫ artificio.
A ruſticis ⁊ agricolis. 41.
A pueris ⁊ puellis. 42.
Circa clericos ī cōmuni.
Circa bn̄ficiatos ⁊ canonicos. 43.
Circa religioſos ⁊ religioſas. 44.
Quo ad votum paupertatis.
Quo ad votum caſtitatis.
Quo ad votum obedientie.

De hijs interrogacōibus h̃etur ī capitulo immediate ꝑdicto.

Quo ad diuinū officiū.
De exercitio.
De cōuerſacōne cum alijs.
De execucōne officij ſibi cōmiſſi.
De ſtudio.
De oratione.
Quo ad conſagneos. de hijs vide in. c. p̄cedēti
De excōicacōibus religioſorū. ·25·
Circa prelatos in cōmuni. ·26·
Circa ep̄os ⁊ alios ſupiores. ·27·
Capitula quarte ⁊ vltime partis huiꝰ tractatus que tractant de abſolucōne ⁊ penitētie iniūctione. ·28·
Circa infirmos. q̄d agendū ſit. ·29

¶ Prologus ſup Tractatū de inſtructōne ſeu directōne ſimpliciū ꝯfeſſorū Editū a dn̄o Anthonino archiepō florentino.

DEfecerūt ſcrutātes ſcrutinio ait pſalmiſta. Scrutantes aliorum pccā ſūt cōfeſſores. Scrutiniū autē eſt inquíſitio facta in confeſſione. In quo qꝛ multi confeſſores deficiūt non bene ⁊ ſufficienter ſe habētes in audientia cōfeſſionis conſequēter deficiūt etiā in ſe a gracia dei ⁊ multum offendētes. Ne ergo deficiāt quod eſſe ad ſui ⁊ aliorū pnicie diligēter cōſiderent ⁊ obſeruent quod ait Aug⁹ in decre. de pe. di. vi. c i. videlicꝫ Caueat ſpūalis iudex vt ſicut non cōmiſit crimen nequicie ita non careat munē ſcie. Judiciaria enim ptās hoc expoſcit vt quod habeat iudicare diſcernat. Diligens igitur inquiſitor ⁊ ſubtilis inueſtigator ſapiēter ⁊ quaſi aſtute interroget a penitente que forte pre verecūdia vellet occultare. Hec ille. Vbi tria inſinuat p̄fatus doctor que requirūtur in ydoneo ꝯfeſſore. Et primū eſt ut habeat auctoritatē ſiue ptātem abſoluendi competentē. Secūdū vt hēat ſciaꝫ ad hmōi ſufficiētem. Terciū vt faciat int̄rogacōnem de peccatis diligentem.

¶ De ptāte ꝯfeſſoris in audiendo ꝯfeſſiones ⁊ abſoluendo. ¶ Capitulū pⁿmū.

QVantū igit̄ ad pⁿmū vt habeas auctoritatē audiendi cōfeſſiones. ſi es in ordine mendicantiū requirit̄. Primo ꝙ habeas licenciā a ꝑlatis tuis nō ſolū quo ad frēs ſed quo ad ſeculares. Secundo ut hēas licentiā a ꝓprio ſacerdote eius quū eſt audiendus vl' ſpeālem vl' gnālem. ſ. ꝑ pñtacōēꝫ factā corā dioceſano vel aliq̄d equiualens. ſcd̄m formā de ſepul'. du. Et ex hac licēcia non vales abſoluē hn̄tes domicilia i alijs dioce. nec etiā hoīes illius dioce. in q̄ pñtatus es extra ipam dioceſim ſm̄ fran. ⁊ ab. ⁊ laud. Nec vales abſoluē ab aliq̄ excācōe maiore. nō habēdo aliā auctoritatē ſpecialē ſup hoc. ꝙ ſi hoc facis abſoluēdo aliquē ab aliq̄ ſentencia ſcient̄ vel ex ignorātia iuris ſentēciā excōis incurris. a qua citra ſedem aplicam non vales abſolui. Et hoc verum eſt de ſentēcia iuris. Secus ſi abſoluēs a ſentencia hoīs quia q̄uis male faceres et ille non eſſet abſolutus non tamen ſententiā excōicacōīs incurreres ſm̄ Pe. extra de preui. re. in Cle. Item ex tali licencia ſic habita. non vales abſoluere a peccatīs. quorum abſolutio dioceſano reſeruatur.

¶ Et q2 qui ſūt tales caſus circa hoc ſūt varie
opiniões ꝛ aliq̄ plures ꝛ aliq̄ paucores ponūt
Et in hoc multū ſtatur ↄſuetudini dioceſiū vel
dioceſanorū. Jdeo nō firmit' inhereas ei qd dr
de iſta materia in ſūma piſana quātū ad illos
caſus expreſſos. Sed ut cautius ꝛ clarius pro
cedas a dioceſano queras quos caſus velit ſi
bi reſeruare quibus expreſſis de ipſis te non
impedias ſed ab oibus alijs auctoritatē ſiue li
centiā petas. ¶ Si ergo habes pre manib9 ca
ſum alicui9 pcc̄i ſolū a quo non potes abſoluē
ſi alias penitens eſt bene diſpoſitus abſoluas
tu ab hijs a qb3 valeas ꝛ de reſiduo mittas
eum abſoluendū ad illū qui habet ſup hoc au
ctoritatē vel tu vadas pro eo ad capiendum
auctoitatē. ¶ Sed ſi repis eum innodatū aliq̄
ſentētia excōicationis maioris a qua nō potes
abſoluē quia ſc3 ſup hoc non habes auctorita
tē ſpecialē. non abſoluas cū a pcc̄is. niſi prius
obtinueris abſolucōnem excōicationis ab eo
qui pōt. Quia ſm Tho. in. iiij. di. xviij. abſolu
tio ab excōicacōne debet precedē abſolucōem
a pcc̄is. quia excōicatus non poteſt abſolui a
pcc̄is cū non ſit particeps ſacramētoꝝ. Et id
circo cautū eſt. ante interrogacōnem de pcc̄is
interrogare de hijs ꝓpter q̄ poſſis ſuſpicari ↄfitē
tem incidiſſe in aliquā ſentētiā. ne vi3 audiēs

peccato et non valendo impedire abſolucōem
propter impedimentū excōicacōnis remaneat
ſcandaliſatus. ¶Ab excacōne autem minori
que.ſ.incurritur participando precipue cum
excōicatus in caſu non conceſſo. nec tamen in
crimine ꝓpter quod ille eſt excōicatus. quia
tunc et ipſe pariformiter eſſe ligatus. extra. e.
Concubine vales abſoluē et debes ante abſo
lucōnem a peccatis. ¶Perſonas autē hn̄tes
domicilia ex̄ dioceſim vbi habes auctoritatem
a dioceſano ut poſſis abſoluere. oportet ut vel
tu vel ipſe qui eſt audiendus ſup hoc habeat
licentiā ſpeālem vel generalem. ¶Sacerdos ve
ro ſecularis ſi habet beneficiū vel ecciam que
habet curam aīarum. eo ipō quo ipam recipit.
hab; licentiā audiendi cōfeſſiones parrochi
anorū illius eccie ſolum ſine alia licentia ſpeci
ali. non tamen ex ipſa licentia tali poteſt ab
ſoluere a caſib; Epō reſeruatis. nec etiā poteſt
audire prochianos aliarū ecciaꝝ niſi hēat licē
tiam ab Epō ſup hoc vel alio qui dare poſſit. ꝗ
ipſe penitēs hēat licentiā ut poſſit ꝯfiteri. et hoc
ſiue ab Epō. ſiue a ſuo prochiali ſacerdote. ut
dicit hoſtien̄. in Sūma. ¶In articulo tamen
mortis poteſt quilibet abſolui a quolib; ſacer
dote. etiā non habente ſup hoc auctoritatē vbi
qui poſſet non adeſſet. ꝗ a quacūq; excacōnis

excõicatus eras notorie. Nam ſm pe. de. pal. ab ſolutio ab occulte excõicato tenet ut habes infra in ſcda parte. de abſolucõne ꝓpter abſolucõnem tamen a peccatis ſolum in caſu non conceſſo ꝛ ſi grauit peccas ſmãm tñ excõis vel aliã non incurris. Dicunt etiã Inno. hoſti. et Guil. ꝙ qui confeſſus eſt ei qui de iure nõ hab; beneficiũ puta ſymoniaco vel intruſo. ꝛ hmõi quãdo hoc ſcitur tenetur iterũ cõfiteri ei qui poſſit eum abſoluẽ. ex de pe. ꝛ re. Si eps li. vi. Sed regularit ſm hoſti. deb; quis ꝓprio ſacerdoti confiteri. vel alteri de eius licencia Ex de pe. ꝛ re. et de pe. di. vi. Placuit.

Quis ſit ꝓprius ſacerdos.

Est autẽ ꝓprius ſacerdos. ppa quo ad oẽs. Legatus quo ad eos qui habent domiciliũ in terris ſue legacõis. Epus quo ad eos qui in ſua dioceſi habẽt domiciliũ et nõ ſunt exempti. Sacerdos prochial. quo ad ſuos prochianos. Et prelatus in eccĩjs vel monaſterijs ſeu cõuentib; exemptis quo ad ſubditos ſuos. Itẽ plati. ſ. pñarche Archepi Epi et alij exempti plati poſſunt ſibi eligẽ confeſſorem et eciam Cardinales abſentes cauſa legationis. extra de pe. ꝛ re. Ne pro dilatione li. vi. Qui tamen confeſſores electi nõ poſſunt abſoluere ipm a maiori excõicacõe ꝛ in caſib;

grauioribꝫ ex̄ de pe· et re· Si epus li· vi· Quia igit̄ confeſſores inſtituti in ordine p̄dicatorū ⁊ minoꝝ poſtq̄ fuerint pn̄tati per ſupiores ſuoſ diocesanis · et ab eis acceptati ſi ſine cā iuſta abſoluendi licentiā dare recuſarent diocesani Ex de· dudū· de ſepul· pn̄t audire confeſſiones non tamē ex hoc abſoluē a caſibus reſeruatis ipſis diocesanis nec tenētur penitētes qui volūt eis confiteri de illa dioc̄· petē licentiā a prochiali vel alio· Quinymo eis inuitis ⁊ cōndicentibus. Et glo· B· que dicebat ↄtrariū fuit tanq̄ falſa cōdempnata p Cle· iiij· in quodā p̄uilegio ordinis p̄dicatorū et minoꝝ· Et hocipſum tenet Jo· an· ex̄ de pe· ⁊ re· Si Epus· li· vi· nec tenetur etiā ſic confeſſus proprio ſacerdoti confiteri ut in ex̄uagāti Jo· xxij· que incipit· Vas electionis · Poſſunt etiā diocesani ſine predicta ſolēpnitate ſcilicꝫ pn̄tacōnis dare licentiā p̄dictis religioſis audiendi ↄfeſſiones ⁊ ↄmittere juriſdictionē eis ut placet ⁊ licentia data ſiue per pn̄tacōnem ſiue per alium modū durat poſt mortē prelatorū quouſqꝫ fuerit eccījs prouiſū ⁊ hoc ex p̄uile· Cle· Item ſcdm Tho· in· iiij· di· xvij· Si ſubditus ſcit ꝓpriū ſacerdotē eē hereticū ā ſollicitantē ad malū aut fragilē ad peccatū qd quis ei ↄfitetur et pronū vł ſi probabiliter eſtimatur reuelator cōfeſſionū vł ſi

ſententia etiã aplice ſedi reſeruata. quo ad ab
ſolucõꝫ. et ab oi caſu peccatorũ q de q̃cunqꝫ dio
ceſi exiſtẽt. Si tñ piculũ euadit q̃ñtũ ad ſñias
excõcõis oportꝫ ꝙ ſe etiã repñtet ei qui regu
larit̃ valet abſoluẽ alias reincidit in eaſdem
ſñias. et hoc debes ei declarare. Et q̃uuis ex ſñia
excõicacõis ꝓpter iniectionem manuũ violẽ
tam cuius abſolucõ eſſet aplice ſedi reſeruata
poſſet q̊s abſolui auctoitate Epi ſui in q̃buſdã
caſibus ex̃ articulum mortis ut no. Innoc. ti.
de excõicacõibus. Excõicacõne p̃ma. Iſtud tñ
non eſt extendendũ in abſolucõne ab excõica
cõib; alijs aplice ſedi reſeruatis et ſentẽtijs ab
hoie. Sꝫ ſolum pmittit̃ in articulo mortis abſo
lutio hec: ſm Inno. Sed multi doctores in hoc
dicunt cõtrã Inno. Vnde de iſta materia habes
diffuſe in iſta parte p̃ma. C.xxij. quod incipit
eos qui ibi oĩno videas. ¶ Et quia qui ligatus
eſt non valet aliũ abſoluẽ ideo ſi eſſes aliqua
ſñia irretitus excõicacõis maioris vel ſuſpen
ſionis. et hmõi auctoritate ɔceſſa vti nõ vales
Quod ſi cõtingeret vl' p ignorantiã vel per in
aduertentiã vl' certã ſciam te aliquẽ abſoluẽ
a quo nõ valebas ſiue ſentẽtia ſiue pccõ vltra
pcc̃m ɔmiſſum teneris ſi vales ɔmode. manife
ſtare illi errorẽ cõmiſſum. cũ apud eccĩam mili
tantẽ non ſit abſolutus. Hoc tamẽ verũ eſt ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

peccm de quo q̄s habꝫ cōfiteri ſi cōmiſſum coñ
cū. In hijs ꝛ ſimilibꝫ quibꝫ timet penitēs pro
babilit̄ ex ꝯfeſſione ſibi vel ſacerdoti piculum
imminē. debet recurrē ad ſupiorē vel petē licen
ciā alteri ꝯfitendi. quā ſi hr̄e non pōt vel non
poſſit. Idē iudiciū eſſet ſicut ꝛ de eo q̄ nō habꝫ
copiā confeſſoꝝ. Idē tenent. pe. Al. ꝛ Inno. et
addūt ꝯſequent̄ ꝙ ſi nccitas imminēt et aliū
nō poſſit hr̄e confiteat̄ peccm in gn̄e ſine eo de
quo poſſit ꝓuenire malū. ¶ Itē ſcḋm hoſti. va
gabūdi ꝛ qui querūt domiciliū quo ſe ꝯferāt
pñt vbiqꝫ cōfiteri. hijs tñ qui valēt abſoluē
ꝛ audire ꝯfeſſionē. Et ſcḋm eūdē qñ quis itra
turus eſt iuſtū bellum vel mare ꝛ deeſt ꝓprius
ſacerdos pōt alteri ꝯfiteri ſine licencia. ¶ Itē
ſcḋm Guil. pegrini romipete. negociatores ꝛ
viatores ſi ceperint perā ꝛ baculū a ꝓprijs ſa
cerdotibꝫ vel alit̄ de licencia eoꝝ iter arripue
rint. p̄ſumendū eſt eis data licēcia cōfitendi
Sed ſi ſine licencia iter aſſumerēt nō poſſunt
confiteri alteri. ſ. ut abſoluant̄ niſi in nccitate
Idē Inno. ꝛ hoſti. ¶ Cū aūt debeāt ordinarie
ꝯfiteri Cardinales Curiales Reges ꝛ pn̄cipes
et p̄lati non exempti et canonici ꝛ plbani vel
clerici et q̄ hn̄t domiciliū in diuerſis dioceſibꝫ
vide in Sūma. hoſtieñ. de. pe. ꝛ re. Et in Sūma
Piſan. Confeſſoꝛ 3. 7. 13. et in ſequentibus.

¶ De caſibus reſeruatis dioceſanis.

Sti ſunt caſus dioceſanis reſeruati. Et p̃mo in ſũma Piſani. c. Confeſſor. dr q̄ Bñdict9. xi. declarauit q̃tuor caſus eſſe de iure ꝛ. v. de conſuetudine. Primus. pcc̃m clerici. ꝓpter qd incurrit irregularitatẽ. Secũd9 de incediarijs. Tercius de pccõ vbi eſt indicenda ſolẽpnis pnĩa Quart9 de excõicacõne maiori. Qñtus de homicidio volũtario. Sext9 de violacõne eccĩaſtice libertatis. Septim9 de violacõne immunitatis Octau9 de falſarijs. Non9 de ſortilegijs. Quia illa extrauagans. Bñdicti vacat per cle. dudũ. de ſepul. Ideo non pñt induci pro iure comuni ſʒ pie pñt credi q̄ ſcʒ vir ſapiens ipẽ Bñdict9 bñ declarauit. Dicit tñ poſtea q̄ pñt Epi in ſuis Epatibus prout eis videbit expedire reſeruare ꝛ multomagis cõſiliũ ſinodale ꝛ ꝓuinciale ¶ Jo. an. ex̃ de pe. ꝛ re. c. Si epus. li. vi. glo. ȝ. dicit eſſe caſus reſeruatos. Blaſphemiam dei et ſcõrum ꝛ mr̃imoniũ clandeſtine ↄtractũ inter dictũ alias eccĩe eſſe. Dicit etiã q̄ ſolet Epus reſeruaẽ caſus omniũ publicorũ criminũ enormiũ. Oppreſſores filiorũ cũ ꝓpoſito vl̕ ex caſu Caſus falſi teſtimonij. piurij. Inceſtus. corrupcõnis monialiũ. coitus cum brutis. cuiuſlibʒ ſortilegij homicidij et hijs ſimiliũ. ¶ Hoſtienſ in ſũma que dr copioſa ponit omẽs predictos

caſus ⁊ addit. Jtē de vicio cōtͣ naturā ⁊ mariē
cū brutis. Jtem ſi ipē Epus audiuit cōfeſſionē
de aliquo pccō. ⁊ concludit ꝙ etiā de alijs enor
mibꝫ q̄ ꝯſuetudo gn̄alis et ſpeālis epis reſuat
Jdē iudiciū eſt ī quibꝫ etiā Epi aliquotiēs mit
tūt pccōrem ad ſedē aplicam ꝓpter enormitatē
criminū ⁊ aliquociēs ad terrorē. Guil. Spe. in
ſuo repertorio vltra predictos caſus addit. de
verberātibꝫ prēm ⁊ mrēm. de deflorantibꝫ virgi
nes vi oppreſſas vl' ſeductas. de baptiſantibꝫ
ꝓprios filios ſine nccītate. de tenentibꝫ ad ba
ptiſmū ſiue ad cōfirmacōem ꝓprios filios ſine
nccītate. de cōtͣhente mr̄imoniū poſt votū caſti
tatis de ſimoniacis in quocunqꝫ gn̄e de fornica
cōne cū iudea vel ſarracena. de cōcipiente filiū
ꝑ adulteriū quē vir credit filiū ſuū. de ꝓcuran
te aborſū in ſe vel alia. de cōtͣhente mr̄imoniū
poſt ſponſalia iure firmata. de coeūte cū bapti
ſata ab eo. vel cuiꝰ confeſſionē audiuit de vſu
rarijs. de celebrante in altari non conſecrato.
vel ſine ornamento. vel ſine indumentis. de ce
lebrante non ieiunio. Jn fine autem ſic dicit.
Ponē tot caſus nihil aliud eſt ꝙ ſacerdotum
poteſtatē reſtringē. Vnde breuiter dico ſacer
dotes oīa poſſe in occultis quo ad forū pn̄ialē
que ſpecialit' non ſūt in iure Epis reſeruata. et
que non ſunt ipis ſacerdotibꝫ directe vel per

aliquā ꝯſequentiā inmedicta ar. eꝫ. videat ſi et
de ſen. ex. nup. hoc tñ fateor ꝙ vbicūqȝ graue
delictū fuerit vel enorme ſupioris eſt iudicium
requirendū vł etiā ꝓpter caſus nouitatē vel
ambiguitatē. Idē etiā fateor de oībus caſibus
in quibȝ ſic fieri eſt in qualibȝ eccīa conſuetū
Jo. de lig. in declaracōne quam fecit ſup decre.
Omis vtriuſqȝ dicit ꝙ frēs p̄dicatores et mio
res poſtꝙ fuerint diocesanis p̄ſentati pn̄t ab
oībus pccīs abſoluē exceptis tñ epis reſerua
tis in iure ꝯmuni. Probat aūt hoc ſic. n. viij9.
in ꝯſtitucōe ſup cathedrā de ſepul. Int̄ cetera
de confeſſoribȝ. qn̄tū ad frēs p̄dicatores ⁊ mio
res ſic dicit. Statuimus et ordinamus auctori
tate p̄dicta ut Magiſter p̄dicatoꝝ ⁊ miniſter
minoꝝ gn̄alis vel alius de hoc ibidē p conſtitu
cōem predictā deputati ad pn̄iam p̄latorum
p ſe vł per alios ſe conferāt ⁊ hūiliter petant
ut frēs qui electi fuerint ad audiendas ꝯfeſſi
ones ſubditoꝝ ſuorū audire valeant de licētia
gracia ⁊ bn̄placito eorundē p̄latoꝝ ⁊ ſequitur
ibidē. ī. Si vero p̄lati hanc licentiā exhibē recu
ſauerint. Nos illā ex nūc cōcedim9 fribus ſic
electis de aplice ptātis plenitudine. Ex quo ſa
tis datur intelligi ꝙ conditor canonis magis
intendit ꝙ mgr̄i ⁊ ceteri p̄dicti prelatis eccīe
debitā reuerentiā in ho casu exhibeant ꝙ̄ ab

tis dictã licentiã obtineant ꝙ ea ab ipſis non obtẽta firmius p iſtũ canonẽ obtinet. ¶ Cõ ceſſa igr̃ hmõi licentia ⁊ obtenta oñdit papa qñta ſit auctoritas q̃ in foro pniali cõcedr cum dicit per hmõi cõceſſionẽ non intendim⁹ fratribꝫ ipis ptãtem ob hoc impendẽ amplioꝛẽ ꝙ̃ in eo curatis ſeu ſacerdotibꝫ prochialibꝫ eſt a iure conceſſa. Sed ſm̃ Guil. in repoꝛtoꝛ. in Rubca Sup quibꝫ ſit penitẽs ad Ep̃m remittend⁹. Sa cerdotibꝫ prochialibꝫ eſt a iure cõceſſum ꝙ in occultis qñtum ad foꝝ penitencialẽ pñt impo nere pniam de oĩ crimine exceptis caſibꝫ ep̃is reſeruatis in iure ar. ex̃ de iudi. Atſi clerici de ſen. ex̃. Nup. Et hec auctoritas ↄcedr per cõſtitu cõnem dictã fratribꝫ predictis. ¶ De caſibus autẽ per cõſuetudinẽ vel per Ep̃os reſeruatis quos hoſtienſ. ⁊ plures doctores ponũt coĩter. Idem Guil. dicit. Tot caſus ponẽ nihil aliud eſt ꝙ̃ ptãtem ſacerdotũ reſtrigere que tamẽ eſt ſibi plenarie attributa. Vnde dico breui ter ſacerdotem omĩa poſſe in occultis qñtum ad forũ pnĩalem que non ſũt ſpeãliter in iure reſeruata ep̃is vel q̃ non ſũt ipſis ſacerdotibꝫ directe vel per aliquã cõſequentiã interdicta. Habent enĩ ſacerdotes prochiales ptãtem ⁊ iuriſdictionẽ ordinariã ſuper populũ ſibi ↄmiſ ſum ex̃ de pe. ⁊ re. Omnis vtriuſqꝫ. Et licet Ep̃i

poſſint ſibi reſeruare certos caſus. ij. d. iij. No
uo teſtamento. qui tamē ↄpetunt inferioribus
de iure ut dictum eſt. tamē hanc ptātem non
habēt gn̄aliter ſeu ſimpliciť Epi ſuper eos ſm̄
Guilħ. durañ. niſi in duobus caſibꝫ Jnno. di-
recte vt cum aliq̄ fuerint legitīe deprehenſi ꝙ
merito ſint tali ptāte priuati. Alio mō p aliq̄ꝫ
ↄuenientiā ut cum talis caſus euenerit in quo
ad vtilitatē ↄmunem expediat ꝙ talē caſū ſibi
retineat et aliť non. Probat hoc. xxv. q. i. c. de
ecc̄iaſticis ſacramētis vľ priuilegijs vbi dicit
gre. Si nr̄ā defendimꝰ ita et ſingulis quibuſqꝫ
ecc̄iaſticis ſua iura ſeruamꝰ. Nec cuilibet ḡcia
fauente ultra q̄ꝫ mereať imptior. Nec ulli hoc
qđ ſui iuris eſt ambitu ſtimulāte denegabo. xi.
q. i. prouenit dicit. Et ſic ex p̄dictis patꝫ quid
tenēdum ſit de caſibꝫ q̄ſi infinitis reſeruatis p
quedā cōſilia ꝓuincialia ⁊ ſinodalia poſt pro
mulgacōem iſtius cōſtitucōnis q̄ fere euacuāt
totā ptātem ipoꝝ fratrū ⁊ prochialiū cum ſit
tn̄ vtriſqꝫ plenarie attributa a iure nec expe
diūt vtilitati ſubditorū ymo ponūt eis laqueū
in via ſalutis. ¶ Sed quid. ſi aliquid vellēt de
fendē ꝙ hmōi caſus eſſent rōnabiliter reſer
uati quātū ad ipōs ſacerdotes prochiales cū
de foro prelatorū ſint ⁊ eoꝝ ordinacōibꝫ ſint
ſubiecti nūq̄ꝫ fratres predicti ſunt obligati ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hmōi caſus reſeruatos· dicendū q̄ non· Nam exempti ſūt nec ſūt ordinacōib; p̄latorū ſub diti ut extra de exceſ· pla· nimis praua· Et iſta cōſtructio remouet et caſſat omēs cōſuetudi nes et ſtatuta facta et ordinata contra p̄miſſa· in cōſtitucōne vel alicui p̄miſſorū ꝫ· e· nos eteni.

Cum igit̄ concedat̄ hic quātum ad forum pniālem fratrib; ipſis illa auctoritas quā ha bent ſacerdotes parrochiales a iure· qui eſt ab omi crimine· exceptis tamē caſib; Epis re ſeruatis in iure ut dictū eſt· manifeſtū eſt q̄ fratres p̄dicti non tenentur ad hmōi caſus per ſtatuta prouīcialia et ſynodalia reſerua tos· cum non ſint eorum ordinacōib; ſubditi ut dcm̄ eſt p̄mo negando ne ipſi frēs abſol uāt in caſib; reſeruatis Epis in iure de oībus alijs cōceſſiſſe vid; quia vnū negando alterū cōcedendo ꝯceſſit· xxv· di· qualis· Nec poſſunt p̄lati hanc ꝯceſſionem reuocare nec etiā defal ſare nō directe negando eā dum ab eis petitur quia negando ipam firmi⁹ per iſtū canonē ob tinetur ut patz ꝫ· e· Si vero· Nec prohibendo i directe per aliquā ſentenciā vel preceptū· ne parrochiani eoꝝ cōfiteātur eis ut ex̄ de p̄uile· quanto· Nec per retencōnem multorū caſuū ſicut dictū ē quia hoc fiēt in fraude iſti⁹ legis qd fieri nō deb; ut ex̄ de concꝫ· p̄ben· Conſti·

¶ Sileat ergo hic Jo·mo·qui dicit q si Epus
poteſt artare ptatem ordinariā curatorū pōt
multomagis artare extra ordinariā ipoꝝ fra-
trū. Quod p ſupiorē ↄceditur p inferiorē arta
ri ſeu reuocari nō pōt vt patz·ex·i·di·Inferior
Et in Cle·de elec·romani. ¶ Ad reſtitucōnem
autem Cle·de p̄uile·rel·Vbi dicit q religioſi
in caſibus ſedi aplice aut locorū ordinarijs re
ſeruatis quenq̄ abſoluē non p̄ſumant. Reſpō
dendū eſt q intelligit hoc de reſeruatis in iure
ſicut intendit iſta conſtitucō. Non aūt de reſer
uatis per ↄſuetudines vl' ſtatuta aliorū prela
torū quia iſta remouet papa in conſtitutione
prefata. Et p ↄſequens ut videt q̄cquid dicat
per āntiquos vel modernos doc·de talib; caſib;
per Epōs reſeruatis totū reuocat p conſtitucō
nem iſtā ſpecialiter quantū ad dictos fratres
¶ Si eni conſtitucō poſterior licet non faciat
mentionē de priori ipam reuocare noſcatur de
conſtitu·licet·li·vi·multomagis reuocaē deb;
dicta doctorū ſi in cōtrariū pmulgetur hoc Jo·
de lig·Nota tn̄ q preſuppoſita iſta declaracōne
Jo·tanq̄ vera non tamē poſſent p hoc fratres
predicti abſoluē a caſib; reſeruatis p ſinoda
les vbi eſſet annexa ſnīa excōicacōis quia de
iure ↄmuni abſolutio ab excōicacōne pertinet
ad Epm. ¶ Item·remanet adhuc res ſatis

dubia· qui viꝫ· ſint caſus qui in iure reſeruanẗ Epis directe vel per aliquā cōueniētiā a quibus alij vel ipſi frēs nō poſſunt abſoluē· ſcdm eūd· lo· ⁊ quod vnus dicit reſeruatū· alter dicit non reſeruatū· et ideo tucioꝛ via eſt ſi fieri pōt ut ſeruetur quod dictū ē in pncipio capli. Item ex tali licēcia diſpēſacō vel cōmutacō votoꝛū vel iuramētoꝛū· ſcdm omēs pertinet ad dioceſanos quedā tamē ex hijs ppe reſeruantur. ¶ Diſpenſacō aūt incertoꝛū quō vel qñdo ad Epm pertineat· vide ſ· in· 2· pte· i· c· de reſti·

¶ Nota quod dicit Jo· an· ex de offi· vica· ſup ·c· lcꝫ· in glo· q ſi Epus dedit vicariū gnalem· ⁊ in mandato expſſit aliqd de iſtis· q requiritur ſpealis ſecuta gnali clauſula ⁊ omīa alia q per nos poſſumus ⁊ etiā ſi mandatū exigant ſpeciale· Scdm hoſti· ſatis vidꝛ q ſpetialia poſſit ad inſtar pcuratoꝛis· vt ſ· de pcu· quid agēdum. Secus ſi aliquod de ſpecialibꝫ nō fuiſſet expreſſum· hec ibi· Quod vidꝛ intelligendum quātum eſt de virtute verboꝛū et in foro contentioſo· Nam ſi conſtaret de intencōne concedentis auctoꝛitatē· etiam ſi aliquod ſpeciale non exprimeret in gnali conceſſione· videtur ſpecialia conceſſiſſe· xxij· q· v· humane. Et idē poteſt intelligi de licentia ſeu auctoꝛitate data ab Epiſcopo vel pꝛelato cōfeſſoꝛibus.

R

¶ De peritia cõfeſſoris quã debet habere. ·R·

QVantũ ad .ĳ. debꝫ confeſſor hr̃e ſcientiã q̃ ſufficiat ad hoc opus debite exequendũ ut ſciat diſcernẽ inter leprã ⁊ leprã · qᷣ multi pliciter põt intelligi. Et primo ſcias diſcernere inter pccm̃ cui annexa eſt aliqua ſententia ex cõicacõnis vel interdicti quo ad omẽs · vł etiã ſuſpenſionis vel irregularitatis quo ad perſo nas ecc̃iaſticas. Et peccatũ cui non eſt annexũ aliqᷣ tale ⁊ in primo caũ ſi eſt excõicatio a iu re ſiue ꝯũ ſiue ꝑticulari ſinodaliũ · ẽmittas eũ ad ſuũ dioceſanũ niſi eſſet caſus ſe · ap · reſerua tus. ¶ Si aũt excõicatio ſit data ab hoïe · tunc nõ valet dioceſanus eũ abſoluẽ ñ eã tuliſſꝫ ſꝫ remittas eũ ad illum qui tulit ſñiam · de hĳs tñ vide plenius infra in tractatu de excõicacõi bus. ¶ Secũdo ſcias diſcernere int̃ leprã pcc̃i mortalis · ⁊ leprã peccati venialis · ſaltem quo ad ꝯmunia. Nam venialia quedã non ſunt de nec̃citate cõfeſſionis. Et ideo non eſt nec̃ãrium ita inſiſtere inquiſicõni de numero et circũſtã tĳs eorũ ſicut de alĳs. Et dico de illis venialibꝫ de quibꝫ clarum eſt ip̃a eſſe venialia. Nam vbi dubiũ eſſet · an ſcꝫ eẽt mõꝛle ã veniale · ſiue ex ipſo actu in ſe · ſiue quia cõfitens neſcit ita de clarare · ꝙ poſſit inde cõcluſio elici · tũc diligen tius eſt interrogandũ. ¶ De lepra vero pcc̃i

mortalis ſcias tercio diſcernere inter leprã et leprã id eſt inter vnã ſpeciẽ et aliam. Non eni ſufficit confiteri peccatum mortale in gn̄e. ſed oportz. q confiteať in vltima ſpecie. ſm omẽs doctores. Sed quia circũſtancie peccati aliqñ variant ſpẽm ideo oportet etiam te ſcire et interrogare de circũſtantijs peccatorũ et maxiẽ que trahunt peccatũ in aliã ſpeciem quia ille ſunt de neccitate confitende. Circũſtancie aũt continentur in hoc verſu: Quis. quid. vbi. per quos. quibz. cur. quõ qñ. Jo. in Sũma confeſſorz ſic expoĩt iſtũ verſũ. Quis vtz ſit maſculus vel fe ia. Juuenis aut ſenex. nobilis aut ignobilis. liber vel ſeruꝰ. Jn digtate vel officiõ cõſtitutus vel nõ. ſane mẽtis vel inſanꝰ. ſciẽs vel ignorãs. clericus vel laycus vel clauſtralis Conſagneus vel extraneꝰ et ſimilia. Quid vtrũ hanc ſpẽm vel illã. ſ. fornicacõez vel adulteriũ vtrũ etiã ſit illud enorme mediocre vel parũ. vtz manifeſtũ vel occultũ. vtrum fctẽs ex conſuetudine vel recens. Vbi. vtrum ſcz in loco ſacro vel non ſacro. Jn domo dñorum vel alibi. Per quos. ſ. mediatores vel nũcios quia omẽs tales ſunt participes crimĩs et ipſe eſt obligatus ꝓ pccĩs eorũ. Quibz. i. cũ quibz pro quibz et cõi quos peccauit. Cur et quali intencõne hoc fecit. et qli temptacõne

inductus · et vtrū preuenit ipē temptacōnem vel fuerit preuentus ab ea · vtrū ſponte vl' coactus · vel quali coactione · vtrū aīmo ludendi vel nocendi. ¶ Quō. de modo agendi vel paciendi dicat ipē peccator. ¶ Qñ. diebꝫ feſtiuis ieiunioꝝ · vel alias · vtrū añ pniām acceptam vel poſt frangendo eam · quia maior ingratitudo eſt. ¶ Sed ⁊ circūſtantias notabilit' aggrauantes pcc̄m etiā ſi non mutēt ſpeciem · tutius eſt dicere · precipue autē interrogandū eſt de circūſtātia. ¶ Cur. id eſt q̄ motu vel fine fec̄ · quia illud aliqñ variat ſpeciē · cū moralia trahant ſpeciem a fine. vñ qui mechatur cū muliere ut auferat ei ſua · magis cenſendus eſt fur q̄ꝫ mechus · quāuis etiam mechia ibi ſit. Sꝫ etiam qñ non mutatur ſpecies multū habꝫ aggrauare vel alleuiare talis circūſtantia pre ceteris · ſcꝫ · cur. Nam ſm Tho · in · iiij · di · xvi · Quāuis circūſtantie que non mutāt ſpeciem pcc̄i non ſint de nccitate ↄfitende · tutius tñ eſt eas confiteri ut dictum eſt · ut verbi gracia. Si furtum faciendo multū vel parū abſtulit. Si rixando leuiter vel acriter vel atrociter percuſſerit · ⁊ hmōi · ſicut dicit petrus in · iiij · d · xvij · Nō tñ necc̄ eſt ad qdlibet pcc̄m etiā mōrle de omibus dictis circūſtantijs interrogare · ſed plus et minus ſcdm peccata ⁊ ipſas circūſtantias.

Alleuiãtes etiã circũſtantias aliqñ ut dicͤ·pe·
in·ꝯ·bonũ eſt dicẽ·pcipue qñ poſſet oriri ſcan
dalũ in mente auditoris ex taciturnitate eius
dicit aũt Tho·in quadã Eplã·ꝙ circũſtantie
que trahũt peccm ad aliud genus·de necitate
ſunt cõfitende·⁊ dicũtur ille que habẽt ſpecia
lem repugnantiã ad aliqđ preceptorũ diuine
legis.Sicut furtũ ſimplicit̃ repugnat huic ꝑ
cepto·Non furtũ facies.Si vero fiat furtũ in
loco ſacro ex circũſtancia illius loci habet re
pugnantiã ad illud pceptum quod eſt de ve
neracõne ſacrorum·et ſic addit noua ſpecies
peccati et ſic de alijs. Et in fine dicit ꝙ illud
quod dicitur circũſtantias non trahẽtes pec
catum in aliud genus peccati·non eſſe de neci
tate confitẽdas non eſt referendũ ad nume
rũ quem aliquis cõfitetur ſi pot quia non eſt
vnum ſed multa. ¶ Scias etiã·ꝯ·diſcernẽ in
ter leprã et lepram·i·inter vnũ peccm ⁊ aliud
quo ad numerũ ne facias de centum vel mille
peccatis vnã leprã videlicȝ non interrogando
de numero ſeu quot vicibȝ omiſit aliquod mor
tale.de quo confitetur.Et ſi dicit ꝓpter multi
tudinẽ iteracõnis ſe non recordari non eſt ſu
bito dimittendũ·ſed inſiſtendũ quãto tempe
ſtetit in illo vicio·et ꝙ frequẽter iterabat in
fra illud tpus utputa quociens in menſe vel

in ebdomada·ut ſic poſſit h'ri numerus illius
peccati·et ſic nō pūctualē ſaltē ſcd'm aliquam
ꝯpacōz·⁊ tñ declarandū eſt ſibi ne dicat plus
ꝙ hēat in conſcīa ſua ſub occaſione·vt inde ſit
magis ſecurꝰ dicendo plus ꝙ minus ut multi
faciūt·⁊ nō bñ· ¶ Scias vltimo diſcernē int' le
prā ⁊ leprā·id ē int' leprā pcci·cui ē ānexa ali
q̄ obligacō ſatiſfactōis vl' reſtitucōis·⁊ leprā
vbi nō ē aliqd tale·Nā i pmo caū vltra pccm
de quo debet dolere·oportz inſiſtē et introgare
ſi eſt paratus ſatiſfacere·Nam vbi non habz
prepatum animū ad ſatiſfaciend ſi poſſet non
eſſet contritus·⁊ p ꝯſeqns non debz abſolui·
¶ De iſta vero materia ſcz ſatiſfaciendi ⁊ reſti
tuendi que valde difficilis eſt et intricata·ha
betur in fine ſecūde ptis vbi aliquid dici pote
rit· ¶ Item ſi confeſſor circa hmōi ⁊ alia diffi
cilia non eſt ita peritus ꝙ p ſe ſciat nodos diſ
ſoluere·ſaltem ſciat dubitare de hmōi·et ſic
ꝯſiliū querē a peritioribus nulla facta expreſſi
one pſone cuius ꝯfeſſionē habz pre manibz
nec quocūqz ſigno vl' verbo ipm prodat niſi
penitens ſup hoc expreſſaz ſibi daret licentiaz
nam quocunqz directe vl' indirecte ſciēter vl'
inaduertēter manifeſtaret tale peccatū nō ha
bita licētia grauit' delinquēt·non tñ pena que
taxatur·ex de pe·et re·omis puniretur niſi in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iudicio de hoc conuincētur. ſed arbitraria eſſet hmōi pnia iniūgenda. ¶ Et nōndū q circa ſciaȝ cōfeſſori necāriā ſic dicit doc. Tho. in. 4. di. 17. in expoſicōne lrē. hec ſcia ꝗ ſi non ſit maior. tamē tāta debȝ eſſe ut ſciat diſcernē inter pccm ꝗ non peccatū. et pccm mortale ꝗ veniale Et ſi in aliquo eēt dubitacō poſſet recurrē ad diſcretiōres. Al. in. 4. di. 17. dic. q ſacerdos nō tenetur ſcire niſi in cōi. q̄ ſint capitalia ꝗ q̄ ſint mōrlia coīa. ꝗ. q̄ venialia ex gn̄e. Sȝ hec neſciēs ſicut idē dicit puto peccat mōrlit in audiendo. ꝗ eū inſtituēs plus peccat q ipſe. ꝗ eū permittēs inſtitutū miſtrare ſi ſua īter ē talem ꝓhibere. Itē dicit q in perplexis q̄ſtioibȝ ſacerdos prochialis eccie debet ita diſcretus eē ut talia difficilia ſciat nec ꝓcedendū in eis ſine ſupioīs ꝯſilio l auctoritate. ¶ Henricus de ordie p̄di catorum in quodam qdlibeto querēs. vtrum confeſſor teneatur ſcire de omibus que dicū tur ſibi in cōfeſſione ſiue mortalia ſiue venialia. Sic dicit diſtinguēdo. peccata ſunt in duplici gn̄e. Quedā ſūt peccata quia ꝓhibita. q̄ ſi nō eēnt ꝓhibita non eēnt pccā. ut ſūt omia q̄ ſūt mere de iure poſitiuo. ut audire miſſam in die dn̄ico. Cōfiteri ſemel in anno et cōioēȝ recipe et huiuſmōi. Et talia tenetur quilibet confeſſor ſcire niſi habeat cauſam rōnabilem

que eū excuſet·ut ſi forte tp̄e ꝓhibicōnis erat
in carcere vel in terra longinqua. ¶ Alia ſunt
peccata non qꝛ ꝓhibita·ſꝫ qꝛ ſūt de natura ſua
mala·etiā ſi non ꝓhiberētur. Et horum peccōꝝ
quedam ſunt capitalia·et tenetur ea quilibet
confeſſor ſcire ad minus in gn̄ali·ſcꝫ que ſunt
ſeptē peccata capitalia·ſcꝫ ſuperbia·auaricia ꝛc̄
Hec enim ſūt quaſi elementa ꝛ principia que
de neceſſitate ſcire oportꝫ. Quedā autem ſunt
ſpēs capitaliū vt illa que recipiunt horū pre
dicacōnem·ut fornicatio·Ebrietas·et hmōi.
Fornicatio enī quedā luxuria eſt. Ebrietas ve
ro quedā gula. Et hoꝝ peccatoꝝ que ſunt ſpēs
quedā ſūt que importāt malū de ſb̄a ſui actus
eo q̄ ſtatim noīata hn̄t annexū malum ut for
nicatio. Et de talibꝫ cōfeſſor ſcire tenetur·vtrū
ſint mortalia vel non. Quedā autem de ſb̄a ſui
actus non hn̄t deformitatē·ſꝫ ex libidine faciē-
tis·ſicut cognoſcere vxorem propriā quod nō
eſt in ſe peccatū·poſſet tn̄ eam cognoſcere ma
ritus cū tanta libidine·q̄ eſſet moꝛ̄le·ut ſi eam
cognoſceret etiā ſi non eſſet ſua. Et de talibus
non oportꝫ q̄ cōfeſſor ſciat·vtrū ſint mortalia
vel non·qꝛ nec cōfitens frequent̄ ſcit. Alia
ſunt peccata que ſunt filie peccōꝝ capitaliū ut
illa peccata quorū fines terminātur ꝛ reduciū
tur ad fines capitaliū·ſicut dolus ꝛ acquiſitio

pecuīe aut alteri⁹ rei iniuſte. Et de talibꝫ pccīs
freqūter opiniones cōtrarie ſūt inter doctoēs
Et de talibꝫ nō tenetur ſimplex curatus non or
dinarius ſcire vtrū ſint mōrlia an nō. Curat⁹
aūt ordinarius ſicut eſt Epus vel Archepus
⁊ ceteri alij ſupiores plati ordinarij. tenētur ſci
re. quia ipi ſunt purgatores et tenētur alios
purgare pficere ⁊ illumināre. et ideo tenētur
nouū ⁊ vetus teſtamentū ſcire. hec ille. Du
rand⁹ ordinis minorū in ſua Sū. cōfeſſorū. li.
⁊ pte. i. di. i. dicit. Si deficit ſacerdoti ſcīa. quia
ſcꝫ neſcit diſcernē inter mōrle ⁊ veniale. vel ꝗꝛ
cōfitens intricatos caſus habꝫ et cōfeſſor ſim
plex ſic eſt iteranda cōfeſſio. niſi forte ꝯfitens
iuris ſit peritus et confeſſorē ſup hoc inſtruat
Idē dicit ꝙ quociēs confeſſor ſe ingerit ad cō
feſſiones audiēdas tociēs ſe offert ad rūden
dum de quolibꝫ ⁊ interdū de caſibꝫ inopinatis
⁊ alias inauditis et de q̄ſtionibꝫ valde perple
xis. Et idē. i. debet cōfeſſor diſcernē inter pccā
et drās peccatorum. Vnde ſcire debet vtrū ea
que penitens ſibi exprimit ſint peccata vel nō
Vt de bellis principum. et de tallijs et exactio
nibus eorum et contractibus mercatorum.
vtrū ſint liciti vel illiciti. Et per hoc ſciat vtrū
prohibere debeat confitentem vel ſuſpendere
a cōmunione. aut licentiare. vtrum teneatur

ad reſtitucōnem· an nō. ¶ Nam cū preceptū ſit
ſemel in āno confiteri ⁊ cōicare· ſi confeſſor ꝓ
hibeat illum a cōmuīone quī non habꝫ mōrle·
quia forte iudicat illicitū qđ eſt licitū· vł ſi lice
at non licenciādum· qꝛ forte iudicat licitū qđ
eſt illicitū· tam cōfeſſor ꝙ̄ cōfitens ambo in fo
ueam cadūt· niſi forte ꝓbabilis ignorantia eū
excuſet· puta ſi habet aliquē doctorē Jure au-
tenticū et famoſum· cuius opinionem imitat̄
Unde ſi confeſſor non eſt expertus in caſibus
ita ut p ſe nec ſciat iudicare· nec dubitare no
uit· cum piculo aīe ſue audit cōfeſſiones. Sed
et illi qui ſciūt imperitiam eius piūt· niſi itera
to cōfiteantur hoīni ſcienti· de· pe· d· i· quē peni
tet. ¶ De interrogacōibꝫ fiendis a cōfeſſore ·7·

QUantū ad terciū debes ſm Aug⁹ interro
gare diligenter de peccatis. Querit Ray·
in Sūma ſua· an interrogacōnes ſint fiende a
confeſſoē· ⁊ rñdendum eſt· ꝙ ſic· dūmō diſcre
te fiant· de pe· di· 6· Qui vult ex̄ de pe· ⁊ re· Oīs·
Et vt diligentius poſſis circa hmōi procedere
debes primo conſiderare tria· que ponit Tho·
in· iiij· ¶ Primū eſt ut interrogentur ipſi penitē
tes· non omnes de omibus peccatis· hoc enim
inutile eſſet ⁊ aliqñdo damnoſum. Sed preci
pue debes interrogare de illis peccatis que cō
ſueuerūt reperiri in hoībus illius conditionis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtatus etatis pſūe ⁊ hm̄oi. Que vt melius va
leas facē. ideo a pn̄cipio interrogare debes de cō
dicōne ⁊ de pſūa ⁊ de exercitio et hm̄oi an etiā
ſit cōiugatus vel non. De alijs aūt pccīs plus
vel min⁹ pōt interrogari. ſcd̄m q̄litatē vite quā
audis ex ipō penitēte. ¶ Secūdū ē ut interrogē
tur ipi penitētes a remotis de ipis pccīs ⁊ nō
ſubito ſpecificetur modus pccī. ne ſi neſciebat
addiſcat. ⁊ inducat in tēptacōez. Sed in gn̄e
interrogetur de ſpecie. ut verbi grā. Si interroga
tus fatet ſe ɔmiſiſſe vnū peccatū luxurie. inter
roget vlteri⁹ cū quib; ⁊ ſic ꝓcedendo vlterius
¶ Terciū ē ꝗ ꝑcipue circa vicia carnalia non
deſcendat nimis ad ꝑticulares circūſtātias q̄
non ſunt de neceſſitate ɔfeſſionis quia hoc eſt
ſibi occaſionē temptacōis dare. ⁊ ipſū penitē
tem q̄ aliq̄n interrogat talia ad inuencōem pec
catorū docē ac etiā talia cū referāt ſocijs et in
plateis ⁊ vicis inde ſequat deriſio ſacri. ⁊ con
feſſoris ⁊ ſcandalū ⁊ mala ſuſpitio. ut v̄bi grā
Si fateatur vir cognouiſſe vxorem ſuā l' aliam
mulierē vel mulierē ɔgnitā eſſe a viro ex vas
debitum cum ex hoc habeatur ſpecies peccati
ſufficiēter. quia viciū ſodomiticū eſt. etiam in
quacūq; parte corporis exerceatur nec ex hoc
mutatur talis ſpecies. Ideo videtur ſufficere.
nec vlterius ad particularia eſſe deſcendendū

videlicꝫ interrogando in qua parte corpis vł
quō. Similiť ſi dicat ꝑ ſeipſū ſe cōmiſiſſe viciū
luxurie quantū ad actū exteriorem non vide
tur vlterius eſſe interrogandū de mō. cū non
varietur ſpēs per hoc ⁊ hmōi. ¶ De alijs vero
peccatis ſcilicet non carnalibus non eſt ita pi
culoſum vel ſcandaloſū ad ꝑticulares circūſtā
tias deſcendere. ¶ De caſibꝫ in quibus
oportet iterare cōfeſſionem. .6.

SEcundo cōſideret confeſſor ꝙ cōfitens
ſibi de hijs que alias rite confeſſus eſt
et abſolutus et fecit pniam iniūctam
non tenetur iterū cōfiteri. Et ideo ſup hoc nō
eſt grauādus vltra ꝙ̄ ſua ſponte velit. In
quatuor aūt caſibꝫ tenetur qui alias confeſſus
eſt iterare confeſſionē. ſm Tho. in 4to. et oēs
alios. Duo primi ſunt ex pte ipſius penitentis.
Et eſt primus qū non eſt oia peccata mortalia
vel que dubitat eſſe mōrlia dubitacōne proba
bili confeſſus vni ſacerdoti. ſed aliqđ dimiſit
vel ex verecūdia vł alia iniuſta cauſa. Secus
aūt ſi aliqđ dimiſiſſꝫ ex obliuione. qꝛ tūc ſuffi
cit illud tantū confiteri qđ dimiſit. Etiam ſi al
teri cōfiteatur ꝙ̄ priori. nec oportet ex hoc con
feſſionē iterare. ¶ Secūdus. qū do pniam in
iunctam contempſit facere ⁊ oblitus eſt eius
nā ſi adhuc recordaretur vellet perficere non

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tenētur iterare cõfeſſionem·niſi forte cõfeſſor
ſtatuiſſet ſibi tēpus determinatū infra quod
deberet ipam pniam facere intendens ipſum
obligare ad tempus determinatum·quod ta
mē ſi non conſtat ſecūdo confeſſori credo ꝙ
pie poſſit interpretari ſecūdus cõfeſſor ꝙ inten
derit p̄mus dare ſibi licenciam remittendi ie
iunia vel orōnes vel alia in alijs dieb⁹ que.ſ.
in hijs non fecit in quibus iniūxit quia ſic cõ
ſueuerūt facere periti confeſſores. ¶ Alij duo
caſus ſūt ex parte confeſſoris. ¶ Primus eſt
ſi nō habuit auctoritatē abſoluēdi·nec i hoc oꝫ
te eſſe curioſū·ſed ſufficit ꝙ non cõſtet tibi cõ
trariū.ſ.ꝙ p̄or ꝯfeſſor non habuit auctoritatē
¶ Secūd⁹ eſt qñ ipē confeſſor nō habuit ſciaꝫ
ſufficientē. Et iſte eſt ſatis difficilis ⁊ intricat⁹
.ſ.ad cognoſcendū et iudicandū de quātitate
ignorantie que reddat ſacerdotē inabilē ad
abſoluendum. Et ſi tibi non eſt nota perſona
cõfeſſoris·noli ex vno defectu confeſſoris quē
dep̄henderis·ex priori cõfeſſione pacta cõdem
nare vel irritare ipaꝫ· ꝙ qñqꝫ etiā peritiſſimi
cõfeſſores ex obliuione vel alia cauſa aliquid
dimittūt ⁊ ipſi penitētes aliqñ etiā non plene
recordanᵗ de geſtis circ̄ eos ſꝫ in ꝓceſſu ꝯfeſſio
nis repto defectu interrogacõis examinacõis
corū qui ſunt magni ponderis ⁊ de neceſſitate

ſalutis poteris hoc indicare ſcꝫ de ignorātia cō
feſſoris impeditiua eius abſolucōis. et ſic con
ſulere penitenti ymo ſibi declarare neccāriam fo
re iteracōnem talis confeſſionis. ut verbi grā
Si talis confeſſor non feciſſet ſibi cōſcientiā de
ſimplici fornicacōne vel de cōfeſſione ꝛ ꝯmūone
annuali. ꝛ aliis hmōi. ad que tenētur genera
liter fideles. ¶ Eſt etiā quintus caſus in quo
oꝫ reiterare ꝯfeſſionem ſcd̄m plures doc. ut bō
ventu. in ꝗto. di. 17. Et durandū ordis mīrꝫ
i ſua ſūma. ꝛ Rap. ꝛ hoſtienꝫ. Rob. oleth. ꝛ vicē
hiſt. Sꝫ nō ſm Tho. ꝛ Rich. de ordine mīnorū
in ꝗto. di. 17. ꝛ pe. ꝛ quoddā aliud ſcriptū ſup
ꝗto. di. eadē. ꝛ Gra. de pe. d. 1. Jo. ꝛ Bern. ꝛ ali
os quoſdā viꝫ ꝙ qn̄ quis cōfitetur integre ſua
peccata. ſꝫ ab oībus vel ſaltem ab aliquo mortli
um diſponit non abſtinere. et ſic incontritus
remanet. ꝛ hoc ipē penitens declarat. ¶ Cum igr̄
talis ꝯfeſſio tūc non valeat ſibi ad ſalutē. tutꝰ
eſt illum facere eam reiterare. tn̄ ſi nollet eam
reiterare non eſſet vere cogendus cū ſolēnes
doctores ſint illius opinionis. niſi forte firmit̄
adhereres opinioni ꝯtrarie que etiā tutior eſt
¶ Videtur etiā eē ſextus caſus qn̄. ſ. quis eſt
abſolutus a pccīs bene confeſſus alias et con
tritus exn̄s ligatus excōicacōne maiori quam
ignorabat ipē confeſſor vl̄ non perpēdit ꝛ per

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝯſequēs nō eſt abſolutus ab ea. Nam ſcdm pe.
de palu. in. iiij. talis tenetur iterare. Ponit tñ
opionem quorūdā iuriſtaꝝ eſſe ꝙ valeat ta
lis abſolutio. Et ſi ſic eſt non tenetur qñ alias
facta ē ꝯfeſſio cū debitis circūſtātijs. Primo
tamē opinio tucior eſt ⁊ ideo ipſā teneas. Sed
in alijs q̃tuor caſibꝫ ſupdictis oportet. oīno ꝙ
itereť quaſi ſcdm omēs. Et nō ꝙ in hoc caū
qñ. ſ. qñ dicit ſe penitēs vel non poſſe vel nolle
de oibus moꝛlibus ꝯmiſſis dolere ⁊ in futurū
abſtinere. nō eſt tamē abiciendꝰ. ꝫ recipiēda
eſt eius ꝯfeſſio ut dicit decre. de pe. ⁊ re. c. qđ
qūdē. Qui quidē tñ nullo mō eſt abſoluēdꝰ
ſm Tho. in quodlibeto. ſed eſt ei iniūgendum
aliq̃d boni opis. ut ſic ex hmōi bonis opibus
⁊ alijs bonis illuſtretur ad pniam. declarādo
tamē ſibi plene ꝙ non eſt abſolutus corā deo
nec alias illa penitentia eſt ſibi ad meritū fru
ctuoſa. Sed faciat illud quod ſibi dicitur et a
lia bona quātum plus poteſt. vt dicitur de pe.
di. v. falſas. Tercio nota ꝙ cum cogitatio
cum deliberacōne racōnis in actū peccati moꝛ
talis. ſ. deſiderandi illum actū agere. etiā abſqꝫ
ope ſit pccm moꝛle ideo ad ſingulas ſpēs pcco
rū poſt pccā opis infroga ⁊ de peccatis cogita
cōnis tantum illius ſpeciei ⁊ de peccatis oris. Et
cum opus alicuiꝰ peccati ⁊ deliberatio mentis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad illud agendū abſq; ope ſint eiuſdē ſpeciei
ſpecialiſſime. ſ; dr̄nt ſm mai⁹ ⁊ minus. vel ſm
pfectū et impfectū q; ſcʒ maius pcc̄m in opere
eſt. q̄ in ſola cogitacōne. de hijs ergo ⁊ circū
ſtātijs hmōi cogitacōnū querē. vt verbi grā
Si dicit ſe aſſenſiſſe deliberate cogitacōib; luxu
rioſis. quia hoc pōt eſſe multiplicit̄ et in diuer
ſis ſpēbus ideo queratur ab eo de qualitate co
gitacōnum ipārū. id eſt. ſi deliberaſſet tale pec
catū ꝯmittē cū ſoluta. quia tunc fornicatio eſt
ſi ipē etiam ſolutus ſit. Si cum cōiugata. quia
tūc adulteriū eſt. Aut cū cōſanguinea. q; tūc
inceſtus eſt. ⁊ ſic de alijs ſpeciebus luxurie. vel
aliorum vicōrum. ¶ Pro aliquali declaracōne
predictorū nota q; dicit Tho. in ij. ſcde q. 72.
q; ſcʒ pcc̄m diuidr̄ p hec tria ſcilicʒ cordis oris
et opis. non ſicut p diuerſas ſpēs completas
ſicut dr̄nt ſpecie bos. leo ⁊ capra. Sʒ ſicut p di
uerſos gradus peccati. ſicut dom⁹ in fūdamen
tum parietes. ⁊ tectū diuidr̄. ſicut in ſpēs ꝯple
tas. Conſūmatio igitur pcc̄i eſt in ope. Vnde
peccatū opis hʒ ꝯpletam ſpēm. ſ; prior inchoa
tio eius ei t quaſi fundatio in corde. Secūdus
gradus eius eſt in ore ſm q; homo ꝓrumpit
de facili ad manifeſtandū cordis ꝯceptū. Ter
tius gradus eius eſt in cōſumacōe operis pa
tet tamē q; hec tria ptinent ad vnam pfectam

ſpēm. cū ab eodē motiuo ꝓcedant. Iracūdus
enī ex hoc ꝙ appetit vindictā. Primo turbat
in corde. Scdo in verba cōtumelioſa prorūpit
Tercio ꝓcedit ad facta iniurioſa ut ꝑcuſſionē
et hmōi. et ſic de luxurio et quolibet alio. hec
Tho. ¶ Nec tn̄ ſic intelligendū ē pccā cordis
eē ſpēs incōpletas quaſi nō ſint mōrlia. ymo
qn̄ in eis eſt deliberat⁹ cōſenſus ad actus qui
de ſe ſūt mortales. Tales cogitacōnes ſūt mor
talia ꝗuis non ita grauia ut pccā opis ſic̄. di
ctū eſt. Et qn̄ ſunt ſimł cogitacō cum locucōne
⁊ ope eſt vnū pccm̄ ut de luxuria ⁊ alijs pccīs
Quādo vero quodā tempe deliberat fornicari
⁊ alio tempe diuerſo ⁊ diſtāti fornicatur ope
re. tunc ſunt duo mortalia. ¶ De delectacōne
vero moroſa dicetur inferius ¶ Quāto nota ꝙ
cum penitēs fatetur aliquod peccatū a ſe ł ad
tui interrogacōem quod manifeſte vides mor
tale hoc ei declara in ſingulis ipſius ſpeciebus
hoc enī videtur ſatis neccāriū. cum ut habeat
cauſā magis dolendi. cum ut ipm̄ cognoſcens
habeat materiā ab illo in futurum cauendi.
Et hoc dico niſi ipſe penitens veriſimiliter cre
deretur talia ſcire ſcilicet commiſſa eſſe morta
lia vel venialia quia tūc non expediret. ¶ Itē
ſi fecit aliquem actum qui de ſe venialis erat
vel nullum peccatum ipſum tamen credebat

firmiter eſſe mortalem vel dubitat. De hoc pri
mo nō magis declines ad vnā ptem ꝙ ad al
terā. ꝙ ſcȝ eſſet mortale vel nō eēt. Hoc ei cēt
proprie dubitare tā in primo ꝙ in ſecūdo caſu
declarandū eſt ei ꝙ peccauit mōrlit. Sicut ver
bi grā. Si tpe ieiuniorum vel feſtiuitatū cogno
uit vxorem putās hoc eſſe cōtra pceptū eccie
vn̄ in hmōi rectificanda eſt conſcīa eius cū ſit
erronea. ¶ Sed ſi fatetur aliqđ pcēm qđ dāē
nō videas eſſe mōrle. vel de quo ſint opinioēs
inter doctores varie. vtrū mortale vel veniale
ſit. noli tu precipitare ſniam ꝗ mortale expre
mere vel propter hoc abſolucōnem denegare
ſi ab eo abſtinere non vellet. Sed bn̄ ei efficaci
ter ſuadeas ut tutiorem eligat viam ab eo ſci
licet abſtinendo. ¶ Quīto conſidera diligent̄
condicōnem. ſtatū. etatē. ꝗ peritiā ac groſſiciē
perſonarū. Et ſcđm qualitatem eorū ſic diuer
ſimode te habeas ad ipas in modo loquendi.
Nam nobilibȝ aut pitis aut ciuibȝ coiter vrba
ne loqui oportȝ etiam qn̄do viciū rephenſione
eget ne durius increpati indignētur vl̄ ſcanda
lizentur. Ruſticis vero vl̄ pſonis ydeotis. et
vilis condicōis acrius ꝯmuniter expedit loqui
ad oſſionē malicie eoꝝ. ne ꝓ nihilo pccā eoꝝ
reputēt. ¶ Itē nimis cōtriſtatos ex lapſu vel
quaſi deſpatos ex multitudine vl̄ magnitudiē

cōmiſſoꝝ·oportʒ dulcit̄ exortari·oſtendendo immēſitatē d̄ne demētie ꝓponendo eis exem pla diuine miſericordie·ut latronis·Pauli ⁊ hmōi. Preſūptuoſos vero vel iduratos ⁊ pec cata q̄ſi pro nihilo hn̄tes decet terrē declarādo eis ſeueritatē futuri iudicij·acerbiſſimas pe͞as inferni ⁊ hmōi ꝓponendo exempla ad ꝓpoſitū ſimilit̄ ut de punicōe p̄moꝝ parentū ⁊ hmōi.

¶ Sexto ſcias ꝙ ſi pſona non eſt multū perita cautā reddas eā·ut faciat diligēter ꝯfeſſionē viʒ de pc̄cis oībʒ·dolendo quātū pōt·ꝓponendo firmit̄ abſtinē ab oī mortali in futurū hoc eni eſt nec͞ariū ad ꝯtricōem ſine q̄ non remittitur peccatū·⁊ ꝙ nullū cōmiſſum taceat ſcienter in cōfeſſione·vel ex verecūdia vel alia de cā nec etiā ꝙ reputet veniale quod eſt mortale·quia qn̄qʒ homo in hmōi fallitur·⁊ eſt mortale qđ putauit veniale nec proptēa excuſat eū igno rantia. Et p̄cipue de hoc eum ammoneas inter rogādo de vicijs capitalibʒ quia frequēter in talibʒ pſona multa retinet turpia·neceſſaria cōfiteri propt̄ verecūdiaʒ·⁊ magis adhuc mu lieres in hmōi taciturnitate offendunt. Vnde ⁊ diuerſis cautelis extrahendum eſt vicium de ore talium. Declarandum eſt eis tamen·ꝙ ſi aliquod peccatum quod ſciūt eſſe in ſe non confiteātur etiā non interrogatis ſuper hoc ⁊

confeſſore ꝙ non prodeſt eis ↄfeſſio. vñ ſi con
feſſor prius interrogauerat in gn̄ali de tali ma
teria. ⁊ tūc confitēs noluit exprimere cū tamē
bñ recordaretur vicij ſui. Sed cū poſtea interro
gatur in pticulari exprimit. q² minus videtur
ſibi erubeſcibile ꝙ̃ ſi p ſe expreſſiſſet oñdendū
eſt ei quō ficte confitetur. Et quia nō valet ſibi
talis confeſſio ſm̄ Guilh. niſi mutet propoſitū
ſcꝫ ꝙ ſi hr̄ēt adhuc de illo cōfiteri p ſe exp̄mēt
in pticulari qn̄tum ad illud qđ eſt nccārium ⁊
doleat de illa fictione cōmiſſa.

¶ De ↄtritione quam debꝫ hr̄e penitens. .A.

ET q² dictū eſt quō debeat penitēs aui
ſari de cōtricōne. iō de ↄtricōne aliquid
dicendū eſt. ¶ Nō ꝙ drn̄a eſt inter at
tricōnem ⁊ contricōnem. ut dicit Tho. in ꝗto.
di. xvij. Nā attricō impoꝛt quandā diſplicētiā
de pccīs. ſ; impfectā. vñ attritū in aliquo mō
tritū. ſ; contricō importat pfectā diſplicētiā de
peccatis. vñ contritū id ē ſimul tritū ⁊ in pulue
rem redactū. ¶ Eſt aūt ↄtritio ſm̄ Pe. in ꝗto.
di. xv. dolor volūtarie aſſumptus pro pccīs cū
propoſito cōfitendi ⁊ ſatiſfaciendi. Et ſcđm eū
đ. e. di. oꝫ ꝙ cōtritio hēatur de oi pccō mortali
Ratio eſt. q² in omi pccō mortali eſt actualis
auerſio volūtatis a deo. Et q² cōtraria ↄtrarijs
curantur ideo oꝫ ꝙ in oi remiſſione peccatoꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſit actualis auerſio a peccatis ꝛ ↄuerſio ad deū ꝛ hoc dr̄ cōtricio. ¶ De pccīs aūt oblitis ſufficꝫ ↄtricō gnālis cū conatu ad recordandū ꝛ do lendū ꝛ dolere de obliuione pccōꝝ que ex ne gligēcia cōtingit. Si aūt queratꝛ ſi ſpēalis ↄtri cō de quolibꝫ peccato requiratꝛ. vel ſufficiat vna gnālis pro oībꝫ. Sic rn̄det Tho. in. q̄rto. di. 17. ꝙ qn̄tum ad pn̄cipiū cōtricōnis. ſ. cum quis de peccatis ſuis cogitās dolet. ꝛ ſi non dolore ↄtri cōnis ſaltē dolore attricōnis oꝫ ꝙ ſit ſpecialis dolor de peccatis que quis hꝫ in memoria. ſꝫ qn̄ tum ad terminū. qui eſt dolor iam gracia infor matus. ſufficit ꝙ ſit vna cois cōtricō de oībus tunc enī ille motus agit in virtute oīm diſpoi tionū precedētiū. hec Tho. ¶ Et quia neō ſcit vtrū hēat grām que requiritur ad ↄtricōnem ideo nemo pōt eē certus de ſua contricōne nec pˀ ↄn̄s de ſua remiſſioē. Et dicit Richar. ordis minōꝝ. in. q̄. di. 17. ꝙ ſi cōfitens in pccō mōꝛtli eſt attritus de pccō ſuo ut ꝓbabiliꝛ poſſit pre ſumere ſe eſſe diſpoſitū non peccat abſolucōeꝫ recipiendo. ꝓmo freqn̄ter virtute clauium per ſuſcepcōem abſolucōnis formatur ſua attricio ꝛ fit contricio. ¶ Item nota ꝙ eſt duplex cō tricōnis dolor ſcd̄m Thomā ꝛ petrū in q̄rto. di. 17. ſcꝫ intellectualis qui eſt quedam perfecta deteſtacō pcc̄i. ſm̄ rōnem. ꝛ dolor ſenſibilis quī

eſt dolor excitatus in parte ſenſitiua ad altera
cõnem ꝛ afflictionem corporis. ¶ Primꝰ dolor
de neccitate requiritur ad remiſſionẽ pcti ꝛ ille
etiã ſolus eſt ſufficiens qꝛ ſicut pccm mortale
ſufficient̃ ↄmittitur p ſolum actũ voluntatis ꝛ
cõplacentiã deliberatã racõis. ita ꝛ ſufficient̃
deſeri poteſt p deteſtacõnem volũtatis ꝛ diſpli
centiã rõnis. ꝛ hoc etiã eſt in ptãte nrã pſuppo
ſita ſcꝫ grã. ¶ Secũdus dolor ſcꝫ ſenſibilis etiã
valet ad remiſſionẽ pcti. ſed nõ eſt neccarius
ſꝫ de pfectione cõtricõis. nec eſt in ptãte nrã
etiã pſuppoſita grã. ¶ Itẽ dolor intellcũalis nõ
põt eẽ nimiꝰ. ſicut nec caritas vñ pcedit põt eẽ
nimia. ſꝫ ſenſibilis põt eſſe nimius. ſicut nec ex
ieiunijs ꝛ alijs afflictiuis corpis. Ideo oportꝫ qꝫ
ſumatur p menſura debita conſeruacõ ſubiecti
¶ Itẽ nõ ſm Tho. in 4to. di. 17. qꝫ vera ↄtritio
in habitu ſemp debꝫ manẽ. id eſt. hõ ſemp debꝫ
habẽ iſtam diſpõem qꝫ qñ recordatur de pccis
cõmiſſis hẽat diſplicentiã ſaltẽ ſcdm racõnem
¶ Item ſm Pe. i. 4to. di. 17. maior debꝫ eẽ dolor
intellcũalis de maiori pccõ hitualiter non actu
aliter. ſi ↄſiderãtur in ↄmuñ. inquantũ ſũt offen
ſa dei. ſꝫ etiã in ſpeãli debꝫ eẽ maior dolor de ma
iori pccõ. qꝛ maiorẽ rõꝫ doloris hꝫ maius pccm
Dolor etiam ſenſibilis ↄueniẽs eſt vt ſit maior
de maiori. quãuis non neccarius. ¶ Item ſcdm

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tho. in qdlibe. ꝛ Jnno. quia cõtritus magis debꝫ diligẽ deũ ꝙ ſeipſũ. culpa aũt eſt cõtͣ deũ ꝛ pena ↄtra ſeipſũ. Jdeo debꝫ ↄtritus potius eli gere oẽm penã ꝙ deũ velle offendẽ. Deſcendẽ aũt ad hanc penam vel illam nõ tenet. immo fatue facẽt deſcendẽdo ad iſta pticularia ł aliũ ſup hoc ſollicitãdo. ¶ Septĩo. pñitentẽ ãmone as ut non ex quadᷓ cõſuetudĩe quĩa ſic aliqui faciũt. vel etiã ex timoẽ. ꝛ pñcipaliter ꝓpter vi tandas penas eternas. vel ꝓpter euaſionem infirmitatis ſi eſſet infirmus vel alicui⁹ alteri⁹ vel tribulacõnis tpalis faciat cõfeſſionẽ q̄ ſic modicũ ſibi ꝓdeſſet. Sꝫ pñcipalitͤ eam faciat ad placandũ deũ ꝛ ſibi recõciliandᷓ ad ſatiſfaci endᷓ dñe offenſe. ꝛ eccĩe obediendᷓ. que hoc re mediũ ordinauit ad ↄſequendã remiſſionem.
¶ Jtem in ꝓceſſu ↄfeſſionis ſi aliqua dicẽt ad ſui excuſacõnem vel alleuiacõem pcc̃i ptinẽtia ut puta ꝙ diabolus fecit eũ facẽ tale malũ vel planete vel vicini vel ↄſagnei vel hmõi. eum rephendas. oſtẽdẽdo ei falſitatẽ ſuã quia. ſ. nul lus trahitur ad pccm̃ n̄ ꝓpria malicia ſua ł vo lũtate. ꝛ ideo nõ ſe excuſet ꝭ accuſꝫ. iiȷ. q. v. Jñ ẽ
¶ Jtẽ ſi recitat pccã alioꝝ ſine ncc̃itate cũ ſcꝫ ſine hoc ſufficiẽter poſſit exp̃mere ſuũ eum re prehendas ꝛ ammoneas. ut nihil dicat de fa ctis aliorum. Vnde poſſet peccatum alterius

deregi· niſi hoc faceret ex aliqua cā· nō ſolū ne
ceſſaria· ſ etiā alias valde racōnabili. ¶ Item
ſi dicit longas fabulas· āmoneas eū ut dimit
tat ſupflua· ꝛ ſolum quantū eſt neccāriū ad de
claracōez pcci dicat nec immiſceat narracōem
ſuarū tribulacōnū cū pccis ut faciūt mulieres
¶ Item āmoneas ut non vtat verbis palea
tis ſeu ſophiſticis ad dandū intelligere vnū
pro alio nec etiā vtat verbis nimis turpibus
vbi poſſit per verba honeſtiora pccm declarare
De hijs tamē in hoc vltimo ſcʒ dictis plus vel
minus penitentes āmoneas prout videb eos
indigere in ꝓſecucōne ſue ꝯfeſſionis.

¶ De ꝯdicōibus cōfeſſionis. ·8·

Ponit autē Tho· in· 4· di· 17· q confeſſio
debʒ hre· 16· condicōes. Que quidē con
tinētur in hijs verſibʒ: Sit ſimplex hu
milis confeſſio pura fidelis. Vera frequens
nuda diſcreta libens verecūda. Integra ſecre
ta lacrimabilis accelerata. Fortis et accuſans
ꝛ ſit parē pata. ¶ Primo ſit ſimplex ut nō re
citet in cōfeſſione niſi q ptinet ad declaracōez
ſui pcci ꝛ qūtitatē eius ꝛ non alie hiſtorie mi
ſceantur. ¶ Hūilis ut ſcʒ ſe miſerū cognoſcat
ꝯfitens. ¶ Pura· i· recta intencōne nō ut repu
tetur bonus vel ut laudet ab oibus. ¶ Fidel
id eſt vera ꝛ ſine vlla falſitate ut ſcʒ nō dicat

q̄ nō fecit· uł etiā ut hēat fidē de remiſſioē pccō
rū ſi vere peniteat ¶ Freqn̄s·ſ·ut ſepe ꝯfiteatur·
Iſtud tn̄ ē ad bn̄ eē ꝯfeſſiōis· ¶ Nuda·ſ·ut nō
inuoluat obſcuritate verboꝝ· ſ3 dicat verba ut
intelligatur pccm̄ cū circūſtātijs saltē necc̄arijs
¶ Diſcreta·ut·ſ·maiora cū maiori pondē dicat
vel nō plura ſimul ſ3 diſtincte loqn̄do ⁊ dicēdo
nuerū ſi pōt ſcire·ł etiā ut diſcreto uł ſufficiēti
cōfeſſori ꝯfiteatur· ¶ Libēs ⁊ volūtaria non co
acta timoē verboꝝ ut pueri·ł timoē penāꝝ tpa
liū vel eternaliū p̄ncipalit̄· ¶ Verecūda ut·ſ·
penitēs erubeſcat ⁊ non ſe iactet ł mēte gloriet̄
ppt̄ ſeculi vanitatē āquā· ⁊ p̄cipue ꝯfūdatur ī
rōe reſpcū dīne maieſtatis offenſe· ¶ Integra
ut·ſ·peitēs nł retineat de hijs q̄ ꝯmiſit p̄cipue
mortlibꝫ· ¶ Secreta·ut ſcꝫ nō publice ſ3 occulte
ſacerdoti dicat pccā q̄ poſſit abſoluē· ¶ Lacri
mabił·ut·ſ·doleat de ꝯmiſſis ⁊ ipā deteſtet̄ ſal
tem rōe· ¶ Accelerata·ut q̄ citius pōt cōmiſſo
pccō ꝯfiteatur hoc tamen eſt de bn̄ eſſe· ¶ For
tis·ut·ſ·nihil dimittat pre verecūdia· ¶ Accu
ſans·ſ·ſe non alios·nec ſe excuſet ⁊ alios accu
ſet ſeu inculpet· ¶ Et ſit parere parata ⁊ adim
plere pnīaꝫ ſibi iniūctā· ⁊ facē que necc̄ario hꝫ
facere·ut reſtituē ſi habet aliena ⁊ huiuſmōi·
¶ Octauo iſtud obſerues·ut·ſ·poſtq̄ ex inter
rogacōibꝫ factis perpēderis eum debere audiri

dicas ei vt p̃mo ipẽ dicat pctã ſua que ↄmiſit
poſt vltimã confeſſionẽ rite factam que habet
in memoria ⁊ ſic dimittas eũ dicẽ quicquid vo
luerit de pcc̃is ſuis ⁊ quo ordine voluerit teti
nendo bene in mente ea que dicit vt vbi ſuffici
enť expreſſerit pcc̃m ſuũ non eũ moleſtes vel
graues de illo interrogãdo. Vbi aũt nõ ſufficiẽ
ter expreſſerit ĩtroga de reſiduo vſqꝫ ad ſuffi
cientiã. Et poſtea etiã ĩtroga de alijs de quibꝫ
ipẽ nl dixerit ut p̃ot ſuſpicari in eo eẽ. Hoc ſem
per ſeruato ut de eodẽ pcc̃o de quo ĩtrogaſti
iterũ non interroges ne ſic eũ attedies niſi ex
aliqua cã racõnabili hoc facẽs puta eſtimãdo
ꝙ dicat ſecũda vice qd̃ p̃ma nõ dixit vł ex ve
recũdia vel ex ignorantia vł hmõi. ¶ Et ſi mu
lier eſt. facias eam extũſuerſo ſtare ne eã in fa
ciem videas quia facies earũ ventus vrens ẽ
ait ſcriptuã. Si vir eſt p̃ot genuflexus ⁊ diſca
puciatus ſtare ⁊ hoc bñ quidẽ ſi p̃ot. ſin autẽ
faciat ut p̃ot nec tñ eũ multũ freqñter vł fixe
in faciẽ aſpicias p̃cipue iuuenẽ nobilẽ vł peri
tũ ne nimis eũ erubeſcẽ facias ⁊ ſic eũ graues
de eo qd̃ non oꝫ. ¶ Obſeruandũ etiã cõfeſſori
bus eſt vt dicit mgr̃ himb᷑. in li. de officio ordi
nis predicatorũ ꝙ ſemp libentius ⁊ prius au
diant ↄfeſſiones eoꝝ qui magis indigere pu
tãtur vel raro venire ſolent vł ſũt extranei vel

quū ſūt in maiori ſtatu vel de quoꝝ ↄfeſſionibꝫ maioꝛ vtilitas ſecutura ſperat. ¶ Jtem audiē do mulieres caueat. ne niſi in publico eas audiat ⁊ niſi ab aliquo vel aliquibꝫ videat. nec multū ibi moꝛetur niſi inqn̄tū nc̄citas cōfeſſionis requirit. ⁊ eis que nimis freqn̄ter volunt cōfiteri aſſignet certū tempus. ex̄ quod ipſas nō audiat. nec in alijs colloquijs ſe eis exponat. ⁊ ſemp duris ⁊ rigidis verbis pocius vtatur circa illas q̄ꝫ mollibus. ¶ Nono etiam ſcias ab Epō. Si habꝫ aliq̄s cōſtitucōnes ſynodales vel ꝓuinciales vbi ſint ſn̄e ex̄cacōnis et hmōi. ⁊ de illis non te intromittas vel impedias vltra q̄ꝫ velit. Et nō q̄ ſi aliquē abſolueris innodatum aliqua ſentēcia excomunicacōis. quē eſſe ligatū non aduertis vel neſcis. ⁊ ideo abſoluis a pc̄cis. non autē a ſentētia q̄uis peccas abſoluēdo eū quem non debes quia abſolutio ab ex̄cacōe debꝫ p̄cedere abſolucōnem a peccatis tn̄ ſentētiā excacōis non incurris. ꝭm hen. ⁊ fran. de ſen. ⁊ Guil. Debes autem poſtea qn̄ perpendis de erroꝛe illū auiſare ut ꝓcuret abſolucōnem ab ex̄cacōne. ¶ Et quia ut dixit Ray. in Sūma ſua. Jnterrogacōes de pc̄cis capitalibꝫ fiēde ſūt. ſ. Supbia. q̄ ē mr̄ oīm ꝭm greḡ. in moꝛalibꝫ a qua ꝓcedūt capitalia ſeptē. ſ. Jnanis gloꝛia. Jnuidia. Jra. Accidia. Auaricia.

Gula ⁊ Luxuria. Et iſta hñt diuerſas ſpecies
de quibꝫ etiã neccãrie ſunt interrogacões fiende
cũ circũſtantijs neccãrijs habet etiam qđlibet
horũ multas filias de quibꝫ dicit Ray. ⁊ hoſti.
in ſũma ſua eſſe interrogandũ ſcđm tamẽ q̃li
tatem pſonarũ. Ideo de hijs ponẽtur interro
gacões. Poſtremo de quibuſdã vicijs ligue
⁊ ex̃ ordinarijs ut ſortilegijs ⁊ infidelitatibꝫ et
hmõi. Et ut qr dcm̃ ẽ abſolucõ ab excõicacõne
debꝫ p̃cedere abſolucõem a pccĩs idcirco p̃mo
de excõicacõne eſt interrogandũ.

¶ Sequũtur excõicacões late a iure ↄi poſite p
ordinẽ ſicut inueniũtur in decretalibꝫ ·9·

QVi ſe ingerit ꝓ papa nõ electus a du
abus partibus cardinaliũ excõicatus
eſt cum oibus ſuis cõſentientibꝫ ex̃ de
elec. licꝫ. ¶ Qui mittit lrãs cardinalibus inclu
ſis ad electõnẽ pape vel nũciũ ut loq̃tur alicui
in ſecreto ex̃ de elect. vbi piculũ. ſ. nulli etiã li.
vi. ¶ Quicũqꝫ officialis non fecerit obſeruari
dcm̃ decre. de elec. c. ꝑpa. ¶ Qui dicit Romanã
ecc̃iam non eſſe caput neqꝫ ei tanq̃ capiti eſſe
obediendũ di. xix. nulli. ¶ Singuli qui regalia
vel cuſtodiã ſeu guardiã aduocacõis ſeu de
fenſionis titulũ in ecc̃ijs monaſterijs. vel alijs
pijs locis de nouo vſurpare conãtur et ꝓpter
hoc bona ipaꝝ ecc̃iarũ vacantiũ accipiũt ex̃ de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

electione gnāli · li · vi · ¶ Item clerici ecc̄iarum
monachi monaſterioꝝ ⁊ cetere pſone locoꝝ
eoꝝdē qui hec fieri pcurauit · hoc vbi · s̄ · ¶ Qui
perſequit pſonas eligētes expoliando eas bo
nis aut aliter pſequēdo eas vel ecc̄ias aut mo
naſteria aut cetera loca grauādo ꝓpter hoc ꝙ
nō elegerūt illam pſonā quam rogauerūt eli
gi · ex̄ de elect · ſciāt · li · vi · ¶ Item excōi ſunt ⁊
a pp̄a tantū abſoluēdi omēs qui dant auxiliū
conſiliū vel fauorē · publice vel occulte · directe
vel indirecte · alicui dn̄o vel pſone ciuilibꝫ ad ha
bendū dn̄ium Romane vrb vel romani impij
vltra ānuale ſpaciū vel qui eligēt vel electōni
cōſentiret abſqꝫ ſpeāli licencia eiuſdē ſedis ex̄
de elec · fūdamētis · li · vi · ¶ Item quicūqꝫ vocā
tur a monialibꝫ in electōne diſcordantibꝫ · ſi ali
quād facerent vel dicerēt vn̄ poſſit in electione
oriri diſcordia vel accepta nutriri · ex̄ de elec · in
dēpnitatibꝫ · ꝟ · poſtremo · li · vi · hoc etiā videtur
velle de illis qui viuūt religioſe de bois ꝓpriis
vt ſunt bizoche · et hoc vbi ſup̄ · ¶ Item quicū
qꝫ procurat ut cōſeruatores qui perſonis vel
locis aliquibꝫ ut a manifeſtis iniurijs vel vio
lentijs tueātur eoſdem plerūqꝫ a ſede aplica
concedūtur · ſe intromittāt de alijs ꝙ̄ de ma
nifeſtis iniurijs aut violentijs · extra de offi ·
et pot · in deli · capitulo vltimo · ꝟ · pars · li · vi ·

¶ Item qñ vna ciuitas vł dioc̄· diuersas na
cōnes habꝫ diuersarū linguarū diūſos ritus
⁊ mores tūc Epus pōt illis nacōibus Epm pre-
ficere qui ſit eis cōformis ⁊ ei per oīa ſubiectus
ſi quis autē ad hoc ſe ingerit excōicatus eſt de
offi· or· qm̄· ¶ Item qui abſolucōꝫ ⁊ reuocacōꝫ
ſñie excōicacōis aut ſuſpenſionis vel interdicti
p vim vel metū extorquent q̄ tn̄ reuocatio et
abſolucō irrite ſūt ipō iure ex̄ de hijs· q̄ vi me·
cau· fiūt· c· ⁊· ẜ· ne· li· vi· ¶ Item iudex qui caſū
fingit necāriū fraudulent vt ad mulieres pſo
nalit̄ vadat pro teſtimoīo aliquo exigēdo ab
eis cū alias debēt mittē tabellionē vł aliā per
ſonam ydoneā ad teſtimoniū requirendū ab
eis ex̄ de iudi· mulieres· li· vi· ¶ Item excōica
tus eſt qui impedit ſequeſtracōem fructuū vł
ſequeſtracōnes occupauerit alicui⁹ bñficij de
quo eſt queſtio ad quē ſpectet ⁊ q̄ non poteſt
abſolui niſi impedimento p̄us amoto et occu
patis p eū fructibꝫ reſtitutis illi cui de iure debē
tur ex̄ de ſeq̄ſ· poſ· ⁊ fruct· ad cōpeſcendas· ẜ· Si
quis aūt in Cle· ¶ Item q̄ hatten⁹ p vim vł
metū pſonas ecciaſticas cogerint ad ſuppone
dum vel ſbmittendū eccias vł bona ecciaſtica
immobilia laicis niſi poſt monicōem ſubmiſſi
one remiſſa quā p vim vel metū exegerūt pſo
nas ecciaſticas vł bona ecciaſtica eis ſbmiſſa

totalit̃ in ſua libtate dimittãt ex̃ de re. et non al̃. hic cõſultiſſimo. li. vi. ¶ Item q̃ de cetero p̃ ſonas eccĩaſticas ad talia facienda ↄpellerent a hoc vbi ſup̃. ¶ Item q̃ ex cõtractib; hmõi iã dudũ initis vel poſteri⁹ ineundis illicite vltra id qd natura cõtractus eis pmittit̃ vſurpaue rint. Si moniti ab hmõi vſurpacõe non deſtite rint a hoc ſimilit̃ vbi s̃. ¶ Item mgr̃i Bonon ienſes a ſcolares cõducentes hoſpiciũ in p̃iudi ciũ inhabitantiũ añ tpus locacõis elapſum ex̃cati ſunt niſi ipſi inq̃lini ſup hoc p̃beant con ſenſũ ex̃ de lõ. a cõ. ex reſcripto. ¶ Item ex̃cati ſunt qui ſcient̃ in cimiterijs corpa defũctoꝝ in terdicti tpe in caſib; non cõceſſis a iure. ſepeli re p̃ſumũt ex̃ de ſepul̃. eos qui in Cle. ¶ Item qui ex̃catos publice aut noĩatim interdictos. et etiã qui vſurarios maiꝰeſtos ſepeliũt a q̃ ex cõi cacõne non abſoluũtur niſi prius ad arbitriũ diocesani Epi. ſatiſfaciant quib; p̃miſſa fuerit iniuria irrogata a hoc vbi. s̃. ¶ Quicunq; pre ſumit diripe res mortui Epi que debent ſucceſſo ri cõſeruari a q̃ morientiũ pbr̃orum ł clericoꝝ bona rapuerint ſunt ex̃cati. xij. q. ij. Epõꝝ a. c. illud. ¶ Religioſi eccĩas non habẽtes ſub pre textu clericatus vel religionis vel ratioẽ. rerũ eccĩaſticaꝝ decĩãs iniuſte impediẽtes. ex̃cacõis ſnĩaꝫ incurrũt. a q̃ nõ abſoluũtur añ ſatiſfactõꝫ

condignā ex̄ de deci·Religioſi in Cle. ¶ Mona
chi ꝗ regulares canonici āmiſtraćōem aliquā
non hn̄tes qui ſe ad curias pn̄cipū abſq; ſpeci
ali prelatoꝝ ſuoꝝ lnia conferre p̄ſumūt q̄ ſiue
ſuis p̄latis ſiue monaſterijs damnū aliquod
inferūt ſūt excōicati ex̄ de ſta·mo·c·ne in agro
qui nō in cle. ¶ Item monachi q̄ intraſepta
monaſterij ſine licentia abbatū ſuorum arma
tenent. ¶ Item excōicati ſunt qui viſitatores
monialiū impediunt ne ſuū officiū exequātur
in illis q̄ iniūgūtur in illo·c·attendētes ex̄ de
ſta·mo ·in cle·ꝟ·Si q̄uis niſi moniti reſipiſcāt
¶ Item religioſi religionū mendicantiū abo
litarū deinde aliquē ad ſuū ordinē recipiētes
vel locum ſiue domū acquirētes de nouo vl̄ lo
ca acquiſita abſq; licentia pp̄e alienātes ex̄ de
reli·do·c·religionū aduerſitatē li·vi· ¶ Mulie
ribus q̄ begine vulgarit̄ nūcupātur que nulli
obedientiā promittūt nec ppriis renūciāt nec
ꝓfitentur aliquā regulam approbatā ſub pena
excōicaćōis quā in contrium faciētes ipō facto
incurrant iniūctum eſt ne ſtatū hmōi dudū
ab ipis aſſumptū quoquomō ſectētur vlteriꝰ
vel ipm a nouo aſſumāt ex̄ de reli·do·c·Cum
de quibuſdā in cle· ¶ Item excōicati ſunt reli
gioſi q̄ mulierib; hmōi beginagij ſtatū dudū
aſſumptū aut ipſū de nouo aſſumētib; p̄bent

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliquo mō conſiliū vel fauorē·e·t·ꝛ·e·predic·
¶ Qui accipiūt pedagia vl' guidagia ab eccia
ſticis pſonis vl' de reb; earūdem q̄s non cā ne
gociādi deferūt vl' pſonas quas ipſi mittunt
vl' pro ſe vel pro reb; ſuis p ſe vel per aliū ſuo
noie vel alieno ſi pſone ſūt ſingulares excōicate
ſunt· ¶ Si cōuentus vel collegiū ciuitatis vel
caſtri vel alterius loci ſunt interdicti locus vel
caſtrū vel ciuitas hmōi·abſolui nō poſſunt a
pdicto niſi exacta reſtituant ꝛ ſatiſfaciant de
iniuria ex̄ de cen·ꝛ pro·ꝛ exac·quāq̄ pedagio
rū·§·Qui nullo·li·vi· ¶ Item excōicati ſūt ɔſules
ciuitatū rectores ꝛ alij qui ptātem hr̄e videnē
ſi faciūt collectas ꝛ exactōes indebitas in cleri
cos ꝛ eccias ꝛ āmoniti ſi nolūt deſiſtē· Nec ab
ſolui debent donec ſatiſfecerit cōpetēter ex̄ de
immu·ec·Non min9 ꝛ·c·aduerſus· ¶ Itē qui
iuriſdictōem platoꝝ ꝛ ptātem quā hn̄t i ſuis
hoib; ita euacuāt q̄ nl ptātis remāſiſſe videē
ſi āmoniti deſiſtē noluerint·e·t quo·ſ̄·c·non
minus·ec·alle· ¶ Item ſucceſſores eoꝝ qui ſu
erūt excōicati ꝓpter iniuriā factā eccie·niſi infra
menſē errorē ſuū ſeu exceſſum pdeceſſorū emē
dauerit·e·t·quo·ſ̄·c·aduēſus·alle· Secus eſt
de ſucceſſorib; alioꝝ excōicatoꝝ· ¶ Itē q̄ ſbditis
ſuis interdicūt ne clericis l' pſois ecciaſticis q̄cq̄
vendāt aut emāt ab eis·vl' ne bladū molāt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel panē coquant aut alia obſequia faciāt ex̄ de imm·ec·c·eos qui·li·vi· ¶ Item quicunqꝫ impediunt illos q̄ ad ecc̄iaſticos iudices recur rūt pro hijs q̄ ad eos ꝑtinent vel de hoc habēt lrās a ſede aplica ne iuſticiā valeāt obtinē vel qui dederit cōſiliū auxiliū vel fauorē ad hoc ex̄ e·t·quo·ſup̄·c·qm̄ nec intelleximus·li·vi·nec abſoluātur n̄ ſatiſfaciant iudici ꝯ parti· ¶ Itē excōicatus eſt religioſus tacite vel expreſſe ꝓ feſſus qui in ſcolis vl̄ alibi habitū ſue religio nis abicit vl̄ accedit ad aliqd̄ ſtudiū abſqꝫ p̄ lati ſui licentia obtenta cū cōſilio ſui cōuentus vel ſaltem maioris partis eiuſdē ex̄·ne cle·vel mo c·ut ꝑiculoſa·li·vi· ¶ Itē religioſi q̄ exeūt clauſtrū ad audiendū pħicam aut leges niſi ad clauſuras ſuas infra duos mēſes redierit excōicati ſunt·Et cū talibꝫ ſolus pp̄a diſpenſat ut ad honores promoueātur·e·t quo·ſ̄·c·non magno·Idē eſt de archidiaconis dyacois ple banis ꝯ alijs pſonatis hominibus ecc̄iaſticis et pbr̄is·e·t·quo·ſ̄·capitulo ſup ſpe·ꝯ·c ſta·li·vi· ¶ Item ſacerdos hn̄s officiū vicecomitis vel pp̄ti ſecularis ſi āmonitus non reſipuerit eſt excōicat9·e·t·quo·ſ̄·c·cleric9·§·Si q̄s· ¶ Itē excōicati ſunt omēs qui in gradu conſangui nitatis vel affinitatis ꝯſtitucōne canonica inter dictis vel qui cū monialibꝫ ſcienter mr̄imoniū

cōnhūt ex̄ de cōsag. ⁊ affi. eos qui i Cle. ¶ Religioſi ⁊ moniales ⁊ clerici in ſacris ordinibꝫ cōſtituti. ſi cōnubunt ſūt ex̄cati. e. t. c. li. quo. s̄.
¶ Item celebrantes mr̄imonia ſcienter interdictos. ſimilit̄. e. t. c. ⁊ li. quo ſup̄. ¶ Item deferentes arma. ferrū. ligna. galeas. naues. et hmōi ſarracenis vl̄ regimē nauiū vl̄ galeaꝝ ſarracenorū exercentes vl̄ aliqđ illis ſubſidiū impendētes in diſpendiū terre ſc̄e vl̄ xp̄ianoꝝ ſunt ex̄cati. nec abſoluantur niſi totū lucrū ⁊ tantūdem de ſuo dent in ſubſidiū terre ſc̄e. ex̄ de iudis. Ita ⁊. c. ad liberandū. ¶ Item q̄ incidit in hēſim iā damnatā. ex̄ de hēticis ad abolendā. ⁊. c. ex̄camus. ¶ Itē credēs receptor defenſor vel fautor hēticoꝝ. e. ti. Sic ait et. c. ex̄cam⁹. ꝟ. Credētes. ¶ Quicūqꝫ hēticos. credentes. fautores vel receptores eoꝝ ecc̄iaſtice tradiderint ſepulture. ex̄cati ſunt nec pn̄t abſolui niſi ſatiſfecerīt et ꝓiciant hmōi corpa damnatoꝝ. e. t. quo ſup̄. c. quicūqꝫ. li. vi. ¶ Item dn̄i inq̄ſitori hēticorū in inueſtigatione capcōe et locoꝝ vel officiales qui nō obedierint Epō vel ſeu Epis dederit impedimentū ne cōn̄ hēticos ꝓcedant. Vel qui iudicare aut cognoſcere de cuſtodia diligēti. Et qui p̄dictis inq̄ſitoribus hereſi preſumit imperitus. cum ſit mere negociū ecc̄iaſticum vel qui ab ipſis Epiſcopis ſeu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inq̄ſitoribꝫ incarceratos abſoluūt abſqꝫ eorū licentia vel qui eoꝝ ſnīam impedierint. Et qui ſciēter in p̄dictis dederint auxiliū conſiliū vel fauorē iſti oēs ſunt excōicati ex̄ de hereticis. ut inq̄ſicōnis. li. vi. ¶ Itē q̄ officiū inq̄ſicōnis con̄ hēticā p̄uitatē excēt ſi con̄ iuſticiā ꝛ ↄſciaꝫ ſuā obmiſerint con̄ quēpiā ꝓcedere vbi fuerit procedendū aut ipaꝫ hēſim vel impedimentū officij ſui falſo alicui imponendo ꝛ ipm ſup hoc vexarē preſūpſerit. ¶ Itē ſi epus vel ſupior ſuſpenſus eſt p trienniū. alij vero ſnīaꝫ excācōis incurrūt abſoluendi dūtaxat a p̄pa. e. t. multoꝝ. ꝯ. verū in Cle. ¶ Item excāti ſunt cōmiſſarij deputati ab epis. vel inquiſitoribꝫ ſeu caplis ſede vacāte ad officiū inquiſicōis. Si p̄textu officij predicti illicite ab aliquibꝫ pecuniā extorſerint aut ſcient acceptāt bona ecc̄iarū ob deicoꝝ delictū occaſione p̄dicti officij fiſco vel ecc̄ie applicare a q̄ non poſſunt abſolui niſi ſatiſfaciāt iniuriā paſſis. e. t. quo ſ̄. c. Nolētes ſplendore in Cle. ¶ Itē qui alienacōes factas a p̄latis hereticis ꝛ ſciſmaticis voluerit retinē ex̄ de hereticis. c. i. ¶ Item qui occiderit xp̄ianos p aſſiſinos vel ipſos aſſiſinos receptauerit vel occultauerit ſeu defenderit ex̄ de homici. ꝓ humāi. li. vi. ¶ Itē qui ſpoliāt naufragiū paciētes excōicati ſunt n̄ reſtituāt ↄpetent moniti ex̄ de rapi. c. excācōni

¶ Item collegiũ vniuerſitatis. vel ſingularis p
ſona cuiuſcũqꝫ ſit digtatis aut ſtatus. ſi aliei
genas. ⁊ alios oriũdos de terris ipõꝝ exercere
publice vſuras volẽtes de cetero admiſerint
ad hoc domos in terris ſuis cõducere aut con
ductas hr̃e. aut alias inhitare pmittẽtes ex
de vſu. vſurarũ li. vi. ¶ Item illis ad fen⁹ exer
cendũ domos locãtes vel alio ſub quocũqꝫ titu
lo cõcedẽtes. Si pſone fuerint ecclaſtice Epi vel
ſupiores ſuſpẽſionis miõres pſone ſingulaẽs
excãcõis. Si aũt collegiũ vel vniũſitas inṫdicti
ſnĩaꝫ ipõ facto incurrũt. Si vero laici fuerĩt p ſu
os ordiãrios cenſuris ecclaſticis quibꝫ cõueĩt
cõpeſcanẽ ex de vſu. vſura. li. vi. ¶ Itẽ excati
ſũt ptãtes capitanei rectores cõſules iudices
aut aliȷ̃ quis officiales cõitatũ. qui ſtatuta fa
ciũt ut vſure ſoluãtur. vl' qui ſtatuta ut vſuẽ
nõ ſoluãtur vl' reſtitucões eaꝝ fiãt phiberet
de cetero facẽ. ſcribẽ vel dictare. vl' ut vſure ſo
lute cũ repetũtur plene ⁊ libẽ non reſtituãtur
ſcienẽ iudicare preſũpſerit ex de vſu. c. ex gñi
ad nos in Cle. ¶ Item ſunt excati predicti ni
ſi hmõi ſtatuta batten⁹ edita de libris ↄitatũ
ipſaꝝ ſi ſup hoc ptãtem habuerit infra tres
menſes deleuerint aut ſi ipſa ſtatuta ſiue con
ſuetudines aut condicões quoquõ obſeruaẽ
p̃ſumpſerint ex de vſu. c. ex gñi ad nos i Cle.

¶ Item falſarij lr̄arum dn̄i pp̄e cū fautoribus
ꝛ defenſoribꝫ ſuis ex̄ de falſa·c·dūam. ¶ Item
ſcient̄er lr̄is p̄fatis vtentes·e·t·quo·s̄·c·ad fal
ſariorū. ¶ Item recipientes in Romana curia
lr̄as ab alio ꝙ a pp̄a vel vicecancellario de cri
mine falſo·e·t·quo·s̄·c·dura. ¶ Excōicati ſūt
religioſi qui clericis aut laicis ſacramentū vn
ctionis extreme vel eucharistie miniſtrant vel
qui mr̄imonia ſolemniſant ſine licētia ſpeciali
pbri prochialis ex̄ de p̄uil·ꝛ exceſ·p̄·c·Religi
oſi in cle. ¶ Item qui abſoluunt excōicatos a
canone p̄terꝙ a caſibus in iure exp̄ſſis vel p
p̄uilegia ſedis aplice conceſſis eiſdē. Vel qui
abſoluūt a ſententijs excōis p ſtatuta puin
cialia aut ſinodalia pmulgatis ſeu quī a pena
ꝛ culpa abſoluē preſūpſerit quenꝙ ꝛ hoc vbi
ſup̄ ꝛ hij abſoluendi ſūt a pp̄a tantū. ¶ Item
qui cōcedūt repſalias con̄ pſonas ecc̄iaſticas
vel bona eorū vel gn̄aliter cōceſſa extendūt ad
has pſonas·niſi infra menſem cōceſſiones p̄
miſſas reuocauerint. Si pſone ſingulares ſint
excōicacōnis·vniuerſitas vero interdicti ſn̄iam
incurrūt quacūqꝫ etiā ꝯſuetudine non obſtan̄
ex̄ de iniurijs et damnis·c·ꝛ ſi pignoracōnes
li·vi· ¶ Item quicunqꝫ ſcē Romane ecc̄ie car
dinales hoſtilit̄ fuerit inſecutus vel percuſſerit
aut ceperit aut ſocius fuerit hoc facientis aut

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fieri hoc procurauit vel mandauit·aut factum ratū habuerit·vel dederit auxiliū ꝯſiliū vł fa uorē ad hoc·vel qui hmōi facientē receptaueit ſiue defenderit ſcient·Iſti omēs excati ſūt et a ppa tantū abſoluēdi ex de pe·c·felic·li·pn̄ti·li·vi·¶ Princeps autem vel dn̄s qui ꝯtra pre dictos ſacrilegos ꝯſtitucōnem editam ſerua ri non fecerit infra menſem et etiam eius offi ciales·poſtq̄ ad eorū noticiā puenerit·excōi cacōnem incurrūt·e·t·ꝛ·c·quo·ſ·¶ Religioſi mendicantes ipſo facto ſunt excōicati ſi ſine ſpeciali licencia ſedis aplice domos vel loca quecūq; receperint·ſeu hactenus recepta mu tauerint vł ea vendicōnis·permutacōnis do nacōnis·aut cuiuſuis alienacōnis titulo quo cunqꝫ modo in alios transferre pſumpſerint·ex de pe·c·cupiētes in Cle·¶ Itē religioſi q̄ in ſuis ſermoībꝫ vel alibi proferre pſumpſerint aliqua·ut audiētes a decimarū eccijs debitaꝝ ſolucōne retrahāt excati ſunt ipſo facto·e·t·et ·c·quo ſup·¶ Item illi religioſi qui pꝑter ſci entē obmiſſionē faciendi conſciam ſibi ꝯfitē tibus de ſoluendis decimis ſuſpenſionē incur runt donec confitentibus conſcientiā fecerint ſi poſſunt·Sed ſi ſic ſuſpenſi predicauerint ex cōicati ſūt ꝛ hoc vbi ſup·¶ Item violatores ꝯſtitucōis illius q̄ prohibet religioſ a clericis

ſecularib; ne aliquos ad vouendū vł iurandū
vł fide interpoſita ſeu alit̄ pmittendū indu
cant ut ſepulturā apud eorū ecclias eligant
vel iā electā vlterius nō mutēt excōicacōe; incur
rūt nec abſolui pñt niſi a papa·e·t·et·c·quo
·ſ·ſ·Sane· Jtem q̄ quevis pontificē iniurio
ſe vł temere pcuſſerit aut cepit ſeu bānierit
vel hoc fieri mandaverit aut facta ab aliquo ra
ta habuerit vł ſocius hmōi perpetrātis fuerit
aut conſiliū auxiliū vł fauorē in hijs dederit
ſeu ſcient̄ defenſauerit eandē excōicacōnem in
currit de quib; in p̄dictis caſib; h̄etur ⁊ per ca
nones editos·ſ·i·Λ·q x·Si quis ſuadēte de ſen·
ex·nup·⁊·c·quicūq; in Cle·⁊ ex̄ de pe·Si quis
ſuadente ⁊ a ſolo p̄pa abſoluendus eſt hmōi
Jtem ptātes Balivi·Scabini·Aduocati·Re
ctores·Conſules ⁊ Officiales civitatis·quocū
q; noīe cenſeātur ſi in p̄miſſis ſunt culpabiles
eodē mō ſunt excōicati ex̄ de pe·c·Si q̄s ſuaden
te· Excōicati etiā ſunt qui man9 iniciūt violē
tas in clericū vel in quācūq; pſonam religioſā
pfeſſam vel noviciā vel cōverſam cuiuſcunq;
religiōis ex̄ de ſen·ex·Nō dubiū ⁊·c·Religioſo
li·vi· Jtem qui talē etiā ſine leſione detinet
in cuſtodia publica vel privata vel detrudit
in vincula·e·t·quo ſup̄·c·Nup· Jtem qui in
hmōi perſonas manus iniciunt temerarias ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iniurioſas ſꝫ non violentas. ſ. cū clericus ſe vo
lūtarie ſubmittit aliquibꝫ percuſſionibꝫ fuſtiū ꝓ
pace hn̄da cū illo quē leſerat. e. t. quo ſup̄ con
tingit. Item qui ratum habꝫ ꝙ aliquis ſuo
noīe in tales manus iniecerit violentas q̄uis
factū fuerit ipō neſciente nec etiā tūc volente
e. t. quo ſup̄. c. Cū quis. li. vi. Item qui pōt
eos defendē a tenetur ex officio a nō defendit
e. t. quo. s̄. c. qn̄to. Item q̄ p alios non p ſe
ipōs violētas manus iniciūt in tales. e. t. quo
ſup̄. c. mulieres. Item qui ſpuit in faciē cleri
ci vel ſup eū fundit aquā vel oleū in deſpectū a
deriſionē eius vel qui ſecū trahit equū cui inſi
det p habeās vel cū minis et terroribꝫ facit eū
ſtare in vno loco vl' ire ſecū q̄ſi captū. excātus
eſt. hec hoſti. in Sūma. ṗ. Qualit̄ pro ſe de ſen.
ex. Item q̄ veſtes hmōi clericis iūctas ſcin
dit violenter vl' aliā rem ſibi coherentem. Hec
Ray. a hoſti. ꝙ aūt iſti debeāt a ſolo ꝑpa abſol
ui ptꝫ ex̄ de ſen. ex. c. ea noſcit̄ et. c. ꝑuenit. c.
nō dubiū. c. ꝙ hij. c. mulieres. in fi. c. q̄uis. et
c. tua nos. a. 1 A. q. 8. Si q̄s ſuadēte. Sūt aūt
. 1 A. caſus in quibꝫ nō oportꝫ ut pro abſolucōe
iniectōis manuū violent̄ in clericū recurrat̄ ad
papā. Et alij. 1 8. caſus ſūt in q̄bꝫ etiā verberās
clericū nō incidit i canonē. De iſtis inuenies. ī. in
. 2. c. ſeqn̄ti. Itē excati ſūt q̄ de cetero fecerit

obſeruati ſtatuta ⁊ ↄſuetudines inductas cõn
libertatẽ eccie ex̄ de ſen·ex̄·Nouerint. ¶ Item
qui ſtatuta talia infra duos menſes de libris
ſuis nõ deleuerit·e·t·⁊·c·quo·ſ̄· ¶ Item ex̄ca-
ti ſũt ſimilit̄ ⁊ ſtatutarij ⁊ ſcriptores ſtatutoꝝ
p̄fatoꝝ ⁊ ptãtes ⁊ rectores locoꝝ vbi de cetero
hec ſtatuta fuerint edita vel ſeruata ⁊ ſimilit̄
illi qui ſcd̄m ea preſũpſerint iudicare vel in for
mam publicã ſcribẽ iudicata·e·t·⁊·c·quo ſup̄
¶ Item qui ſtatuit ꝙ clerici debeant cõueniri
corã iudice ciuili vel debeãt cuſtodire caſtra et
hmõi·e·t·quo·ſ̄·c·grauẽ. ¶ Quicũqꝫ ꝓ eo ꝙ
ſnĩa excõicacõis ſuſpenſionis vel interdicti fuerit
cõn aliquẽ ꝓmulgata licentiã dederit alicui oc
cidẽdi vel capiẽdi vel alit̄ grauãdi in pſois ſeu
bõis ſuis vel ſuorũ eos q̄ talẽ ſnĩam protulerũt
ſiue quoꝝ occaſione ſũt ꝓlate vel eaſdẽ ſnĩas
obſeruãtes ſeu talit̄ ex̄catos cõicare volentes
ex̄catus eſt niſi licentiã ip̄am reuocauerit ⁊ bõ
ablata ex dicta cã infra octo dies ſint r̄ſtituta
ã ſatiſfactõ facta·e·t·quo·ſ̄·c·quicũqꝫ ꝓ eo·li·
vi· ¶ Similit̄ omẽs qui vtũtur hac licentia vel
aliquo p̄miſſorũ aut etiã alioꝝ ſimiliũ ad que
cõmittenda licentiã dari eſt ꝓhibitũ vł etiaꝫ
qui perpetrat hmõi malefacta p̄fata ſuo motu
ꝓprio ex̄catus eſt. Et ſi pmanſerit in iſta ſnĩa
vltra duos menſes non p̄ot niſi p ſolũ papã

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

abſolui·ex̄·e·t.li.⁊·c·quo ſup̄ px̄. ¶ Item incē
diarij eccīarū vel religioſorū locorum vel cimi
terij p̄uilegiati in circuitu eccīe excōicati ſūt et
poſt denūciacōnem a ſolo pp̄a abſoluendi·e·t·
quo·s̄·c·tua nos·ı ∧·q·x·Si q̄s ſuadēte. Si
milit̄ ⁊ effractores eccīarū·q̄ etiā poſt denūcia
cionē factā a ſolo pp̄a ſūt abſoluēdi·e·t·q̄·s̄·
·c·ↄq̄ſti· ¶ Similit̄ ⁊ illi q̄ faciūt aliq̄ enormia ī
eccīa.ſ.frangēdo crucē l' altare vl' ſimilia·e·t·⁊
c·quo·s̄·px̄· ¶ Itē pticipātes ī crimīe excatꝰ
nec abſolui pn̄t n̄ ab excatore vl' eiꝰ ſupiore·e·
t·quo·s̄·c·ſig̃ficauit·ſſup·⁊·c·concubin̄.Sʒ ſi
difficile ſit ex aliq̄ iuſta cā accedē ad excatorē
ↄcedī a iure ꝙ abſoluat̄ a ſuo Ep̄o·vel ꝓprio ſa
cerdote p̄ſtito iuramēto qd̄ excatori ſe exhibe
bit·e·t·quo·s̄·c·nup·m fi· ¶ Clericus dicans
excatis a pp̄a noīatum recipiendo eos ad dīna
incidit in excacōeʒ abſoluendꝰ a pp̄a·e·t·quo
s̄·c·ſig̃ficauit. ¶ Itē ſi excati tp̄e imminētis mor
tis vel alteriꝰ nccītatis articulo ab āquo abſol
uūtur et poſt hoc ceſſante impedimento.ſe illi
a quo hoc ceſſante abſolui debeant q̄ncito pote
runt rep̄ſentare ⁊ abſolui petē neglexerint in
eandē ſentenciā qua p̄us ligati fuerāt relabū
tur·e·t·quo ſup̄·c·eos qui·li·vi· ¶ Idem iudi
ciū eſt de illis qui a ſede aplica vel eius legatis
abſoluūtur ab excōicatione et eis iniungitur

vt ſuis ordinarijs vł alijs pniam ab eis ſuſce
pturi ſe repñtent ⁊ paſſis iniuriam ſatiſfaciāt
ſi hoc cū pmo cōmode potuerint implē nō cu-
rauerint. e. t. ⁊. c. ſ. Idem ſtatui9. Item ex̄ca
ti ſunt frēs minores ſi frēs vł ſorores de tercio
ordine tpe interdicti in ſuis eccijs admiſerit ad
diuina ⁊ abſoluēdi tantū a pp̄a vł ſatiſfactōe
pmiſſa ab Epis locorū ex̄ de ſen. ex̄. Cum ex eo
in Cle. Excōicati ſunt r̄ligioſi cuiuſcūq; ordi
nis vł condicōnis exiſtāt ſi nō ſeruauerit int̄
dictū abſq; dolo ⁊ fraude non pforando ſuarū
ecciarū ianuas aut feneſtras in eis faciendo
ſeu alios modos exquiſitos inueniendo in ſcā-
dalum plurimorū cum cathedralē ecciam vel
matricē ecciam loci viderint aut ſciuerint ob
ſeruare ipm interdictū non obſtātib; quibuſcū
q; appellacōib; etiā antea ad eandē ſedem vł
aliū interiectis et alijs obiectionib; q̄buſcūq;
ex̄ de ſen. ex̄. ex frequētib; in Cle. Excōicati
ſunt ⁊ a ſolo pp̄a abſoluēdi illi dn̄i vł nobiles
q̄ in locis interdicto ſuppoſitis cogūt aliquos
celebrarē diuina aliquo mō pdicto ⁊ ad officia
pdicta audienda excōicatos ⁊ interdictos euo
cant ſiue cogunt aut quū publice excōicatos
ſeu interdictos et monitos exire dū diuina cele
brantur cogūt ſtare. e. t. quo. ſ. c. grauius in
cle. Eodem modo ſūt excōicati ⁊ a ſolo papa

abſoluēdi illi q̄ ſūt publice ex̄cati ⁊ īnt̄dicti·ſi
moniti noīatim ut exeāt a celebrātibꝫ in hijs
eccl̄ijs remanē̄ p̄ſūpſerit·e·t·⁊·c·quo ſ̄·¶ Itē̄
ex̄cati ſūt nec ab altero q̄ꝫ a p̄pa abſoluēdi·qui
cūqꝫ ex certa ſciā dep̄uarent vel ſcriberēt vel p̄
dicarēt con̄ decre·de declaracōne regule fratrū
minoꝝ·nullo p̄uilegio ſuffragāte eiſdē ex̄ de·
v̄·ſig̃·Exijt q̄ ſeinat i ſi·li·vi·¶ Qui romipetas
⁊ pegrinos ⁊ ad aploꝝ limina ⁊ ad alioꝝ ſcō
rū oratoria pegrinātes·cape vel rebꝫ q̄s ferūt
ſpoliare tētauerit ex̄cacōi ſubdantur ex̄ de ra·
ex eo·⁊·iiij·q·iij·Si q̄s romipetas·¶ Itē noua
theolonea ⁊ pedagia pegrinis ⁊ mercatoribꝫ
imponētes ⁊ hoc ubi·ſ̄·¶ De duobꝫ tn̄ p̄x̄·ſu
p̄dictis caſibꝫ dubitat̄ q̄ꝫ nō videt̄ ex̄cati ip̄o
¶ Ex̄cacōes q̄ ſequūtur ſūt extracte // facto
de q̄buſdā ꝯſtitucōibꝫ ex̄uagantibꝫ a Boīfacio
viij·poſt cōpilacōnem libri ſexti ⁊c· 10

Excōicati ſunt omēs qui veniētes ad
ſedē aplicam vel redeūtes ab eadem
capiūt ſpoliāt vel detinere preſumūt
aut aliquod impedimentū exhibēt·quo min⁹
ad eandē ſedē libere cū pſonis ⁊ rebꝫ alijs veni
ant et redeant ab eadem·et qn̄ apperiūt lr̄as
taliū aut auferūt·extra de ſen·ex̄·et interdic·
·c·ex̄camus ⁊ Anathematiſa⁹ Bonifaci⁹·viij·
¶ Itē Sn̄am ex̄cacōis incurrūt illi cuiuſcūqꝫ

fuerint eminētie dignitatis ordinis ↄdicōnis
aut ſtatus q̄ talibꝫ vel alicui eoꝝ ſacramenta
vel ſacramentoꝝ aliq̄d preſūpſerint miniſtra
re niſi in mortis articulo ↄſtitutis ſed nec tūc n̄
de ſtando mandatis eccl̄ie ſatiſfactōne vel ſuffi
cienti cautōne p̄miſſa et hoc vbi ſup̄. ¶ Item
excōicati ſūt omēs illi qui in terris ſuis noua
pedagia imponunt ⁊ hoc vbi ſup̄. ¶ Itē ex̄cati
ſunt omēs pirate ⁊ latrūculi marini q̄ gazarei
et cuppellici vocantur ⁊ ſimilit̄ omēs fautores
receptores ⁊ defenſores eorum ex̄ de ſen. ex̄. Ex
cōicam⁹ Bonifacius. viij. ¶ Itē ſi q̄s deinceps
fuerit exhumās mortuū vel mēbratim ↄcidēs
⁊ coquēs ut tandē oſſa tegumento carnis ex
cuſſo ad remotas partes mittat vel deferat
tumulanda. Ex̄catus eſt ille ⁊ a ſolo papa ab
ſoluendus ex̄ de ſepul. c. deteſtante. ¶ Itē nō
glo. in. c. cui non ab hoīe de ſen. ex̄. ꝙ q̄ cito ali
quē ſcio excōicatū ſtatī debeo ipm vitaē ꝙuis
non ſit adhuc denūciatus niſi ſol⁹ hoc ſcirem
quo tñ caſu etiā p̄uati ipſū euitabo. ꝙ diu ab
eccl̄ia tolerat̄. vi. q. ij. ſi tm̄ ⁊ c. placuit qui eni
ſcit certiorari non debuit. ·II·

¶ Sequūtur ex̄catōnes mīores q̄ ſepant a ſa
P Articipās cū excōicato nō cramētis
tñ in crimine. ¶ Notorius fornicator
¶ Simoniacus etiā occultus in ordine

Recipiēs eciam de manu laici et ſine cōſenſu
Epi. ¶ Baliſtarij ꝛ ſagittarij. ¶ Pauperū op
p̄ſſores. ¶ Manifeſti raptores. ¶ Publici vſu
rarij. ¶ Meretrices publice. ¶ Decedēs in tor
neamentis. ¶ Decedēs in notorio crimiē. ¶ In
caſu aūt illo. Si qs ſuadēte. xvij. q. iiij. due regule
ꝯtinētur. Prima ē ꝙ quicūqȝ in clericū temē
manus iniecerit violētas incidit in exↄcacōe꞉
Sc̄da quicqȝ cū ꝓpter violentā manuū iniectiō
nē inciderit in exↄcacōe꞉ mittend⁹ eſt ad ꝑpam
pro abſolucōe. ¶ Priā regula fallit in q̄tuorde
cim caſibꝫ. Prim⁹ in apoſtata ꝑcuſſo qꝫ igno
rat clericus eſſe a ꝑcuſſoē. ex. e. Si vero. ¶ Se
cūdus in clericis qui nō ferūt habitū neqȝ ton
ſurā nec aliq̄d de clericatu oſtendūt. ꝛ ſūt apo
ſtate. Si tercio moniti ſe nō retraxerit. ex. e. cō
tingit. ¶ Terci⁹ in clerico q̄ contēpto habitu
ferret arma ꝛ t'cio ām̄onit⁹ ſe non retraxerit
ex. e. in audienciā. Et etiā ſi nō ſit monit⁹ et ſe
tirānidi immiſcet. ex. e. cū non ab hoīe. ¶ Quar
tus in clerico exercente negocia ſecularia ſi āmo
nitus non deſiſtat ut ex de vi. ꝛ hone cle. c. ſi.
¶ Quītus in clerico cōcubinario ꝯiugato ſi nō
fert habitū ꝛ tonſurā ex de cle. co. li. vi. ¶ Sex
tus in clericis buffonibus et etiā macellarijs
ſi hoc per annū exercuerint et etiam ſi minori
tempoē nec āmoniti deſtiterint extra. e. t. et. c.

quo pꝫ·s̄· ¶ 7⁹ in illꝰ q̃ nō ex ira ſꝫ iocoſe pcu
tiūt·e·c·quo·s̄·c·i· ¶ 8⁹ in mgr̄o·cū hoc fecerit
leuitꝰ ⁊ cā diſciplīe·ex̄·e·cū volūtate·§·ſi ¶ 9⁹
in eo q̃ incōtinenti vim vi repellit·tpate tn̄ ex̄·
e·Si vero· ¶ 10⁹ cū q̃s inuenit cleriā turpitꝰ
agentē cū vxore·mr̄e·ſorore·vel filia ꝓpria ut i
dicto·c·Si vero· ¶ 11⁹·ſi fiat a plato vꝰ de mā
dato ipi⁹ cā correctōis ut in pal·c·cū volūtate
⁊·c·ex tenore·Et ſi nō fiat ex cā correpcōis cā
verberās q̄ pcipiens incurrūt excacōem·ex̄·
e·vniūſitatis·Si tn̄ cā ſubeſt pōt cleriā cape
⁊ incarcerare ⁊ etiā p laicū ex̄·e·ſi clericos·Sꝫ
pcuſſio nō debꝫ fieri p laicū qꝛ tūc iterū ambo
incurrerēt excōicacōeꝫ ſcꝫ platus ⁊ laicus pcu
ciēs·ut i d·c·vniūſitatis·nec ſi cleric⁹ eēt adeo
incorrigibilis qꝛ alitꝰ capi ⁊ corrigi nō poſſꝫ ex̄
·e·ut fame· ¶ 12⁹·in turbāte officia diuīa·quē
pbr vꝰ alius ad quē ptinet pōt eicē de ecc̄ia
ex̄·e·veniēs ⁊·c·cū volūtate·§·Si vero·Si vero
ſimlꝰ cū rōne officij qd in ecc̄ia optinet pcutit
cleriā ⁊ etiā cū ſenior cā deuocōis facit hoc·ā
dn̄s ā parēs ſeu ꝓpinquus·q̃ familiā corrigit
hec oīa in hoc·12·dicto intellige·cū ſint in mō
ribꝫ ordinibꝫ·ut in·c·cū volūtate allegato·§·ſi·
¶ 13⁹·Si cleric⁹ ſit depoſit⁹ lꝰ degradat⁹ ex̄ de
iudi·cū nō ab hoīe·⁊ de pe·degradatū i ſi·li·vi·
¶ 14⁹·qn̄ clericus trāſfert ſe ad actū prorſus

35

deicatui cõtrariũ utputa eãt in mīorib; ꝛ fcũs ē bigam⁹ vł miles vł hmōi·lxxxiiij·di·q̄squis ¶ Sz q̄d ſi q̄s nō ob ſui ſ; ob pn̄s·mr̄is·vxoris filij filie familie vł etiā ex̄neorũ tuitionē clericũ ledat·ſꝫ·ſm Inno·tal' nō incidit i canonē ar· ff·qd me·cā·l·iſti quidē·§·ſi·Nā ſocij iniuria ꝓ pulſāda ē·xxiij·q·iij·fortitudo ꝛ·c·nō inferēda Quidā tñ dicūt ꝙ hoc verũ ē de defenſioē illaꝝ pſonarũ ſolūmō p q̄s intelligitur nob iniuriā fieri ut juſt·de Iniuē·§·Patuit· ¶ Secunda re gula fallit in·ı ʌ·caſib;· ¶ Prim⁹ ē in ar·mortis ·ı ʌ·q·ꝫ·Si q̄s ſuadente·Eſt tñ iniūgendũ ei ꝙ ſi euaſeit ſe repn̄tet ſedi aplice vł ei q̄ poſſit eũ abſoluē mandatũ ei⁹ ſup hoc receptur⁹ ex̄ de ſen·ex̄·a nobis·Et idē eſt in caſib; ſequētib; re moto ſ·ipedimēto p̄terꝙ in puero ut ex̄ de ſen· ex̄·de cetero i ſi·et·c·ea noſcit ī ſi·Et ſi ceſſante ipedimēto nō ſe repn̄tāt·vt p̄ſcribit remedūt i eandē ſniaz ex̄ de ſen·ex̄·eos q̄·li·vi· ¶ 2⁹·eſt qñ q̄s h; īimicicias capitales ł alias iuſtas ex cuſacōes ꝓpt̄ q̄s nō p̄ot ſe ſedi aplice pn̄taē ex̄ de ſen·ex̄·de cetero·De iſta tñ excuſacōe ſtabit arbitrio boni viri·ff·de v̄·obli·l·ɔtinu⁹·§·Cum ita ꝛ ex̄ de vo·qd ſup hijs· ¶ 3⁹·in hoſtiario q̄ p̄textu officij clericũ non grauit leſit ex̄ de ſen· ex̄·Si vero· ¶ Quātus in officiali qui arcendo turbā non ex ꝓpoſito·ſ; nō ſine aliquali culpa

clericū percuſſerit ut in dic. c. Si vero. ¶ Quītus ſi ſit mulier nec diſtingui debet vtrū ſit fortis vel debilis. ¶ Sextus ſi ſit ſenex ꝛ valitudina ri⁹ deſtitutus ita ſcꝫ ꝙ ad ſedē aplicam accedē non poſſit. ¶ Iſte caſus cū duobꝫ ꝓrimis ſup̄ dictis hn̄tur de ſen. ex̄. mulieres ꝛ. c. ea noſcit ꝛ. c. q̄uis. ¶ Octau⁹ de infirmo q̄ perpetuū hꝫ infirmitatis impedimētū vel etiā tpale ſi timē tur ꝙ ſequeretur mors ex̄ de ſen. ex̄. ꝙ de hijs. ¶ Non⁹ in paupe quē oportet mendicare ut in dicto. c. qd hijs. ¶ Decim⁹ Si regularis ver berat regularē ex̄ de ſen. ex̄. monachi et. c. cū illoꝝ ꝛ etiā ſi pcuſſiſſꝫ ſecularē ut ex̄ de ſen. ex̄. religioſo. li. vi. ¶ Vndecim⁹ In hijs quí non ſunt ſui iuris ſcꝫ famulis ꝛ ſeruis ex̄ de ſen. ex̄. mulieres. ¶ Duodecim⁹ In hijs q̄ nobiles et magne potētie ſūt et ſic delicati ꝙ laborē eūdi nō ſuſtinerēt tn̄ ſup hoc eſſet prius Roman⁹ pōtifex ꝯſulend⁹ vt notat in dicto. c. mulieres ¶ 13⁹ In impubē ex̄ de ſen. ex̄. c. ſi. ꝛ hoc etiā ſi poſt pubtatē poſtulat ſe abſolui ꝛ hoc. xv. ꝓx̄. ſup̄. ¶ 14⁹. de clericis qui cōiter viuūt et ſub vno tecto dormiūt ꝛ in eadē domo veſtiūtur ex̄ de vi. ꝛ ho. cle. qm̄. qd cōiter exponitur qn̄ ſimꝉ viuūt in aliquo collegio. ¶ 15⁹. In moīalibꝫ ex̄ de ſen. ex̄. de moialibꝫ. ¶ 16⁹. In hoſpitala rijs ſcī Johānis iheroſolomitaṅ ex̄ de ſen. ex̄.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ex canoica. ¶ ıʌ. in hijs q̄ clericis nō enormē
ſed modicā et leuē iniuriā irrogauerūt. extra
de ſen ex̄. peruenit. Que quidē decretalis non
continet diſpenſacōnem ut quidā dixerūt ſed
potius ius comuē. quod hodie ſatis inueitur
extra de ſen. ex̄. ex religioſo. li. vi. ¶ Nūc que
dam pro declaracōne dictorū caſuū dicemus.
vnde nō circa pͥmū caſum. ſ. de periculo mortis
ꝙ intelligitur illud piculum non ſolum ꝓpter
infirmitatē. ſed etiam ſi ſit in quocūqꝫ pericu
lo vicino morti. puta ſi timeat hoſtem. vel pre
donē. vł crudelitatē ptātis. vł ſi nauigaturus
ſit. vel per loca inſidioſa tñſiturus. ff. de. do. cā.
mor. l. m. ꝛ. iiij. Idē ponit hoſti. ꝛ addit. ꝙ idem
eſt ac ſi obſeſſus ſit vel obſideat vbi iaciūt ma
chine vel baliſte. ¶ Circa terciū et quartum ca
ſus nō. ſ. de hoſtiario ꝛ officiali. ꝙ ſi talis non
caſu fortuito ſꝫ ex deliberacōe percuſſerit clericū
grauiter. abſolucō eſt a ꝑꝑa impetranda ex̄ de
ſen. ex̄. Si vero.

¶ Sequitur interrogatio confeſſoris. 12

Oſtq̄ꝫ Confitens dixit ex ſe ea que vo
luit de peccatis. Si non dixit ſufficientē
quod quaſi ut frequenter accidit. In
terroga de hijs que plene non dixit pro ut vi
debitur expedire. Si autem modicū vel min⁹
dixit potes interrogare ſecūdum ordiēm. hic

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poſitū inferius ſcꝫ p̃mo de p̄ceptis poſtea de vi-
cijs capitalibꝫ non tñ omēs de oibus ſed de
hijs ſolum que in talibꝫ repiri ſolent. Et non
ſolū de iſtis pcc̄is interrogandū eſt ſed etiā de
circūſtantijs eoꝝ que ſup̄ poſui in hoc verſu.
Quis q̄d v̂. ac̈. Non tñ etiā eſt nec̄e de quolibꝫ
pcc̄o mo̾li omēs circūſtantias querē ſed ſolū
illas q̄ trahūt peccatū in aliā ſpeciē que ſcilicꝫ
habēt ſpeālem deformitatē oppoſitā alicui p̄ce-
ptorū. De numero tñ pcc̄orum non obmittas
interrogare ſcꝫ quociens hoc vel illud peccatū
mortale cōmiſit. ·13·

Introgacō p̃ma ſcꝫ de decē p̄ceptis. Et p̃mo
cir̄ p̃mū p̄ceptū ſcꝫ nō hēas deos alienos.

PRimo introga ſi falſam de fide opinio
nē inuenit aut ab aliquo inuentā ſecu
tus eſt. Si male ſenſit de ſeptem ſa
cramentis ecc̄ie vel circa ſcripture veritatem.
Item ſi credit ꝙ nō ſit infern⁹ vel ꝙ non ſit
alia vita poſt iſtā. vl̄ aīam nō eſſe iudicandā
cū corpe. Si non credit ꝙ deus creauit oīa
tam viſibilia q̄ȝ inuiſibilia. Si non credit ꝙ
in xp̄o fuerūt due nature diuīna ſcꝫ et huāna
Si non credit ꝙ ꝓ nobis paſſus eſt per cru
cis mortē et ꝙ reſurrexit. Si nō credit reſur
rectionem mortuorū et vltimū iudicium. Si
nō credit ꝙ ecc̄ie paſtores ſint veri paſtores.

¶ Si cōicauit cū hēticis quia tūc eſſet excatus
¶ Si ſcient ecclīaſticā ſepulturā hēticis tradidit. quia tūc etiā excatus eēt nec abſolui poſſꝫ niſi p̄us manibꝫ ꝓprijs publice dictū corpus ł corpa hereticoꝝ extumulet ⁊ dānatis ꝓiciat Locus etiā ille perpetuo carebit xp̄iana ſepultura. ¶ Si inuōuit demones vel inuōri fecit per maleficia ad faciendū mala. aut fiei faciendo qđ eſt pccm magnū et dignū corpali morte.
¶ Si adorauit aliquā creaturā faciendo reuerentiā vel orōnem ad eā ut ad lunā nouā vel ſolem vel ſtellā aut ad ſonū cāpane. qđ pccm mōrle eſt. ¶ Si ex cōſtellacōibꝫ vel planetis ſb quibꝫ natus eſt aliqđ iudicauit dēminate. de vita et cōuerſacōe ip̄ius. ¶ Idem Si credidit ex viſonomia aut ex fato. vel cōſtellacōne aut ꝯplexione. hoiem cogi ad bonū vel ad malum quod etiā hereſis eſt. ¶ Sequitur de p̄noſticacōne. Primo quo ad aues.

SI eſtimauit aliquod malum futurū ꝓpter garritum auiū. puta quia cantauit gallus de ſero vel quia cantauit gallina. vel coruus vel noctua vel quecunqꝫ alia auis. aut etiam cuculꝰ et hmōi que omnia fatua ſunt et vana.

SI habuit malā opinionē ¶ Quo ad ignē de igne ſibilante credens eſſe ſignū. ꝙ morietur aliqs vel ſimile quod fatuū et vanū eſt.

Si negauit dare ignē ex̄ domū in calendis menſiū timens ⁊ credens ꝓpter hoc malū euē turū in domo. Si truncū ignis factū in nati uitate dn̄i ſeruauit ⁊ poſuit in vinea con̄ gran dines vel cū illo ſignauit angulos ⁊ hoſtia do mus ⁊ hmōi. Quo ad aquam.

SI fecit vel fieri fecit vl̄ fieri procurauit aut docuit aliquā incātacōnem cū ſacramentis vl̄ ſacramētalib; ecc̄ie ut oleo ſcō vel aqua bapti ſmali ⁊ hmōi ob ſanitatē vl̄ aliā cauſā quod grauiſſimū eſt pccm̄. Si incātauit cū aqua triū ecc̄iarū vel triū fontiū. Si pro re aliq̄ re ſperit ampullā plenā aqua vel vas vini quod dr̄ ſci Johis. Si ex effuſione olei vel vini cre dit aliquē euentū euenire. Si prenoſticauit ex rumore aquarū currentiū qd̄ fatuū ⁊ vanū eſt. Si incātauit cū ſpeculo vel pelui pleā aq̄ Si aliqd̄ fecit cū ſanguine menſtruato qd̄ eſt mortle. Si lauit filios cum aqua bn̄dicta qd̄ ſimilit̄ mortle eſt. Si incātauit grandinē quod etiā mortle eſt. Quo ad terram.

SI fecit vl̄ fieri fecit aliquā dīnacōnem ad in ueniendū aliq̄ furta vel ad ſciendū aliqd̄ oc cultū vel futurū qd̄ ſibi vl̄ alteri ↄtingē debeat quod mortle eſt. Si vſus eſt ſortib; dīnato rijs ut pſalmo vel libro cū filis ⁊ hmōi pro ſe vel ꝑ alio ſeu etiā quoquomō qd̄ mortale eſt

quod tñ ſi ex leuitate fecit veniale eſt. ¶ Si di
xit pr̃ nr̃. ad feneſtrã auribꝫ obturatis ut poſt
modũ p p̃ma verba. q̃ audierit ab ex̃. inṫpre
tetur id qđ ſcire deſiderat qđ mo̾tle eſt. ¶ Si
didicit artẽ notoriã vel vſus eſt ea ad ſciendũ
aliq̃. vel Si vſus eſt arte nigromantica. quod
mo̾tle eſt. ⁊ ſi hmõi artis libros hꝫ inducend9
eſt ꝙ illos ɔburat qđ ſi facẽ rẽnuẽt non eſſet
abſoluendus. ¶ Si fecit ſibi man9 inſpicẽ aut
alterius inſpexit p̄noſticando de fortuna. ¶ Si
credidit ꝙ aliq̃s habẽt malos oculos ſup pu
eros vel ad aliquod malũ obuiamentũ. ¶ Si
in cetu librorum reſpexit libros fatidicos. ¶ Si
credidit aliq̃d ſibi euenire debere vl̾ ſig̃ficari
ex ſibulacõe auriũ vel ꝓpter tremorẽ oculi vel
ꝓpter ſternutacõeꝫ in exeũdo domũ. ¶ Si cãta
uit cum cipho ligneo vel cantare fecit pueros
⁊ puellas ut audiẽt qđ ꝓnũciarẽt. ¶ Si fron
des oliue bñdicte l̾ granũ frumẽti acceptũ de
p̄ſepio poſuit ſup ignẽ ad p̄noſticanđ de vita
vel de morte alicui9. ¶ Si obſeruauit ſomnia
faciens aliq̃s orões ad ſcãꝫ ãnã l̾ ad ſcãꝫ hele
nã vel ad tres rẽges vel aliũ quẽcũqꝫ ſcm̃ á ſcõs
volẽs ꝓpt̃ hoc ex hijs q̃ ſomniat de futuris vel
occultis đinare. qđ mo̾tle eſt. Alias autẽ ſine
tali orõne vel obſeruacõne adiuncta. nimis fi
dem ſomnijs adhibere. ⁊ ſi nõ mo̾tle eſt pcc̃m

ꝑiculoſū tn̄ eſt hmōi inſiſtere qꝛ ſic diabolus
multos decipit. ¶ Si eſtimauit muliēs cōuer
ſas in cattos vel ſimeas vł alia aīalia ꝛ de no
cte ambulare ac fugere ſanguinē puerorū. Et
exire et intrare domū oſtijs clauſis et volare
ꝑ longa terrarū ſpacia ꝛ hmōi que impoſſibi
lia ſunt talibꝫ ꝛ iō falſa. ¶ Si ānotauit vel āno
tare fecit aliquā beſtiā ꝑditam. ¶ Si obſerua
uit vnā diem plus qͣ aliā nō incipiendo aliqḋ
opus vel nō lauando caput vel ſi obſeruauit
dies egipciacos vel diē in quo occurrit feſtū
decollacōis bt̄i Johānis baptiſte vel diē vene
ris in nō incidēdo pānos qḋ veniale videtur
ꝑ̄cipue qn̄do ex ſimplicitate hoc credit qꝛ non
audiuit cōtrariū. Sꝫ ſi aīmo obſtinato hoc defen
dere vellet mortale eēt. ¶ Si in calendis menſiū
noluit aliqḋ dare aut cōcedē ex̄ domū putās
qꝛ ex hoc fieret diminucō rerum. ¶ Si in calen
dis Januarij comedit in lecto ficus cum melle
vel fecit ſibi portare piſcem viuū. ¶ Si eo die
dedit pueris pecuniam vł ſi ipē ab aliquo rece
pit qḋ dr̄ vulgarit̄ lamantia vel offerta vel la
ſtrina. ¶ Si eo die miſit vel portauit in domo
tpalia aliqua qꝛ eſſet ꝑ̄ma dies anni et hoc ut
ſic toto āno intrent multa bona ꝛ ſic noluit in
trare ſine aliqua re tēporali. ¶ Si eo die fuerit
ſuſpectus de ꝑ̄mo quē viderit. ¶ Si in calendis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

marcij ſignauit oſtia dom⁹ vel aliā rem poſuit
in feneſtra l' ōn̄ domū. ¶ Si ſignauit ꝛ poſuit
ouū natū in die natalis dn̄i vel in die veneris
ſancto vl' in die aſcenſionis. credēs ꝙ ꝯmedēs
illud nō poſſit occidi ille vl' ſil'e. ¶ Si in die ſcī
Johīs baptiſte collegit herbas q̄ſi illo die eſ
ſent maioris virtutis collecte ꝙ̄ altero ut cum
illis faceret fumigacōeȝ con̄ infirmitatē. ¶ Si
in ꝓfeſto dicti feſti trāſiuit ſup ignē factū de
herbis cū incenſo qui dr̄ ignis ſcī Johīs. ¶ Si
in nocte talis feſti fecit vinū quod dicit' vinū
ſcī Johīs ad p̄noſticandū de furtis vl' alijs ſe
cretis. ¶ Si mulier dedit ſuo viro ul' etiā alteri
aut vir mulieri aliquod ad cōmedendū ut eā
amaēt vl' eū qḋ eſt mortale. ¶ Si fecit vel fieri
fecit aliquā incantacōnē ob ſanitatem ꝯſequē
dam. Et quādo hoc fit ſciēter ꝙ ſcitur eē probi
bitū tūc eſt ꝯiter mo͛rle. ¶ Cū vero fit ex ſimplici
tate putādo eē bonās orationes videtur venia
le. Sed ſi nollent in futurum abſtinere ab hu
iuſmodi negāda eſt eis abſolucō quia ex ob
ſtinacōne et malicia fit mortale. Et interrogā
dum eſt de verbis quibus vtuntur et de ceri
monijs et obſeruātijs quas addunt. ¶ Si
exercuit artem geomantie quod eſt mortale.
Si con̄ vermes vl' febres ſcripſit in fructu
amigdali vel in hoſtia vel alibi. ¶ Si incātauit

vel incātari fecit cōn̄ dolorē dentiū capitis ꝑlio
rū aut ſupciliorū vel oculoꝝ cū faba et pr̄ no
ſter et hmōi. ¶ Si portauit pueros infirmos
ad ſambucū vel ad rubū vel aliū ſimilē locum
cā ſanitatis recupande. ¶ Si fecit vel fieri fecit
aut viſus eſt lr̄is vł breuibꝫ que ſunt ꝯmuñter
ſuperſticōſe ex verbis vł caracteribꝫ vł carta
in qua fuerit vel ex mō imponendi ꝗ portandi
vel tpe aut loco ſcribendi. Et inuēta ſupſticōe
eorū imponendū eſt ut cōburant̄ et ſi nollet
nō eſſet abſoluendus qꝛ ſic fieret mořle. ¶ Si
ſup ſe portauit cartā ſcriptā que dr̄ ſcī Cipriani
vel cartā nō natā vel virgineā vel aliqđ aliud
ſimile ob ſpem·ſanitatis vel alteriꝰ cuiuſcunqꝫ
ſupſticōſi qđ non eſſet naturalit̄ ex arte medi
cine vel alterius approbatū. ¶ Et gn̄aliter ſi
quācunqꝫ aliam incantacōem ꝯiuracōnem vel
maleficiū aut qđcunqꝫ ſupſticōſum exc̄uit aut
eis fidē adhibuit q̄ oia ſunt vana ⁊ fatua ac ꝓ
hibita. Et ī quibꝫ oibꝫ nō ſeruat̄ p̄mū p̄ceptū
¶ De ſecūdo p̄cepto ſcꝫ. Non aſſumes nomen
dei tui in uanū. Et p̄mo de blaſphemia. ·18·

SI viz Blaſphemauit in deum vel aliquē
ſcōrum dicēdo ſibi maledictōēꝫ vł alia
opprobrioſa verba qđ ſemp eſt mortale
Si blaſphemauit in deū dicendo eū non eſſe
iuſtū ⁊ non omia iuſte diſponē ſed acceptare

perſonas vel nō curare de actib; hoim aut cos
nō vidē vel eē pciale vel ſine demeito punire
et flagellare eū vel aliquē vel poſſ; meli⁹ iſtud
vel illud feciſſe vel ſimilit̄ arguē deum de āquo
quod totū eſt moꝛ̄le maxime cum aduertit et
intelligit quod loquit̄. ¶ Si murmurauit cōn̄
deū utputa de frigoꝛe. caloꝛe. pluuia. vēto. aut
niue. ¶ Si murmuāuit cōn̄ deum. de infirmita
te. pauptate. aut filioꝝ moꝛte. aut quia nō ge
nerat filios. ¶ Si murmurauit cōn̄ deū de pro
ſperitate maloꝝ aut de aduerſitate bonoꝝum.
¶ Si iurauit in aliqua curia ali ¶ De piurio
cui⁹ iudicis mendacōſe quod moꝛ̄le eſt quō
cūq; etiā ꝓueniat. et ſimilit̄ peccat qui aliquē
inducit ad hoc aduertent̄ ut aduōtus ꝓcura
toꝛ et ſimiles. ¶ Si iurauit ex̄ iudiciū in comui
ſermone quacūq; ex cauſa vel vtilitate vel le
uitate vel iocoſitate vel qualicūq; mō. nō ſolū
per ſancta dei euāgelia vel p coꝛp⁹ xp̄i. ſed etiā
p fidē. per deū. aut dicendo. ſic me deus adiuuet
vel etiā per virginē mariā. per crucē. per aīam
meam aut hmōi quod ſemp eſt moꝛtale quā
do aduertit ſe iurare et falſum dicere. et hoc to
ciens quociens. ¶ Si iurauit aliquod certum
affirmando. de quo tamē dubitat an ſit verū.
moꝛtaliter peccauit. et precipue ſi hoc fecit in
iudicio. ¶ Si iurauit facere aliqd malū puta

aliquā vindictā aut tallionē reddē nō dimit
tere cōcubinā· ſeruare iniuſta ſtatuta· tenere
ſecretā ↄiuracōnem iniuſtā quod ſemp mōrle
eſt. ¶ Si manifeſtauit aut ꝓdidit aliqd ſecre
tum in cōſilio aliquo tractatū· qd iurauit non
manifeſtare ꝗuis etiā nulli noceat tn̄ mōrle
eſt· ⁊ ipē aut etiā ille qui aliquē ad ſimile mai
feſtandū cōpellit mōrliter peccat. ¶ Si iurauit
obſeruare ſtatuta alicuiꝰ ciuitatis aut vniuer
ſitatis que tn̄ iuſta ⁊ rōnabilia ſunt et aliqua
ex eis ſcienē trāſgreditur qd etiā mortale eſt.
Si tn̄ aliqd ſtatutū iā eſſet abrogatū p ↄtrariaꝫ
cōſuetudinē quia viꝫ cotidie ſeruaretē ↄtrariū.
Si ex hoc hmōi ſtatutū trāſgredētur nō vidē
tur piurus eſſe qꝛ hmōi ſtatutū non videretē
amplius habē vim ſtatuti di· iiij· ꝯ· leges. ¶ Si
iurauit p āquod menbrū dei vl̄ ſcōꝝ mō ribal
dorū qd mōrle eſt etiā ſi res vera eſſet quā af-
firmare intendēt. Et hoc ꝓpter blaſphemiā ꝗ
ex hoc ↄſideratur ut· xxij· q· i· Si ꝗs p capillos
Si vero res iurata aut falſa aut illicita eſt du
plicitē mōrliter peccauit ſcꝫ p blaſphemiā et p
piuriū. ¶ Si iurauit facē aliqd licitū in honore
dei aut ſcōrum eius ⁊ illud facē neglexit quod
mōrle eſt. ¶ Si etiā iurauit aliqd ſimile factu
rū ſed tn̄ nō intendebat illud adimplē ſimilitē
mōrle eſt. Si vero etiā intendebat ſeruaē ſed

veniēte t̄mino quo implere ꝑmiſerat ſeu iura
uerat nō ſeruat ꝓmiſſum· cum tū poſſet· licet
cū incōmoditate ſua adhuc mōꝛliter peccauit
niſi tū prius Epus vel ppa relaxaret a cōmuta
ret ſibi hmōi ꝓmiſſum. Si tū ꝓmiſſio facta ē
hoi pōt ille ſibi hmōi relaxare. Sꝫ ſi non pōt
adimplē excuſat a pccō· ſi tū q̄ꝛcito poterit ad
impleueit. ¶ Si q̄s ꝓmittit cū iuramēto ſe ali
q̄d facturū qđ nō ē alicui⁹ importācie boni vel
mali· ut viꝫ ſi mē ꝓmittit cū iuramēto pcutere
filiū vl̄ ſimile vl̄ hō ꝓmittit mediante iuramē
to· nō bibē vl̄ ↄmedē illud vel hoc l̄ hmōi qđ
vidꝛ veiale ň tū fiēt in ↄtemptū· qꝛ iuracō ꝛ p
iuratio eſt in hoc. ¶ Si iurare cōſueuit· etiā ꝓ
quibuſcunqꝫ minimis dicendo tū veritatē quod
veniale eſt niſi fieret incōtemptū. Et inducēdi
ſūt tales ut abſtineant ꝓpter piculum piurij
¶ Si induxit aliquē ad iurandū quē oīno cre
debat falſū iuraturꝫ· qđ mōꝛle ē· ň talis īducēs
foret Iudex hoc faciēs ex officio· ſ'm ordinē iu
ris. ¶ Si vir iuramētū ſue vxois irritauit qđ
nō debꝫ niſi ſit tale qđ vxoꝛ nō poſſꝫ adimplē
ſine ſcādalo viri. ¶ De adiuratione.

Adiuratio eſt inductio alicui⁹ ad faciendū
aliqđ ob inuōcionem alicuius rei ſacre· et fit
per modum coactionis· intendendo aliquem
obligari p modū iuramēti ad aliqđ faciendū

Que ſi ſit ad ſupiores et alios in quibus adiu
rans nō habꝫ ptātem pcēm moꝛ̄le eſt. Si vero
ſit ad inferiores ⁊ ſibi ſubditos qͥbꝫ adiurās
ꝑcipe habꝫ eo caſu licita eſt ⁊ alias nō. Et tūc
adiuratus tenetur facē vl' dicē illud ꝓpter qđ
adiuratus eſt alias moꝛ̄lit' peccaret quēadmo
dū trāſgreſſoꝛ ꝑcepti. ¶ Si adiurauit ꝑlatos
vel ſupiores vel ſocios aut inferiores p modū
deꝑcacōis nō coactionis intendēs inducē ad
aliqđ faciendū non eſt malū vel veniale. Si le
uiter ⁊ ſine cā adiurauit ⁊ adiuratus nō fecerit
nō peccat. hec Tho. ¶ Si adiurauit demoēs p
modū ꝑcis ad aliq̄d ſciendū ab eis l' ad aliq̄d
auxilij obtinendū ab eis mortale ē. n̄ q̄s facēt
hoc ex familiari ꝯſilio ſpūs ſcī. Vel ex quadā
ſimplicitate querēs ab obſeſſis a diabolo. licꝫ
tū illū adiurare p modū coactiōis ne noceat.
¶ Si adiurauit creaturas irrōnabiles ne dia
bolus eis vtat' in nr̄i nocumentū tūc licitū eſt
Si aūt ut diabolus in eis opetur tūc moꝛ̄le eſt
ut p incātacōes ſerpentū. Si in cantilenis ſeu
fabulis mūdanis et in narracōibꝫ turpibꝫ vl'
amatorijs miſcuit deū aut ſcōs qđ mortale eſt
ſi fecerit in cōtemptū alias vero veniale.
SJ trāſgreſſus eſt ſeu obmiſit. ¶ De votis.
adimplē votū illicitū deliberate factū ⁊ ſi aduē
tit ſcient' ſemp eſt mortale et tociēs quociens

frangit. Secus ſi ex obliuione vel qꝛ non pote
rat ex aliquo accidẽti ſuperueniẽte. ¶ Si vouit
aliqđ malũ ſe facturũ ut puta vindictã de ali
quo vel alicuius ꝓfectus impedimẽtũ. ut puta
nõ ingredi religionẽ vel ſimile. mortaliter pecca
uit. ꝛ põt illud votũ frangere abſq3 aliq̃ diſpen
ſacõne. ¶ Si nimis tardauit implẽ votum lici
tũ ſic ꝙ ex hmõi mora a memoria excidit oĩno
vel ꝙ ipẽ vouens iã venit ad ſtatũ non valẽdi
amplius implere quod prius potuiſſet quod
videtur mortale ¶ Idẽ qñ dimiſit ꝑpoitũ implẽ
di cum tñ potuiſſet. alias mora implendi votũ
qñ ſibi non ꝑfixit tpũs non vidr mortale niſi
forte eſſ3 valde nimia. ꝛ niſi cũ ex hoc imminẽt
ei piculũ non valendi implere ut de voto in
grediendi religionẽ cũ tñ non haberet cauſã
cogentẽ dilacõnem. ¶ Si fecit votũ de re licita
ut de elemoſina. de ieiunijs ꝛ hmõi. ſ3 ob malũ
finem. puta ut poſſet facere vindictam adulte
rium. vl' ſimile mortale ẽ nec tenetur adimplẽ
¶ Si fecit votum abſtinentie ꝛ hmõi ꝛ dubi
tabat vtrum poſſ3 implere vel non et ſine cõ
mutatione vel diſpenſatione ſuperioris cum
poſſit defacili habere recurſũ ad eũ vel confeſ
ſorem pro cõſilio deſuper ſumendo. frangit vo
tum quod videt mortale. Nota tamẽ ꝙ viri
pñt irritare vota. abſtinẽtie pegrinacõnis et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eleõſine vxorũ ſi nõ hẽat ñ dotẽ abſq; aliq̃ alia diſpenſacõe. Et ſi fiat talis irritacõ voti etiam abſq; cã rõnabili a viro nõ tenet vxor implẽ talia vota. ¶ De irritacõe votoꝝ impuberũ et filiorũ familias ↄ religioſorũ vide in Sũma in ſcda parte. ti. vlti. ¶ Si votũ fecit ſtultũ ↄ irrõnabile vt ieiunare in dñica non lauare vl' pectinare caput in ſabbato et hmõi ſi hoc fregerit nõ peccat ymo ꝓhibendũ eſt illis hmõi vota implẽ qꝛ ſicut Tho. ↄ alij dicũt ſunt pocius deridenda q̃ obſeruanda etiã ſi ꝓ honore ſcõrũ fierẽt. ¶ Si filius morienti patri ꝓmiſit aliquod votum implere tenetur. ut ex̃ de vo. licz ¶ Si fuit ſibi aliqđ votũ iniũctũ a patre puta ſatiſfactio pecunie vel ſimile tenet implere ex̃ de vſu. tua. ↄ de ſol. c. i. ¶ Si fuit heres alicuius vouentis ſubuenire terre ſcẽ tenet votũ illius implẽ. Et ſm Inno. cõpelli põt. ¶ Si filius peruẽtus ad ãnos pubtatis vouit aliqđ votũ qđ ptinet ad ſuã pſonã ↄ hoc ſi fuerit licitũ tenetur ſm Tho. in ſcda ſcđe. q. 88. ¶ Seruꝰ autẽ non põt vouẽ votũ pegrinacõis ã religionis abſq; dñi conſenſu qꝛ in ptãte ſua eſt ut dicit Tho. e. loco quo ſup̃. ¶ Si religioſus vouit aliqđ votũ abſq; p̃lati ſui licentia illud non deb; exequi abſq; eiuſdẽ licẽtia. Secus eſt tamẽ de voto oĩ̄s vel filij quod põt exequi abſq; ſua

licentia. ¶ Si ſacerdos vouit votū peregrinacō
nis ſine licentia ſui p̄lati non debꝫ adimplere
abſqꝫ licentiā eiuſdē. ¶ Si hn̄s votū caſtitatis
vel religiōis cōtraxit qꝛ q̄uis mr̄imoniū tene
at tn̄ ꝯtrahendo mōꝛliter peccat ꝛ ꝯſūmaē non
pōt mr̄imoniū ſine mōꝛli pccō. qꝛ adhuc an̄ cō
ſūmacōeꝫ mr̄imonij ꝟ an̄ copulā carnalē. q̄ me
diāte mr̄imoniū ꝯſūmatur. pōt adhuc ꝛ debet
implere votū ſuū prius factū. Poſt ꝯſūmacōꝫ
vero tenetur reddē debitū etiā int̄pretatiue pe
tenti ſꝫ exigere non pōt abſqꝫ mortali peccato
Vnde ꝯſulendū tali eſſet qꝛ petēt diſpēſacōneꝫ
a p̄p̄a ſup voto ſuo. Scd̄m tamen Guil'. poſſet
etiā Epūs diſpēſare in hoc caſu. ¶ Si mulier ſi
ne cōſenſu viri ſui vel ecōtra vouit ꝛ ſi ipē vir
vel mulier ꝯſentit implere tenetur. ¶ Si alter
cōiugū ſine cōſenſu alterius vouit votum de nō
reddendo debitū. implē nō tenetur. Nō tn̄ qꝛ
alter ꝯiugū pōt ſine ꝯſēſu alterius vouē de nō
petēdo debitū ſm̄ quoſdā ¶ Si vnanimit' ꝯiu
gēs ābo vouerit caſtitatē. qꝛ tūc non pōt alt' re
uocare votū ſine pccō mōꝛli. Et ſi vir reuocat
uxoꝛ debꝫ inſtant' pſeuerare ꝛ ecōtra. ¶ Si vir
vouit abſqꝫ uxoris licētia votū peg̊nacōnis nō
tenetur qꝛ non pōt. ¶ Si vir vouit votū ihero
ſolomitañ. tenetur implere illud etiā inuita
vxore que tamē ut ꝯſentiat āmonenda eſt. et

ſi non vult remanē poteſt virū ſequi. ¶ Si vir
vouit votū abſtinentie cōſēdicēte vxore poteſt
illud implē etiā ea inuita. Secus ſi p dictā ab
ſtinentiā impediret reddicō debiti. ¶ Si vir aū
carnalē copulā ad heremū trāſiuit redīē tene
tur ad vxorē niſi intraſſꝫ aliquā religionē ap
probatā. ¶ Et nota ꝙ de tūſgreſſione votorū
pōt de iure cōi et cōſuetudine ſimplex confeſſor
abſoluere quia non eſt de reſeruatis caſibus
Sꝫ de diſpenſacōne ꝛ ↄmutacōe votoꝝ nō pōt
ſe intromittē ſine ſpeāli cōmiſſione dioceſani
vł alteri⁹ qui poſſit dare. Epi autē in oībꝫ pñt
dare cōmiſſionē ꝛ ↄmutare vł diſpenſare niſi
in voto caſtitatis ꝛ religioīs ꝛ tribꝫ votis pere
grinacōis ſcꝫ Jeroſolomitanū ad ſcm̄ Jacobū ꝛ
ad limina Aplōrum Pe. ꝛ Pau. in quibus ꝑpa
ſolus vł ſūmus pniari⁹ diſpenſat vł ↄmutat
¶ De tercio p̄cepto ſcꝫ Memēto vt diē ſab
bati ſanctifices. ·17·

Est p̄mo interrogandū. Si recogitauit
tria bñficia ſcꝫ creacōis hōis et totius
mūdi ꝑpter hōiem. Redēpcōis huāne
ꝛ glorificacōis vt p talē meōriā caueat a veti
tis ꝛ ſcificet diē in exercicijs ſpūalibꝫ. ¶ Si die
bus feſtiuis ſe cōpoſuit ꝛ ornauit p̄cioſis veſti
bꝫ ꝛ alijs ornamētis ad pompā ꝛ vanā gloriaꝫ
ſiue ad placendū alioꝝ aſpectibꝫ ut deſidētur

Si diebus feſtiuis acceſſit vel ad ecciaꝫ ł ad
alia ſpectacula· cōpta ⁊ ornata ad capiendas
aīas ut inuicem ſe oculis cōcupiſcāt · ſicut fre
quenter mulieres faciūt qđ eſt mōrle. Si vero
in eccījs ł alijs locis ſacris hmōi fiant duplex
cauſat ſacrilegiū.ſ.loci ⁊ tpis ſcī vltra princi
pale pccm. ¶ Si hijs diebꝫ corizauit· vane cā
tauit· manus uł alia mēbra cū alio libidinoſe
tangēdo ⁊ vana inhoneſta ⁊ ad malū incitan
tia verba loquēdo· ut viꝫ ꝓuocet ↄcupiſcētia
in corde vnde qnqꝫ etiā opus ſequitur qđ totū
eſt mōrle. ¶ Si hijs diebꝫ luxurie vacauit· q̄
ſi extrā mrīmoniū fuit duplex pccm̄ ↄmiſit. In
talibꝫ enī diebꝫ etiā mrīmonialit coniūcti ab
illo ope ſe abſtinere decet . ¶ Si ſtans in mor
tali die dñico non cōtritus fuit de illo aliud in
currit mōrle . ¶ Si ſonator muſicoꝝ inſtrumē
torū· hijs diebꝫ cauſa fuit vanitatis ſonando
viꝫ corā vanis pſonis· ut ſic fierent vaniores
q̄ mortaliter peccauit ⁊ grauius· q̄ cauſa fuit
peccati mortalis aliorum. ¶ Si mulier ornata
in feneſtra ſe poſuit ut a trāſeūtibꝫ inſpiceret
mortaliter peccauit · et grauius hijs diebus
ꝙ alijs . ¶ Si oculos ſuos vanis aſpectibus
impleuit· ⁊ ſi hac de cauſa hincinde circuiuit
q̄ mortale ē. ¶ Si ebrietatibꝫ ⁊ cōmeſſacōnibꝫ
vacauit· vel in tabernis ⁊ ludis blaſphemijs·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſe occupauit vel alioꝝ vt talia ⁊ ſimilia facerēt cauſa fuit quod mo͛ꝛle eſt. ¶ Si tardauit vſqꝫ ad ſero ante feſtū vł uſqꝫ ad mane feſti ad ſe radē faciendū ut magis polit⁹ cōpareat aſpectibꝫ mulierū. ¶ Si hijs diebꝫ ocioſe vixit vagādo viꝫ per plateas ⁊ vicos ſiue ludendo aut murmuracōnibꝫ vacando ⁊ ocioſis verbis et hmōi. ¶ Si hijs diebꝫ laboꝛauit ꝗ̄ execuit aliqđ opus manuale ex̄ cauſas nccitatis qꝛ mo͛ꝛlit͛ peccauit maxime ſi aliquo nōbili ſpacio hmōi laboꝛibꝫ inſtetit ſi vero momētanee vł ꝑ aliq̄ tpis pūcta id fieret nō intnī peccaret. Si autē fiat ex nccitate qꝛ ſcꝫ alit͛ non poſſet habē victū ⁊ nccāria ꝓ ſuſtentacōne vite ſue et alioꝝ ſuoꝛum vł ſi timētur hoſtes vł veniūt inundacōnes aquarū aut alia ſimilia picula qꝛ tunc licꝫ remouē ſuppellectilia et cetera bō ne pdantur ſine pccō. ¶ Et nō qꝛ debēt feſta ſeruari et feſtiuari a veſpa vſqꝫ ad veſperā di. iij. ꝓnunciandū. Hic etiā requiritur magna diſcretio in cōſulendo ſi in dictis diebꝫ fecit aliqđ mercatū qꝛ gn̄aliter loquēdo nullomō licet hijs diebꝫ mercatū facē ꝗ̄uis ſpecialiter alique pſone excuſent ꝓpter aliq̄ nccitatē magnā. ¶ Si vendidit vł emit hijs diebꝫ aliqua ꝑter ea tantū q̄ ſunt ↄmeſtibilia q̄ etiā ſi vendēntur ł emerētur añ diem feſtū illū ꝓpter correpcōnem quā

incurrerent ſeruari non poſſent· ut ſūt carnes
cocte· dapes ⁊ olera· lac ⁊ fructꝰ aliq̄ ⁊c̄ hmōi
qꝛ mo͛liter peccauit. In eſtate tū qn̄qꝫ propt̄
plura feſta cōtigua carnes crude ⁊ ſimilia ad
eſum necc̄aria vendi ⁊ emi poſſunt abſqꝫ pccō
¶ Si hmōi aliq̄d mandauit filijs ſuis· diſcipu
lis· ſeruis vel laborātibꝫ facē ſine neccitate· pec
cauit mo͛liter ipē mandans ſimilit̄ ⁊ exeq̄ns
Si tū mandans vel magr̄ vel patronus nō hꝫ
neccitatem· ſed ipē ſeruus diſcipulus vel labo
rans habꝫ neccitatem· qꝛ alit̄ viuere nō poſſet
⁊ ſic nō obedit mandanti ſibi ne hmōi opus
faciat hijs diebꝫ· ſed laborat ꝓ aliquo tpe in
exercitio artis illius ⁊ aliud exͨcitium facē ne
ſcit videtur excuſari. Nam ſi in obſequiū pau
perū perſonarū eccīaꝝ paupcularum aliquid
laborare licet diebꝫ feſtiuis ſm̄ qꝫ doctores di
cūt· quare non magis talis rōne ſue ſuſtenta
cōnis in neccitate aliq̄d laborare poſſet. Tuciꝰ
tū eſſet aliaꝫ artem eligere qua ſe melius que
ſtuare poſſet. ¶ Si in hijs diebꝫ pro ſe vel pro
alio placitauit· niſi forte in cauſa miſerabiliū
perſonaꝝ. ¶ Si in dictis diebus iuramentum
preſtitit vel exegit· niſi ꝓ pace vel fide vel obe
dientia vel fama quia alias non liceret. ¶ Si
talibꝫ diebꝫ aliquem ad mortem vel ad penam
iudicauit· quod non licet. ¶ Si macellarius

in die feſto carnes crudas vendidit quia nec
vendē nec emē licet niſi qn̄ in eſtate plura fe
ſta cōtinua occurrūt tūc enī licꝫ ſi alias obſer
uari nō poſſet ut ſup̄. Licꝫ etiā macellarios vł
alios carnes in die feſto coquē et preparare ut
illas tūc vendat ſi prius non poterat preparare
aut preparatas ſeruare. ¶ Si tabernarius hijs
diebꝫ tabernā an̄ horam terciarū apuit vł ſi
ibi tenuit hijs diebꝫ inſtrumenta ludendi vł
inde nō repulit ebrios luſores blaſphemos et
hmōi. ¶ Si mercator hijs diebꝫ ſuas merciū-
culas vendidit ꝓpe ecciam vbi ſiſtū occurrit
vel forte qꝺ peius eſt in eccia ꝓphanādo locū
ſacrū. ¶ Si hijs diebꝫ attulit vel afferri fecit
aut mandauit cū beſtijs vł alijs pſalmas bla
dorū vel aliarū rerū quia tam p̄cipiens ꝙ exe
quens eſt in culpa mōrli niſi in mag̃ nccitate
hoc fiet. ¶ Si hijs diebꝫ cōpulſus ab officiali
vel dn̄o laborauit qr tam p̄cipiens ꝙ exequēs
mōrliter peccat n̄ ex nccitate guerre et hmōi
hoc fiet quia tūc ambo excuſant. Si vero ſine
iuſta nccitate in p̄cipiēte ⁊ nō ſine iuſto metu
in obediēte tūc obediens excuſat̄ ꝫ non p̄cipi
ens. Si vectigal portauit hijs diebꝫ merces ā
pſonas aut alimēta vel loca longa vel ēmota
quia quieſcē debꝫ in feſto niſi ex mag̃ nccitate
cogatur. ¶ Si viator vel curſor talibꝫ diebus

itineraũit· qꝛ non debꝫ niſi propt̃ magnã nccĩ
tatem. ¶ Si aromatarius ſeu apotecarius hijs
diebꝫ tenuit apotecã aptam · vel vendidit ali
quid de apoteca niſi vrgẽte nccĩtate infirmoꝝ
quibus aliter ſubueniri non põt· ſed non pro
pter hoc nõ debꝫ apertas apothecas tenẽ Si
barbitonſoꝛ de nocte feſti vel de die artẽ ſuam
exercuit · ⁊ ſic cauſam p̃ſtitit laſciuie alicuius·
qui ut politioꝛ appareat · radi vult in mane fe
ſti quãdoqꝫ qđ moꝛtale videtur. ¶ Si ferrato
res aĩalium talibus diebꝫ laboꝛauerunt· quia
non licet niſi vrgente magna nccĩtate eoꝛum
quibus ſeruiunt. ¶ Si ſartoꝛ vel ſutoꝛ veſtimẽ
toꝝ· quia pꝛomiſit qđ implere nõ poteſt ſine
feſti violacõne· ut ꝓmiſſa ſeruaret · laboꝛauit
in nocte vel die feſti vel alios fecit laboꝛare· qꝛ
peccauit ꝓmittendo tali intencõne ⁊ plus pec
cauit ſeruãdo talit̃ ꝓmiſſa. ¶ Item ſi in mane
feſti totalit̃ ſe occupauit in induendo nouas
veſtes dimittendo miſſam vel p̃dicacõꝫ propt̃
hoc. ¶ Si molendinariꝰ moluerit· qꝛ nõ debꝫ.
¶ Si lanifex lauit lanã ꝓpe feſtũ ex cupidita
te pꝛouidẽs ut in die feſto illã extendat ad ſo
lẽ· qꝛ non licet. ¶ Si extendit pãnos in die fe
ſto in tiratoꝛijs quia non licet. ¶ Si tinctoꝛes
lane ⁊ pannoꝛum diebus feſtiuis maxime in
tinctura granati laboꝛauerunt· quia non licet

niſi timerēt piculū magni damni in tali tinctu
ra. ¶ Item ſi tūc ſtuduit inq̄rtū potuit audiē
miſſam ꝛ dei verbū ut debꝫ. ¶ Itē ſi tūc quātū
potuit ꝓuidit ut feſtum celebraret ꝛ ſcīficaret
bonis opibus ut debꝫ. ¶ Si mercator vel alius
artifex in die vel in nocte feſti cū ſuis cōſocijs
aut laboratoribꝫ aut agricolis fecit rōnem qꝫ
non licet. ¶ Si illis diebus nuērauit aialia ab
aialibꝫ et ſcripſit in quinterno mercancie. ¶ Si
nōrius illis diebꝫ fecit inſtrumenta aliquorū
ꝯtractuū quia non licꝫ niſi ex magna nccītate
vł ſuadente pietate ꝛ pace ꝛ hmōi. ¶ Si ſcri
ptor in feſto ſcripſit pro ꝓcio quia nō licꝫ niſi
ſcolaribꝫ tpate ſuos ſermones aut lcōnes āno
tare ꝛ ſimilia pua dūmō tū ſine ꝓcio fiat. Nō
etiā licet hijs diebꝫ nimis inſiſtē ꝓprie ſcriptu
re. ¶ Si ſcolaris in feſto neglecta miſſa ꝛ alijs
dīuis actibꝫ diſputacōnes ſuas ordinauit aut
exēcuit in mane ſolemnis diei qꝫ non licꝫ. ¶ Si
conſiliariꝰ ſe aggregat cōſilio in mane diei fe
ſti omiſſa miſſa qꝫ non licꝫ niſi fieret ex mag̃
nccītate aut pietate. ¶ Si in die feſto cōduxit
oparios faciendo pactū cū eis quia nō licꝫ vł
ſi detulit ſoluē ſallariū vł mercedē oparijs qꝫ
non debet ſeruare ſolucōeꝫ vſqꝫ ad diē feſtū ꝟ
an̄ ł poſt cū indignerit ꝓſtare. Cū leuitici. 19.
ſcriptum eſt non morabitur opus mercenarij

tui apud te vſqꜫ mane. ¶ Si in die feſto ſuos
debitoꝛes requiſiuit vel debita exegit. quia nō
licet. ¶ Si ſcient̄ ſibi pauit occaſionē laboran
di in die feſto qꝛ non licet. ¶ Si in die feſto fe
cit ſerta. coꝛonas aut ſimiles vaītates qꝛ non
licet. ¶ Si vacauit piſcacōni. venacōi. aucupa
cōi aut alijs ſimilibus. ¶ Si in eccīa loq̄ndo. vł
aliū ſtrepitū faciendo interupit ſiue impediuit
diuinū officiū ſiue dei verbum. ¶ Si mulier in
eccīa velatum caput nō habuit quia tenetur.
¶ Si nō oꝛauit mente attenta qꝛ ad hoc cona
ri debꝫ ut in feſtis adminꝯ mens a terrenis ſe
parata oꝛōnis tpe libere deū oꝛet. ¶ Si diuino
officio dū potuit nō interfuit ꝛ ſi diuinū officiū
deuote ꝛ attēte non audiuit cū reuerēcia ꝛ ho
noꝛe. ¶ Si ſtando ad officiū magis delectatus
eſt voce cantantium vł oꝛganoꝛū ſono q̄ verb
ꝛ meditacōibꝫ ſacris. ¶ Si diebꝫ feſtiuis ver
bum dei vel diuina officia cum tedio audiuit
et non libenter interfuit. quia modicum ſibi
pꝛofuit. Tenetur enim quilibet xp̄anus miſ
ſam integrā audire attento ꝛ deuoto coꝛde et
cum euangeliū legitur pedeſter ſtare ꝛ aduē
tere et cum ihesu nomē noīatur. genuflectere
ſeu inclinare. ¶ Si vidua tamq̄ deſperata ex
moꝛte ſui viri per annū vel menſem ſine miſſa
in domo recluſa pmāſit quia moꝛtaliter peccauit

¶ Si in die feſto retinuit in domo filias nubi
les aut filios vel etiã famulos ſeu famulas ꝓpter
quãcunqȝ cãm ne miſſaȝ audierint ꝗ a mortali
culpa excuſari nõ valẽt. ¶ Si miſſam obmiſit
ex cõtemptu vl' cupidine lucrãdi vl' itinerãdi
vl' cã eundi ad ſolacia vel cõuiuia vl' ex negli
gẽtia vel ex ignorãtia craſſa ꝗ mortalit peccauit
tociens quociẽs dimiſit ex ſimili cã. ¶ Si pbr
ſcient dimiſit miſſam ꝓpriam pro peculiari ex
de ce. miſ. c. 2. ¶ Si vero ſimplex eſt perſona et
ex ſimplicitate hoc fecit excuſari videtur. ¶ Si
in die feſto audiuit miſſam in aliena pꝛochia
ſine licentia ſui paſtoris. ¶ Dimittẽtes autem
miſſaȝ ꝓpter infirmitatẽ vl' ex tali occupacõe
quã euitare nõ poſſunt neqȝ dimittẽ vt ſerui
re infirmo excubare in caſtris ⁊ ſimilia que ex
iuſta cauſa ꝓcedunt excuſant. ¶ Puelle etiã
que a pntibȝ dimittũtur videtur excuſari non
aũt eũtes ad coreas vl' vidue q̄ manẽt clauſe
in domo de quibȝ. s̄. ꝓ. A. ab hoc iã dicto. ·16·

¶ De quãto ꝑcepto ſcȝ. Hõas in honore pntes

T ꝑmo ſi pntibȝ nõ obediuit in licitis
⁊ honeſtis qñtumcũqȝ etiã paruis qd
mortale eſt. Secus tñ ſi ex negligentia et
in rebȝ nõ multi ponderis. ¶ Si non reuerẽter
ſe habuit in alloqñdo ⁊ aſſurgendo ſꝫ ↄtendit
⁊ locutus eſt dure cum eis vl' prouocauit eos

ad iram vel nō ſupportauit eis. ¶ Si nō imple
uit legata facta ab eis et p̄cipue ad pias cau
ſas ſ; multū diſtulit ꝓpter incōmoditatē cum
tū poſſet qd mortale eſt. ¶ Si tp̄e ſenectutis
vel infirmitatis eorū aut alijs magnis nec̄cita
tibꝫ non ꝓuidit eis cū potuiſſet quod mo͛rle ē.
¶ Si in tractandis eorū negocijs nō fuit fide
lis. ¶ Si dixit pn̄tibus verba cōtumelioſa vel
opprobrioſa qd eſt mo͛rle. ¶ Si blaſphemauit
eos viuos aut defunctos quod eſt mortale.
¶ Si verberauit eos etiā leuiter aut deriſit qd
eſt ſimiliter mortale ⁊ graue. ¶ Si ꝓpter auari
ciam. aut lib͛tatem. vel infirmitatem eorū aut
ſenectutē vel aliā quācūq; cauſam deſiderauit
eorū mortem. ¶ Si poſt mortē eoꝝ nō fuit me
mor aiarū eoꝝ. ¶ Si pr̄i ſpūali. ſ. paſtori vł ſu
periori ſuo aut eū baptiſanti vel ad baptiſan
dū tenēti vel eius cōfeſſionē audiēti vel aliqd
ſimile faciēti. non exhibuit debitū honorē. vł
ſi ei non obediuit in rebus ſpūalibus vel ſi ali
quē ex eis blaſphemauit aut deriſit. aut de ipō
murmurauit. ¶ Si pr̄ibus tp̄alibus ut ſūt dn̄i
et ſupiores ſeculares ⁊ eorum officialibus nō
obediuit in tp̄alibꝫ rei publice. ¶ De guber
nacōne pn̄tum quo ad filios ⁊ familiam.

Si pn̄tes nō ꝓuiderīt magnis nec̄citatibꝫ vict9
⁊ veſtit9 filioꝝ ⁊ vxoris ſeu ſuoꝝ cū poſſent ſ;

ex auaricia ꝛ cupiditate obmittũt qꝺ mortale eſt. ❡ Si ꝑpter auariciã vel crudelitatẽ filios ſuos etiã illegitĩos miſit ad hoſpitale l' ſeruos qui bñ ſibi ſeruiũt qꝺ etiã mõꝛle eſt. ❡ Si non adhibuit diligentiã ad hoc ut fierent boni et mãdata dei ꝛ ecc̃ie obſeruarẽt viꝫ de ꝯfeſſione ꝯmuĩone ꝛ audicõne miſſe de honeſtate vite ꝛ hmõi. Jn quĩbꝫ pn̄tes maxime laborare ꝛ in ſiſtere debẽt cũ filij adhuc ſũt in iuuenili etate ꝛ tenera in qua flexibiles docibiles et corrigi biles ſũt ꝛ hoc tam doctrina verboꝝ q̃ꝫ exẽplo operũ ꝛ diſcipline correctõe. Et ſi in hoc notabi lem cõmiſerint negligentiã nõ curãdo vel ne gligendo talia mõꝛliter peccãt. Alias vero veni aliter. ❡ Si vxori verba cõtumelioſa dixit ſcꝫ vocãdo ſcortũ vel hmõi vel verberãdo aſpe ſine cauſa rõnabili qꝺ mortale eſt. Poteſt tñ vir mulieri bene ſatis dure ꝛ aſpere loqui ſi videit expedire. ❡ Si vxor cõtendit cum viro illicite nolẽs obedire ꝛ ex hoc ꝓuocãs eũ ad blaſphe mandũ deum vel ſanctos vel ad aliud magnũ incõueniens mortale eſt qꝛ occaſionẽ dedit ad hmõi. ❡ Si vir pmittit vxorẽ plurimas vani tates facẽ que ꝓuocant ad laſciuiã ut ornatꝰ fatuos aut tripudiatus cantus facẽ vel ſimilia qꝺ mortale vid̉r. Si vero non ſit multus acceſ ſus videt̃ veniale. ❡ Mater q̃ mittit filias ad

choreas et alias vanitates et non mittit vel ducit eas ad missam audiendã vel confessionẽ facien dã. aut communionem recipiendũ et hmõi. non videtur excusari posse a mortali. ¶ Si nimis dure vel ni mis remisse se habuit in gubnacõne familie. in quo omnes q̃si delinquũt etiã pfecti communiter ve nialiter. di. 26. qualis.

¶ De quinto precepto. s. Non occides. 18

Si occidit extra ordinẽ iuris aliquẽ volun tarie vel pter intencõem a casu dando operã rei illicite. vt in ludo noxio. s. ad pieccõem saxonũ vel similẽ seu etiã rei licite sed nõ adhibendo debitã diligenciã ut piciendo tegu las de tecto incircũspecte qd mortale est et casus tantũ reseruatus Epis. ¶ Itẽ si ex neccitate euĩ tabili. vel etiã ineuitabili ad quã deuenit ex culpa vt qui adulter dephensus a viro adulterẽ. vt eua dẽt mortẽ occidit ipm virũ adulterẽ. ¶ Itẽ sp interrogandũ est de causa homicidy. ¶ Si iudex occidit vel ad occidendũ iudicat aliquem in nocentem scdm iura vel nocentẽ sed preter or dinẽ iuris vel scdm pcessum ordinatũ sed nõ habẽs legitimũ dominiũ. vel habẽs ptãtem. sed non ex iusticia ymo ex vindicta vel auaricia. vel crudelitate. quod mortale est et casus Epalis excepto vltimo pũcto mortis. ¶ Si mulier q̃ui da procurauit sibi aborsum per medicinas vel

labores vel aliū modū etiā ſi nō ſequat̄ effect⁹ qꝺ mōꝛle eſt in ea ⁊ in quocūqꝫ ad hoc ꝯſulente ⁊ cooperāte non tamē eſt caſus ep̄alis ſi vero ſequat̄ effectus et puerperiū erat formatū hōicidiū in ea eſt ⁊ etiā in cooperāte ⁊ cōſulēte in hoc ⁊ eſt Ep̄alis caſus ⁊ alicubi p conſtitucōnes ſinodales eſt excōcō. ¶ Si mulier occidit filiū ſuū ſponte ad occultandū crimē ſuū ḡuiſſimū ⁊ grauı⁹ ſi puer adhuc nō ſit baptiſatus ¶ Si pater filiū vel frater frēm vel vir vxorez ꝓpter adulteriū ſi vxoꝛ virum ꝓpter odiū vel amoꝛē alterius. vel ſi filius prēm aut mrēm ex ira vel auaricia occiderit qꝺ grauiſſimū eſt et dignū magna pena ⁊ caſus Ep̄ō tm̄ reſeruat⁹ Et nota ꝙ coiter ep̄i ſolent mittē ꝓ caū homicidij illos qui ire pn̄t ad pniarios curie ad terroꝛē alioꝛū tn̄ ſi volunt poſſunt abſoluē per ſe ip̄ōs aut ſuos pniarios. ¶ Si mater vł nutrix ſuffocat filiū quē tenet iux̄ ſe in lecto inaduertēter opprimēs eū qꝺ moꝛtale eſt ꝓpter negligentiā et caſus Ep̄ō reſeruatus. ¶ Si grauida mulier pret̄ intencōnem ſeu propoſitū aboꝛſum facit ſi cōmiſiſſet in hoc nōbilem negligentiaz vt ꝗꝛ nimis ſaltauit vł quia nimis inoꝛdinate laborauit vel propt̄ inoꝛdinatas laſciuias non eēt abſqꝫ mōꝛli. Idē in viro vel alio pcuciente eā vnde hoc ſequat̄. Secus ſi non eſt in culpa.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Si quis mutilat membrū alicui⁹ vel āputat
aut alias inutile reddit·ex̄ ordinem iuris·vel
vulnerat ·aut alias percutit aliquē ex iniuria
mortaliter peccat. Idē ſi iniuſte incarcerat vel te
net p violentiā quēcūq̄·ne libere poſſit abire ń
hoc faceret ad pūctum impediendo malū ei⁹
ꝓpoſitum quē in eo conſiderat. Si vero aliter
fecerit·ꝛ in clericū etiam ſolū primā tonſuram
habentē excōicatus eſt. ¶ Si quis alicui⁹ mortui
corpus exhumauerit ꝛ in fruſta cōciderit ad
coquendū ꝛ oſſa a carnibʒ euellendum·vt ea
ad ptes alias deferat ſepelienda·etiā ſi mortu
us ille ibidē elegiſſet ſepulturā·excōicatus eſt ꝛ
abſolucō illius tantū ꝑpe ēſeruata·vt in extra·
Bonifa·viij· ¶ Si quis verbo·ſ·mandando per
ſuadendo·ratificādo incitando coopatur ad ali
qd predictorū in morte vl aliquā leſionez cor
poralē·mortalit peccat·etiā ſi non ſequatur ef
fectus·Si vero ſequit effectus grauius peccat
Et ſi pcuſſus l incarceratus ꝛ hmōi eſſet cleri
cus vel religioſus in quolibʒ pdictoꝝ caſuum
pcutiens vel inducens eſſet excōicatus·niſi
eſſet prelatus qui hoc faceret ad corrigendū
Et vbi in predictis ſcilicʒ mandato vl cōſilio
cooperatione vel facto eſſet enormis iniuria
clerico facta·nō poſſet ꝑpetrans abſolui citra
ſedē aplicam vl legatū eius aut ſumū pniariū

Secus ſi nõ eẽt enormis de hmõi habes diffu
ſe in. x. parte Sũme. t. i. c. i. ¶ Si quis interfici
fecit l' mãdauit aliquẽ xpianũ aſſeſſinos etiã
ſi nõ ſequit' effectus eſt ex̃catus et depoſit⁹ ab
oĩ gradu ordine ꝛ dignitate ſeculari ꝛ eccĩaſti
ca ꝛ ſimilit' receptor vel defenſor hmõi aſſeſſiõ-
rũ ex̃ de hoicidijs ne ꝑ huãm li. vi. Dicunt' aũt
aſſeſſini hẽtici qḋ etiã vide in. x. pte ſũme. ti. i.
¶ Si q̇s deſiderat mortẽ alterius deliberata rõe
in malũ ei⁹ ſiue ex odio vl' inuidia vel auaricia
vel ut hẽat bona eius vel ex luxuria vt aliã acci
piat vel ex ſupbia ut ſuccedat in plac̃õe; vel ex
accidia ne hẽat laborẽ gubnandi eũ vel ut ma
gis ſit liber ne hẽat corripientẽ. In quolib; ho
rũ ↄmittit' mõrle pccm. Secus aũt ſi hoc deſide
rat ne ille ampli⁹ deũ offendẽt vel ne peior effi
ceret' aut ne bonis viris ȧ eccĩe dei nocẽt ſicut
tirãni. ¶ Sed ꝛ ſi q̇s ex impaciẽtia ꝛ ira ſeipm
iniurioſe pcutit peccat mortalit'. Et ſi eſt cleric⁹
eſt ex̃catus. Secus ſi ex zelo deuocõis vel ad
repmendas tẽptacões non tñ ex hoc lic; ab
ſcindẽ menbrũ aliqḋ quia hoc faciẽdo peccaẽt
mortalit' et eſſet irregularis. Et ſi clericus eſt
ex̃catus eſt. ¶ Si occidiſſet vel vulneraſſet in
loco ſacro eẽt ſacrilegiũ ꝛ eccĩa violata. Si
per violentiã etiã ſi eẽt officialis malefactores
vel debitores eduxit de loco ſacro l' fecit capere

abſq̄ ſpeāli mandato ſupiorū peccauit mořlič.
Si fecit tornamentū vel fieri fecit vel aliud ſpectaculū. vbi ſit piculū vite peccauit mořlič
Si teſtificat⁹ eſt iniuſte vel falſe cōtrā aliquē qđ eſt mořle. Si liberacōnem alic⁹ cōdemnati impediuīt vel de morte euadentem cepit ⁊ reduxit. Si neglexit a morte aliquē liberaē cū poſſet. Si iactū lapidis vel baliſte ⁊ hmōi cōſuluit vel fecit ex quo mors ſecuta eſt. Si ſuaſit alicui ciuitatē aut caſtra cape aut aliē guerrā facere. ⁊ inde mors ſecuta ē. Si venenū mulieri pregnanti ł alteri dedit. vel ſi viro vel mulieri ob amorē aliq̄d ad manducandū dedit ex quo mors ſecuta eſt. Si tpe famis ꝓximos ſuos occidit. eis victualia denegādo ⁊ occultādo cū hr̄et ſupflua vel alio tpe poitos in nccītate extrema. Si detinuit ꝑciū pauperū pſonarū videndo eas poſitas in extremo.
Si ſeduxit aliquē ad pcc̄m mortale faciendū per ſe vel per aliū pro ſe vel pro alio. Si malo exēplo aīas occidit. verbis ſcʒ geſtibus et vanitatibus ⁊ hmōi. 18

De ſexto p̄cepto. ſ. Non mechaberis.

Scias primo ꝙ Luxuria que ɔmittitur extra mr̄imomū ſemp facit mořle peccatū. in oībus ſpēbʒ ſuis. q̄ hic omēs ponuntur. ⁊ ergo diſtincte oportet confiteri.

et īterogari ſi ex ſe cōfitens non dicit. Nullo mō tñ de oībus hijs eſt īterogandū ne quis diſcat pccm quod prius neſciuit. Sed put cō uenit pſonis que confitent. Et cum tetur aliq̄ ſpēs ſpecialit tñ vltima. nō eſt ſemp vltra deſcē dendū ad omēs circūſtantias pticulares non neccārias. Et ideo caute ⁊ honeſto mō īterogā dū eſt de hmōi pccō. ¶ Primo igit ſi cogno uit ſolutus ſolutā qd fornicacō dicit et īterro gandū eſt ſi fuit mētrix vel ſerua ſua ł vidua ⁊ ſi eā ad hoc induxit. ¶ Si tenuit cōcubinam ⁊ quāto tpe quia vltra fornicacōe; eſt ibi ſcan dalū primorū quia publicā facit fornicacōem ¶ Si virginē deflorauit ex mrīmoniū quod dr ſtuprū ⁊ ſi ſeduxit eam pmittendo eā velle du cere in vxorē cogendus eſt in foro conſcīe vel ducē eam vel dotare ſi pōt. Iniuriatus eſt etiā pntibꝫ illius in hoc ſi neſciuerunt. ¶ Si cogno uit vxor alterius vel ipſe vxoratus cognouit ſolutā quod adulteriū dr et eſt duplex adul teriū ſi vterqꝫ ſit in mrīmonio legitimo ɔſtitutꝰ ¶ Si intulit violentiā alicui qd dicit raptus ⁊ ſi etiā cōuoluntatē parentū ſuorū hoc facit ḡ uius peccat ſi fuerit talis rapta nupta vel vir go vel monialis adhuc ḡuius. ¶ Si cognouit cōſanguineā ſuā vel vxoris ſue uſqꝫ ad quātū gradū ɔſanguinitatis vel affinitatis incluſiue

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̄d dr̄ inceſtus. Idē de muliere q̄ ſimili modo
ꝑmittit ſe cognoſci a cōſagnco viri ſui. Idem
Si pr̄ cognouit filiā adoptiuā. aut filiā adop
tiue filie. aut vxorē vel filiā filij adoptiui. Aut
etiā ſi filius adoptiuꝰ cognouit filiā naturalē
aut vxorē adoptantis. que oīa faciūt inceſtū
¶ Si cognouit filiaſtrā ſuā ſcient̄. quia tūc vl
tra inceſtū quē cōmiſit non poteſt amplius a
mr̄e debitū petere. ¶ Si cognouit monialē vel
hñtem profeſſionē caſtitatis. ſcelus opatus ē
a dr̄ ſacrilegiū. Idē ſi mulier cū clerico i ſacris
ordinibꝫ cōſtituto vl̄ religoſo. plato. ordinato
a hmōi. ¶ Si cognouit cōmrēm. vel quā tenu
it ad baptiſmū. ſ. filiā ſuam ſpūalem a dr̄ ince
ſtus vel ſacrilegiū. Idem de muliere cū cōprel
filio ſpūali et hmōi. ¶ Si ſuſceptus cognouit
filiā ſuſcipientis vel vxorem eiuſdem etiā ince
ſtum cōmiſit. Similit̄ fit de cōfirmacōne. ¶ Si
ꝑ ſemetipm vigilans volūtarie ſe polluit. vel
manibꝫ ꝓprijs vel alijs modis. quod dr̄ mol
licies. ¶ Si maſculus opatus eſt turpitudinē
cū maſculo. vel fēīa cum fēīa. vel vir cū muliē
ex̄ vas debitū q̄d dr̄ Sodomiticū a eſt gu̅iſſimū
oim. ¶ Si cū brutis opatꝰ ē nephas a cum qbꝫ
q̄d dr̄ beſtialitas. ¶ Si diebꝫ feſtiuis aliquod
horū opatus eſt. q2 magis g̃ue. Et ſm̄ aliquos
hmōi circūſtantias neceē eſt ɔfiteri q2 mutant

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpēm peccati q̄ ſi in ecc̄ia vel loco ſacro aliqd
horum omiſit vltra hoc quod fecit opatus eſt
etiā ſacrilegiū ⁊ ob hoc grauiꝰ pccm. ¶ De pcc̄is
que cōmittūtur in cōiugio et actibꝫ inhoneſtis
vel tactibꝫ ⁊ oſculis aut verbis et hmōi dicet
infra. c. de Luxuria. ·19·

¶ De. vij. pcepto viz. Non furtū facies.

ET pmo de vſurpacōne rei aliene que
in hoc phibetur precepto. Nota q̄ in
omibus infraſcriptis ſpēbus eſt pccm
mōrle ⁊ tenetur ad reſtitucōnem ei a quo eſt
recepta res q̄ ſi ille non inuenit vel ignoratur
paupibus erogetur. Et nota q̄ nō ſolū q̄ acci
pit ſed hēdes etiā eius tenētur ſi tn̄ ad eos de
bonis illis puentū ſit. ¶ Si abſtulit rē alienaꝫ
occulte inuito dn̄o non ſolū ab extraneo ſed
etiā filius a pntibus vxor a viro ſeruus a dn̄o
diſcipulus a mgr̄o. ſociꝰ a ſocio. cōſanguineꝰ
a cōſanguineo q̄ ſemp furtum eſt. Et ſi fuerit
nōbile aliqd damnū mōrle eſt ⁊ tenetur ad re
ſtitucōnem. Secus ſi q̄d minimū ut fructus et
hmōi. ¶ Si furatus eſt oues agnos oua aut
pullos aut colūbas aut fructus agrorū. ¶ Si
arando vel alias cultiuādo furatus eſt alienā
terrā quia tenet ad reſtitucōem tocius damni
¶ Si furāti dedit cōſiliū aut modū furādi aut
aliqd auxiliū quia tenetur inſolidū ſi pbabilit

crediturr ex ſuo cõſilio q̄ hm̄oi damnū fuiſſet
ſecutū. ¶Si vidit fieri furtū q̄ doloſe zelauit
quia tenetur ad reſtitucõem. ſi ex officio ha
bebat impedire. ¶Si interrogatus de furto ei
noto tacuit. quia tenetur maifeſtare. ¶Si ſci
ent emit rem furatā q̄ tenetur reſtituē. ¶Si
comedit aut bibit aut induit de rebꝫ furatis
quia tenetur de oībus que ſic cõſumpſit niſi
egerit cauſā ſpoliatorū monendo q inducēdo
furē. vel raptorē ad debitā reſtitucõnem. ¶Si
vxor p annū vixit de rebꝫ quas vir eius fura
tus eſt. quia pocius debet viuē de elemoſinis
¶Si furatus eſt aliq̄d vſurario vl' alteri. vt
inde faciat elemoſinā. pro aīa illius quia non
ſūt facienda mala ut veniāt bō. ¶De fraudu
SI rem ſibi mutuatā retinuit frau // lentia
dulēter vl' alit rem alter9 ad man9 ſuas veni
entē nō reſtituit niſi ille de ſuo habēt tantūdē
certitudinalit quod nō vellet reſtituere. ¶Si
inuēta que non habetur pro derelicto. nō reſti
tuit ſed ad ſibi retinendū accepit. Sed inquī
ſitioē facta ſi nō repitur debet paupibus daē
alias peccaret mortaliter. niſi ipſi indigenti hoc
daretur. ¶De theſauris inuētis multum ſta
tur conſuetudini. ¶Si re pignerata vſus eſt
ad vſum cõſumentem ad ſui vtilitatem cõtra
volūtatem dn̄i illius rei. q̄ tenetur de cõſūptis

Jdē ſi ſua culpa alias quouiſmō pignus dete
rioratū eſt. Si re cōmodata vſus eſt ad aliū
vſū q̄ fuit cōmodata vel ſi re depoſita ſine licē
cia deponētis vſus eſt niſi p̄ſumat dn̄m rei eē
contentū quia tenet de deterioracōe illius rei
Si religioſus de reb; monaſterij ſiue licētia
ſepioris habita vel p̄ſumpta aliquid accepit.
Jdē ſi aliq̄d recepit vel retinet occulte ꝑ ſe qđ
mōrle eſt et ꝓprietariū. Si prelatus expēdit
in turpes vſus bona eccīe deputata ipius repa
cōni vel paupibus vel bō monaſterij. Si rece
pit a religioſis aliquid ſine cauſa rōnabili. ſc;
pro turpitudine vel ludi acquiſicōne vel cauſa
amicicie a pntele ſiue āqua indigētia q̄ tenet
ad reſtitucōem. De fraudulētia etiā nota q̄
fit in ſba rei vendēdo vnā rem ꝑ alia viz ſi vi
nū limphatū ꝑ puro vendidit vel carnes pe
cudinas ꝑ caſtratis aut cerā et alia aromata
non pura ſ; mixta aliis reb; a hmōi. vel in q̄li
tate ut rē prauā ꝑ bona ut pānū ferreū coreū
aromata aīalia fructus et hmōi defectuoſa et
ſi ea vendit pro bonis. vel in q̄ntitate dando
menſuras diminutas a pondera vt. xi. vncias
ꝑ libra a hmōi. Jn hijs ſi nōbiliter dāmificat
ꝓximū peccat mōrliter a tenetur ad reſtitucō
nem ſi parū nec plus intēdens vemalit a pau
pibus eroget. Si vendidit rē aliquā multo

maiori pcio q̄ valeat ſcđm comunē eſtimacō
nem illius tp̄is aduerterēter peccat mōrliter. ⁊
tenet ad reſtitucōnem ſi ꝓximus nōbiliter le
dit. Secus ſi parū. Jdē ſi emat mīori precio q̄
valeat ⁊ hoc ſi veniat ex ignorancia vel impel
cia vēditoris. ¶ Si fraudauīt iuſtas gabellas
⁊ pedagia. quia tenet cōītati reſtituē. etiā ſi
multū vel parum fraudauīt. Si etiā multū de
fraudauit mōrliter peccauit. ¶ Si emendo aut
vendendo cā fraudis mētitus eſt. q̄ quociens
hoc fac̄ ſcient̄ tociēs peccat mōrliter ⁊ tenetur
ad reſtitucōem. ¶ Si ↄuenit cū mercatoribus
vt ipē ſolus vendēt pre oībus q̄ illicitū pactū
eſt. ¶ Si in ciuitate impetrauit. vt ipi ſoli ven
dere liceat. q̄ ſcđm leges. deb; oī bono ſuo ſpo
liari ⁊ ꝓpterea exilio damnari. Et hec etiā pēā
incurbit cōcedētib; hmōi licenciā. ¶ Dñi qui ḡ
uant ſubditos in collectis vel exactionib; iniu
ſtis q̄ tenētur ad reſtitucōe;. Qui diſtribuūt
p̄ſtancias ſcient̄ aliquē grauātes cōn̄ debitū
tenentur de dampnis. ¶ De rapina.

Si rapuit rē alterius violēt. q̄ mōrle ē ⁊ vl
tra hoc tenetur ad reſtitucō;. ¶ Si rē raptā im
q̄ celauīt q̄ tenetur ad reſtitucōe; iſolidū ſi ex
hoc impedita fuit reſtitucō ¶ Si fueīt pirata ⁊
p̄dās p mare quoſcūq; īdrīter q̄ vltra pcēm
⁊ reſtitucōem eſt excatus excacōe p̄pli. Secus

tñ eſt de illis qui hoc faciũt coñ certos aliquos cũ quibꝫ habẽt bellũ. ¶ Si depdauit romipetas eũtes ⁊ redeũtes ad vrbẽ vel portãtes necãria ad vſũ Curie vltra pcc̃m excõicatus eſt excõicatõe ꝑpali. ¶ Si in bello iniuſto depdatus eſt ãquẽ vltra mortale pcc̃m ⁊ reſtitucõnem nõ debet abſolui niſi firmiť ꝓponat ⁊ ſe diſponat amplius non ineſſe hmõi vel alio bello iniuſto. ¶ Si in bello iuſto abſtulit aliq̃d ab amicis ſicut q̃nqꝫ faciũt ſtipendiarij vel etiã ſi abſtulit aliq̃d ab eccĳs inimicoꝝ qꝛ tenetur ad rẽſtitucõꝫ. ¶ Nõ qꝛ omẽs dantes conſiliũ ad aggrediendũ vł ſumendũ aliq̃d bellũ iniuſtũ ſine quorũ ↄſilio nõ fuiſſet factũ vel nõ poterat fieri tenẽtur in ſolidũ de oibus damnis inde ſecutis. ¶ Si participauit in crimiẽ rapine vł furti vel alterius iniuſte damnacõis in ãquo infra ſcriptoꝝ modorũ qui in hĳs cõtinẽtur verſibꝫ. Juſſio conſiliũ cõſenſus palpo recurſus. Participãs mutus nõ oſtãs nõ manifeſtãs: Teneť inſolidũ de oĩ damno inde ſecuto. quouſqꝫ illi q̃ paſſus eſt ſit ſatiſfactũ. Intellige tñ Juſſione vł conſilio vł cõſenſu coopacõnis vł palpo .i. adulacione vł recurſu .i. receptacõe latronũ vł rerũ ablatarũ taliť qđ ſine hoc nõ fuiſſet fcã rapiã vł damnũ alias nõ tenẽtur ñ inq̃ꝫtũ pueniſſꝫ ad eũ de re rapta vel de quãto damno feciſſet

cum ſuis vel quātū plus fuiſſ3 factum ꝓpter aliquod p̄dictorum ab eo factorū. Quantum ad ſecūdū verſū nota q̄ non obſtās non manifeſtans ⁊ mutus tenetur qn̄ eſt officialis ⁊ pōt impedire damnū. ⁊ non facit. alias enim etiam non tenetur. Quātū vero ad pticipacōz Iſtud pōt fieri multiplicit̄. vno mō ꝓcurando cū alijs ad rapiendū. ⁊ tūc tenetur ad illud qđ recepit vel dammificauit. ſi tamen non fuit in cauſa principali vel q̄ſi. Scđo mō recipiendo p viam dom de rapina. ⁊ de illo tenetur. Tercio per cōſumptionē rapine in victu ⁊ veſtitu ⁊ hmōi. ficut famulus raptoris. ⁊ vſurarius q̄ oīa hab3 de rapina ⁊ vſura. ⁊ tenetur de illo quod conſumit. Quid autē debeat talis facere vide in ſūma. Quarto mō p dotacōnem. ut vi3 maritus qui ſciebat ſocerū ſuū non habere n̄ bona rapta vel de vſura. quia non poteſt recipere dotem ab illo. Si recepit. tenetur ad reſtitucōnem. Filia autem cum remanet vidua tenetur reſtituere dotem. quia de alieno eſt Si vero neſciebat maritus ſocerum ſuum eſſe talem. tūc diuiſa eſt opinio doc. vtrum poſſit tenere maritus ſi filia vidua tenetur. Quinto ꝓpter empcōnem rei rapte vel furate. ⁊ ſi ſcienter hoc fecerit ob ſui vtilitatē vltra mortale pccm̄ tenetur reſtituē ſi inueīre poteit dn̄m rei

ſi vero nõ inuenire poterit paupibꝫ erogabit
vel preciũ eius etiã ſi iam cõſumpſit. Si igno
ranter ſiue ignorãtia iuris ſiue facti. a peccato
põt excuſari qñ tamẽ ſcit tenet reſtituẽ ſi non
dũ diſtraxit etiã ꝑcio petito a dño rei. Sꝫ repe
tat a venditore ſi põt. Idẽ de oibus q̃ ſucceſſiẽ
emerẽt hmõi rem niſi prius diſtraxerint illã
qꝛ ſi bona fide exñs diſtraxerit vendẽdo non
tenet ipẽ ſed emens. De hijs vide plenius in
Sũma ſcđa parte ti. ¶ Interrogandũ eſt ergo
de ꝑdictis nouẽ modis dictorũ verſuũ ſingula
riter. Et primo. ſi iuſſit fieri rapinã aut ſi eius
noie facta eſt mõrliter peccauit ⁊ tenetur inſo
dũ ſi alit̃ q̄ꝫ ex eius mandato facta non fuiſſet
alias tenetur ꝓ qñto ut ſup̃. ¶ Si raptori cõſi
liũ dedit ad rapiendũ qꝛ tenetur inſolidum ſi
ex ſuo cõſilio factũ ſit. Si ꝯſenſit rapine coope
rãdo tenetur ſimilit̃ inſolidũ eodẽ modo. ¶ Si
adulatus eſt raptori q̃ſi ſtrenuo ⁊ bñfacienti
tenetur inſolidũ ſi ex hoc damnũ ſecutum eſt
¶ Si raptorẽ vł rem raptã receptauit vł imq̃
celauit quia tenetur inſolidũ ſi ex hoc damnũ
ſecutũ ẽ vel impedita fuit reſtitucõ. ¶ Si vidit
rapinã fieri ⁊ nõ obſtetit cũ poſſꝫ vel ſi celauit
⁊ nõ manifeſtauit qꝛ ſi officialis erat tenetur
ad reſtitucõnem alias non. ¶ Si ꝓcurauit cũ
alijs ad rapiendũ quia tenetur inſolidũ ſi ex

eius ſequela vel fauore raptores hoc fecerunt
ſi aũt ſine ipſo feciſſent· tenet de qñto puenit
ad eũ· vl' de eo qđ ipẽ dammificauit· ¶ Si rece
pit per viã dom̃ de rapina quia ad illud tenet
quod recepit· ¶ Si ĩ victu et veſtitu cõſumpſit
de reb; rapiẽ qꝛ tenetur ad illud qđ ꝯſumpſit
niſi talia recipet in agendo cauſam ſpoliatorũ
monendo ⁊ inducendo raptorẽ ⁊c· ¶ Si dotẽ
recepit a raptore vel vſurario· quia tenet vt
ſup̃ declaratũ eſt· ¶ Si ſcienter emit de rebus
raptis vel furatis qꝛ reſtituẽ tenetur· Si autẽ
ignorant nõ tenetur niſi ad ſuã noticiã puene
rit ꝙ res rapta fuit ut· ṡ· ¶ Si quis impediuit
alios iniuſte a conſecucõne alicui⁹ bñficij vel
officij eccĩaſtici vel ſecularis· vbi iã erat acqui
ſitũ ius· tenetur ad reſtitucõ; talis damni· Si
aũt nondũ erat ſibi ius acquiſitum· ſed erat
in via ut acquirẽtur· tenetur ad arbitriũ boni
viri qñtũ põt illud damnũ in illo dubio eſtiã
ri· Similit' qui iniuſte deicit ab obtento vel pro
curat alios eici· Secus aũt cum iuſte procedit
¶ Qm infert damnũ quod i ſpecie reſtitui nõ
poteſt ut mutilacõ menbri vel ſimile ut manũ
amputãdo cum qua ille ſe nutriẽdo ſcribebat
vel virginitatẽ puelle auferendo· precipue p
violentiã vel ſeductionẽ· vel etiã mortẽ alicui
inferendo qui ſuo labore ſe et familiam ſuam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nutriebat aut ſcient̃ dando vl' vendẽdo equũ
claudicantẽ vel alias nociuũ aut etiam aliud
aĩal ad vecturã vl' aliũ vſum ꝯ nõ emptori in
dicãdo illud nocumentũ vnde ſibi poſtea aliud
ſequitur damnũ ꝯ hmõi. tenet̃ ſatiſfacere de
hmõi ad arbitriũ boni viri. ¶ Si mulier ſuppo
ſuit ſibi partũ alienũ vel cõcepit ꝑ adulteriũ
neſciente viro tenetur viro de oĩbus expenſis
factis filio putatiuo ꝯ cõſang̃neis id eſt filijs
vel alijs hẽdibus ꝓ hijs que ꝑuenerunt ad
eũ non tamẽ tenet̃ illa mulier manifeſtaẽ fcm̃
cũ ꝑiculo vite ſue. Sꝫ quid agendũ ſit vide in
Sũma ſcda ꝑte ti. ¶ Si fuerit officialis alicuiꝰ
coĩtatis vel ciuitatis aut dñi puta camerarius
Theſaurarius aut nõrius vel ſimil' vel aliud
officiũ habẽs ꝓ quo eſt ſufficiẽter ſallariatus
nec cõtentus illo ſallario a pſonis in quibus
ſuũ exequit̃ officiũ exigit vel extorquet aliq̃d
vltra ſuũ ſallariũ prefatũ nec puto ꝙ excuſet
eũ cõſuetudo ſicut nec rapina. ꝓpterea enĩ ſta
tuũtur ſallaria ne talis vltra hec aliq̃d petat
vnde ꝯ peccat talis ꝯ debet paupibus erogare
quod dico. quia difficile eſt ſemp illud reddẽ
illis a quibꝫ recepit maxime cũ modicũ fuerit
ꝯ pſona inueniri nõ poteſt vñ illud receptum
eſt vel neſcitur. ¶ Si cũ pecunijs quas habet
coĩtas in depoſito negociatur et ſiquidẽ cũ eis

lucretur p ꝯtractꝰ vſurarios tenetur reſtituē
ei a quo accepit. Si p ꝯtractū licitū vid̾ tene
ri ſaltem ꝓ parte ꝯitati vel paupibꝫ erogare
partē. ¶ Si vſurpauit ſibi bona ꝯitatis aut in
ra ꝓcuracōis. aduocacōis. ꝛ hmōi. quia vltra
moꝛ̃le tenetur reſtituē. ¶ Si rapuit aut pro ſe
impetrauit aliqua bona ciuiū ſpoliatoꝝ vel ex
pulſoꝝ. qꝛ tenetur ad reſtitucōem. ¶ Si quis
ingreſſum in religionē bonā ꝛ approbatā edu
cit vel p violentiā vel p ſuaſionē. vltra pcēm
mortale cōmiſſum. ꝛ excōicacōem. cū infert vio
lentiā pſone. tenetur illū vel aliū reinducere
ad religionē in ſatiſfactōꝫ. vel tenet ipē ingre
di. ſi non hꝫ impedimētū. de pe. ꝛ remiſſi. de eo
Qui aūt eū qui intendit ingredi aliquā reli
gionē. a ſuo bono ꝓpoſito reuocat etiā ſi non
dū ingreſſus fuerat eodē mō vid̾ peccaē ꝛ pu
niri debere. ¶ De furto reꝝ ſacraꝝ qd̄ ſacrile
SI impoſuit vl̄ dedit ſup hoc cōſiliū ¶ giū dr
ut imponentur clericis vl̄ pſonis ecc̄iaſticis
collecte vl̄ exactōnes. nō hita licentia a romaō
pōtifice. Si ſecutꝰ ē effectus. vltra moꝛ̃le ꝛ obli
gacōem ad reſtitucōꝫ n̄ deſiſtat poſt āmoicōꝫ ē
excatꝰ ¶ Si fecit l̄ fieri fecit ā deſup ꝯſuluit ſtatu
ta cont̄ ecc̄iaꝝ libratē vlt̄ moꝛ̃le tenet de dānis
ꝛ ē excatꝰ ipē ꝛ ſcriptoēs ꝛ iudicātes. Ea tū vi
de plenꝰ. ꝫ. in v pte. ¶ Si accepit pronatū de

nouo alicui⁹ vacantis eccīe vel monaſterij vel locorū piorū vl' bona ipōrū locorū vacantiū de hoc vide. ſ. in pᵐa pte. Si vſurpauit bona hoſpitaliū vl' alioꝝ piorū locorū aut bona reli gioſorū aut pauperū aut rem eccīe aut bō ca pituli aut collegio. Si abſtulit rem ſacrataꝫ ut calicem pamenta et hmōi de loco ſacro .i. de eccīa aut rem ſacrā de loco nō ſacro ꝗ rem nō ſacrā de loco ſacro. Si emit aliq̄d de pecunia eccīe qꝛ talis poſſeſſio eccīe eſt. Si effregit lo cum ſacrū vl' locū religioſorū ut portas eccīe vel portas cōuentus aut monaſterij qꝛ vltra peccatū ⁊ obligacōem ad ſatiſfaciendū de iniu ria et de damno eſt excatus. ſi tn̄ hoc fecit iniu rioſe ⁊ violent̄ ⁊ ante denūciacōnem pōt abſol ui a diocеſano. depoſt vero a ſolo pp̄a ſeu ſūmo pniario. Idē iudicium eſt ſi incendiū fecit ſtu dioſe ⁊ iniurioſe in p̄dictis locis. Incendiarij autē aliorum locorū de iure cōi non ſunt excati In aliquibꝫ tn̄ locis p ſinodales cōſtitucōnes ſūt excati. Si legata facta eccījs et alijs pijs locis ꝗ paupibꝫ non ſolū integre non ſoluit ſꝫ etiā ſolucōeꝫ differt qꝛ peccat mōrͣliter n̄ legiti mo impedimēto impediatur. In aliquibꝫ vero locis eſt excatus p ſinodalia ſtatuta. Si nō dedit laycus decimas ſuas q̄s tenetur ⁊ ſolucō nē faciat ut conſuetū eſt et ſpecialit̄ eccīaſticis

pſonis· vltra pccm tenetur ad reſtitucõnem.
¶ Si mutuauit pecuniam nůeratã ¶ De vſura
vel aliqd corũ que vſu cõſumũtur ut frumẽtũ
vinũ· oleũ et hmõi cũ intencõe aliquid recipi
endi vltra ſuũ capitale mortale eſt ⁊ illud qd
vltra recepit tenetur reſtituere. ¶ Si mutuauit
ſup pignus aliqd· rei mobilis· vel rei immobi
lis· ut ſup veſtes vel equũ ⁊ hmõi· aut ſup do
mũ aut agrũ vel ſimile· ⁊ interim accipit vſũ
pigneris illius· donec reaccipiat pecuniã ſuã
qꝛ vſura eſt. Excipitur tñ caſus .ſ. ¶ Cũ gener ac
cipit poſſeſſionẽ in pignus a ſocero ſuo quo
uſqꝫ ille donauerit ſibi dotem· ⁊ ſi ipẽ gener ſu
ſtinet onera mr̃monij .ſ. nutriat vxorẽ. ¶ Si
depoſuit pecuniã penes mercatorẽ vel artificẽ
cũ intencõe recipiendi aliquid vtilitatis· licꝫ
non faciat pactum ſup hoc ſed ponit in diſcre
cõne eius volens in oĩ caſu capitale ſuũ ſaluũ
eſſe· quia vſura eſt. Sꝫ ſi vult pticipare tam de
damno qꝫ etiã de lucro· ſic licet etiã cum pacto
Et in hoc qñqꝫ ſolent offendere mulieres de do
tibus ſuis· Et dicũtur depoſita vulgarit̃· ſꝫ vſu
ra eſt. ¶ Si qs ꝓpter pecuniã mutuatã alicui
petit l' ſperat pñcipaliter ab eo aliqd obſequiũ
vl' vtilitatẽ que ꝓcio poſſit eſtimari· ut opera
boum vel perſone· ad colendum terram vel
aliud vel mutuacõem ſui iumẽti· vel cuiuſcũqꝫ

rei vel aliq̄d ꝓmiū ut molat in molēdinis ſuis
vł ut procuret ſibi bn̄ficiū vł officiū ecc̄iaſticū
vel ſeculare. Vel ut det ſibi ꝓpt̄ hoc plus de fru
ctib; t̄re eius q̄ꝛ colit vſura ē. Et ſi ꝓpter hoc nō
ab eo cui mutuauit ſed ab alio ut dn̄i vel cōita-
tis recepit vtilitatē ex inn̄· illud debet paupibus
dare. ¶ Si veniente termīō noluit ꝓlongacō;
eius cōcedē niſi daret ſibi ăquid quia vſura ē
¶ Si in fraudē vſure p̄ſtitit decem brachia vel
vlnas panni vnius ut reciperet decem vlnas
panni alterius quia vſura eſt. ¶ Si recepit ab
vſurario aliq̄ dona quia tenet̄ reſtituē non illi
ſed illis a quib; ipē vſurari9 recepat ſi ſua ſb̄a
tota fuerat de vſuā. ¶ Si credidit pecuniā pro
ſimili pecunia vel rē ꝓ ſimili re eſtimando plus
valē hmōi tpe reſtitucōis vſura eſt ſi fecit cū
illa intencōne ut recipet illā melioracōe;. ¶ Si
mutuauit pecuniā recepturus in certo termiō
alterius gn̄is monetā aut aliā rem que plus
valeat aut in alio loco vbi plus valeat quia te
netur ſi hac intentione fecit. ¶ Si mutuauit
nauiganti vel eunti ad nūdinas cum pacto re
cipiendi aliquid vltra ſortē ex eo q̄ꝛ ſuſcipit in
ſe p̄iculū pecuniaꝝ ꝗ merciū ex̄ de vſu· nauigā
ti q̄ꝛuis in ſe ſuſcipit p̄iculum n̄lominꝰ tamen
cōtractus ille nō eſt licitus. ¶ Si dedit granū
vetus ut poſtea recipiat nouū q̄ꝛ vſura eſt · ſi

tamē ꝯſideravit in hoc melioracōe; quia propt̄ hoc fecerit ex̄·c·quo·§·ꝯſuluit ⁊·c· In ciuitate ¶ Si notarius rogatus ſcripſit cōtractū vſuā riū·quia vltra pc̄c̄m mortale tenetur inſolidū ⁊ ſimilit̄ ſi fuit teſtis in tali cōtractu. ¶ Si fuit cā vel mediator ⁊ exhortator inter mutuātem ad vſuram ⁊ recipiētem·quia mōrliter peccat ⁊ ad reſtitucōem tenetur. ¶ Si appoſuit peām cōtractui praua intentione·quia vſura eſt et reſtituē tenetur. ¶ Si tutor vel curator pupil lorū vel pcurator aut factor cuiuſcūq̄·pecuniā pupillorꝝ vel patroni. dedit ad vſurā etiam in vtilitatem illorꝝ·vltra pc̄c̄m mortale ꝯmiſſum tenetur reſtituē. In cāu tñ quo illi nō poſſint ł nolint reſtituē·illi inq̄ꝑ q̄ habuerīt vtilitatē·nā ipſi pn̄cipaliter tenētur ſed nō facientib; ipis tenetur tutor vel pcurator ⁊c̄. ¶ Si q̄s accipit ſub mutuo ad vſuram nō ad prouidendū ſue nc̄c̄itati ſ; ut faciat vſuram vel ludat vel alias male vtatur mōrlit̄ peccat. Idē ſi inducat aliū ad hoc faciendū q̄ alias nō feciſſ;. ¶ De cābio

SI fecit cambia ⁊ minuta de vno floreno au reo ſup̄ monetam accipit vel ecoñ pro cambio dedit aliq̄d ſc̄d̄m comunē curſū·non ē illicitū ¶ Si fecit cambia per litteras realia de loco ad locū non ficta et inde cepit moderatū lucrum quia non eſt illicitum. Si fecit cambia que

vulgarit̃ dicitur cambia ſicca aut p venetias
aut ad libras de groſſi vſura eſt q2 ibi realiter
eſt mutuũ ſub ſpecie lucri. Hec habundãt in
florentia. ¶ Si mutuauit cũ intencõne nihil re
cipiẽdi ſi poſtea debitor dedit ei aliq̃d tenetur
ad reſtitucõnem ſi pbabiliter credit q2 ꝓpter
mutuũ acceptũ hoc ei dedit vel creditũ vlteri9
retinendũ. Secus eẽt ſi ex beniuolẽtia ei dedit
¶ Si in empcõne fructuũ terre vł aliarũ rerũ
ex eo q2 añ p aliquos menſes q̃ꝫ recipiat hmõi
fructus vel res alias p̃cium ſoluit emit minus
iuſto p̃cio ꝓpter dilacõem recepcõnis dictorũ
fructuũ vł aliarũ rerũ. Secus ſi hoc facẽt cum
veriſimilit̃ crederet fructus illos aut res alias
etiã poſſe min9 valere tpe recepcõnis eorũdem
quia ut p̃us vſurã facẽt. Si aũt non vendidit
plus iuſto a non vult illi q̃ vendit facẽ fructũ
bonũ ſicut ei qui dat ſibi pecuniã mutuatã ſic
non eſt vſura. Si vendidit aliquam rem p p̃cio
quod ad p̃ns currebat cum pacto q2 ſi tempe
ſolucõnis valẽt plus etiã vellet illud plus. Sꝫ
econũ ſi valẽt min9 non vellet illud min9 quia
vſura eſt. Si vero ꝯtentus ſit recipe p̃ciũ illud
ſiue valeat plus ſiue min9. Et ſic ꝯtingat plus
valẽ non eſt vſura. ¶ Si quis emit domũ vel
agrũ multo minori p̃cio q̃ꝫ valeat cũ pacto q2
venditor reemat eã vł eũ cum placuerit pro

eodē precio ⁊ ipē prius emptor interim fruct⁹
illarū rerū ꝑcipiat· ꝙ vſura palliata ē. ¶ Nō
ꝙ vſurari⁹ tenetur ad oīa damna q̄ paſſi fue
rīt debitorēs ꝓpter ſolucōez vſure. ¶ Si ei⁹ ꝯſi
lio aliq̄ ciuitas ꝗ ꝯitas dedit ſuā pecuiāz ad vſu
rā ꝙ vſurari⁹ ē. Et eodē mō ſi cōitas ꝗ ciuitas ali
q̄ recipit pign⁹ aliqđ ⁊ eius fructus nō ꝯpute
uit ī ſortē· ex̄· de vſu· Conq̄ſtus· vij· q· i· ſic uir
· xxx· q· iij· ſi hēs· ff· qđ me· cā· l· metū· ſ· Cū ad
uertendū. Idē eſt de illis q̄ ꝓhibere pn̄t ⁊ nō
ꝓhibent ex̄ de ſen· ex̄· q̄tūs· et non tenetur re
ſtituē niſi qn̄tum ad eos ꝑuenit. ¶ Si cōceſſit
vendidit aut locauit aliquā domū vſurarijs
ꝗ alijs ad exercendū fen⁹· ꝙ nō licz. Et ſi priar
che· archiepi· ꝗ Epi ipō facto ſuſpēſioēz incurrūt
Si ſūt alij p̄lati ꝗ clerici ipō facto excōem in
currūt. Si ē vniuſitas· inťdictū incurrit. Et ſi
tales talē ſnīaȝ ſuſtinuerīt ꝑ menſē· terre eoꝝ
etiā ſūt inťdicte ꝙ diu vſurarij ibi morantur.
¶ Si fiēt ſtatutū ī aliq̄ ciuitate· ꝙ vſure ſoluā
tur· vł ſolute nō poſſint repeti· ꝗ repetite non
poſſint reſtitui· excati ſūt q̄ faciūt hec ſtatuta ⁊
q̄ iudicāt ſḿ ipa. ¶ Vn̄ illi q̄ faciūt capitula
cum iudeis· vt dn̄i ⁊ cōitates· continentia ꝙ
poſſint fenerari· ⁊ ꝙ vſure ab eis extorte· non
poſſint repeti in iudicio· ⁊ hmōi· videntur in
cidere in hanc excaconem omēs videlicz dn̄i

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qui faciūt hmōi capitula ⁊ ciues q̄ hec ↄſulūt
ex̄ de vſu· ex̄· in Cle. ¶De empcōne denarioꝝ
mōtis florentie· vel p̄ſtitis· veneciarū vel locis
ianue· qꝫ aliq̄ ponūt eſſe vſurariū contractū.
licꝫ alij contrariū teneāt. Et iō memi conſulas
ut faciat. Factū autē ſi potes inducē ut poſt
mortē ſuam ⁊ vnius alteri⁹ ſinat ↄitati vel ptē
det paupibus bonū erit. Si non vult adherēs
opinioni cōīrie nō facile ↄdempnes. In hmōi
eni ſm doc· non eſt p̄cipitāda ſentētia.

SI q̄s falſificat teſta· ¶De vſurpacōne.
mentū defunctoꝝ aut aliud inſtrumentū aut
lrās vel peticōes aliq̄s· aut aliquo taliū ſcient
vtit· vid᷑ mortale ⁊ tenetur ad oē damnū qd
inde ſequit. ¶Si quis falſificauit lrās ppales
vel talibꝫ falſis ſcient vtitur· eſt excatus· cui⁹
abſolucō pp̄e reſeruat. Sed qui ex falſa cauſa
ſuggeſta· obtinuit aliquā lrām in Curia· que
cauſā ſi fuiſſꝫ expſſa· nō obtinuiſſet petita· vel
qd ex illis lrīs recepit. Licꝫ non ſit excatus· tñ
tenetur ad reſtitucōnem illi⁹ quod ſic recepit.
¶Si q̄s in bullis papalibꝫ appomit ꝉ remouet
vnam lrām vel pūctum· ſm hoſti· eſt excatus
excacōne ppali que fit in curia· nam in iure cōi
hoc nō hetur. Et hoc ſi bulle hūt vigorē. Nā ſi
expiraſſet earum vigor aut valor utputa quia
ↄtinebat grāꝫ ad tpus ↄceſſam· ⁊ iā expirauit

illud tpus. q2 si tūc totū raderet. non ꝓpterea incurrēt quis excacōem. ſm Rich. ¶ Si quis falſificat lrās aut ſigilla p̄latoꝝ aut ꝯitatis vł dn̄oꝝ. vltra mo͛le tenet ad ſatiſfactōem oīm damnoꝝ inde ſecutoꝝ. Idē de falſificāte quecū q3 libꝝ uł ſcripturā in damnū alioꝝ. ¶ Si q̄s fecit alchamiā aut falſificauit monetā. quia ultra mortale tenetur ad reſtitucōz. Idē ſi falſ ſcient vtitur ꝛ ſi in hoc deceptus fuit. ¶ Si q̄s falſificauit menſuras uł pondera ciuitatis vel ſcient illis falſis vtitur vltra mortale tenetur ad ſatiſfactōem damnoꝝ inde ſequētium.

¶ De. 8. p̄cepto. ſ. Non loquaris ꝯtra ꝓximum tuum falſum teſtimonium. Et primo de menda cio perniciōſo. 20

SI dixit mendaciū pniciosū. id ē quod eſt contra honorē dei ut in hijs que ſūt fidei vel in damnum notabile proximi ſpūale vł tēporale. quia mortale eſt verbi grā Si dixit fornicacōem non eſſe peccatū ꝛ vſurā aut hmōi. vel. Si negat ſe vel alium eſſe debi torem proximi cum tamē nouit ſe eſſe debito rem aut aliū. ꝛ hmōi. ¶ Si dixit mendacium in iudicio interrogatus a iudice quia mortale eſt. ¶ Si dixit mendacium in cōfeſſione de ne ceſſario ꝯfitendis quia mortale eſt. ¶ Si dixit mendaciū in p̄dicacōne ſtudioſe. q2 mo͛le eſt

niſi ex ſurrepcōe ſubitanee locucōis impmedi
tat9. ¶Si mēdaciū dixit ad laudandū aliquē
vel adulandū alicui. ¶De mendacō iocoſo.
SJ dixit mendaciū iocoſū v cauſa ſolacij vl
ad vtilitatē aliquā inde cōſequendā ſpūalem
vel tpalem ſine nocumēto alterius. qd eſt ve
niale. ¶De mendacō officioſo. DJ pſona
q dicit mendaciū etiam officioſū eſt pſona au
ctoritatis vel magne reputacōis ſeu pfectōis
poſſet p accñs tale mendaciū eſſe mořle ſi viz
ɔſequantur inde magnū ſcandalū in mentibz
hoim. ¶Si dixit falſū teſtimoniū cōn aliquem
in iudicio. vel accuſauit iniuſte. vltra mortale
pccm. de oi damno leſo tenet etiā ad reſtitucō
nem fame. ſ. ut dicat ſe falſū dixiſſe poſtq̄ ille
eſt punit9 non tenet ꝓpter piculum quod ei
imminet. ¶De detractōne. DE detractōe p
quā aufert fama alteri9 multiplicit etiā intro
gandū eſt viz. Si quis imponat alteri aliquod
falſū qd ſit pccm mořle quia peccat mořliter et
tenet ad reſtitucōnem faciendā niſi ex hoc im
minet ei magnū piculum. ¶Si ad pccm alte
rius qd narrat addit aliqd nōbile ultra pec
catū tūc tenetur ad reſtitucōem ſi illud impor
tat infamiā. ¶Si pccm alterius mořle cū eſſet
occultū manifeſtauit alijs ad infamandū pec
cauit mořliter. et tenet ad reſtitucōem inqntū

pōt niſi illud crimen poſtea p aliā viam eſſet publicatū. ¶ Si pccm alterius occultū manifeſtauit non intencōe famādi. vel alias nocendi ſed ex quadā loq̄citate nō vid᷑ mortale. Per accidens tamen vꝫ. ſi ex hoc ſequētur diffamacō illius. ut q᷑ audiētes publicāt. ¶ Si accuſauit in iudicō ł denūciauit plato crimē alterius non zelo iuſticie. ſed ex maliuolentia peccauit mo᷑liter. ſ; ad reſtitucōnem fame non tenetur ſeruato ordine iuris. ¶ Si fecit libellū famoſū id eſt cedulas ſiue ſcripturas in detractōnem alterius ponens in loco publico ut legantur ā etiā caucōnes ꝛ hmōi quia mo᷑liter peccat ꝛ tenetur ad reſtitucōnem. ¶ Si pccm alterius etiā manifeſtū narrat ex odio vel intencōne nocendi pccāt mo᷑liter. ſ; ad reſtitucōnē fame nō tenetur. Si aūt ex loquacitate venialiṫ peccat. ¶ Si de factis alioꝝ que ſūt venialia ↄiter recitauit ex loquacitate vel aliq̄ indignacōne non eſt mortale niſi intenderet ſic diffamare ¶ Si ſignificauit pccm alterius mortale ꝛ occultū prelatis vel pn̄tibus vel ↄfeſſoribus aut alijs pſonis maturis. q̄ poſſunt illū peccātem impedire ne amplius ſimile faciat. vel q᷑ nō ſiat ſi adhuc nō fuerit factū. puta ſi timēt hoīcidiū ab illo fieri. quod ſignificauit. ꝛc̄. q᷑ non eſt pccm ſ; caritas. ꝛ nō tenetur ad reſtitucōꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fame maxime cū verū ſignificauit. Secus ſi fal
ſum ſignificaret. ¶ Si falſū dixit de aliquo. deb₃
accedē illū vel illos corā quo l' quib₃ hoc dixit
⁊ dicē corā eis falſū ſe dixiſſe. nec excuſatur ꝙ
hoc ſit ei verecūdia magna. Si autē verū dixit
ſ₃ non iuſte vel bene. nō debet dicē ſe falſū dixiſ
ſe ꝗꝛ hoc tūc eſſet mendaciū. ſ₃ deb₃ dicē. iniu
ſte et male dixiſſe. ¶ Si quis narrat crimen
alicuiꝰ ꝑut audiuit. dicēs. ſe ſic audiuiſſe dici
ab illo. lic₃ ſit occultū. ⁊ hoc ex leuitate vl' etiā
loq̄citate. non vid᷑ mortale. neq₃ teneri ad re
ſtitucōem fame. S₃ eſt dubiū de illo. ¶ Si bona
facta alicuiꝰ dixit mala intencōe facta. ſ. ꝓpter
ypocriſim vl' ſupbiā vel hmōi intendēs eū in
famare peccat mōꝛliter. Idē ſi negauit bona fa
cta. Idē etiā ſi taceat bona alicuiꝰ que ſcit. cū ē
necāriū q̄nq₃ ad liberacōem ꝓximi. ¶ Si audi
uit infamacōes ⁊ diffamacōnes alioꝝ ⁊ in hoc
delcātur peccat mōꝛliter. Si aūt non delectatur
in infamia. ymo diſplicet ſibi infamaē alios ſ₃
tn̄ delcātur de loq̄citate. non vid᷑ mōꝛliter pec
care. In p̄latis tn̄ qui pn̄t ꝓhibere talia cum
aduertūt ⁊ non faciūt eſt mortale. ·21·

¶ De nono p̄cepto. ſ. Non deſiderabis vxorem
P
Rimo nō de cogita- // proximi tui.
ciombus cir̄ Luxuriā. ꝙ cogitacōnes
cōmittendi aliq̄d pccm̄ luxurie. q̄ndo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fūt cū cōſenſu rōnis ſemp faciūt pccm̄ mořle ⁊ ſpecialit̄ ↄtra iſtud p̄ceptū. Et ſūt diuſa⁊ ſpecie⁊. ſic etiā opa carnalia licet non ita graue mořle faciat ſimplex ↄſenſus ſicut op⁹ exteri⁹ Cū ergo dicit penitēs habuiſſe cogitacōnes quibꝫ ↄſenſit rōne. Jnt̄roget ↄfeſſor cū quibꝫ pſōis. ſeu erga quas pſonas habuit hmōi cogitacōnes. q͛ ſi erga ↄiugatā dixerit. q͛ adulteriū ē. Si vero erga ſolutā ⁊ ipē ſolutus fuerit q͛ fornicacō ē. ſi erga ↄſangneā. q͛ inceſtus ē ⁊ ſic de alijs. ut ſup̄ dictū eſt in. c. de 6. pcepto Jnſup int̄rogādus eſt penitēs quotiēs hmōi habuit cogitacōes. q͛ totiens peccauit mořlit̄

¶ Jtem ſi p interualla tpm hoc fecit puta deſiderat nūc cū ↄſenſu racōnis ↄmittē fornicacōem cū aliqua. poſtea ſe occupat in aliquo alio negocio. ut viꝫ cogitat de gubnacōne domus ſue vel hmōi. ⁊ exinde ite⁊ delibat fornicari. q͛ iterū peccat mořliter. ⁊ ſic deinceps. Sꝫ ſi continue verſatur in tali cogitacōe viꝫ p horā plus aut minus. vnū peccatū eſt. ſed tanto graui⁹ quāto diutius. ¶ Si mutat cogitacōeꝫ de vna ad aliā pſonā. uł ad diuerſā ſpēm cū eadem pſona uel deliberans de p ſe ſemp de nouo peccat mořliter. Vnde ſi centum mulieres vidēt vnā poſt aliam. ⁊ ad quālibꝫ ſpecialit̄ determinaret aīm ſuum. centum mortalia cōmitteret

Secus ſi vna cogitacōne omnes appetēt· quia ut ſic vnū eſſet pccm· habēs tn̄ deformitatem tot peccatoꝝ· ¶ Item ſi diebus feſtiuis hmōi habuit cogitacōes diſcurrendo p eccias ꝛ puocando mulieres ꝛ ſi filocaptus ex aliq̄ ſecutus eſt eā· ꝛ qn̄to tpe· ¶ Item qd̄ dr de viro erga mulierē· idē ſemp dicendū eſt de muliere erga virū· ¶ Item de delcātione moroſa habes·ſ·in ·c·de Luxuria· ¶ Si mulier ꝯtentatur hr̄e amatores· ꝛ cū perpēdit vl̄ cōſiderat aliquē eā pcari· ſeu amare carnalit̄· ponit ſe ad feneſtrā· vl̄ vadit ad aliquē locū ut videatur ab eo· vel ponit ſe in eccia vl̄ alio publico loco vbi diſcurrūt iuuenes· ad prouocandū eos in ſui amorem· qꝛ mortale eſt· etiā ſi non appetat peccare cum eis· cū occaſionē ruine preſtat· ·22·

¶ De·x·pcepto·ſ·Nō ꝯcupiſcas rē pximi tui·

De cogitacōe ſeu deſiderio hn̄di res alienas nō· qꝛ vltra peccatū operis iniuſte vſurpacōnis diuerſarū ſpecierū de quibus dictū eſt·ſ·in·c·de·vij·pcepto· Interrogandum eſt etiā de deſiderio habito cir̄ res alienās hn̄das ſeu acquirēdas mō iniuſto· qꝛ tale deſideriū ſiue cogitacō· ſi cū ꝯſenſu rōnis eſt ꝛ alicuius rei nōbilis ſemp eſt mōrle· et eiuſdē ſpēi cuiꝰ eſt opus illiꝰ iniuſte acquiſicōis· vbi gr̄a Si deſiderat aliqd habē ex vſura· ſpēs vſuré eſt

Si p rapinā. eſt rapina. Si p viam occultā. eſt furtū. ⁊ ſic de alijs. Et ido ītrogand⁹ eſt quō deſideravit hre rem alienā vt habeat ſpēcies pcci q̄ necāria eſt ↄfitenti. Jn hijs tū peccatis cordis tm̄ non tenet quis ad reſtitucōēʒ niſi opus fuerit ſecutū. Nota etiā ꝙ cū q̄s ī qn̄tū cū ꝗ mīmo ope dāmificat ꝓximū per quecun ꝗ etiā modū. Si habet ꝓpoſitū eciā ī multo dāmificandi ſi poſſet peccat mortaliter. Vnde ementes ⁊ vendētes. qn̄cūꝗ pati ſunt decipe ꝓximū ī multo ſi poſſent cōmode. mortaliter peccāt licet actu ī modico decipiūt.

¶ Sequitur ſcda pars hui⁹ tractat⁹ q̄ tractat de vicijs capitalibʒ ⁊ ſpeciebʒ et filiabʒ eorū.

¶ Et Primo de Supbia. 23

Superbia ſcdm greg. eſt mr̄ oīm capitaliū viciorū. et eſt viciū multum ſubtile et difficile ad cognoſcendū et conſiſtit ī appetitu īordinato proprie excellentie. Et habet q̄tuor ſpēcies ſiue modos. de quibʒ potes ītrogare prout videbitur expedire ſi tamen penitens ītelligat.

¶ Prima ſpecies. Si viʒ. bona que habuit naturalia vel ſpūalia. aut temporalia. ſibi attribuit ⁊ non a deo cadē recepiſſe recognovit.

¶ Secūda ſpecies. Si bona ipſa a deo recepiſſe cognoſcens principalit. eſtimat tamen ſe ea

meritis ꝓprijs recepiſſe ut ꝓpter ſuã induſtriã vel ingeniũ aut prudẽtiã· vl' ꝓpter ſua ieiunia aut orõnes ⁊ hmõi. ¶ Tercia ut ſi ea bona q̃ non habuit reputauit ſe hr̃e. ſ. cum eſtimat ſe hr̃e multũ hũilitatis caritatis pacie· ſapiẽtie ⁊ prudẽtie ⁊c̃. ¶ Quãta· ſi ẽputauit ſe meliorẽ ceteris alijs· cõtempnens eos ſiue deſpiciens.

In qualibʒ harũ ſpẽrum põt eſſe mortale vl' veniale· ſcd̃m ꝙ rõne cõſentitur vel non.

¶ De pſumpcõe.

Si fuit preſũptuoſus ponendo ſe ad faciendũ vl' dicendũ que ſũt ſup̃ vires ſuas· vl' nõ ptinẽt ad cõdicõnem ſuã vel in ſpũalibʒ vl' etiã in tpalibʒ· utputa ſecularis iudicando clericũ· vel eos q̃ non ſũt ſibi ſbditi vel de hijs in quibus non habet ptãtem quia peccauit mõrliter. ¶ Si poſuit ſe ad faciendũ ea exercitia ad que non erat aptus· ⁊ vnde põt venire piculum ſpũale vel tpale alteri· vt ſi medicus ignarus poſuit ſe ad medicandũ. Aduocatus ignarus ad aduocandũ. Cõfeſſor ignarus ad audiendas cõfeſſiones· ⁊ hmõi· ꝙ peccauit mõrliter. Secus autẽ ſi cõpetenter de illa arte erat peritus nõ tamẽ excellens. ¶ Si pſumens de ſcitate ſua vel de virtute· expoſuit ſe piculo peccõrum· vt vadens ad loca inhoneſta vel frequẽtans cõuerſacõnem cũ mulieribus ſpecialit' leuibʒ ⁊ alia hmõi vbi de facili poteſt

labi in mo͞rle. ¶ Si nimis p̄ſumēs de ſe non ꝓ
uidet de nc̄c̄tatibus vł piculis occurrētibus
ſp̄ualibus ⁊ corpalibus. expectans effectū mi
raculoſum a deo. vtq̄ ſanet eum infirmū ſine
medicinis vel miniſtret ei cibum ſine labore.
quia mortale eſt et dicitur temptare deum. Si
milit̄ ſi ſit predicator ſine ſtudij ꝓuidentia vel
doctor aut conſul. r̄ndendo vel conſulendo
improuiſe. ¶ De ingratitudine.

Ingratitudo. q̄ reperitur in oī pcc̄o mortali eſt
ſicut circūſtantia aggrauās ipm. quia vbi hō
ſemp debet ſeruire deo. eum offendit. Eſt tn̄
etiā vnū ſpeciale pcc̄m. Jnq̄ntum. ſ. recipiens
bn̄ficia a deo vł ab hoīe. nō ea recogitat regra
ciari ⁊ recōpenſare. vł quod pei⁹ eſt in mente
vilipēdit bn̄ficia recepta. vł murmurat de eis
vł iniuriat̄ benefactori. Cōiter tamē reperitur
mixtum cum aliquo alio gn̄e peccati. qn̄q꜠ eſt
mortale ⁊ qn̄doq꜠ veniale. ¶ Interrogetur er
go ſingulariter ſi recogitauit ſi regratiatus ē
ſi recompēſauit ⁊c̄. Item ſi ea vilipēdit. ſi mur
murauit de illis. vł ſi illi bn̄factori iniuriat⁹ ē.

De inobediētia etiāinter. ¶ De inobedientia
rogandū eſt. Si viꝫ. non obediuit ſupioribus
ſuis ſp̄ualibꝫ ⁊ tpalibus. legibus canonicis
vel ciuilibꝫ rōnabilibus ſtatutis. aut ſtatutis
ſinodalibꝫ aut ꝓuincialibꝫ. aut etiā ordinacōibꝫ

ſupioꝝ hñtiũ vim p̄cepti vł p̄cipiendi· ut qñ mandat̃ verbo aut ſcripto· hoc vel illud ſeruari in virtute obediẽtie· vel ſub pena excõis vł alijs penis grauib; ⁊ hmõi equipolẽtibus qꝛ mortaliter peccauit· Jn alijs autẽ ordinacõib; ſimplicit̃ factis tñſgrediendo eſt veniale niſi fiat ex cõtemptu qꝛ tũc eſſet mortale qñtumcũq; leuib;· ¶ Si nõ obediũt dñicis p̄ceptis de quibus· ſ̃· tractatũ eſt vel ꝓprie conſcie· ¶ Si non p̄buit debitã reuerentiã maiorib; ſuis vel dñis ſpũalib; et tpalib;· ¶ Si obediũt alicui ſupiori illicitis qꝛ vterq; peccauit·

¶ De ſciſmate·

SCiſma cõmittit̃ cũ quis recedit ab obediẽtia ſcẽ Romane ecc̃ie ſumens ſibi aliud caput vel ſequens aliũ ppam q̃ canonice electũ· niſi eẽnt duo electi quoꝝ quilib; hr̃etur a ſuis ſequacibus p papa ⁊ neſciret̃ dare quis eoꝝ canoĩce eſſet electus· qꝛ in hoc caſu videtur excuſari populi· ſi non tamẽ ſunt ptinaces· ſ; parati ſemp obedire illi vel adherẽ quẽ ſcient̃ ſcirent verũ papã· qꝛ alias mortaliter peccarẽt· ¶ Si q̃s imitit̃ ordinacõib; factis a ſciſmaticis qꝛ eſt excatus ex̃ de ſen· ex̃· c· i·

¶ De infidelitate·

DE infidelitate iudeoꝝ ł paganoꝝ vł heticoꝝ quorũ qdlib; eſt grauiſſimũ pccm ducens ad dampnacoẽm non oportz hic dicẽ· Inter hos ſolũ heretici ſunt excati· ſ; et cũ alijs· precipue

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iudeis nō debꝫ hr̄i nimis domeſtica cōuerſatio
et ꝑcipue p·lote. Potes tn̄ interrogare ꝓut
vidꝛ. ſi habuit aliqđ dubiū in hijs que ſunt
fidei vt de ſacramēto altaris ⁊ hmōi. ⁊ ſi de hoc
habet diſplicentiā non curandū. Si aūt volun
tarie ⁊ ſponte dubitat eſſet mo͛rle. ¶ Hereticꝰ
quilibꝫ eſt excatus et non pōt abſolui citra ſe
dem apl̄icam ut patꝫ in proceſſu. ¶ Item cre
dens. receptatoꝛ vel fautoꝛ hereticorū ſimiliter
eſt excatus ut ex̄ de he͛ticis. ¶ De ambitione.
DE ambicōne que ꝓcedit ex ſupbia ⁊ impoꝛt
inoꝛdinatū appetitū honoris ⁊ multum repitur
in prelatis ⁊ dn̄is etiā interrogandū eſt ut. ſ.
Si deſiderauit aliquā dig͛tatē. vl̄ bn̄ficiū cura
tum. rōne deliberata pn̄cipaliter ꝓpter hono
rem vl̄ vtilitatē tpalem peccauit moꝛtaliter.
¶ Si deſiderauit dignitatē vl̄ officiū ꝰ bn̄ficiū
ecc̄iaſticū vl̄ ſeculare ad qđ eſt indignꝰ ⁊ inep
tus. utpote ignarus vl̄ crimioſus et hmōi. ꝗ
peccauit mo͛rliter. maxime Si deſide͛auit hmōi
etiā faciendo cōn̄ precepta. ¶ Si queſiuit ho
norē de quacūqꝫ re ita inoꝛdinate ꝗ ibi ꝯſtitu
erit finem. mo͛rle eſt. In alijs caſibꝫ tn̄ veniale
DE deriſione que aliqn̄ ꝓcedit ¶ De deriſione
ex ſupbia etiā int͛rogandū ē. ſi viꝫ. deriſit ſac͛
mēta ꝰ verba ſacra. l̄ alia dīna vilipendēs ea ꝰ
ſcōs viros. ꝰ p̄latos· ꝰ pſoās r͛ligioſas ꝰ pntes

aut volentes deo ſeruire ut ſic retrahēt eos. qꝛ mortaliter peccauit. ¶ Si ſtudioſe deriſit ali quē intendēs ex hoc iniuriā eius et viliſicacōez vel nōbilem pturbacōnem eius vel deriſit deſe ctuoſos ſenſu vel corpe ut eos facēt pturbari quia mōꝛliter peccauit. Secus ſi ex leuitate et tā io ci et ſi nullū ex hoc pturbauit. ¶ De iudi

Si viz. ſacta alteri⁹ q̄ du- cio temerario. bia fūt quo aīo fiāt in malā partē īt̄pretat⁹ eſt. ¶ Si deliberate iudicauit aliū de pccō mor tali. ſine ſignis ſufficientibꝫ ad iudicandū ma liciā illius qꝛ mortalit̄ peccauit. ¶ Si iudicauit de veiali deliberate. venialit̄ peccauit. Idē etiā ſi iudicauit de mortali ꝟ non deliberato animo

Si fuit curioſus cir̄ ꝯdi- ¶ De curioſitate cōez intellectuiā. vt q̄rendo ſcire q̄ ſūt. ſ. capa citatē ſuā. ut de trinitate. de p̄deſtinacōne et ſi milia. vel q̄rendo ſcire parū vtilia. et dimitten do multū vtilia et magis nccāria. ut querendo ſciam aut aliq̄d ſcire. ſolū ad ſciendū nō autē ad hoc. ut deū ex illo ꝯgnoſcat vł ad aliā vtili tatē. quia pccm eſt. et q̄nq̄ mōꝛle et q̄nq̄ veni ale vł q̄rendo ſcire aut ſciam ab illis a quibus non debet querē. ut a demonibꝫ vł p ſortes qꝛ mōꝛliter peccauit. ¶ Si q̄ſiuit ſcire mala et va na. ut cātilenas incātacōes aut ſimilia. ¶ Si fuit curioſus cir̄ vſus ſenſuū. ſ. vel aſpiciendo

vel audiendo·vel odorādo·vel guſtando·vel tā
gendo aliq̄ ſine neċċitate vel vtilitate·ſʒ ſola de
lectacōe ſentiendi·ſine tn̄ aliq̄ deformitate·qꝛ
pcc̄m eſt ⁊ cōiter veniale. Si vero cū deformita
te pōt eſſe moꝛle. ¶ Si iuit ad videndū ſpecta
cula mūdana ⁊ officioſa ut torneamēta·haſti
ludia ſeu ad videndū currē ꝓ brauio ⁊ hmōi
Nā ſi in hmōi eſt piculū mortis ſpūalis vel coꝛ
palis·ut qn̄ ſūt ſpectacula repn̄tatiua turpitu
dinis·vel cū in illis pōt recipe leſionē aliquā
nōbilem coꝛpis·moꝛle eſt·et multo maius in
exhıbente hmōi ſpectacula·vel pbente occaſionē
ad ea·alias eēt veniale niſi ꝑpter hmōi aliq̄s
ita delectaret̄ qꝙ mēs ei⁹ a deo auertēt̄ur. Jta
viʒ qꝙ eēt paratus trāſgredi p̄cepta dei ⁊ ecc̄ie ut
illa aſpicēt aut facēt. Et hoc idem intellige de
quocūqʒ pcc̄ō qꝺ ex ſe eſt veiale qꝛ p hūc mo
dum pōt effici moꝛle. ¶ De adulatione.

De adulacōe·q̄ cōiter ē ſcādaliſatiua ⁊ ꝯſiſtit
in hoc qꝙ q̄s verb̄ vel factis ſuis inoꝛdiāte intē
dit placē alijs ad beniuolēciā capiendā. Et ſi
in malo adulatus ē criminali puta laudās ali
quē de vidicta facta vel de turpitudiē ⁊ hmōi
qꝛ moꝛle eſt. ¶ Si adulat̄ vel laudat aliquē in
tendēs eū decipe ⁊ p̄cipue·nōbiliter in aliquo
in ſpūalibꝫ vel tpalibꝫ ē moꝛle. Secus ſi aliq̄d
iuſtum intendit ab eo habere vel quid paruū

recipe p mod doni. ¶ Si nimis laudat aliquē ex quo ille ſūpſit occaſionē ſupbie vel inanis glorie diter eſt venïale. pōt tñ aliqñ eſſe mortale. ¶ Si aūt laudat aliquē ad magis excitādū illū ad virtutes. vel ad cōfortandū cum in tribulacōe a tēptacōe fuerit. obſeruatis tamē debitis circūſtātijs ē veiale. ¶ De inani gloria

De inani gloria. q̄ pcedit ex ſupbia. a importat inordinatū appetitū laudis hūane. ſeu inordinatā ꝯplacentiā eius cui offertur. a cui ſit aliqd opis. pncipalit ꝓpter laudē ꝓpria; amittitur meitum ei⁹ a pccm incurritur. Et ĝ interrogand ē ſm ſtatū hoim de diuerſis materijs in quib; hoies querūt ſibi laudē. ut a doctoē de ſciā a doctrina. a ſcolarib; de ingenio a diſputacōne. a rcōre de regimie. a muliere de ornatu a pulchritudine a hmōi. ¶ Si opera ſua in genere bona. ut ieiunia elemoſine a hmōi quaſi oia ad laudē hūanam fecit. mortale vid cū ibi conſtituit finem ſuum. Si tñ pura intencōne a iuſta fecit opa bona. a audiēs ſe inde laudari ſumpſit cōplacētiā de laude ſua vid veniale.

¶ Si q̄ſiuit laudē a gloriā de ope pcci mortal mortalit peccauit. a hoc ſi ſm rōem deliberatā hoc egit. Secus ſi ſcdm motū ſenſualitatis. vel etiā ſi de aliquo veniali gloriat. ¶ Si ita inordinate appetit laudē a gloriā de aliquo ope qꝫ ꝓpt

eā ꝯſequendā patus eſt facē cōn̄ aliqd̄ precē
ptorū dei· quia peccat mōꝛliter. ¶ Si gloꝛiatus
eſt de foꝛtitudine aut pulchꝛitudine aut ſani
tate coꝛpis· ꝗ de memoꝛia aut intellectu p̄ſtāti
aut de ſpūalitate· aut grā ſpūali· vel de pntela
ꝛ ſaḡnis nobilitate· ꝗ de potencia vł dn̄io ſeu
ꝓſperitate· de ſcīa· de diuicijs. de eloquēcia· de
artibꝫ· de cantu· ꝛ ceteris hmōi· ꝗ gloꝛiatus eſt
de viſitacōne ciuiū vł de reuerēcia ſibi facta· ꝗ
de ſequela famuloꝛū ꝛ ceteris multis hmōi.

De immodeſtia. Et ¶ De immodeſtia viroꝛū
p̄mo viroꝛū in oꝛnatu· que ꝓcedit ut freqn̄ter
ex inani gloꝛia· poſſet tn̄ ex alijs cauſ ꝓcedere
Vnde interrogandū eſt ſi nūq̄ veſtitus ſit hitu
religioſoꝛū in deſpectū eoꝛū· vł in ludis vanis
ꝛ inhoneſtis· qꝛ ſi hoc feciſſꝫ grauiť eēt puniē
dus· ar. ex̄. de epi· audi· vel mime. ¶ Si ex la
ſciui ꝛ vanitate vſus eſt veſte muliebri quia
grauiť peccauit. ¶ Si ad oſtentacōeꝫ ꝛ inanē
gloꝛiā ſupfluū habuit oꝛnatū· ꝛ ſupfluū appa
ratū in veſtibꝫ· viꝫ ſi veſtit⁹ eſt biſſo ł purpura
cū ad hoc nō ſit autoꝛiſat⁹· vel veſte racamata
ꝗ picturata faleꝛib; ꝗ radijs ꝛ hmōi· vel ſi cirē
veſtes cōpoſitas appoſuit nimiā ſollicitudinē
ꝛ ſi de hijs ſupbiuit ꝛ gł'atus ē· mōꝛle eſt ſi tā
inoꝛdinatā delectacōeꝫ habuit ex hijs ad lau
dem ꝛ gloꝛiā inanē· q̄ non curauit tranſgredi

mandata dei ꝛ ecc̃ie ¶ Similiť ſi dicto mō vſus
eſt veſtibꝫ diuiſatis ꝛ diuerſis coloribꝫ cōſutis
vł trappatis. ¶ Si talibꝫ veſtibꝫ et ſupfluis or
natibꝫ vſus eſt ad inducēdū mulieres ad ſui
ↄcupiſcētiā ex̄ tamē mr̄imoniū. qꝛ mortale eſt
et dico ex̄ mr̄imoniū. qꝛ vxor pōt ſe ornare vt
marito ſuo placeat. ꝛ ecoñ maritus vt vxori.
abſqꝫ tamē pc̄cō. et honeſto mō tn̄ fieri debet
ille ornatus. ¶ Si coram mulieribꝫ ſtetit aut in
ceſſit. inhoneſte veſtitus demōſtrando femora
lia ꝛ alia inhoneſta incitātia ad libidinē. ¶ Si
nouā inueit portaturā in veſtibꝫ ex laſciuia et
vanitate. ¶ Si radi fecit barbā ſepius cauſa
laſciuie ꝛ vanitatis. Si ad oſtentacōem et ina
nem gloriā vel ſupbiaꝫ habuit ſupfluū ornatū
ꝛ apparatū in equis. ſellis. frenis. aut vtēſilibꝫ
domus vt ciphis. lectis. ꝛ alijs rebꝫ ꝛ ſuppelle
ctilibꝫ ornatis. aut ſi alijs ornamentis vſus eſt
pter honeſtā ↄſuetudinē ꝛ decentē ſibi ſimiliū.
vel ſi ad hmoi inanē gloriā domū vel camerā
depingi fecit ſtellis vel roſis aut alijs varijs ꝛ
mūdanis hiſtorijs. vel inhoneſtis picturis ꝛ
hmōi. qđ mōle videꝛ. ¶ De immodeſtia mulieꝝ

DE ornatu ſupfluo ꝛ inhoneſto etiā interrogā
de ſūt mulieres. ſ. de ornatu fucorū. capillature
gēmarū. veſtiū pcioſarū et de foderaturis et
caudis earū ꝛ planellis nimis altis. et pictus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quib; ut freqñter vtũtur mulieres ytalice et
coronis aut balſis capitũ · ⁊ hmõi · in quib; ali
qñ eſt mortale et aliqñ veniale. ¶ Si vſa eſt
fucis ⁊ alijs ornatib; ad oſtẽtacõez ⁊ inanem
gloriã ſui et de hmõi ſupbiuit vł gloriata ẽ qꝛ
mõrle eſt ſi tã immoderatã delectacõez habuit
ad laudẽ ⁊ gloriã illam qꝫ nõ curauit trãſgredi
mandata dei ⁊ eccłe. ¶ Si vſa eſt fucis ⁊ alijs
ornatib; ad inducendũ viros ad ſui ↄcupiſcen
ciã ex̃ mẽtimoniũ quia eſt mõrle indubitãter.
¶ Si ob laſciuiã vł ad placendũ aſpectib; viro
rũ · aut ad cõtemptũ · depilauit collũ ã ſupcilia
aut barbã vel frontẽ · qꝛ mõrle eſt niſi id facet
ad vitandã nimiã deformitatẽ ut nõ deſpiciat
a ſuo legitiõ viro. ¶ Si adhibuit nimiã dili
gentiã; et ſtudiũ ⁊ tpus · ad ornandũ ſe · vł ſi
fecit exceſſum in portatura veſtiũ vltra ſuũ ſta
tũ vel ↄdicõnem · vel nõ ſcdm morẽ ptie vł vſa
eſt veſtib; nimis mollib; ⁊ delicatis quia pccm
ẽ. Et ſi inordinate delectat in hmõi ita qꝫ etiã
ſi ſciret hoies ex hmõi ſui ornatu ſcandalizari
id eſt trahi ad ſui cõcupiſcentiã nõ curaret de
ruina proximi · quia mortale eſt. ¶ Si ex laſci
uia ⁊ vanitate mulier eſt vſa veſte virili · mor
tale videtur eſſe. ¶ Si mulier ſe colorauit vel
aliud figmẽtum adhibuit ad apparẽtem pul
chritudiẽz. Si fit ꝓpter laſciuiã ł ad trahendũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alios ad ſui ↄcupiſcentiaꝫ· qꝛ mortale eſt. Si tñ
aliquã turpitudinē ꝗ maculã aliquã ⁊ hmõi
ex infirmitate aliqua vł alia cã ſupueniente
delere vel occultare conaretur non eſſet pcc̄m
¶ Si ad ↄplacendũ viro ſuo vel ad repiendũ
virũ ſi eſt innupta· vel ne deſpiciatur ab alijs
vel ex aliq̄ leuitate vſu eſt fucis ł alijs oȓmen
tis ſupfluis· nõ eſt de ſe pcc̄m mortale· ꝫ poti⁹
veniale niſi ſit nõbilis exceſſus in hmõi qꝛ poſ
ſit iudicari de occaſioē data tunc alioꝝ· ⁊ nõ
accepta· qđ tamē difficile ē iudicare. ¶ Si co
ream duxit aut corizauit ⁊ qua intencõe ⁊ cũ
quibꝫ· ⁊ quo loco ⁊ tpe· ⁊ ſi cãtilenas cãtauit
⁊ p̄cipue turpes· ⁊ q̄ intencõe· ⁊ corã quibꝫ.

¶ De ypocriſi

SJ ſimulauit ſcītatē hre
pↄiciumũ oȓonem ⁊ hmõi cũ malus eſſet· vel ſi
hoc egit ad ↄſequendã laudē hũanã cõſtitu
ens ibi finē qꝛ mõȓle eſt alias veniale· ñ aliud
vicium adiũgatur. ¶ Si ſimulauit ſcītatē intē
dens p hoc aliquid facē qđ ſit ↄtra honorē dei ł
vtilitatē ꝓximi· ut viꝫ ex hoc poſſit adipiſci lcꝫ
indignus aliquã dignitatē vel officiũ aut bñ
ficiũ vel ut ex hoc decipe poſſit ꝓximũ ſpũalit̄
vel tpalit̄· qꝛ mõȓle eſt. ¶ Si ſimulauit ſcītatē
cũ eſſꝫ malus· ut darentur ei elemoſine· ſic ſcõ
viro vel ꝓcuratoribꝫ ecc̄iarum· ut cerritanis ⁊
ſimilibꝫ qꝛ mortaliter peccauit. ¶ Si ſimulauit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

maiorē ſcītatē q̄ᵖ habuit. vl̄ occultauit aliquē defectū ſuū. ⁊ hoc ad edificacōnem proximoꝝ nō eſt pccm̄. vel leue veniale. Si tn̄ hoc facit ob aliqualē vanitatē vl̄ vanā gloriā. veniale eſt. ¶ Si laudauit ſeipſū de aliquo ope peccati quia mortale eſt. ¶ De Jactātia.

SJ laudauit ſeipſū de aliquo pccō mo̅rli mortalit̄ peccauit. Si de veniali. venialit̄. qn̄tum eſt de ſe. ¶ Si iactauit ſe de aliquo ope bono. ſ. de virtute ſcīa. induſtria. vl̄ diuicijs ā potentijs ⁊ hmōi ex ſupbia ⁊ inani gloria mortale ē vel veniale ſcd̄m radicem ipius ſupbie. vel inanis glorie vn̄ ꝓcedit. ¶ Si laudauit ſe. cōtempnēdo alios. vt phariſeus publicanū. mo̅rle vidr̄ ſi aūt ex aliqua leuitate vel vtilitate ꝯſequēda veniale vel nullū eſt. ¶ Si ſe laudauit mendaciter de malo vel bono quod non fecit vel de eo quod nō habuit vel quod nō fuit ꝑpter ſuperbiā ⁊ inanē gloriā. pōt eſſe mortale vel veniale ¶ Si vilificauit ſe verbis vel factis plusq̄ᵖ ſenciat in ſeipō in mēte. dicēs aliq̄ mala de ſeipō q̄ in ſe nō recognoſcit ꝯiter veiale ē et dr̄ yronia

¶ De cōtentione.

SJ cōtendit aduerſus aliquē ſcient̄ contra veritatem in rebus alicuius importancie mortale ē. Secus ſi in rebꝫ paruis et inaduertent̄. ¶ Si contendit pro veritate et nimis inordinate cōiter eſt veniale. poſſet

tū tanta eē inordinatio ꝙ rōne ſcandali cōſe
quentis eſſet mortale. ¶ De diſcordia.
Si habēs tractare aliq̄ cū aliquib; in hijs q̄
ſūt ad dei honorē ⁊ ꝓximi vtilitatē. diſcordiā
habuit ⁊ fecit eo ꝙ male afficitur ad eos cū q̄
bus tractauīt. vel ut eis oñdat ſe non minus
ſcire ꝫ tantū quantū ipi. ꝙ mōrle eſt. Sec⁹ aūt
ſi idcirco diſcordat quia vidꝫ ſibi magis ſcdm
deum ⁊ rōnem qd ipē intēdit ꝙ̄ quod alij. Et
tūc vel non eſt pccm vel leue niſi tū eēt nimis
ꝑtinax. ¶ De pertinatia.
¶ Si fuit nīs ꝑtinax in ſētētijs ſuis diſcrepās
a omnī iudicō ceteroꝝ cōiter ē veiale. ꝫ pericu
loſum ⁊ inductiuū erroris. ¶ Si excuſauit vel
defendit pccm omiſſum ut tanꝙ̄ bñfactū. et ſi
ſcient. ꝙ mōrle ē. ¶ De ſingularitate ſiue ꝑ
Si fecit ſingularita // ſūpcōe nouitatū.
tes in ouerſacōne vite vel in veſtib; vel in cere
monijs vel alijs adinuētionib; pccm eſt. Et ſi
adinuenit aliquā malā oſuetudinē. omia mala
exinde ſequentia ei imputantur. ¶ De ſecū
do pccō mōrli ⁊ ſpēb; ⁊ filiabus eius.
De Jnuidia que ē ſcdm pccm mortale. ⁊
eſt triſticia de alieno bono. inquātū ē
diminutiuū ꝓprie excellentie. ⁊ ſi fit cū
oſenſu rōis eſt mōrle. niſi eſſꝫ de aliqua re pua
Sicut puer inuidet alteri puero. quia plures

hab; fructus et hmõi. Sed ſi fit ſcd̃m motum ſenſualitatis ⁊ cũ diſplicẽcia rõnis eſt veniale vel nullũ. etiã de re nõbili. Eſt ergo interrogandus penitẽs ſcd̃m ſtatũ ſuũ de hmõi viz. ¶ Si p̃latus alteri inuidit de maiori p̃lacõne ⁊ dignitate. Si officialis. de digniori ⁊ meliori officio. Si doctor de maiori ſciã vel cõcurſu. Si ſcolaris de acutiori ingenio alteri⁹. Si curialis de maiori acceptacõne coram dño. Si mercator de maiori credito. Si nobilis de maiori honore et reputacõne. Si ſpũalis de maiori deuocõne. reputacõne vel fama. Si vicinus de maiori honore vel familia vel diuitijs. Si mulier de maiori ornatu vel pulchritudine. aut de marito vel filijs ⁊ hmõi. Si artifex de artificijs. vel de maiori lucro. ⁊ ſic de alijs. qꝛ totũ eſt inuidia et peccatũ mortale. Si tñ quis dolet de bonis proximi. nõ ex eo. qꝛ ille ea habeat ſꝫ de defectu ſuo. qꝛ. ſ. ipẽ eis caret. eſt tñ cõtentus proximũ illa hr̃e nõ eſt inuidia. Similiť etiã ſi dolet de bono inimici. ex hoc ſolũ quia timet ſibi ex hoc nocumentũ venire. nõ ꝓprie pertinet ad inuidiã. ¶ De odio

Odiũ eſt filia procedens ex inuidia. Vnde interrogandum eſt. Si habuit odium ad deum quia flagellauit eum infirmitate vel penuria aut aliquo ſimili. vel quia impediuit ei⁹ mala deſideria vel ꝓpter aliã cauſam qꝛ mortale eſt

Si habuit odiū ad primū desiderans malū eius ſiue ſpūale ſiue tpale vel gaudens malo illius ⁊ ſi eſt malū nobile quod ipē appetit. rō ne deliberata. mortale eſt ſiue malū ſit in pſona vl' in fama vel in ſba. vel aliomō. Secus aūt ſi nō ꝯſentit racō. vel ſi quid nō multū damnoſū malū appetat. Si doluit ex eo ꝙ inimic⁹ eius nō ſuſtinet aduerſa ſʒ pſpera eius ſemp vidit Si autē deſiderauit malū alteri puta infirmita tem in bonū eius ut bonus ꝓpter hoc efficiat vel ne aliJs noceat nō eſt odiū. Item interro gandū eſt hic ⁊ inueſtigandū caute. Nā laici omēm diſplicentiā ſolent appellare odiū. qd tamē non eſt. niſi mō iam dicto. Item odiū quod hūt con̄ vnū reputāt tantū vnū pccm Sʒ nota ꝙ ſicut in aliJs ſic ⁊ in illo quociēs re uocādo iniuriā mēte de nouo odiū habuit ad illū cū conſenſu rōnis. tociens peccauit mortalit̄ Et ideo interrogandū eſt de tpe in quo odiū in eo pſeuerauit ⁊ quō frequent̄ odiuit. Item nō ꝙ non oportʒ. ymo nō debet illi petē veniā de hmōi odio mentali niſi illū offendiſſʒ verb aut aliJs modis ab ex̄. quia tūc tenetur veniā petere.

De ſuſurracōne.

De ſuſurracōne. q̄ eſt ponē diſſenſionē ꝓpter malā intencōem int̄ amicos vel cōſangneos de vno. dicēs mala alteri. et econ̄. vel referens

ſtudioſe que poſſunt odiū cauſarē. et hmōi qr
mortale eſt. vt frequēter ſolet facere nurus contra
ſocrū et ecōtra. Si tū dixit aliq̄ vnde orta eſt diſ
ſenſio inter amicos vel cōſagneos non hoc in
tendens ſed qr incaute locutus eſt. de ſe non eſt
mortale. ſed pōt eſſe rōne ſcandali. ¶ Si qs tan
tū intendit malā amicitiā vel cōuerſacōem alicu
cū aliquo ne alias decipiat cōgruis modis nō
eſt malū. ¶ De exultacōe in aduerſis proximi.

SI vides damna et mala fieri hijs quibus inui
det. vel ad quos odiū habet. letatur. deliberato
aīo. de malo illorū eſt mortale Secus ſi nō delibe
rato aīo letatur. aut de malo inimici nō inquītū
malū eſt. ſed inquītum nō poterit ei nocere pōt
eē ſine pccō. ¶ De triſticia i pſperis proximi.

TRiſticia in proſperis proximi. differt ab inui
dia in hoc. quia inuidia triſtatur de bono proxi
mi. et propter hoc cogitat. et deſiderat quō mala
hēat. Sed cōtingit ſepe qr nō patitur ille dāna
que ei appetit. ſed magis proſpa ſibi cōtingūt et
de hoc tunc amplius triſtatur. et eſt mortale
ſi tamē fit cum conſenſu rōnis. ¶ De detractō
ne etiam filia inuidie habes ſup̄ in. c. de octa
uo precepto.

¶ De tercio pccō mortali .ſ. Jra nec nō ſpeciebus et

IRa Eſt appetitus vindicte. et vi // filiabus eius.
cium capitale quod frequenter miniſtratur

cū odio. Vnde īterrogand9 eſt de ea ut ſequitur
¶ Si viz ꝓpter aliquē defectū in ſe vel in alterū
ↄmiſſum deſiderauit vindc̄am ſeu punicōem
alicui9 quōcunq; vel a ſe vel a deo. vel ab alio
ſolū intendēs ſatiſfacere aīo ſuo irato mořle ē.
ꝛ hoc qn̄ intendit iſtā punicōem abſq; ordie
rōis. ꝛ etiā ſi nōbile malū intendat cū ↄſenſu
rōis. qꝛ alias veniale eēt. ut ē ira pr̄iſfamilias
in gubernanda familia ſua niſi tū illa fiet mō
pſcripto. ¶ Si iratus ↄtra ſeipm ꝓpter aliquē
defectū. turbatur ↄtra ſe. qꝛ veniale ē. ¶ Si ira
tus cōtra deū ꝓpter aliqd flagellū murmurat
corde vel ore. impatiēter ferēs. qꝛ pōt eē mořle
ꝛ veiale ſm mod impatiētie. ¶ De indigcōe
SI indignatus ē ↄtra aliquē non valēs eum
videre vel audire reputās indignū. qd illi di
ſplicuit. cū potius debēt ſibi ſeruire qd veniale
eſt ↄiter. Et ſi ꝓpter hoc retinet ſibi loquelam
ꝛ p alia ſigna oñdit ſibi diſplicētiā. q̄ auferen
da ſūt ad tollendū ſcādalū pximoꝝ ꝛ opionē
odij. ¶ Si petenti veniam. ꝛ parato ſatiſfacē
de iniuria. nō dimittit ł recōciliatur qꝛ mořle ē
SI excogitauit diuſas ¶ De tumore mētis.
vias ꝛ modos ad vindicandū ſe de iniuria ꝛ
hijs impleuit mentē cū cogitacōibus altrica
tiuis qꝛ ſcdm ꝓceſſum pōt eē mořle ꝛ veniale
SI ex ira clamauit cōtra aliquē ¶ De clamore

inordinate ꝯfuſe ⁊ furioſe loquēdo· veniale eſt
ꝯiter. Si tn̄ expꝛeſſam ſibi dixerit iniuriā ꝓpter
quā ſcādalizari poſſ3· moꝛtale eēt. ¶ De ꝯtuelia
SI dixit alteri verba iniurioſa impoꝛtātia vi
cia vel oppꝛobꝛia aīo iniuriādi· ut vocando ali
quē furem ꝗ ꝓditoꝛē vł alias īhoneſtā pſonā
aut dicēdo hmōi mala vel alia de pn̄tib3 ſuis.
q2 moꝛ̄le eſt. ¶ Si dixit verba oppꝛobꝛioſa fa
milie ſue· vel diſcipulis vel ſubditis ſuis· cauſa
coꝛrepcōis· ſi fit debito mō et honeſte eſt ſine
pccō· alias ꝯiter eſt veniale· n̄ tn̄ infamatoꝛia
dicēt· vn̄ ſequētur magnū ſcandalū· quia tūc
eſſet moꝛtale. ¶ De blaſphemia.
SI blaſphemauit aliquē aīo deliberato· ut p
cutētur vel caſtigaret in hoc tali maledictōne
maledicto in malū eius· eēt moꝛ̄le· niſi hoc af
fectaret ad emendacōem. Si aūt hoc nō deſide
rauit ſm rōz· ſ3 ſm ſubitū motū ire· qđ tn̄ ſi cō
tingēt valde dolēt ſic ē veniale· ⁊ ꝯiter fit a pn̄
tib3 erga filios· cū ex ira ſubita qn̄ꝫ maledicūt
ipis quod tn̄ coꝛde nō vellent. ¶ Si maledixit
annū vel diē ꝗ horā natiuitatis ſue· vel mr̄imo
nialis ꝯiūctōis· ł hmōi aīo deliberato· moꝛtale
vid̄r. Si tn̄ ex ſolo pmo motu ire hoc fecit ē ve
niale. ¶ Si maledixit creaturis irrōnabilib3 ⁊
hoc fecit ī deteſtacōem creatoꝛis vel in damnū
dn̄i eoꝝ ē moꝛtale alias eſſet veniale ⁊ ocioſū

¶ Si blaſphemauit aĩas defũctoꝝ ſuoꝝ pntũ vel alioꝝ hoĩm vidꝛ mortale · qꝛ vidꝛ intendere nobile damnũ vel malũ · ⁊ hoc idez cum ſibi ipſi maledicit ex impaciencia. ¶ Si blaſphemauit diabolũ malũ eſt qꝛ ocioſũ ſaltẽ. ¶ De maledictõne dei ⁊ ſcõꝝ dictũ eſt ſ in ſcdo precepto.

De rixa · q̄ fit cũ hoĩes ex ira ſe inui ¶ De rixa. cem pcuciunt etiã interrogandũ eſt. Nã que fit aĩo nocendi vel iniuriandi · ut in adultis ẽ mortale · ⁊ in incipiente. Idẽ in pſequẽte ſi fit aĩmo vĩdicãdi. Sec⁹ ſi fit aio defendẽdi ſe tãtum vel ad exercitiũ ut pueri faciũt. ¶ De ſedicõne

Sedicio eſt qñ vna pars ciuitatis inſurgit cõtra aliã · ⁊ ex pte eius qui iniuſte mouit eſt mortale · ⁊ in omĩbꝫ ſequentibꝫ eũ · et tenẽtur de oĩbꝫ damnis inde ſecutis alteri parti. Ex pte autez eius q̄ reſiſtit iniuſte ſedicõi mote cõñ ſe vl' cõtra bonũ cõe ciuitatis · non ẽ ſecundũ ſe pccm niſi miſceant odia ⁊ vindicacões · quod ut frequent accidit in hmõi. Rñdo etiã ex reſiſtẽtia ſequerẽtur alti pti multa picula et mala cedẽdum eẽt p partẽ reſiſtẽtẽ ſic · qꝛ alias non euaderet multa pcca · que in ↄflictu partium ſequerentur. Si quis eſt etiã ita parcial' et ita obſtinatus aio · ul' alit' pcialis qꝛ appetat extẽminiũ alterius ptis exilium vel damnũ per fas vel nephas paratus etiã in malis ſequi ptem ſuam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ut fūt i ytalia·guelſus·et gibellinꝰ·nō eſt ſine peccato mortali et in malo ſtatu·Similiť·ſi ex hoc vł alias·iniuſte operā dedit ad expellendum aliquem vł impediuit ne poſſit reuerti·

¶ De homicidio etiā filia ire dictū eſt ſup̄·in qn̄to p̄cepto·¶ De quāto pctō mořli·ſ·Accidia et ſpeciebus et filiabus eius· 26

Accidia eſt qr̄tum pcc̄m capitale et importat tedium bene opandi· Vnde interrogandum eſt de ea·Si ita accidioſus ꝛ attediatus eſt ꝙ habuit in horrore bona diuina ꝛ in abhoīacōne ſpūalia et opera bona ad que tenetur ut p̄cepta dei et ecc̄ie ꝛ hoc cū cōſenſu rōnis quia mortale eſt·ſi tamen hab; tales motus ſcd̄m ſenſualitatē cum tamen diſplicencia rōnis eſt veniale·¶ Si ita cōtriſtatus eſt de morte conſagnei·vel alio caſu·ꝙ penitet eum bn̄feciſſe·vel ꝓponit amplius non bn̄facere vel dimittit aliqua nec̄caria ad ſalutē ut audire miſſam et hmōi qꝫ eſt mořle·¶ Si ita ꝯtriſtatꝰ eſt ꝙ vellet nūꝙ fuiſſe creatū vel natū ſe in mūdo vel ꝙ eēt aīal brutū·vel ꝙ vellꝫ mori quōcunqꝫ·etiam ſiue male ſiue bene·dū modo hinc exiret talis triſticia ſcd̄m ſenſū rōnis eſt mořle·¶ Si eſſet ita ꝯtriſtatus de caſu aduērſo ꝙ icurrēt i grauē iſirmitatē ꝓpē nimiā triſticiā ꝑdens ſomnū ꝗ dimittēs cibū ꝛ hmōi

videt̃ mortale qn̄ pōt ſe iuuare in hmōi ¶ Si cōtriſtat̃ ex ↄſideracōe bonoꝝ q̄ habēt aliqui et quibꝫ ipē caret· vilipendēs dona ſibi data a deo ⁊ inſumēs tediū bene opandi qd̓ eſt mortale ſcdm ſub ⁊ ſup̄ ⁊ repitur in pſonis ſpūali bus· ¶ Si ex lapſu in peccatū ita ↄtriſtatur ꝙ incurrit tediū bene opandi ⁊ q̄ſi diffidētiā· ¶ Si ↄtriſtatur ex hoc ꝙ bona ꝓpoſita q̄ facit ſepe frangit· ex hoc incurrēs tediū bn̄ opandi q̄ſi ſibi videat̃ non poſſe ꝑficere accidia eſt ⁊ repitur in ſpūalibꝫ deo ſeruire incipientibus· ¶ Si attediatur ex freqn̄cia tēptacōnū veniale eſt ſi tn̄ ipſis reſiſtit qd̓ etiā incipientibꝫ deo ſeruire ↄtingit· ¶ Si attediatur in opibꝫ bonis vt in orādo legendo vel audiendo lectionē vel miſſam vel predicacōnem vel dicendo officiū ⁊ hmōi· non tamē dimittit de neccitate fienda qd̓ cōiter eſt veniale· ⁊ repitur hoc in ſpūalibꝫ

Si in officijs ſuis ↄmittens defectus ſupſit nimiā triſticiam reſpectu ↄfuſiōis hūane· accidia eſt ⁊ veniale ⁊ ex ſupbia procedens· ¶ Si de pccīs ſuis doluit magis reſpcū hūane verecūdie ꝙ diuine offenſe· ſimilit̃ accidia ē ex ſupbia ꝓcedēs· ⁊ pōt eē veniale ↄuiter· ¶ De filiabus accidie quādoqꝫ eſt difficile ↄgnoſcere an ſit mortale· niſi cū miſcent̃ cū aliquo pcc̄o noto ⁊ cōtͣ p̄cepta vl̓ vbi p̄ceptū aliqd̓ deꝑmant

SJ deſperauit de mia dei eſti ¶ De deſpatioē mans deū nō poſſe vł nolle ſibi indulgere vel parcé etiā vemiēti ad pniam. vel non poſſe abſtinere a pccō cum adiutorio dei mortale eſt. ſi ſit cū deliberacōne cōſenſus. Secus ſi ſcd̄m aliquē pulſū tēptacōnis. ¶ Si deſperauit ſe non poſſe euadé aliqs miſerias mūdanas vł pericula ꝓpter q̄ decreuit ſe occidé aut aliqd aliud malū facé. qꝛ mořle eſt. ⁊ ſi aliqd hmōi opatꝰ eſt vł incepit peius ē ⁊ multo ḡuius. ¶ Si cōtēpſit dĩna bona et ſpūalia ex triſticia aggrauāte mentē mixta cū accidia eſt mořle. Si aūt cōtempnét et refugét ea p que poſſet vitare pccm̄. quia tūc ptinet ad blaſphemiā in ſpm̄ ſcm̄. que habꝫ ſex ſpēs. que ſunt. Preſumptio deſperacō. Inuidencia fratne grē. Impugnacio veritatis agnite. Obſtinatio. ⁊ finalis impenitentia. De hijs interoga ꝓut expedire videtur quia cōiter non ↄmitūtur hmōi niſi a multū ſceleratis. ¶ De preſūptione.

PResūptio dr̄ cū qs nimis pſumit de dei mia eſtimās ꝙ parcat ſibi ad placitū ſuū vł ꝙ ſaluet eū pſeuerātē in pccō. ¶ De deſpacōe dcm̄ ē ḣ ꝓx̄. ſ. ¶ De impūgnacōe veitatis agnite.

IMpugnatio veitatis agnite dr̄ cum quis cōndicit veitati quā tamē bn̄ nouit ⁊ maxime circa ea que ſunt fidei. ¶ De obſtinatione.

Obſtinatio ẟ cū quis firmat ſe in ꝓpoſito
peccandi. De inuidētia fraťne gracie.
Inuidentia fraterne gracie eſt con̄ caritatem
dei inquātū dolet de eo q̄ deus ē bonus ⁊ ex boi
tate ſua dat grām. ⁊ eſt con̄ caritatē primi.
Impenitētia final' ẟ. cū De impenitētia.
quis ꝓponit ſe nūꝙ̄ ↄfiteri velle vł penitere ā
nunꝙ̄ reuerſurū ad pn̄iam. De rancore.
De rancore etiā filia accidie eſt īterrogandū
Si viꝫ habuit indiſplicētiam vel tediū corre
ptiones. ⁊ etiā corrigētes cū veniale eſt niſi il
los odiret. q2 tūc fieret ↄdiū ⁊ mortale.
Si ſubtraxit ſe ab De puſillanimitate.
hijs bonis adque erat aptus ex timore defici
endi. vt a ieiunijs ab ingreſſu religiōis a pla
cōe iniūcta ab officio p̄dicacōis ab audiencia
ↄfeſſionis ⁊ hmōi quia cōiter eſt veniale niſi
eēt p̄ceptū in eo qđ dimittitur. De ociōſitate
Si ſtetit ocioſus nil boni ſpūalis vel tpalis
opans. vnde tēpus amiſit irrecupabile venia
le eſt vt videt. niſi ex ocio addatur aliqđ viciū
qđ freqn̄ter accidit. vnde etiā interrogandū
eſt qn̄to tpe ſtetit ociōſus. De torpore ſeu pi
Si fuit piger ⁊ tardꝰ ad bn̄ ope gricia
randū ꝙuis tn̄ fecit. vt videlꝫ tarde venit ad
eccl'iam. tarde dedit eleōſinā. ⁊ ſimilia. q2 ↄiter
eſt veniale niſi tn̄ ex illa tarditate obmitteret

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliqđ p̄ceptorū·ut quia nō ſubuenit pacienti
extremā nccitatē cum tenetur aut infirmo·ex
quo ſequit̄ mors et hmōi qꝛ tunc eſt mortale.
Si habuit diſtracti ¶De euagacōe mentis.
onē mentis vel ſi voluntarie vagat̄ in audiēdo
dīna cogitādo interim vana ꝛ inutilia·qꝛ ꝯiter
eſt veniale niſi addat̄ aliqđ ſpāle pccm̄·vel ſi
pmittit eas durare per totū officiū ad qđ obli
gatur ex p̄cepto. ¶Si loq̄tur inutilia ex tedio ꝉ
audit noua ꝉ mutat loca hīc inde vꝉ diſtrahit
ſenſus vel menbra·diuerſiōde qꝛ ē veīale ꝯiter
De negligēcia q̄ ē remiſſio ¶De negligentia
voluntatis circ̄ ea q̄ dꝫ facē q̄ etiā pōt dici tepi
ditas. In hoc cotidie oēs offendimꝰ ſꝫ ē veiale
ñ omittatur aliqđ neccāriū. ¶Si fuit negligēs
circ̄ opa mie ſpūalia q̄ ꝯtinētur i hoc vſu: Cōſu
le caſtiga·dimitte·ſolare·fer·ora. Et nō qꝛ ſꝫ
cōſilio ꝯphenditur doctrina·ꝟ· docē ignorantē
p̄cipue vtilia ad ſalutē. ¶Si fuit negligēs ad
ad diſcendū neccāria ad ſalutē ut p̄cepta dei et
eccie gnālia·quia in hmōi ignorantia non ex
cuſatur·vel ad cūdum ad predicacōnem·vel
ad miſſam audiendā vel ſimilia·p̄mo mō eſt
mortale·ſecūdo mō veniale. Vtile ei ē p̄deotis et
laicis valde ire ad p̄dicationem. ¶Si fuit ne
gligens in audiendo diuinū officiū vel predi
cacōnem ut·ibidē dormiendo vꝉ loquēdo·aut

alia cogitando vel curioſe querēdo audiē. aut
de pdicatore murmurādo. ¶ Si fuit negligēs
ad pcurandū ſacramēta ſibi ꝛ familie ſue ut
ſi ex negligētia mortua eſt ples ſine baptiſmo
vel hmōi. qꝛ mōrle eſt. ¶ Si infirmus mortuꝰ
eſt ſine cōfeſſione ꝛ ꝯione vel extrema vnctō
ne ꝛ cū ex negligētia craſſa hoc pceſſit mōrle
vidꝫ vel graue veniale. ſcdm ꝙ ipē plus vel
minus indigebat. ¶ Si negligēs fuit ad reci
piendū ſacramētū cōfirmacōnis p ſe ꝛ fami
lia ſua. ¶ Si nō ꝯfirmatus tenuīt aliū ad ꝯfir
mationē. ¶ Si iterato feciſſet ſe ꝯfirmari vel
recepiſſet iterato ordinē ſemel receptū. ꝛ ſi ſci
ent mortale ē ꝛ ꝯtrahitur irregularitas in ſu
ſcipiēte. ¶ Si fuit negligēs ad correpcōnem
fratnā cū ad eā tenetur viz de occulto peccato
ꝛ mōrli. ꝛ nō ſperabat emendacōm eius quia
tūc eſſet mōrle ipam obmittendo aut veiale
eā retardādo. vł ſi obmiſit de hys que nō ſūt
mortalia. ¶ Si non ſeruauit ordinē debitum in
fratna correpcōne. ut viz nimis aſpere vł in
tēpore vł loco indebito quia peccatū eſt.

¶ De negligētia ꝯfeſſionis.

SI omiſit admi
nus ſemel in āno cōfiteri vel ex negligētia vel
ex ignorātia. Secus ſi ex impotētia. ſ. quia nō
habuit copiā confeſſoris. Si etiā nō ſuppleuit
defectū cū potuit mortale eſt. Et ſi ſuā familiā

ad hoc quātum potuit nō induxit. ¶ Si recolēs aliqđ mortale cōmiſſum nō habuit ↄtricōem et ꝓpoſitū cōfitendi tꝑe ſuo. ꝫ fuit ↄtentus cōmiſiſſe. vel ſi penituit eum non cōmiſiſſe aliqđ pccm mořle. quod ſibi vidꝛ iam potuiſſe ↄmittere. et ſi ↄſenſit in hoc mořliter peccauit. ¶ Si faciēs cōfeſſionē ſcienꝫ dimiſit aliqđ mortale peccauit mořliter ⁊ tenetur reiterare totā confeſſionē. ¶ Si dixit ſe eſſe contritū de omibus pccis ⁊ diſpoſitū ad abſtinendum. ⁊ ſatiſfaciēdū cum hoc nō intendēt. mořliter peccauit et tenetꝛ reiterare cōfeſſionē. ¶ Si pniam ſibi iniūctaꝫ pro mořlibus ex negligēcia omiſit. mortaliꝛ peccauit. et tenetꝛ reiterare cōfeſſionē. ſi ē ipſius oblitus. ¶ Si ad cōfeſſorem ſimplicē et groſſum acceſſit et inſufficientē eū cognoſcēs cum tū habēt caſus difficiles quia tenetꝛ iterꝫ cōfiteri alteri magis perito et ſufficiēti Vel ſi cōfeſſus eſt in excōicacōne maiori exñs. etiā ſi ipē neſciuit ⁊ ſuus cōfeſſor qꝛ nō fuit abſolutus a pccis ⁊ debꝫ iterū ↄfiteri qꝛ non fuit tūc capax abſolucōnis. ¶ Si ſcienꝫ confeſſus eſt ei quē nouit excōicatum vel ſuſpenſū vł non hñtem auctoritatē puta quia ſymoniace recepit bñficium vel quia intruſus eſt per laycam ptātem peccauit mořliter. et tenetur reiterare confeſſionem.

¶ De negligencia cōionis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Si omiſit cõicare ſemel in anno. ſ. in paſca et hoc poſt ãnos diſcrecõnis. peccauit mõrlit niſi fuiſſ; legittĩe impeditus. ut qꝛ alteratus ſtomacho. vel excoicatus querẽs tñ abſolucõem vel de licẽtia ꝓprij ſacerdotis vel cõfeſſoris per aliquos dies differret. In hmõi tñ caſibus deb; ſupplere defectus ꝙ cito poterit. ¶ Si ↄmunicauit nõ ieiunus. ita. ſ. qꝛ poſt mediũ noctis aliquid ſũpſit cibi vel potus qꝛ mortalit peccauit. niſi eſſet grauiter infirmus. qꝛ tunc lic;. ¶ Si cõionem ſũpſit cum ſtaret in ꝓpoſito perpetrãdi aliqđ mõrle. qꝛ mõrliter peccauit. ¶ Si non ↄfeſſus de aliquo mortali ↄmiſſo vel aduertẽt ex verecũdia. vel inaduertent ex indiſcrecõne aut indiſcuſſione ↄſcĩe vel ex ignorãtia craſſa vel ſupina ſũpſit ↄionem. qꝛ peccauit mõrliter ¶ Et nõ ꝙ ſi quis obmittat ↄionem tpe ſtatuto. conari deb; ↄfeſſoꝛ ut inducat illũ ad ſupplẽdũ defectũ niſi ſit oĩno indiſpoſitus. Item cum reperit aliquẽ deditũ vicijs turpib; vſq; ad fine; quadrageſime cautũ vidꝛ ut nõ ſubito admittat talem ad ↄionem. ſ; ꝓlonget ſibi tpus ꝑ aliquas ebdomadas. ¶ De alijs defectib; circa cõionẽ. vi de. ẟ. m. z. pte m. c. de clericis. ¶ Interrogandꝰ ẽ etiã hic. ¶ Si ꝑticipauit cũ aliquo in crimĩe. ꝓpt qđ crimẽ ille erat excõicatus puta excõicatus eſt. qꝛ verberauit clericũ. vel etiã cum

aliq̄s clericus ſubicit ſe alicui layco verberan
dū ad placandū ipm̄ de iniuria illata. clericus
ille efficitur excōicatus qꝛ participauit in crimie
cū verberante. ꝓpter qđ ille eſt excōicatus. vt ex̄
de ſen. ex. Si cōcubine et eſt mortale. ¶ Si exn̄s
in excōicacōe maiori ſcient̄ participauit in diuinis
audiendis in eccl̄ia aut in ſacramētis pcipien
dis qꝛ peccauit mortaliter. ¶ Si etiā exn̄s excōica
tus maiori excōicatione ſcient̄ pticipauit cū alijs
fidelibꝫ etiā ex̄ diuina. pcipue in hijs q̄ ↄtinētur
i hoc verſu. Os. orare. vale. coīo. menſa. nega
ta. ⁊ ſi hoc fecit ex cōtemptu vel coīī ꝓhibicōeꝫ
ſupioris peccauit mortaliter alias venialit̄ ſimilit̄
et ille cū quo pticipauit ſi ſciuit eū excōicatū qꝛ
ille ſimilit̄ etiā efficit̄ excōicatus maiori excōicacōne
a q̄ tn̄ pōt abſolue̊ oīs qui eū pōt audire. Exci
piūtur etiā qnqꝫ caſus in quibꝫ licet pticipare
cū excōicatis. qui ↄtinētur in hoc v̇ſu: vtile. lex.
hūile. res ignorata. necc̄e. Declaracōꝫ tn̄ iſtius
v̇ſus ⁊ alteri⁹ paulo ſup̄. vide in. 2. pte Sūme

¶ De qnto pccō mortali. ſ. Auaricia et ſpeci
ebus et filiabus eius. 2A

Auaricia eſt inordinatus appetitus ha
bendi Et cōſiſtit in tribꝫ. ſ. in iniuſte ac
quirendo tenaciter retinendo et inor
dinate amando. De hijs tribus ergo ⁊ filiabꝫ
⁊ ſpeciebꝫ ei⁹ eſt interrogandū vt ſequit̄ ⁊ pmo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de primo mō, viꝫ de iniuſta acquiſicōne dictū eſt ſ̄ in . c . de . 7 . p̄cepto . reſtant tamē aliqua de quibꝫ nūc dicend̄ eſt. ¶ De ſymonia.

De ſymonia q̄ verſat̄ cir̄ ſpūalia . ⁊ ſemp eſt mor̄le pccm̄ ⁊ in om̄i cau̅ eius pecuia recepta ꝑ eam reſtitui debꝫ . non tn̄ ei qui eam dedit . ſed paupibus debet erogari . ⁊ hoc de neceſſitate vel illi eccie in cuius iniuriam data ē. ¶ Si dedit pecuniā vel aliquid qd̄ precio pōt eſtimari pro bn̄do aliquo ſacramento ut ē baptiſm⁹ . euca riſtia . bn̄dictio nuptiarum ⁊ hm̄oi . ⁊ fecit hoc quaſi daret p̄miū illius cuius ſignū eſſe pōt ſi pactū fecit cū dante hm̄oi ſacramēta . quia ſymonia eſt ⁊ mor̄le . Idē preſumit̄ qn̄ negatur ſacramētum ſi nō detur pecuia . nec excuſat cō ſuetudo . Sec⁹ eſt ſi dat aliq̄d ſ̄m beneplacitum ſuū gratis . et ut elemoſinā . non coactus aut exactus . ſꝫ ſponte ad ꝯſuandam ꝯſuetudinem quā tamē ſi ſeruare nollet . non eſſet cogend⁹ neqꝫ ſacramēta ei deneganda . ¶ Si emit vel vēdidit aliquā capellā vel aliū locū in eccia . qꝛ ſymoia eſt. ¶ Si emit vel vendidit ſepulturā eccie vel ſepulchrū . vbi ponat̄ cadauer ei⁹ qꝛ ſymoniaꝫ cōmiſit. ¶ Si emit vel vendidit ius p̄onatus alicuius eccie vel capelle . qꝛ ſymoniā cōmiſit . ¶ Si p̄onus alicui⁹ eccie vel capelle . aut altaris vel alterius beneficij . pro pecunia

elegit et pñtauit inſtituendū in eccĩa ſua quia ſimoniā cōmiſit. ¶Si porrexit pces carnales pro indigno aliquo ordinādo vel pmouendo aut bñficiando quia ſimoniā cōmiſit. et hoc ſi ſciuit ipm indignū. Et ſi platus rōne hmōi precū vel precio eum admiſit. ſimilit ſimoniā cōmiſit. ¶Si fuit mediator ad procurandū alteri aliquod ſpūale beneficium. vl ordinem et hmōi pro aliquo tẽporali. quia ſymoniā omiſit. ¶Si conduxit aliquem ad predicandum cum pactioẽ pecunie vl intencōne lucri ſymoniā cōmiſit. Et ſimilit predicator qui hoc mō acceptauit. ¶Si filiū aut filiaꝫ aut aliū. miſit in monaſteriū pacōne facta pro certa quātitate danda p ingreſſu monaſterij ſymoniā cōmiſit. Et ſimilit religioſi recipientes hanc pecuniā. ¶De quibuſdā alijs ſymonijs clericorū vide. j. in tercia parte in. c. de clericis. Et de iſta materia habes ple. in Sūma. in ſecūda pte ti. i. per totum.

¶De proditione.

SJ prodidit ciuitatẽ aliquā aūt caſtrū inimicis quia vltra mortale tenetur de omi damno inde ſecuto. Jdem ſi pdidit res alteri⁹ iniuſte auferentibꝫ. aut etiā pſonā eius. ¶Si pdidit ſecreta alicui⁹ iniuſte. quia vltra mōrle tenet ſatiſfacere de damnis inde ſequẽtibus. Secus ſi ſecreta iniqua et cōiurationes et tractatus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

cōtra ciuitatē vel cōmuē bonū· vel ſi nocumēta
ꝑſonaꝝ iniuſta manifeſtat · qꝛ tūc bene facit
ꝛ facē tenetur. ¶ Si recepit aliquid ſub ſigillo
cōfeſſionis etiā nō in cōfeſſione· ſi reuelat illud
peccat mortalit̄ · niſi illud eēt quid iniquū· cui
poſſet obuiare manifeſtādo· ꝛ ſi de hoc perpen
dit qn̄ ꝓmiſit peccauit mortaliter · ſꝫ non debet
tenere ſecretū· qꝛ tūc etiā peccaret . ¶ Si legit
alterius lrās clauſas vidꝫ mo͛ꝛle niſi poneret
ſpem i ratihabicōe mittētis l̕ eius cui mittitur
Si acceptauit pſo ¶ De accepcōe ꝑſonaꝝ
nā in iudicō· ut. ſ. magis audiat vnā partē q̄
alterā· vel credat vni magis q̄ alteri· non ſer
uato ordie iuris· vel magis declinet ad vnam
partē q̄ ad aliā rōne auaricie· qꝛ forte ſperat
lucrū aliqđ ab ea recepturū et hm̄oi mortale
pōt eſſe· ſcđm circūſtantias ſub ꝛ ſup̄. ¶ Si in
diſtribuendis bn̄ficijs l̕ officijs eccl̄iaſticis vel
ſpūalib; admittit indignos · ꝛ malos peccat
mortalit̄ · ꝛ tenetur de dampnis inde ſecuturis.
¶ Si in faciēdis cedulis que vulgarit̄ dicūtur
ſcrutinia ſcient̄ admittit indignū· vel q̄ ꝓhibꝫ
admitti ſeu excludit dignū peccat mortaliter
¶ Si in diſtribuēdis honoribꝫ vel imponendis
collectis ciuitatis ſcient̄ grauat aliquem vltra
debitū · vel alleuiat peccat mortalit̄ ꝛ ſi ſolū ex
eius determinacōe fiet talis diſtribucō tenetur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad ſatiſfactionē de damno. Secus aūt ſi pluēs alij imponūt cum eo. ¶ Si cū habet diſtribuē elemoſinas alicuius ſocietatis vel teſtamēti hmōi non fideliter diſtribuit. ſi dediſſet nō in digentib; vltra mōrle tenētur ad reſtitucōez

¶ De turpi lucro

Si iudex accipit pecuniā ab aliquo ut iudicaret aut nō iudicaret. aut bn̄ ꝓ eo iudicaret aut iniuſte iudicaēt peccat mortalit̄ ꝛ tenetur illa reſtituē danti. niſi ille dediſſet ut male iudicaret qꝛ tūc tenet̄ dare paupi bus. Idē de teſte q̄ pro teſtimonio ferendo pecu niā vel aliq̄d accepit. qꝛ ultra mortale etiā te net̄ reſtituere. ¶ Si fecit inſtrumentū in frau dē vſuraꝝ ut nōrij quia peccat mortalit̄. ꝛ mer cedem quā accepit deb; paupib; erogaē. ¶ Si ſeruiuit vſurario in arte vſuraria qꝛ peccauit mōrlit̄. Et ſi oīa bona vſurarij eēnt obligata re ſtitucōi. nō poſſ; obtinē ſalariū ſ; reſtituē cre ditorib; vſurarij alias autē pōt. S; illud debet paupib; dare de honeſtate nō de nc̄citate. niſi eēt paup. ¶ Si recepit pecuniā ꝓ turpitudine ut meretrix. deb; illā paupib; dare non tn̄ de nc̄citate ſ; ſm̄ ꝯſiliū. ¶ Si q̄s facit aquā artē ꝉ aliq̄d artificiū c⁹ vſus ē ad mōrle ut facē taxil los et hmōi peccat mōrlit̄ nec d; abſolui n̄ di ſponat ſe illud dimittē. De lucro inde recepto debet paupib; dare. non ex p̄cepto. ſ; ex ꝯſilio

¶ Si diebꝫ feſtiuis emit vel vendidit negociā
do· niſi forte in nūdinis· vel fecit ꝯtractus non
neccārios vel ſcripſit vel aliud manuale fecit ꝓ
lucro · qꝛ ultra pc̄cm debꝫ illud paupibus daē
ſm aliquos· qđ tamē vidꝛ de honeſtate magis
q̄ꝑ de necc̄itate. ¶ Si tp̄e meſſis vel vindemiaꝝ
emit bladū vel vinū vel fructus· ut alio tēpoē
vendat carius· nō exn̄s talis rei ꝯtinuꝰ nego
ciator nec ꝓpter aliquē honeſtū finē niſi ſolū
ꝓpter cupiditatē ⁊ auariciā · qꝛ turpe lucrū ē
nec tn̄ tenetur in aliquo· ¶ Si accepit aliquid
ad eligendū aliquē ad dignitatē aliquā tpa
lem vel officiū ſeculare· vel ſi vēdidit hmōi of
ficia ſecularia · qꝛ turpe lucrū ē· nec tn̄ tenetur
ad reſtitucōem· ¶ De ludo inhoneſto·

SI luſit ad taxillos vel cartas vel ad aliū lu
dū fortune· ſi vicit ꝑ fraudē puta cū falſis taxil
lis· ul' mendacōſe· ultra mōrle tenetur ſic luc̄
tum reſtituē amittēti· niſi foret q̄d parū ¶ Si
vicit ab eo q̄ alienare nō potuit vt a ſeruo vel
religioſo aut vxore vel filiofamilias et hmōi
tenet ad reſtitucōem hijs q̄ habēt curā illoꝝ
⁊ eſt mortale ſi eſt quid nōbile ⁊ ſi ludit ex cu
piditate acquirēdi ¶ Si ꝑ multā importuītatē
traxit alios ad ludū qui hoc nō intendebāt vel
retinuit volētē recedē· qꝛ vltra mōrle tenetur
reſtituere illi ſi tamē eſt quid notabile· ¶ Si

acquiſiuit ſeu lucratus eſt hmõi in locis vbi
ꝓhibetur ludus ⁊ mandat fieri reſtitucõ. ſiue
legibꝫ impialibꝫ ſiue municipalibꝫ ⁊ ſeruātur
qn̄tū ad vtrūqꝫ debꝫ fieri reſtitucõ illi q̄ amiſit
Secus ſi leges ille ſunt abrogate p cõtrariā con
ſuetudinē. ¶ Conſequēter nõ ꝙ ſi vicit p lu
dū in aliis caſibꝫ exceptis p̄dictis nõ tenetur
reſtituere illi q̄ amiſit. q̄uis poſſet elimoſina
liter ſi eēt paup ſꝫ debꝫ paupibꝫ erogaē. ſcd̓m
aliquos ex conſilio. ſm alios vero ex nccitate
qd̓ tñ tucius eſt. non tñ ita oportꝫ tales ſtrīgē
ad ctā reſtitucõeꝫ ſicut in furto vſura ⁊ hmõi
¶ Nõ pſonas q̄bꝫ reſtitui dꝫ qd̓ ab eis lucrat
Iſte ſūt pſone quibꝫ indiſticte re   in ludo
ſtituendū eſt. q̄cquid ab eis lucratū ē in ludo
alee. aut taxillorꝫ vel alio mõ. ſm. Ray. ſ. furio
ſi ꝓdigi minores. 25. ānis et mariē pupilli filii
familias ⁊ vxores q̄ nõ hn̄t res parapherna
les āministratoēs reꝝ ecciarū. vl̓ paupm ⁊ ſimi
les. Itē mētecapti. ſurdi. muti. ceci. et q̄ morbo
laborāt ppetuo ſerui. religioſi. ⁊ ſimiles. Et nõ
ꝙ tal̓ pecunia nõ ē ſimpliciť reſtituenda illi q̄
amiſit n̄ eēt emēdat⁹ ⁊ correpť⁹ ita vt credēt
eā ad pios vſus expenſur⁹. Sꝫ tutori. curatori
dn̄o mõſterio pr̄i marito eccie hec i ſūma ɔfeſ.
¶ De inquietudine.
SI adhibuit nimiā
ſollicitudinem circa temporalia acquirenda

ꝛ cõſeruanda ꝙ ꝓpter hoc dimiſit aliqđ neccā
riũ ad ſalutē ut miſſam ꝛ hmõi · ꝗꝛ eſt mõrle
Si non dimiſit neccāria ad ſalutē ſed tamē
remiſſus ē in eis aliqñtulũ ꝓpter inquietacõꝫ
tpaliũ · ꝗꝛ veniale ē. Si nimiā ſollicitudinē ha
buit circa ſpũalia. ex puitate ꝯfidentie auxilij
dei in ſe non eſt mortale. ſꝫ vidꝫ multũ impedi
mentũ deuocõis ꝛ alioꝝ bonoꝝ Sequitur
de ſecũdo mõ auaricie que ꝯſiſtit in retinendo.
De auaricia q̃ ꝯſiſtit in tenaciter retinendo
etiam interrogandũ eſt. Si vizꝫ ita inhumanus
fuit ꝙ nõ fecit elemoſinas corpales ſũme indi
gentibꝫ cũ poſſet. vel ſinõ opatus eſt opa mi
ſericordie corpalia. q̃ ꝯtinētur in hoc verſu: vi
ſito . poto . cibo . redimo . tego . colligo . condo.
Primũ eſt viſitare infirmos. Scđm potare ſi
tiētes. Terciũ cibare eſuriētes. Quartũ redi
mē captiuos. Qntũ colligē ꝛ ꝯgregare diſpſos
Sextũ eſt tegē nudos. Septimũ eſt condē ꝛ ſe
pelire mortuos. Si habes ſupflua . quo ad
naturā ꝛ quo ad decentiā ſtatus ſui ꝛ familie
ſue . nõ ſubuenit neccītatibꝫ alioꝝ maxime in ex
treis. Si hñs ſupflua quo ad naturā nõ tñ
quo ad decēciā ſtatus nõ ſubuenit pacientibꝫ
extremā neccītatē quos tñ ſciuit ꝛ nouit . quia
mortale iudicatᷣ cõiter . Sed hic oportꝫ multa
ꝯſiderare ad bene intelligendũ vñ vide de hoc

in ſũma·2·pte·ti·i·¶ Si habẽs vnde ſubuenire
poſſit nõ ſubuenit paupib3 etiã nõ extremas
necitates pacientib3·vł tardauit ipis dare·vł
eos exaſperauit veniale eſt. ¶ Si pauit pau
perib3 nimis ſũptuoſa vel delicata aut etiã ni
mia cibaria·vel queſtuãtib3 ſine cauſa vrgẽte
vel male vtẽtibus elemoſinis·q2 pcc̃m videt
potius q̃ meritũ. ¶ Si laborantib3 pro eo quo
cũq3 miniſterio nimis diſtulit dare mercedem
vltra factã cõuentionẽ cũ tamẽ poſſet ſoluere
q2 poſſet eſſe mortale maxiẽ ſi incurrẽt graue
dampnũ vel ſcandalũ. Jdẽ ſi aliq̃d defraudauit
¶ De tercio mõ Auaricie qui cõſiſtit in inordi
DE Auaricia in amãdo inor // nate amãdo.
dinate nõ·q2 ſi quis res etiã iuſte acquiſitas
ita inordiãte amat·ut inhereat eis quẽadmo
dũ fini·cuius ſignũ eſt qñ ꝑpter eas nõ amit
tendas patus eſſet facẽ cõtrã aliq̃d preceptorũ
quia mõrliter peccat·⁊ hoc ideo q2 plus diligit
creaturã q̃ creatorẽ. Si autẽ nullo mõ vellet
facere contra ſalutẽ ſuam propter hmõi tpa
lia q̃uis tamẽ aliqualiť inordinate afficiatur
ad ea ſeu amet ea·eſt veniale. Et ex hijs con
ſiderari poteſt quãtum peccat·qui res iniuſte
acquiſitas·ita inordinate amat vt ſupra.
DE prodigalitate ¶ De prodigalitate.
que cõtrã eſt auaricie·etiã interrogand̃ eſt

¶ Si viꝫ ſupflue expēdit ſuā ſbaꝫ·vel ī edificijs̄ ſūptuoſis·vel in equitaturis·vel in cōuiuijs ni mis delicōſis·aut freqūtibꝫ·vel in paleſtris et ludis·vel in ornamētis a p̄cipue mulierꝝ vel in xenijs·vel hiſtrionibꝫ·a hmōi quia peccatū ē Et qū eſt nōbilis exceſſus ſcd̃m ꝓporcōem ſui ſtatus eſt mōrle alias aūt in modico eſt venia le. Deſcendē aūt ad pticularia in determinando qū ſit mōrle a qū veniale·non de facili pōt dari iudiciū certū·vn̄ hoc dimitto.

¶ De·6·pccō mōrli.ſ.Gula a ſpēbꝫ a filiabꝫ ei9

Gula eſt ſextū pccm capitale a impor tat inordinatū appetitū ſeu delcācōeꝫ circ̄ cibū a potū·vnde de ipa nō quiqꝫ modos q̄ ɔtinētur in hoc verſu. Pre·propere· laute·nimis·ardēter ſtudioſe. ¶ Primus mo dus eſt·pre vel propere·i·ſi comedit ul̄ bibit ante horā debitā vel conſuetā ſine cauſa rōna bili vrgēte ¶ Secūd9·laute·i·Si vſus eſt cibis vel potibꝫ nimis lautis a delicatis vltra ɔdicō nem ſui ſtatus. Alit̄ enim decꝫ ɔmedē infirmū q̄ꝑ ſanū·a alit̄ nobilē q̄ꝑ ruſticū·a ſic vlterius vel ſi vſus ē cibis vel potibꝫ multū nutritiuis ꝉ calidis ꝓuocātibꝫ ad luxuriā·a ſi ex hac cā fe cit·mortale vidr̄ ¶ Terci9·Nimis·id eſt. Si co medit vel bibit in nimia qūtitate ſcd̃m indigē tiam ſue cōplexionis·quod eni paruū eſt vni

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nimis eſt alteri qñqꝫ. Plus tñ ɔmedere in die ieiunij. ꝙ altera die ꝑ vna cōmeſtione nō eſt de ſe malū. ¶ Quātus ardēter .i. Si ɔmedit vel bibit nimis ardore gule. vel ſi nimis auide vel velocit͛ aut rapacit͛ ɔmedit ꝓpter gulā vel cū nimia cōplacētia cōtentus magis ſatiſfacē gule ꝙ neccitati prouidē. ¶ Quantus. Studioſe .i. Si adhibuit vel adhiberi fecit nimiā diligentiā et ſtudiū circa cibaria delicata preparāda. vt varijs ſaporibꝫ ꝛ diuͤſis modis ꝛ hmōi. ¶ In hijs oībus vel etiā alijs ſpēbus gule tūc ē ibi mōrle. qñ delicatio gule q̄ritur ut finis cum. ſ. patus eſt quis facē coñ aliquod p̄ceptorū ut ſatiſfaciat delectacōni gule vel cū ɔmedit vſqꝫ ad crapulā vel vomitū aduertēter. ſicut fit a pluribꝫ in carniſpriuio. vel cū vtitur aliquo ci bo ex quo veriſimilit͛ credit incurrē magnā le ſionē pſone. In alijs aūt caſibꝫ ɔiter ē veniale

De ieiunio qđ ē cōtrariū gule ¶ De ieiunio etiā interogandū ē. Si viꝫ dimiſit ieiunia eccie .ſ. xl. vł. x. tpm ā feſtoꝝ vigilias poſt. xxi. ānū peccat mōrlit͛ n̄ hēat cām eū ltime excuſantē ł ſaltē eſtiēt ſe hrē ꝛ hēat cām eſtimādi. Puta cū eēt ſatis debił vel ſibi vidr̄ eē ꝓpt͛ qđ nō credit poſſe ieiunare ſine nōbili corpi detrimēto lꝫ ſm veritatē poſſit talis nō vidr̄ de facili ɔdem pnād⁹ de mōrli ex quo eāt pat⁹ obediē p̄cepto

ſi credidiſſ; poſſe·alias eſt mor̄le·⁊ tocies quo
ciens dimittit aliquē diem ieiunare q̄ꝛ q̄libet
dies eſt ſub vno p̄cepto·S; ante·xxi·annū in
ducendi ſūt iuuenes ad ieiunandum·¶ Item
interrogand̄ eſt de numero dierꝝ ꝑ quos dimi
ſit ieiunare·⁊ de cauſa·¶ Si notabilit̄ antici
pauit horā ↄmedendi ſine cā legittiā q̄ꝛ nō eſt ie
iuniū·vn̄ mortale·Hora autē cōgrua eſt circa
horā nonā·tardare aūt poſt nonā non eſt vi
ciū niſi fiēt ex ſupſtitiōe·¶ Si cū ieiunauit ex
ſtatuto ecc̄ie vel ex voto vel ex iniūctione con
feſſoris de ſero ↄmedit fruſtū panis vel de plu
ribus fructib; de vno gn̄e in q̄ntitate ieiuniū
frangit·¶ Si aliquid de ↄfectōne ſumit in pua
quātitate nō frāgit niſi fiēt in fraudē·ſ·ad nu
triendū·ſʒ ſumendo aliquid fructuū ꝑ modū
medicine·ſ·ne vitiū diruat ſtomachū non vi
det malū·Poteſt aūt pluries in die bibere et
nō frangit ieiuniū q̄ꝛ potus eſt ſequela cibi n̄
fiat in fraudē ſicut dictū eſt·De debilib; ⁊ mul
tum laborātib;·pregnātib;·nutrientib;·ābu
lantib;·paupibus·⁊ hmōi·quō vel qn̄ excuſā
tur vide in ſuma·c·ieiuniū ꝑ totū·¶ Si cōme
dit carnes i q̄dragesiā·l' alijs ieiunijs ecc̄ie l'
in ſextis ferijs aut ſabbato ꝑ totū annū·niſi
vrgēte cauſa nec̄citatis vel infirmitatis q̄ꝛ pec
cauit mor̄liter·¶ Si vſus eſt lacticinijs tēpē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quadrageſiali ſine cauſa infirmitatis de ↄſilio medici peccauit mortalit. In alijs ieiunijs eccie ſeruari pōt mos p̄rie q̄ntū ad vſū lacticinio⁊ qui ſi nō appareat tucius eſt abſtinere. ¶ Si bibit vſq; ad ebrietatē. aduertēs nimiā potē ciā vini ad inebriandū vł de hoc dubitans ꝑ babilit peccauit mortaliter. ſecus ſi ignorauit po tentiā vini. ſicut noe. ¶ Si fuit cā inebriacōis alterius aduertēter īducendo aliquē ad nimiū potū. vel ponendo ſal in vinū ⁊ hmōi q̄ pecca uit mortalit. ¶ Si induxit aliquē ad frangendū ieiuniū eccie ſine cā łtima ſuis pſuaſionib; q̄ peccauit mortalit. ¶ Itē Si induxit pueros ⁊ iu uenculas ad lābacitates tabnas et hmōi vt puērat eos ad turpia. ¶ Si freq̄ntauit taber nas ſine cā rōnabili vel ↄuiuia diſſoluta pccm ē. ¶ Si abſtinuīt nis a cibo ⁊ potu ⁊ alijs necā rijs vite. ꝑpter qd̄ icurrit īfirmitatē. ↄiter venia le ē. n̄ fiat nōbił exceſſus ut viʒ ſi addat obſti nacō coñ āmonicōes ī hmōi defcū q̄ tūc vidʒ mortale rōe pīculi iñ ſeq̄ntis. ¶ Sequit de filiab;

SI ex inordiā ‖ gule. q̄rū p̄ma eſt Ebetudo. ta ↄmeſtioē ⁊ potu icurrit obſcuritatē ſeu groſ ſiciē intellcūs. ⁊ ex hoc ineptitudiē; ad ↄſiderā dū ſpūalia. ad ↄſulendū orandū legendū. et hmōi. quod ↄiter eſt veniale. ¶ De inepta le

SI ex inordinacōe cibi vel pot⁹ nimis ‖ ticia

fuit leuis ⁊ diſſolutus riſibus ludis ⁊ iocis. ⁊
alijs leuitatib; corporis qđ ↄiter eſt veniale. ñ
addatur aliud vicium. ¶ De coreis.

DE coreis que fiūt ut cōiter ex inordinata le
ticia ⁊ freqn̄ter cū mo᷑li eciā interrogandū eſt.
Nam quinqȝ modis fiūt cū pcc̄o mortali. Prio
mō cum fiūt ex libidine. Scđo mō cum fiūt a
clericis ⁊ religioſis cū mulierib;. et hoc rōne
ſcandali. Tercio cū fiūt in eccl̄ijs vel alijs lo
cis ſacris. qꝛ ſacrilegiū eſt. Quarto cū fiunt ex
inani gloria vel vana leticia tā inordinata qꝛ
ibi ↄſtituit̄ finis Quīto qn̄ tales chorizātes nō
curāt de ſcandalo ꝓximi etiā mortali. In alijs
autē caſib; cōiter eſt veniale. poſſ; tn̄ qn̄qȝ eē
mo᷑le ex aliquo accidēte. nec de facili pōt dari
de hmōi iudiciū. ¶ De multiloquio.

SI cū fuerit repletus multū fuit loquax vel
dixit verba ocioſa ⁊ ſine necc̄itate vel rōnabili
vtilitate qđ veniale ē cōiter. ¶ De ſcurrilitate

SI fecit actus ⁊ geſtus inmorigeratos quia ſi
fiūt ꝓuocātes ad libidinē ex m̄rimoniū ē mor
tale. Si aūt ad diſſolucōes ⁊ leuitates vt ven
toſitates ⁊ hmōi eſt veiale. ¶ De inmūdicia.

INmūdicia pōt intelligi cū qs inmūde come
dit ⁊ eſt veniale p̄cipue ſi ex hoc cōturbat ali
os vel qꝛ vomitū facit. Et ſi hoc facit qꝛ nimis
comedit vel ut auidi⁹ ↄmedat vel bibat pcc̄m

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt. Secus ſi cauſa medicine. Vel pōt intelligi de immūdicia pollucōis· que cū accidit in ſom nis nō imputatur ad pcēm. Sꝫ pcēm poteſt eē̄ cauſa ei⁹. ſ. ſi ꝓceſſit ex crapula vel turpi cogi tacōe p̄ceðēte vel ex negligēcia· vel etiā cū poſt vigiliā recolens de immūdicia ipa· ꝛ ſompno turpi delectatur· ꝛ ſi ē ibi ꝯſenſus rōis de hmōi delectacōe turpi· ē mōꝛle· alias aūt veniale vel nullū. ſ. ſi ex alleuiacōe natuē. ¶ De pollucōe.

De immūdicia ſeu pollucōe ꝓcurata nō qꝫ ſi quis aliq̄d agit hac intencōne p̄ncipaliter ut pollucōem hēat ſiue vigilādo ſiue dormiendo mortalit̄ peccat· etiā ſi faciat cauſa ſanitatis. Si aūt etiā ipa pollucō cōtingat in vigilia ꝛ p̄ter volūtatem ac ſine ꝓcuracōne nō eſt mortale.

¶ De· A· pccō mortali. ſ. Luxuria et ſpeciebꝫ et filiabus eius. 29

Luxuria eſt ſeptimū viciū capitale. Et qꝛ ſup̄ in· c· de· 6· ꝓcepto ſatis dictū ē de ſpeciebꝫ ei⁹ in ope· ac etiā cogitacōe et hoc in· c· de nono precepto ſup̄. Jdeo illis omiſſis· ad que ibidem recurrendū eſt. Vidē dum eſt de quibuſdā alijs ptinētibus ad ipaꝫ luxuriā et delectacōnem moroſā. Vnde inter rogādum eſt de hoc ut ſequitur. ¶ Si videlicꝫ oſculatus eſt aliquem vł aliquā ex libidine· et extra coniugium· quia mortaliter peccauit

etiã ſi nõ ſequatur actus turpis. ſ ſi ſeq̃uatur actus cũ hmõi facit vnũ pccm̃. ſ tanto grauius q̃nto plura de hmõi cõcurrũt. Sz ſi fiunt diuẽ ſis tpibz ſũt diuerſa pccã. ¶ Si ſcripſit lrãm vel miſit vel portauit vel recepit lrãs cõtinẽtes amatoria ꝛ ꝓuocatiua ad libidinẽ. qꝛ mõꝛliter peccauit. hoc aduertẽs. ¶ Si cãtauit vel legit vel cũ delcãtione audiuit verba laſciua ꝛ turpia ad prouocand̃ ſe ł alios ad laſciuiã moꝛtale eſt. ¶ Si ſe ſociauit alicui quẽ nouit euntem ad peccand̃ vel turpiter agendũ vel ad faciendũ ſeromotas vel matinatas peccauit moꝛtaliṫ ¶ Si fuit mediatoꝛ inṫ aliquos ad hmõi turpia. vel poſuit aliquos mediatoꝛes inṫ ſe ꝛ alios in hmõi peccauit moꝛtaliṫ. ¶ Si recepit p̃emiũ aliq̃d vel donũ q̃dcunqꝫ vel miſit hmõi ex amoꝛe libidinoſo moꝛtaliter peccauit.

¶ De delcãtioẽ moroſa

D Electacõ moroſa repitur ut freq̃ñter in tepidis ꝛ multũ negligẽtibꝫ Nam feruidi ſubito cogitacões expellũt noxias ꝛ feruidis cogitacõibꝫ deſiderijs ꝛ opibus acquieſcũt. Vnde interrogandũ ẽ. ¶ Si habuit cogitacões inmũdas ꝛ carnales in quibꝫ contraxit moraꝫ. poſtq̃ rõne perpẽdit ꝓpter delcãcõnem ipam. hmõi cogitãdo mõꝛliter peccauit. Non ſolũ eni peccat homo. q̃ñ cogitacõibus luxurioſis rõne ꝯſentit deliberãs malũ facere

ſed etiā cū non curat ipas libidinoſas cogita
cōes expellē poſtq̄ eas ꝑpendit· ſꝫ in eis volun
taīe immorat᷑· peccat mortalit᷑· ¶ De filijs luxuie

De filiabꝫ luxurie nō oportꝫ multū īterogare
q꜡ difficile ē itelligē· n̄ cū mixtura aliorꝝ viciorꝝ

¶ De cecitate mētis.

Si fuit ita mente occupatus cir᷑ mūdana q꜡ neſciuit de deo cogitare
vel rebus ſpūalibus.

¶ De precipitacōne.

Si fuit p̄ceps ꝛ ſubit⁹ in opibꝫ ſuis ſine ꝯſilio
ꝛ examinacōe mētis debita agēs. ¶ De incōſi

¶ deracōe

Si fuit incaut⁹ in factis ſuis ꝛ nō
bn̄ iudicauit cir᷑ occurrētia. ¶ De incōſtancia

Si in eo q꜡ deliberauit bonū agē mutabilis et
incōſtans fuit ex paſſione ¶ De amore ſui

Si nimis ſeipm dilexit· q̄rendo delectacōnes
corpis cōmoditates ꝛ hmōi. ¶ De odio dei.

Si habuit diſplicentiā in deū vel legē ſuā q꜡
ꝓhibꝫ ꝯcupiſcētias ei⁹. ¶ De amore vite pn̄tis

Si nīs amauit vitā iſtā pn̄tē ꝓpter volupta
tes carnis quibꝫ eſt dedit⁹. Nā ita amare vitā
pn̄tē· q꜡ aliq̄s velit ħ ꝑpetuari· ſm̄ pe· ē mortle

Si horrorē habuit ¶ De horrore futuri ſeculi
ad vitā futuram. ¶ De alijs que ptinent ad
viciū luxurie circa cōiugatos vide īfra in· c· de
cōiugatis.

¶ Sequit᷑· 3· ps hui⁹ opuſculi de īterogacōibꝫ
certis ad certas pſonas ſm̄ ſtatus diuſitates

Nunc formande ſūt īterrogacōes. non ad omēs. ſ; ad quoſdā ſcd'm ſtatus eoꝝ. Et p̄mo quo ad cōiugatos. Interrogandi ſūt ergo cōiugati. nō tū oēs. ſ; de quib; vid' expedire. ¶ Si vi; i āquo caſu ꝓhibito ↄtraxerīt ꝙ mo͛le eſt niſi ignorantia facti ꝓbabilis excuſet. Unde ſciendum eſt ꝙ qued' ſūt impedimēta que impediūt mr̄imoniū ↄtrahend'. ⁊ dirimūt iā ↄtractū. i. nullū faciūt illud. qd' tamen intelligendū eſt qn̄ dicta impedimēta prius fuerūt int̄ eos ꝙ̄ ſit ↄtractū mr̄imoniū. Et ↄtinētur in hys verſib;
Error. condicō. votū. cognatio. crimē. Cultus diſparitas. vis. ordo. ligamē. honeſtas. Si ſis affinis. ſi forte coire nequibis. Hec ſociāda vetant ↄnubia iūcta retractāt. ¶ Pro hoꝝ quolib; breuiſſima declaracōe. nā de hijs ſatis inuenies in ſūmis. Nota de ſingulis intellectum ¶ Error intelligit' de pſona nō de fortuna cū. ſ. quis ↄtrahit cū bertha. credēs cōtrahē cū katherina. cū q̄ intendebat ↄtrahē. ¶ Conditio intelligit' de cōdicōe ſeruili. cū. ſ. quis ↄtrahit cū ſerua credēs eā eſſe liberā. nā ſi ſcienſ liber ↄtrahēt cū ſerua mr̄imoniū tenēt. Et ſimiliter ſi ſeru9 cōtrahit cū libera credēs eam ſuā. Idē vid' ſi ſeru9 cū ſerua. lic; credēt eam liberam

¶ Votū intelligitur de ſolemni. Cū ſ. quis fe ciſſet pfeſſionē tacitā vel expſſam in aliqua religioē approbata. et poſtea cōtrahēt. nam tal' eſſet etiā excōicatus. ¶ Cognatio. eſt triplex. ſ. natural'. ſpūalis. et legalis. Natural' dr̄ conſangnitas. et habz tres lineas. ſ. Aſcendentiū. vt pr̄ auus. pauus. et hmōi. Deſcendenciū vt filius nepos. pnepos ac̄. Collateraliū. vt fratres. ſorores. et hmōi. Et habz quelibz linea q̄tuor gradus cōcluſiue. pcipue collateral'. Nam int̄ aſcendētes et deſcendētes. vidr̄ eſſe perpetua p hibicō. Qui ergo int̄ iſtos etiā cōtrahit eſt excōicatus. Cognatus ſpūalis. habz tres gdus et cōtrahitur in baptiſmo et ɔfirmacōne. Prim9 eſt inter tenētes ad baptiſmū vel ɔfirmacōez et eū qui tenetur et dr̄ pr̄nitas et filiacō. Scd's eſt inter pr̄em et mr̄em carnales illius q̄ tenetur et illū tenētes. et dicit' cōpr̄nitas. Tercius eſt inter filios natuāles illius qui tenet et illū qui tenetur. et dicit' fraternitas. Cognacō legalis fit p adopcōem. et habz tres lineas l' gdus Prim9 ē int̄ ipm adoptantē. et adoptatū et filiū l' filiā ei9 adoptati. Scd's ē int̄ vxorē adoptātis et ipm adoptatū. ac etiā int̄ vxorē adoptati et adoptantē. Terci9 ē int̄ filios nāles et legitiōs ipi9 adoptātis et ipm adoptatū et hoc tm̄ cū ipi filij ſint adhuc in ptāte pr̄is. Int̄ hos ei oms

ē ꝓhibitū m̄rimoniū · ⁊ ergo ſi ↄtractū fuerit
dirimatur. ¶ Crimē hoc. ſ. q̄ hʒ impedire ⁊ di
rimē m̄rimoniū ↄtractū intelligitur tantum de
duobʒ criminibʒ. Primū eſt cū mulier machi
natur cū effcū in mortem alteri⁹ uxoris ut hēat
maritū illius in virū. ⁊ econ̄ cū vir in mortem
alterius viri machiatur ut hēat vxorē ei⁹. Se
cundū cū quis dat fidē alicui ↄiugate de ducē
do eā in vxorē poſt mortē mariti ſui. ⁊ cum ex
illa ꝓmiſſio ē ſequitur adulteriū. ¶ Cultus di
ſparitas. ut. ſ. ſi fidelis ↄtrahat cū iudea vel
pagana ꝑmanēte in infidelitate. Si autē ↄtra
heret cū heretica teneret m̄rimoniū. ſ; cohabi
tarē ei nō debēt. ⁊ hoc ſi eēt piculū ei incurrēdi
hereſim. ſ; peccat cū tali ↄtrahēs. ¶ Vis. ſ. cum
quis p violentiā cogitur ad ↄtrahend ⁊ intel
ligitur de violentia abſoluta. ⁊ ſimiliter de vio
lentia que fit p metū q̄ pōt cadē in ↄſtātē vir
qui ↄtinetur in hoc verſu. Stupri atqʒ ſtatus
verberis atqʒ necis. niſi tn̄ poſtea de inuito effi
ciatur volūtarius. ¶ Ordo intelligitur de ordiē
ſacro. ſ. cū ↄtrahens fuerit in ſbdiaconatu. vel
ſup. ⁊ talis etiā ē excatus. Greci tamē i ſacris
ordinibʒ pn̄t vti m̄rimonio iā cōtracto. ſ; ↄtra
here nō poſſunt. ¶ Ligamē. ſ. ſi ſit alteri liga
tus p cōiugiū p verba de pn̄ti etiā nondū con
ſumatū. Nam talis in nullo caſu poteſt alteri

mr̄imonialiť copulari·niſi ille cū quo cōtraxe
rat ꝓfiteretur in aliqua religione ante conſu
macōnem mr̄imonij. Si autē recederet alter
cōiugū ita ꝙ p multos ānos nichil de eo audiē
tur adhuc nō liceret alter ꝯtrahere niſi prius
veriſimiliť ſciret de morte ipius. ¶ Honeſtas
ꝛ·publice honeſtatis iuſticia in ſm̄a que oriť
ex ſponſalibꝫ ꝯtractis cū aliq̄·cum qua poſtea
non ſequitur mr̄imoniū niſi ꝓpter mortem vł
ꝓpter aliquā cauſā aliā·nam cū nulla ꝯſagne
a illius contrahē pōt vſqꝫ ad quātū gradum
incluſiue. ¶ Affinitas eſt ꝓximitas q̄ contra
hitur inť eū qui ducit vxorē ꝛ omēs cōſangne
os vxoris vſqꝫ ad·4·gradū ſimiliť inter vxorē
ꝛ omēs conſagneos eā ducētis vſqꝫ ad·4·gra
dū incluſiue. Et nō ꝙ affinitas cōtrahitur etiā
per fornicariū coitū ita ꝙ ille qui fornicatur cū
aliqua non pōt cōtrahē mr̄imoniū cū aliqua
cōſagnea illius vſqꝫ ad qr̄tum gradū·nec illa
mulier poteſt ꝯtrahere cū aliquo cōſāguineo
ſecū fornicātis vſqꝫ ad eundē gradū. ¶ Impo
tencia exercendi actū cōiugalē. poteſt prouenire
vł ex naturali frigiditate vł ex maleficio. vł
ex īdiſpoſicione menbri genitalis·viri vł mu
lieris. De hys aūt oībus impedimētis habes
plene in ſum̄is. ¶ Inſuper nota·ꝙ non oportꝫ
nec expedit īnterrogare oēs ꝯiugatos ſingulatī

de p̄dictis impedimētis. ſꝫ de illis ſaltē de quibꝫ
poſſit p̄ſumi. Et p̄cipue de impedimētis criminis
vel cognacōnis vel publice honeſtatis. ⁊ ante
oīa affinitatis. Si enī quis cognoſceret ꝯſan
guineā eius cū q̄ iam cōtraxit ꝑ verba de p̄ſnti
⁊ grauiꝰ ſi iā ꝯſūmauit mr̄imoniū. tale mr̄imo
niū non dirimitur ā diuidit̄ ſꝫ amittit ille quā
hmōi fecit ptātē. ſeu ius petendi debitū. ita ꝙ
petē nō pōt ſine pccō mōrli. tenetur tn̄ reddē
exactus. Idē in muliere q̄ pmittit ſe cognoſci
a cōſanguineo mariti ſui. Si tamē anteq̄ꝫ ꝯtra
xit ꝑ verba de p̄ſnti cum aliqua cognouit ꝯſāgui
neam eius. ita ꝙ ſemē emiſerit intra clauſtra
pudoris non pōt illam hr̄e. ⁊ ſi iam ꝯſūmaſſet
mr̄imoniū cū illa non tenēt. nec in hoc pōt di
ſpenſari niſi ꝑ ꝑpā. vn̄ ante diſpenſacōem ſē
per peccat mōrliter exigēs ⁊ reddēs debitū. ſci
ens dictū impedimentū. alt̄ autē ꝯiugū neſci
ens excuſatur ex ignorātia facti ꝓbabili. Et de
hijs ⁊ alijs q̄n caſus occurrit. vide plenius in
ſūmis. ¶ Inſup interrogandū eſt. Si contraxit
mr̄imoniū clādeſtine. qꝛ mortale eſt ꝓpter pro
hibicōem eccīe. ¶ Item ſi habēs votū ſimplex
cōtinētie cōtraxit. mōrliter peccauit niſi prius
fuerit diſpenſatū a ꝑpa. ⁊ tenetur adimplē vo
tū vſqꝫ ad ꝯſūmacōnem mr̄imonij. Nā ipō con
ſūmato efficit̄ impotēs ad votū implendum.

quia reddere tenetur exactus debitū· expreſſe· vel interpretatiue· ſed tñ exigē non poteſt ſine diſpēſatione quia peccaret mōrtaliter. ¶ Item Si ɔtraxit cum aliqua vel mulier cū aliquo· p verba de futuro· ⁊ poſtmodū cum alia ɔtraxit vel alio· etiā per verba de futuro vel de preſenti mōrtaliter peccauit ꝓpter fidem fractā niſi de ɔi cōſenſu mutuo ſe abſoluerīt· quod fieri deb; per iudiciū ecc̄ie· vel ſi aliquis predictorū caſu um· ſeu aliorū ſeptē· quos habes in ſūma· qui bus ſponſalia ſolui pñt ſupuenerit. ¶ Item ſi poſt mr̄imoniū cōtractū per verba de preſenti cōtraxit cū alia· quia peccauit mōrtaliter· nec te net mr̄imoniū ſecundū· etiā ſi eſſet ɔſūmatum ⁊ filios iā genuiſſet· redire eni opoꝛt; ad p̄mū mr̄imoniū· niſi ille vel illa cū quo vel qua p̄us ɔtraxit intraſſet religionē aliquā ⁊ ibi ꝓfeſſus eſſet· vel niſi ꝑpa diſpenſaſſ; in ſecūdo. Tamē ſm Theo· in hoc diſpenſari nō pōt. Sed quia difficile eſt diſputaē de ptāte ꝑpe· ſi ſine ſupple tione obrēta eſt forſitā trāſiri poteſt. ¶ Item Si cōtraxit mr̄imoniū ante etatē legitimā vel filios ā filias iūxit mr̄imonio añ ltimā etatem qd̄ prohibitū ē. Etas aūt ltima ſm iura ē· xij· an· i femella· ⁊· xiiij· in maſculo. ſ. in ɔtrahēdo p verba de pñti vel in ɔſūmando. ¶ Itē Si ɔſū mauit mr̄imoniū añ bñdictionē nuptiarū qɛ

mo͞rle eſt ꝛ con̄ ꝓhibicōem ecc̄ie. Et hic aduē
tendū eſt ꝙ in multis locis. q̄uis ſponſi non
ꝯſūmant mr̄imoniū cū ſponſis ante nuptias
multas tamē turpitudines ꝛ corruptelas fa
ciūt cum ipſis. eas viſitando ꝛc̄. Vnde īterrogan
dū de hmōi eſt. vbi illa repuītur. Item Si
celebrauit nuptias in tp̄e ꝓhibito ab ecc̄ia. q̄e
mortale eſt. Nō tp̄a ꝓhibita ab ecc̄ia
ad celebrandū nuptias ſeu mr̄imonium.
Tempa ꝓhibita ab ecc̄ia ad mr̄imoniū cele
brand̄ ſūt iſta. ſ. Ab aduētu dn̄i vſq₃ ad Epħiā
non tamē ante octauā eius. et a. lxx. vſq₃ ad
octauā paſche. ꝛ trib₃ diebus letanie minoris
ante aſcenſioē₃ dn̄i. vſq₃ ad octauā p̄tecoſtes
Item de actu ꝯiugali nota. ꝙ qn̄doq₃ ſit vbi
eſt manifeſtū mo͞rle. ſ. cū fit ex̄ vas debitū. vel
etiā cū fit intra vas debitū tamē eo mō ut nō
ſuſcipiat̄ ſemē. ad euitandā prolē. vel gn̄acō₃
Vel cū ex actib₃ vel tactib₃ impudicis ſequitur
pollutio in altero ipoꜝ. Vel cū excens actum
ꝯiugalem appetitū hab₃ deliberatū ad aliū vel
aliā. Vel ſi ita inordinato affectu fert̄ ad actū
cōiugalē ꝙ etiā ſi nō eſſet vxor ſua vel marit⁹
adhuc agēt opus carnale cū illa vel illo. Diffi
cile tamē eſt hoc diſcernē. Vel ſi cū alter alteri
exigenti denegat debitū ſine cā legitima. ꝓpter
quod exigens incōtinentiā incurrit vel aliud

ſcandalū. Eſſet aūt cauſa legitīa ad denegan
dū debitū. ſi timēt ꝓbabilit̄ notabile nocumen
tū pſone vel cōiugis. vel prolis in vtero. Vel
quia ex adulterio cōmiſſo amiſit ius petendi
vł etiā ſi in loco ſacro petēt vł etiā in publico
quia eēt cōtra debitā honeſtatē. Non aūt eſt le
gitīa cā denegādi. dies ieiuniorū ſolempnita
tū vł ira adinuicē. Qñqȝ etiā fit actus ɔiugał
vbi dubiū eſt. an ſit mořle vł veniale. ſ. qñ ſer
uat̄ vas debitū ſed mod⁹ indebit⁹ puta ſi late
ralit̄. vł ſi ex pte poſteriori accedat vir ad vas
debitū. vel mulier ſupgrediat̄ virū. In quibȝ
modis et p̄cipue in vltimo. dicunt aliqui eſſe
mořle de ſe. Alij vero ut Tho. et Al. dicūt q̄ nō
ſit mořle de ſe. Sȝ pōt eſſe ſignum mořlis ɔcupi
ſcentie. nec p hoc impedit̄ gñatio. et ſi non ita
apte procuret̄. Vnde in hoc noli p̄cipitare ſē
tentiā. nec denegare abſolucōem in hmōi per
ſeuerāti. ſȝ deteſteris et ꝓhibeas qñtum potes
Qñ aūt fiēt p̄mo vł ſecundo mō. et hoc ꝑpter pi
culū aborſus forte eēt ſine pccō. Dubiū eſt etiā
an ſit mořle. cū ſit tpe menſtruoꝝ. et p̄cipue ī
exigente. ſciente talē defectum. qd quid ponūt
eſſe mořle. p̄cipue quando eſt quaſi cōtinuus
ſcđm conſuetudinē vt menſatim. Alij tamen
contrariū dicunt ut Pe. de pał. Et hec opinio
cōior eſt. Vnde etiā ꝑpter hoc non denegas

abſolucōem ſꝫ ꝓhibeas qn̄tū potes de exactōe et exactā āmoneas ut nō aſſentiat exigenti. niſi tamē ex hoc de incōtinētia ipius timet. Du biū etiā eſt de exigēte debitū a ↄiuge pmanēte in adulterio ſiue occulto ſiue manifeſto. quod ipē nouit. Hoc tamē quidā dicūt eſſe mortale in ipſo exigēte qꝛ facit contra ↄſtitucōez eccle. ut nō Hugu. xxxii. q. i. Si quis vxorē. Et hoc ſentitur in ſūma piſana. Sed in ſūma confeſſo. et Aſtē. in roſario mitigāt hūc rigorem. excipiētes caſū illū viꝫ cū exigens hoc facēt ad ꝓuidēdum in cōtinētie ſue. Sed pe. de pal. multomagis miti gat dcm̄ rigorē viꝫ. cū non ſpatur ex hoc emē dacō pmanētis in adulterio ſꝫ potius deterio ratio. nō peccat exigēs ſaltē mortalit. ¶ Rūſqꝫ etiā exxcet actus cōiugalis vbi ſit veiale cū viꝫ exxcetur ſeruato debito vaſe et mō. tn̄ pn̄cipali ter ſit intencōe delectacōis ↄſequēde. ita tamē qꝛ ſiſtat intencō intra limites mr̄imonii. Vel cū exercet actus hmōi ↄiugalis ꝓpter ſanita tem corporalē ſolū. qꝛ ad hūc finē nō ordinatū eſt. veniale tn̄ puto. Vel ſi in ſolemnitatibus et diebꝫ ieiunioꝝ exegit debitū. aliq̄ īfirmitate ſ. ↄcupiſcentie ductus. ſine ↄtemptu ſacri tpiſ vel eccliaſtice exhortacōis. Veiale eſt ſcḋm Tho. et Ray. Sed reddens debitū non peccat. cū timet de incōtinentia vel ſcandalo cōiugis peccaret

aũt ſi negaẽt oĩo. Item tpe ꝑgnacõis exigẽ
veniale eſt. ⁊ ſi nõ eſt piculũ abořſus reddere
non eſt pccm̃. Itẽ añ purificacõem poſt partũ
exigere. ſeruatis tñ alijs debitis circũſtantijs
non eſt mořle vt videř. Sʒ ſm̃. Guilħ. Exigẽ vł
reddẽ debitũ ante ingreſſuʒ eccie poſt partũ nõ
videř pccm̃. Et pñt mulieres intrare ecciam añ
.xl. diẽ ſine pccõ. In quo tñ ſeruãda eſt cõſue
tudo prie ſi fieri põt. Item actus impudicitie q̃
ibi exercentur ptinẽtes ad delectacõem opis ſeu
exercicij illius excepto tamẽ ope. vt in tactibus
oſculis. ⁊ alijs hmõi inordinatis ꝯiter ſũt veni
alia. q̃uis tanta poſſet eẽ inordinatio ꝙ fieret
mořle. ¶ Rñqʒ etiã exercetur actus cõiugał ſine
pccõ aliquo cũ viʒ. fit cauſa prolis cõcipiende
vel etiã cauſa reddẽdi debitũ ſeruatis tñ alijs
debitis circũſtantijs. Tenetᷣ autem exactus et
debʒ reddẽ debitũ ⁊ ꝑcipue vir vxori. nõ ſolũ
expreſſe petenti. ſed etiã per ſigna vel circũlo
cucõnes. nec debʒ vir uxorem auertẽ ne petat
ꝓpter periculũ. Etiam fit hmõi actus ſine pccõ
cum fit cauſa fornicacõis vitande in ſe vł in cõ
iuge. ¶ Circa predicta aũt ſic formãtur inter
rogacõnes. Si viʒ. vſus eſt mr̃imonio. ex vaſ
debitũ. ¶ Si aliq̃d fecit ad euitandã gñacõeʒ
¶ Si vſus eſt mõ indebito. licet in vaſe ꝓprio
⁊ q̃uo. ¶ Si vtendo mr̃imoio habuit intencõʒ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad aliū vel aliam. ¶ Si tpe menſtruorū exegit vel reddidit. ¶ Si tpe pregnacōis ꝛ precipue ꝓpe partum. vel añ purificacōem poſt partum exegit debitū. ¶ Si exegit vel reddidit a permanente in adulterio. ¶ Si pncipaliter cā delectacōis exegit. vel alia ꝛ qua. Et circa hmōi iudicandum eſt de peccato mōrli vel venïali ſcḋm pdicta de quib; tñ plenius habes in ſūmis. ¶ Si petenti oino denegauit debitū. ¶ Si preter actum ꝯiugij per tactus. oſcula. ſeu alia. ſecuta eſt pollutio. ¶ Si cōtraxit mrīmonium exñs excātus maiori excacōe. qꝛ peccauit mōrliter. ꝛ pcipue ſi ſciuit ſe fore excātum. ꝛ hoc qꝛ pticipauit in diuinis. ſ. ſacramentis cū excacōe maiori. Idē videtur de minori ſi eam nouit. qꝛ ſepat a ſuſcepcōe ſacramentorum ꝛ mrīmoniū eſt ſacramētū. ergo ꝛc̄. ¶ Si exñs in mōrli cōtraxit mrīmoniū videt mortale qꝛ ſacramentum ſuſcipit in mōrli ſcienter. pcipue aūt ſi ſit factum p verba de pſenti. qui ibi eſt eſſentia ſacramenti. ¶ Si ꝯtraxit cū aliq̄ de futuro. vel de pñti per verba. non intēdens illū l' illā hr̄e in ꝯiugem. ſz tantum carnalē copulā extorquere mortaliter peccauit. Et q̄uis regulariter non ſit ibi matrimonium cogendus tamē eſt in foro conſcīe illā ducē vel aliter illi ſatiſfacē. maxiē ſi ſecuta eſt copula carnalis: In quo tamem ecclia iudicaret matrimonium ſi veniret ad forum

cõtentioſum . nã ipa iudicat de manifeſtis non
de occultis ⁊ tenet obedire ecc̃ie. ¶ Si vir non
puidit vxori et familie in nccãrijs non tamẽ
ſupfluis. ¶ Si nimis exaſperauit vxorẽ dictis
vel factis. ¶ Si zelotipus ⁊ nimis ſuſpicioſus
fuit cõtra eã. vel nis ẽmiſſus i cuſtodia ei⁹. ¶ Si
vxor inobediẽs ⁊ ↄtentioſa ac ſui ſenſus erga
virũ fuit. ¶ Si nimis inculta ⁊ negligẽs fuit
cir̃ gubernacõem domus. ¶ Si irreuerẽs ⁊ di
ſcola fuit ad ſoceros et cognatos. ¶ Si dedit
de rebus viri pntibꝫ vel paupibus plus q̃ de
buit. ¶ Si dedit licentiã viro eũdi ad alias cũ
pregnat quod eſt mõrle. ¶ Si nõ vult ſequi
virũ transferentẽ domiciliũ ad qd tenet. niſi
vellet eã trahere ad pccm. aut dubitaet de mor
te ſua aut ſi eet vagabũdus. ¶ Si vterqꝫ etiã
filios educauit in timore dei et obedientia mã
datorũ eius ad quod tenẽtur

¶ Interrogacões ad pncipes et rectores 31

Circa pncipes et rectores ſeculares ſic
poſſunt formari interrogationes pro ut
videbit expedire ſcdm cõdicõnem per
ſone. Et pmo Si vir p vſurpacões iniuſtas et
non iuſto titulo obtinuit dignitatẽ regimẽ vel
dñium ciuitatis vel caſtri quia mortaliter pec
cauit. ⁊ ſemper in iſto peccato manet dum te
net huiuſmodi vſurpationem niſi poſtmodũ

titulum iuſtificaſſet nec ibi ante iuſtū titulū pōt exercere iudicia ſine pccō. Si ambitioſus fuit ad dignitates ⁊ regimen nimis aſpirans. et ſi intendit negligere iuſticiā ad querēdū amicos ut ſic pmaneat in dominio qꝛ mortalit̄ peccauit ¶ Si p̄latis eccīaſticis vel alijs maioribꝫ ſuis. non fuit obediens. ⁊ āmonicōes ⁊ correpcōnes ab eis factas. non ſuſtinuit pacient̄. aut ſi eos ꝯtempſit qꝛ peccauit mortaliter. ¶ Si ſnīaꝫ excā cōis vel interdicti nō curauit aut ſic ligatus. diuinis ſe ingeſſit. qđ eſt mortale. ¶ Si propter crimen ei⁹ ciuitates fūt infdicte. qđ eſt ſibi ad magnum iudiciū. ¶ Si ꝓhibuit laycis qꝛ non vendēt clericis neqꝫ coquerent eis. ex eo qꝛ nō habet ex eis qđ vult. ¶ Si ꝑpter excacōem in ſe latam iudices vel actioēs aut miniſtros grauauit qꝛ vltra mortale excāt⁹ eſt. ¶ Si de factis eccīaſticarum pſonaꝝ ad eū non ptinētibus ſe intromiſit ut trahendo eos ad ſuum iudiciū. et hmōi. qꝛ mortaliter peccauit ⁊ excatus eſt. Et ſi cepit aut capē fecit vel incarcerare clericos aut religioſos etiam delinqn̄tes. eſt excatus. ſi non habuit prius licentiā a p̄lato ſuo. ¶ Si electōnem alicui⁹ impedierit malicioſe. vel per violēciam aliquem intruſit. vel ſi grauauit aliqđ monaſterium vel collegiū eo qꝛ nolebāt eligē illū. ꝓ quo rogabat qꝛ vltra mortale excatus eſt.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Si p̄ronat⁹ ecc̄iarū · de nouo ſibi vſurpauit
vel bona vacantiū ecc̄iarū aut monaſteriorum
ꝙ vltra moꝛ̄le ex̄catus eſt . ¶ Si impoſuit colle
ctā aut talia vel exactiones clericis ⁊ alijs per
ſonis ecc̄iaſticis ſine licencia pape quia ſi poſt
monicionem nō deſiſtit eſt ex̄catus . ¶ Si fecit
ſtatuta vel leges cōn̄ libertatē ecc̄ie · vel iudica
uit ſcd̄m illa · vel dedit cōſiliū ad hmoī · vel nō
remouit cū potuīt quia vltra moꝛ̄le ex̄catus ē
¶ Si noua pedagia vel guīdagia inſtituit · non
hn̄s ptātem a pn̄cipe ſup hoc . Vel ſi antiqua
pedagia ſeu theolonea augmentauit · ex̄catus
eſt . Sȝ ſi hoc fecit cū licentia pn̄cipis ⁊ cauſa
rōnabili non eſt pcc̄m . ¶ Si nō tenuit ſtratā
vel viā publicā ſecurā a p̄domibȝ ⁊ latronibus
vt debuit · ꝙ peccauit moꝛ̄liter ⁊ tenet̄ ad reſti
tucōem damnoꝝ inde ſecutorum ¶ Si a clericis
aut religioſis theoloneum aut gabellā accepit
pro hijs q̄ deferūt non tn̄ cauſa negotiacōnis
ꝙ peccat ḡuiter ⁊ ex̄catus eſt · ꝙ̄uis aliqui ut
Jo · al · hanc nō admittūt quia nō recepta · et
pp̄a ſcit ⁊ tollerat · p̄mo hoc facit in terris ſuis
¶ Si publicos vſurarios ⁊ aliemigenas ⁊ non
inde oriūdos .ſ. in terris ſuis · ad ex̄cendū fen⁹
in ciuitatibȝ ſuis admittit · vl̄ admiſſos ſi infra
certū tps non expellit ꝙ ex̄catus eſt · ⁊ hoc ſi
fuerit pſona ecc̄iaſtica habens dominiū tpale

¶ Si vero fuerit pn̄ceps ſecularis ex̄candus ē· ex̄ de vſu· li· vi· Non tn̄ Epi et ſuperiores incur runt ſed alij· ¶ Si nauigantes in diſtrictu ſuo depredatus eſt vel dep̄dari fecit vel hoc factum noīe ſuo ratum habuit· qꝛ ut pirata excōicatus eſt ex̄cacōe ꝑpali· ¶ Si nauigantes expoliauit vel res eoꝝ ad portus terrarum ſuaꝝ a mari de latas ſibi appropriauit· qd̄ eſt rapina et ſcd̄m aliquos ſūt ex̄cati· ¶ Si incendia fecit vel fieri fecit vel effregit eccīas vel loca religioſa· quia excōicatus eſt et poſtq̄ fuerit denūciat⁹ ſpectat ad papam abſolucō ei⁹· ¶ Si immuītatē eccīa rum violauit· puta qꝛ fecit cape hoīes ꝓpter de bita ł etiā maleficia aut aliā quamcūqꝫ cauſā in eccīa vel locis ꝑuilegiatis qꝛ ſacrilegium cōmi ſit qd̄ eſt mōrle· et pōt excōicari· ¶ Si expolia uit eccīas vel perſonas eccīaſticas quod multi tirāni faciūt aut ꝑuilegia eoꝝ violauit mortali ter peccauit· ¶ Si fecit repreſalias vel fecit fieri aut ab antiquo conſuetas extendi cōn̄ pſonas eccīaſticas· eſt excōicatus niſi reuocaueit infra menſem ⁊ ſatiſfeceit de iniuria ⁊ damno. Et ſi pi gnorantis· li· vi· Vtrū aūt liceat facē rep̄ſalias cōn̄ laycos vide in tercia pte ſumme· X· c· i· ¶ Si ad eccīas in quibꝫ patronus fuit ydoneos non rep̄ſentauit ſꝫ ineptos· ut ydeotas vel cōcubiā rios vel alios malos p̄ntauit vel ſubditos ſuos

ecclia℞ p̄ronos tales eligere aut pn̄tare ſuaſit quia peccauit mortaliter. ¶ Si recepit pecuniam vt p̄ſētaret aliquē cū eēt p̄ronus vel ut ſuppli caret ꝑ̄pe vel Ep̄o. ꝙ beneficiū alicui cōferat. ꝙ ſymoniā ɔmiſit. vł etiā abſq; pecunia ſi porre xit p̄ces pro indigno. quia mōrle eſt et ſimoīa ¶ Si fuit fautor ⁊ defenſor hēticorū aut etiam ſciſmaticorū ꝙ mōrliter peccauit ⁊ eſt ex̄catus ¶ Si impediuit volentes recurrē ad forū eccla ſticū ſup cauſis q̄ ad talē forū ptinēt ne. ſ. corā ecclaſtico iudice tales cauſe agitentur. vł ad hoc dans cōſiliū auxiliū vel fauorē. ꝙ ex̄catus eſt vt ex̄. de immu. ecc̄. c. qm̄ li. vi. ¶ Si bellum ſūpſit iniuſtū vel adiutor fuit iniuſte bellantis quia oīa mala q̄ inde ſequūtur tenet̄ reſtituē ⁊ hoc verū. niſi ad iuuandū ⁊ ſeruiendū tene tur illi qui hmōi bellum inſtituit. vtputa ꝙ eſt miles aut vaſallus eius. Talis etiā adiuuās cū eſt dubiū ſi bellū ſit iuſtū vel iniuſtū excuſa tur vt. xxiij. q. i. Quid culpat̄. nō autē excuſa retur de peccato ſi ſciret bellum iniuſtum. ¶ Si cōſulit exiſtēs in officio cōitatis ꝙ aſſumatur iniuſtū bellum. ad omnia mala ⁊ damna inde ſecuta tenetur. niſi forte ꝓponeretur materia in cōſilio falſa. mō tamē ⁊ forma ac ſi eſſet iuſta tunc enī hoc ignorātes vidētur excuſari. ¶ De materia belli ⁊ quō dicatur iuſtum vel iniuſtū

vide in sũma in·3·pte·ti·2· ¶ Si indiſcretos et
tirãnos officiales fecit ſeu prepoſuit terris ſu
is qꝛ tenet̃ de dampnis ꝛ malis eoꝝ· ſi ſciebat
eos tales eſſe. Secus ſi neſciebat ꝛ tũc q̃pcito
pcepit eos tales eſſe· remoueat eos· qꝛ alias
peccaret ut p̃ſcriptũ eſt. ¶ Si iniuſtas exactio
ctes ꝛ collectas fecit· qꝛ rapinam fecit· Et q̃ colle
cte dicãtur iniuſte ꝛ quõ debeat ſatiſfacẽ· vide
in·3·pte ſũme·ti·2·c·i· ¶ Si poſuit iudeos in of
ficijs publicis qꝛ ꝓhibẽtur ut·17·q·4· ¶ Si ea
que ſũt cõitatis appropriauit ſibi ut ſiluas cã
pos ꝛ hmõi qꝛ mõꝛle eſt ꝛ tenet̃ reſtituẽ. ¶ Si
liberos hoĩes in ſeruos ſubiecit· nã xp̃iani nõ
pñt redigi in ſeruitutẽ rõe belli ł etiã capti nõ
pñt licite emi in ſeruos vel empti vendi. Sed
infideles bñ in ſeruitutẽ rediguntur ac emi et
vendi pñt capti tamen in bello iuſto. Qui ſi po
ſtea efficiãtur xp̃iani nõ tamẽ ex hoc liberãtur
a captiuitate vel ſeruitute q̃uis tñ piũ ſit tũc
eos liberos facẽ. ¶ Si a decedẽtibꝫ ſine filijs ac
cipit bona illoꝝ· non pmittẽs de eis teſtari vel
legari ad placitũ niſi pria illa talem habẽt ꝯſue
tudinẽ a tpe cuiꝰ in ꝯtrariũ non eſſet memoria
hoim. ¶ Si nimis vindicatiuus fuit. ¶ Si homi
cidia mutilacões· incarceracões vulnera et
hmõi ſeua ſine iuſticia· vel etiã cum iuſtitia et
ex odio vel ob vindictã fecit ꝓcurauit· vel facẽ

pmiſit quia in hoc grauia mořlia ſūt. ¶ Si tor neamēta ꝗ̄ duella fecit fieri. vel ludos ꝗ̄ ſpecta cula piculoſa aīe vel corpi ut ꝓicere lapides ad inuicē vel ſi alias repñtacōes turpitudinū ſiel fecit ꝗ̄ pmiſit. vel ſi hmōi nō ꝓhibuit cū tñ po tuit ſine graui ſcādalo. ꝙ mořlit peccauit di. .82. terrori. ¶ Si leges ſtatuit q̄s non potuit vel nō debuit. ꝙ iniq̄ erāt. ꝙ mortale eſt Si nīs durus fuit ad diſpenſandū vel parcendū in q̄ bus potuit vel ecōtrario ſi nīs facilis ad parcen dū delinquentibꝫ fuit in p̄iudiciū iuſticie ⁊ cōis vtilitatis. ¶ Si feoda vaſallis ſuis abſqꝫ iuſti cia denegauit vel ſeruicium indebitū ab eis exe git aut fidē nō ſeruauit ¶ Si ipē ecōuerſo vaſallꝰ al teriꝰ non fuit fidelis dn̄o ſuo ut debuit ſꝫm ꝙ in iuramēto fidelitatis exp̄mit᷑ vel obſequiū de bitū non p̄ſtitit vel iniuriā aliquā fecit dn̄o .ſ. alienando pheodū ꝗ̄ diminuēdo ꝗ̄ aliq̄d hmōi ꝙ mořle eſt ⁊ tenet᷑ de damnis. ¶ Si tutelam alicuiꝰ ſibi ɔmiſſam nō fidelit᷑ egit vel de bonis illiꝰ ſumpſit vel diſſipauit. ꝙ mořle eſt ⁊ tenet᷑ de damnis oībus. ¶ Si in terris ſue iuriſdictō nis ſuſtinuit iniuſtas menſuras ꝗ̄ iniuſta pon dera aut iniuſta p̄cia rerū venaliū ſcient᷑ quia mořle eſt ⁊ teneri videt᷑ de damnis. ſi tñ cōmode obuiare potuiſſꝫ hmōi. Similit᷑ peccat ſi inducit vel ſuſtinet malas conſuetudines ꝗ̄ corruptelas

¶Si tolerauit publicos vſurarios ꝓpter hoc
recipiens ab eis certã quãtitatẽ vel ſummã pecu
niarũ ãnuatim · vel ob aliã cauſã · q̄ mortale eſt
et tenetur ad reſtitucõem illius ſic accepti · nõ
tamẽ vſurario ſed creditoribꝫ eius a quibꝫ ſunt
vſure accepte et extorte ſm Tho. ¶Si aliqd
caſtrũ vel dominiũ aut aliã rem in pignus ha
buit et fructus illius non computauit in ſortẽ · q̄
vſura eſt. Et ſic vlterius hic interrogand eſt de
alijs ſpẽbus vſure ſi viꝫ in aliqua offendit vel
pticeps fuit de quibꝫ ſup̄ i p̄ma pte · c · de vſurã
¶Si penas vel emendas in pecuniã ꝓpter cu
piditatẽ vel odiũ vel ꝓpter correpcõem delin
quentiũ accepit ul' vltra debitũ extorſit · vel pe
nas corpales vel mortis in pecuniarias propt
auariciã ↄtra iuſticiã ↄmutauit · q̄ mortale ẽ
¶Si pmiſit in terris ſuis latrones inualeſcẽ
vel malicõſe eiſdẽ fauẽs fuit aut ex auaricia
nolens expedire ad tutandã pr̃iam q̄ morta
le eſt et tenet de damnis factis · ſi cõmode ob
uiare poterit. ¶Si iuſticiã vẽdidit vel munẽa
inique accepit .ſ. p ãminiſtracõne iuſticie vel
alias iniuſticias fecit vel fieri fecit in iudicãdo
q̄ mortale eſt. ¶Si fidẽ pmiſſaꝫ violauit etiã
inimico niſi p̄us ipẽ violaſſet · q̄ mortale eſt.
¶Si treugas non ſeruauit et ſi obſides ſuos
non liberauit q̄ mortale eſt. ¶Si viduas et

pupillos corã oppreſſores ſuos non defendit. ¶ Si nimis ſumptuoſus et curioſus fuit in veſtitu et apparatu ciborũ et equorum familie cã camerarum avibus. edificijs et cõuiuijs. nã qñq3 ut hmõi valeãt facẽ. emũgunt ſubditos ſibi populos. vſq3 ad ſagnem eorũ. facientes multa iniuſta. ¶ Si fecit edificare domos ſuas vel agros aut vineas arare et in eis laborare. aut ligna apportari et ſimilia p ſubditos ſuos et eis non ſoluit plene de labore ſuo. niſi ſubditi ad hoc debite teneãtur. vel ſi i dieb3 feſtiuis fecit pro ſe laborare. quia mõrle eſt. quod tñ multi faciũt nec ſubditi tenẽtur in hoc obedire. ¶ Si nimis ſe occupauit in venacõib3 et aucupijs vel quod peius eſt ſubditos ſuos in hmõi ĝuauit eos ad hoc inducẽs et quod peſſimũ eſt ſi hoc fit in dieb3 feſtiuis. maxime nõ prius audita miſſa. pter quod omẽs peccant mortalit et ipẽ eſt reus oĩm. ¶ Si pter diſcurſus et hmõi deſtruxit ſegetes aliorum quia tenet de dampnis vel ſi permiſit accipi de feno aut blado ſuorũ ſubditorum. propter equos ſuos non petita et obtenta licentia. quia tenetur de dampno Idem de quibuſcunq3 fructibus. ¶ Si hiſtrionibus ſuperflue dedit vel mimos turpia repreſentãtes in curia nutriuit vel concubinas aut meretrices aut ludẽtes ad aleas in curia

tenuit que omia sunt damnabilia. ¶ Si de ho
nestate familie sue nō curauit·sed inhoneste
se hn̄tes cū fēis aut masculis in curia sua reti
nuit nec correxit cū posset q̄ peccauit mōrlit̄
¶ Si vero hmōi pn̄ceps est cōiugatus. Intro
ga vltra p̄missa de hijs que hn̄tur in·c·p̄x̄·p̄
cedēti put vidi expedire. 32
¶ Circa iudices vel quācūq3 hn̄tes auctorita
tem vel iurisdictionē ordinariā vel delegatā ā
Si viz·jurisdictōem aut ptātem aliā
suā accepit symoiace aut vsurpatiue
q̄ hmōi ptās nō dat auctoritatē iudi
candi. Vn̄ talis quociens iudicaret peccaret
mōrliter. ¶ Si excessit fines mandati siue ptā
tis sue· quia mortale est et hoc si scient̄ aut ex
ignorācia crassa. ¶ Si timoē cupiditate· odio
vl̄ amore aut aliq̄ alia iniqua cā tulit iniquā
sn̄iam aduertēter q̄ mōrle ē ɔ tenet̄ ad oēe
interesse pti lese· et hoc si ille p quo lata est illa
sn̄a iniqua nō pōt vel non vult satisfacē· quia
añ omia ille tenetur fm Ray. ¶ Si p ignoran
tiā crassam tulit iiquā sn̄iam i iudcō aime q̄ te
net̄ reuōre q̄c ɔ pccāt mōrlit̄ ut dic̄ Ray· debuit
eni se scire insufficiētem ɔ nō iudicare. ¶ Si p
negligentiā quia sufficiēs erat· et si laborasset
ad legēdum ɔ inquirendū inueisset veritatē
sed quia hoc neglexit agere tenetur ut prius

Mitius tamē agit̄ cum eo q̄ per ignorantiā q̄p cū eo q̄ ex malicia· et hʒ locū in iudice· ordiā̄io nō in delegato. ¶ Si delegatꝰ iudex iudicauit bō fide ⁊ de ꝯſilio diſcretorū vel peritorū tulit iniquā ſnīam· nō vid̄r peccare ā teneri ad reſtitucōeʒ leſo· tūqꝫ ncc̄itate obediētie iudicauit· tū qꝫ ex certa ſc̄ia delegātis ſūptus ē· cū eſſet ignarus iuris· qꝫ videbat̄ bonus vir. Iſtud tū̄ verū eſt· n̄ in inq̄rendo conſiliū fuiſſʒ negligēs· ā culpabilis quia tūc peccaret ⁊ tenēt̄ ad reſtitucōʒ hec Guilh. ¶ Si aſſeſſor inducit iudicē ad ferend̄ iniquā ſnīam· excuſat̄ quidē iudex ſi ſimplex eſt ut predicit̄· cum tū̄ habʒ bonā ꝯſciam credēs .ſ. ſnīam iuſtā· ⁊ cum nō fuit in culpa eligendo aſſeſſorē iuſtū ⁊ bone fame ac ſufficientē. Sed aſſeſſor ille mōrliter peccat· et ad reſtitucōem leſo tenet̄· ſiue doloſe ſiue ignoranter inducit iudicē ad iudicandū iniuſte· hec Ray.

¶ Si iudex ignarus in iure· ſecū aſſeſſorē ducit q̄ ꝯiter nō reputat̄ ſufficiēs ſꝫ iniquꝰ· ſi de cōſilio illius fert iniquā ſentenciā· licʒ eam credat iuſtam· vt̄qʒ mortalit̄ peccat· ⁊ tenetur quiſqʒ ad reſtitucōnem inſolidum. ¶ Si accepit pecuniā in iuditio quod pōt cōtingi quiqʒ modis et ſemp vid̄r mortale. Priō ſi accepit ut male iudicaēt ⁊ con̄ iuſticiā ⁊ tūc illā pecuniā tenet̄ dare illi in cuiꝰ iniuriā lata ē ſnīa· i· q· i· iubemꝰ

Scd'o ſi accepit ut bñ iudicaret. Tercio ut iu
dicaret ⁊ daret ſñiam. Q̄rto ut nõ iudicaēt cū
debēt iudicare. Q̄nto ut nõ male iudicaēt. Jn
hiis q̄tuor caſibꝫ debet fieri reſtitucõ illi qui le
dit. i. q. i. non licet. hec Ray. Sꝫ ſcd'm guil. in fo
ro conſciē pōt pauperibus erogare. ſicut alia
turpia lucra ⁊ de ꝯſilio. ¶ Si nullo mõ Judex
vult ferre ſñiam cui debēt ⁊ ꝓpter hoc q̂s per
dit ius ſuū moꝛ̄le eſt ⁊ tenet illi reſtituē. litis
eſtimacõez hec Ray. 23. q. i. adminiſtratores.
¶ Si Judex accepit aliq̇d a paupibꝫ qꝛ nulla
ab eis xenia recipe debꝫ. Vbi nõ qꝫ ordinari9
Judex n̄l pōt accipe neqꝫ etiā expēſas niſi mo
derata xenia oblata. ut eſculentū vel poculen
tū non tamē ſcḋm ea plus vel min9 iudicare de
bet. di. xl. de eulogiis. Delegatus tñ bene pōt
recipe expēſas moderatas ⁊ hoc qñ eſt paup
vel qñdo opoꝛtꝫ eū exire vel ex̄ domicilium ſuū
equitaē aut ābulare ꝓ exāinacõe cauſe ł etiā
ꝓ aſſeſſore ſcd'm glo. Si aūt ꝑꝑa cam̄ alicui dele
gauit. nõ videt qꝫ aliq̇d poſſꝫ petē nec etiā ex
pēſas ſi ſibi ſua ſufficiūt niſi opoꝛtēt exire ⁊ fa
cē expenſas maioꝛes ſolito. hec Ray. et guil.
¶ Si Judex ecc̄iaſtic9 oꝛdinari9 vel delegatus
coñ conſciaꝫ ⁊ iuſticiā in grauamē alteri9 par
tiū in iudicō quicq̄ꝫ fecit ꝑ grām vel ꝑ ſoꝛtes
puta ꝑ pecuniā icurrit ſuſpenſioēꝫ ab execucõe

officij p aliū ꝯdempnādus ad estimacōez litis de qua vide in Sūma·x·pte· ¶ Si iudex ecciasticus ſnīas excācōis ſuſpenſionis vel interdicti de facili fulminauit aut ſine monicōne pmiſſa·vel ſine ſcriptis vel alijs cōn ordinē iuris·quia grauiter peccat de hoc habes in·x·pte ſūme· ¶ Si Iudex quicūqz dilacōnes aliqs fecit cōtra ius ¶ Si ordinē iudiciariū nō ſeruauit· ¶ Si alterā ptiū cōn iuſticiā in aliquo grauauit· ¶ Si reo fecit queſtiones ſeu inquiſicōnes ad quas reſpondē non tenebat· ¶ Si appellacōnes legittimas nō admiſit· ¶ Si doloſe locū appellandi dedit· ¶ Si poſt appellacōem legitimā nlominꝰ in cā pceſſit· ¶ Si in dubijs magis peritos nō cōſuluit· ¶ Si allegacōnes friuolas admiſit· ¶ Si paupib; viduis orphanis et hmōi non ſubueīt et nō puidit in aduocacōe· In quolibz hoꝝ vid; eē mortale cū ſcient deliquit· Nō qꝫ q̄ fingit fraudulent caſū aliquē·p quem alqs iudex vadat vel mittat ad aliquā mulierē·p teſtiōnio·eſt excatus ex de Iu·muliēs·li·vi· ¶ Si iudex illicite relaxauit penā debitā reo·quod fit tripliciī· Primo quia nō erat ſupmus iudex·vꝫ pnceps nec ei publica poteſtas eſt plenarie cōmiſſa·ſꝫ ut iudicet ſcdm leges ꝯſtitutas ciuitatis· Secūdo ſi hꝫ plenariā ptātē is tn̄ q̄ paſſus ē iniuriā nō aſſentit ſibi remitti ſꝫ vult puniri

Tercio ⁊ ſi hab; ꝑtātē plenariā ⁊ leſus vult
reimittē tamē non ſubeſt cauſa vtilitatis rei
publice ꝗ̄ nociue.ſ.pariēs incētiuū delinqn̄di
hec Tho. In quolib; hoꝝ peccat moꝛtaliter. ¶ Si
penā debitā auxit vel minuit cū non poſſet vł
nō debēt. Qn̄do aūt poſſit vel nō. vide in.3.pte
ſūme.ti.3.c. Si etiā mutari poſſit. ¶ Si iudica
uit in judicō candēcis ferri vel duelli ⁊ hmōi
ꝙ moꝛtale ē de hoc vide in.3.pte.ſū.ti.i.c.3. ¶ Si
iudicauit ſcd̄m allegata ⁊ ꝓbata cōdempnās
quē nouit innocentē. Qui tamē vtrū peccet vł
non ⁊ quō vide in.3.pte ſūme.ti.c.3. ¶ Si mini
ſter iudicis ex ꝯ̄s executus eſt in iuſtā ſniam
nā ſi pro certo ſcit innocentē non excuſatur a
pccō hec Ray. Secus ſi dubitat ꝙ tūc excuſatꝛ
ꝓpter obediētiā hec Tho. ¶ De ceteris ptinen
tib; ad iudiciū habes in.3.pte.ti.3.p totū.

¶ Cir̄ aduōtos. ꝓcuratores. ⁊ nōrios. 33

Circa aduōtos ꝓcuratores. ⁊ notarios
tales formāde ſūt q̄ſtiones ⁊ pmo. Si
vi; poſuit ſe ad aduocandū cū in iure
ꝓhibeatꝛ. ⁊ hoc ſcienſ. ꝙ videtur peccare. Prohi
bentꝛ aūt infideles ⁊ excōīcati maiori excōīcacōi et
religioſi. niſi ꝓ ſuo monaſterio. ⁊ de licētia ſui
plati. Clerici in ſacris vel etiā in minorib; con
ſtituti et benficiati. q̄ tamē ꝓhibentꝛ aduocarꝛ
in iudicō ſeculari niſi ī cauſa ꝓpria vł pro eccīa

ſua vel pro ↄiunctis ⁊ miſerabilibꝫ pſonis. Sūt et alie pſone ꝓhibite de quibꝫ hētur. 3. q. 1. Pa tria. vbi inter alios eſt ʒodomita precipue no torius de iure vel de facto. Judex vel aſſeſſor etiā non pōt eſſe aduōcatus in cā in q̄ eſt iudex nec clericus ꝓ ex̄neis coīi ecclīam ſuā hec Ray.

Si aduocatꝰ vel ꝓcurator ſciēt defendit iniu ſtam cām peccat mōꝛliter ⁊ tenet alteri ptiū de oī damno inde hito. hec Tho. niſi ſatiſfaciat clientulꝰ q̄ pn̄cipalit̄ tenet. ſi ſit iniuſticiā qn̄ ſ. obtinet victoriā cauſe. Si ignorāter iniu ſtā cām defendit ⁊ putās iuſtā. excuſat ſcd̄m modū quo ignorantia excuſari pōt. ſm Tho. vn̄ ſi ex ignorātia craſſa peccat mōꝛliter. Si in pn̄cipio credebat iuſtā ſꝫ in pceſſu cāe vidꝫ eā iniuſtā dꝫ deſerē et nō vlteriꝰ pſeq̄ alias ei peccaēt. Et ſi obtinēt victoriā cāe tenet ad ſatiſ factōeꝫ leſo nō tn̄ dꝫ eā pdē aduerſario vel ſe creta ſue cāe reuelare ei ſꝫ inducē clientulū ſuū ad cedendū vel ad ↄponēdū cum aduerſario ſine aduēſarij dāno hec. tho. dū tn̄ cā ē dubia vſqꝫ ad finē. lꝫ pſequi eā ſine pccō. hec Guil.

Si i aduōndo vſus ē idebito mō. vicꝫ ſm Ray.

Si pduxit falſos teſtes vel pduci fecit vel corruptos. Si induxit falſas leges. Si a lias pbacōes falſas iuris vel facti. Si men titur vel mentiri facit clientulū ſuū in iudicio.

¶ Si dilacões nõ neceſſarias q̄rit in grauamẽ
ptiũ. ¶ Si appellat ſcient̄ cõtͣ iuſtã ſnĩam. In
quolibꝫ ſup̄dictoꝝ caſuũ videt mortale. Si non ſi
delit̄ cauſã fouet q̄ntũ iuſticia ſuadet obmittẽ
do de ↄtingẽtibus ex negligẽcia vel ignorantia
nõbili in quo poſſet eſſe mortale. ¶ Si procacit̄
ſe habuit ut dicendo cõuicia vel nimiũ vociſe
rãdo. ¶ Si ꝓdidit aduerſario ſuo ſecreta ptis
ſue. Et ſi p p̄dictos modos vicit iniuſtã cauſã
tenet̄ leſo de oĩ damno. hec Ray. et hoſti. ¶ Si
aduõtus nõ adhibuit in cauſa iuſta pauperꝝ
p̄ximũ et miſerabiliũ pſonaꝝ. Nam ſi nouit
talẽ cauſã et ſcit talẽ p ſe non poſſe iuuari. qꝛ
nõ habꝫ ad ſoluendũ nec aliũ videt velle talẽ
adiuuare et ꝙ ex hoc videt cauſã illius iuſtaꝫ
nõ poſſe ꝓſequi tenet̄ gratis iuuare ſi poteſt
alias ei peccaret mortaliter. ſcd̃m Tho. et Ray.
Si immoderatũ ſallariũ accepit de ſua aduõ
cõe. nã moderatã põt petẽ aduocatꝰ ꝗ iuriſcõ
ſultus ut dicit augꝰ. xiv. q. v. non ſane. Quod
moderamẽ ſumit̄ ex q̄tuor. ſ. q̄ntitate cauſe. la
bore aduocãdi. ſcĩa ꝗ facũdia aduocati. ꝗ con
ſuetudine regioĩs. Et ſcd̃m hoc magis vel minꝰ
põt accipi ſcd̃m Ray. l cũ ab initio fecit pactũ
vel ex poſt facto ↄpleto vel cauſa cõpleta. Sꝫ ex
quo cauſa eſt incepta nullũ debꝫ pactũ cũ liti
gatore fieri quẽ accepit in ꝓpriaꝫ fidẽ qꝛ poſſet

eſſe occaſio magni periculi .3. q. 2 .§. ꝓpterea.
¶ Item nõ licꝫ pacifici de quota cū aduocato puta deciã vel centeſiã. ſꝫ de qn̄ta licꝫ. tamē moderate ſcd̄m iura. De hac mateia ple. habetur in .3. pte. t. x. ¶ Si iuriſperitus exn̄s in cã quã nouit iniuſtã cõſuluit quõ obtineret mo̅rliter peccaret. Et ſi vincit ex cõſilio ſuo tenetur leſo de dãno. ¶ Si ex ignorãtia craſſa male ꝯſuluit ¶ Si nõ ꝯſuluit paupibꝫ non hn̄tibꝫ ad ſoluēdum. ¶ Si nimis pecijt ꝓcurator de hoc dicendū vid᷑ ſicut de aduocato. ¶ Si ꝓcurator defendit ſcient̄ cauſã iniuſtã. ¶ Si non fideliter ꝛ ſollicite iuſtã fouet. ¶ Si paupibꝫ nõ preſtitit pr̃ocimū. ¶ Si nimis de ſallario petijt. De hys oĩbus dicendū eſt ſicut de aduõto prout ſupius hētur. ¶ Si nõrius exn̄s aduētent̄ falſat inſtrumentū qꝛ peccat mo̅rliter ꝛ tenet̄ de omī damno inde ſecuto. ¶ Si malicioſe occultauit iura alioꝝ ſeu inſtrumēta. ꝛ nõ aſſignauit aut deſtruxit vel alijs dedit. aut alias fecit cū illis ſic debuit. qꝛ vltra mo̅rle tenet̄ de oĩ dã no. ¶ Si ex ignorãtia nõbili vel negligētia male nõuit ſeu dictauit inſtrumēta vel teſtamēta cū defectibꝫ. vn̄ oriūtur litigia vel ꝑdūt̄ bõ alioꝝ. qꝛ peccat mo̅rlit̄ ꝛ tenet̄ de oĩ damno. exin̄ ſecuto leſo. ¶ Si fuit rogatus in teſtamentis eorum qui non fuerūt ſui ſenſus ſcient̄ tanq̄

vſuͬ rōnis liberū hn̄tiū. ⁊ ſcripſit ſeu notauit ꝙ mōꝛle eſt ⁊ tenet leſis de oī damno. ¶ Si in inſtrumētis ſuis non eſt vſus ſolemnitatibꝰ legalib; vnde validant̄ ꝯtractus ꝙ mōꝛle eſt ⁊ tenet de dammis inde ſecutis. ¶ Si fecit in ſtrumentū in fraudē vſurarū ſcient. ꝙ mōꝛle eſt ⁊ eſt piurus. ¶ Si notariꝰ ex officio ſalla riatꝰ ſufficient a cōitate accepit etiā ab alijs ꝓ quib; ſcripſit lrās grās ⁊ hmōi. vel ſi non ſallariatus a cōitate. accepit de conſuetudine ꝓ ſuo labore vltra debitū ⁊ eq̄tatē ꝙ peccauit ⁊ tenet reſtitué. ¶ Si dieb; feſtiuis abſq; nccī tate. ſ; ex cupiditate fecit inſtrumēta vel copi auit. aut extendit ſcriptuás cū poſſit differre ꝙ vid; mortale. ¶ Si rogatus vl' nō dictauit vel in ſcriptis redegit ſtatuta cōn̄ eccīaſticam libertatē ꝙ mōꝛliter peccauit ⁊ eſt excōicatus ¶ Si notariꝰ exn̄s Epi ꝓ ſcribendis noībus or dinandoꝝ vel lr̄is ordinacōnū accepit pecuniā ꝙ ſi ſallariatꝰ ab Epō ē ſymoniā cōmiſit ſi nō ſallariatꝰ ſatis accipit ut de lucro participet ordinatoꝝ ſymonia eſt. de quo vid; plenius in ſcda pte ſūme. t. i. c. hoc.

¶ Circa mgr̄os ⁊ doctores

ET p̄mo ſi docens publice in legib; vel pħica admiſit in lcōnem ſuā ſcienter religioſos aut p̄ſbr̄os ſeculares vel

alios clericos nō ſacerdotes ſed in dignitate
conſtitutos. qꝛ excōicatus eſt. quēcumqꝫ etiā p̄di
ctorū admittat aduertēter. ſimul cū ſcolaribꝫ
ſuis ut ex̄ ne cle. vl̄ mo. ſe. ſc immiſ. neḡ. c. ſup
ſpecula. ¶ Itē docens in quacūqꝫ facultate etiā
theologia. ſi admittit ad lcōeꝫ ſuā religioſū ex
eūtem de monaſterio cū hītu tn̄ ad audiendū
ſine licēcia p̄lati ſui ſcient̄ qꝛ ē excōicatus cū eo qꝛ
pticipauit in crimīe. Idē ſi cū licēcia p̄lati ſui ſꝫ
ſine hītu talē recepit ad lectioēꝫ. ¶ Si mgr̄ vl̄
ſcolaris ex̄ns Bonoīe tractauit cū aliquo ciue
Bonomēſi de cōductoē hoſpicij irrequiſitis in
q̄lmis n̄ tps cōductiois illius fuerit elapſū. qꝛ
eſt excōicatus. ex̄ de loca. ꝛ cōduc. ꝛ hoc nō habꝫ
locū niſi in Bononia ꝑpter ſpeciale preuilegiū
illius ciuitatis. ¶ Si quis ex pacto receptus ē
in canonicaī ut ſcolas teneat. ſymoniacus eſt
vnde ꝛ mōrle. Sꝫ vacāte p̄benda pōt ei ānecti
hoc onꝰ. ſ. docēdi licite. hec hoſti. ꝛ Ber. ¶ Si ali
q̄d exigat̄ vel promittat̄ pro licēcia docēdi q̄ꝛ
uis ſcd̄m hoſti. non ſit ſymonia tn̄ eſt cōn̄ iura
vnde et mōrle quod ptꝫ ex pena ꝑpter hoc im
poſita quia exactū reſtituit̄. ꝛ debet exactores
officijs ꝛ beneficijs ſpoliari extra de exact. c. i.
ſcd̄m Ray. ¶ Si mgr̄ feſtū colendū de iure vel
de conſuetudine non vult concedere colēdum
niſi pro pecunia vel econtra non colendū pro

pecunia ſymoniā cōmittit ſcḋm Ray. ¶ Si mgr̄
habꝫ bn̄ficiū vel ſalariū ſufficiens ꝓ docendo
ſi exigit aliq̄d a ſcolaribꝫ. qꝛ ſymoniā cōmittit
p̄cipue a paupibꝫ. qꝛ vendit doctrinā et tenet̄
ad reſtitucōem ſcḋm hoſti. et Ray. Si vero nō
ſufficit ſallariū ſuū ſcḋm exigentiā ſui ſtatus pōt
exigē. ſi tamē ſit ydone⁹ in docendo alias non
A paupibꝫ etiā non debꝫ exigē. oblata tamen
pōt ſemp recipe. et multomagis ſi nullū l' pau
cum habet ſalariū qꝛ tunc etiā pōt exigere col
lectā ꝓ labore. ¶ Si magiſteriū q̄rit et recipit
ineptus et valde ignorās. vid̄r eſſe mōrle ꝓpt̄
piculū quod ſequit̄. qꝛ rōne magiſterij datur
fides in quibꝫ requirit̄. ne nocumentū ſeq̄tur
ꝓximo ex malo cōſilio. et hoc p̄cipue in theo.
facultate. Et admittēs tales ſcient̄ ad magiſte
riū vid̄r peccare mōrliter. ¶ Si q̄rit grad⁹ vel
magiſteriū. nō ad vtilitatē aīarū et dei hōrem
ſed ad ſui oſtentacōem et vanū honorē. quod
ptinet ad ambicōem et ideo de hoc vide ſup̄ in
c. de ambicōe. qn̄ mortale. et qn̄ venIale ſit. Si
tn̄ q̄rit expoſicōem vl' diuicias et libertatē. hoc
totū vid̄r damnabile et p̄cipue in religioſis.
¶ Si docuit publice ī theo. exn̄s in mortali no
torio. peccat mortalit̄ ſcḋm pe. ¶ Si ſciās ꝓhibi
tas legit vl' didicit aut docuit. ut nigroman
tiam l' artē notoriā et hmōi mortale eſt. ¶ Si

nõbiliter ignorãs poſuit ſe ad docendũ ⁊ erro
res notabiles docet q̃ mõꝛle eſt. Si non adhi
buit diligentiã ad ꝑfectũ ſcolariũ in ſciã ⁊ mo
ribꝫ q̃ntum debet faciẽs nimis vacacõnes. vel
nõ vtilia ſed curioſa docens. vel de moribꝫ eoꝝ
nõ curãs nec cõpeſcens ĩ quibꝫ potuit in hmõi
nõbilis negligẽtia vidꝛ mortale. ¶ Si iuramẽ
ta vniuerſitatis nõ impleuit quia mortale eſt
¶ Si ſe iactauit de doctrina vł alijs detraxit p̃
ferendo ſe vel eis inuidit aut ſectas nutriuit
int̃ ſcolares. aut ſcolares alterius doctoris ad
ſe traxit iniuſte. vel p̃poſe indutus eſt. quia
mõꝛle eſt. ⁊ de hoc vide lacius ſup̃ in. c. de ſup
bia vbi tractat̃ de ambicõe. ¶ Cir̃ ſcolares. 37

SI ſcolares nõ fuerũt obediẽtes doctori
bus in quibꝫ tenent̃. ¶ Si fecerũt int̃
ſe rixas. Si minus aptum elegerũt
ex cauſa iniuſta ad legendũ. ¶ Si dimiſerũt
ieiunia eccĩe. cum implere potuiſſent. vł miſſe
audicõnem diebus feſtiuis. vł ſacramenta
¶ Si cõtendit in diſputacõne cõtra veritatem
ſcient̃ ne videatur ſuccũbere. ¶ Si ſupbiuit ex
ſciã. ¶ Si aliquẽ malum finem ꝓpoſuit ex ſua
ſciẽtia ut lucra iniuſta. curioſitates et hmõi.
¶ Si fuit negligens in ſtudendo. vel nimis
prodigus in expendendo bona pntum ſibi cau
ſa ſtudij data vł miſſa vel etiã bona propria

Et alia hic neccãria q̃ras ꝑut videbit᷑ expedit᷑
de pc̃tis in .i. pte .2. a .3. ¶ Si nimis ardẽter ſtu
duit in libris gentiliũ ꝓpter ornatũ. minꝰ va
cans ſtudio vtili ſibi quo ad ſalutem ut ſacre
ſcripture precipue quo ad religioſos. Vel ſi
ſtuduit in poetria ꝓpter materiã turpẽ in qua
delectat᷑ a illud ẽ mortale di. 2A. Ideo ꝓhibet᷑

¶ Circa medicos. 36

Si poſuit ſe ad practicandũ in mediciã
ſine ſufficiẽti pitia q̃ ſi parũ vł michil
ſtuduit. vid᷑ mortale quia expoſuit ſe
ꝑiculo occidẽdi hoĩes. ¶ Si peritus a ſufficiẽs
expꝰs obmiſit aliq̃d de ꝯtingẽtib; cũ infirmos
quos habet in cura ex negligẽtia. q̃ ſi ex negli
gentia nõbili vñ ſecutũ eſt magnũ incõmodũ
infirmo vel ſequi potuit non bene ſe excuſare
põt a mor̃li. Si vero ꝑua negligẽtia fuerit ſcꝫ
vbi non eſt ꝑiculũ ut ſi nõ ſollicite viſitauit in
firmos a hmõi veniale vid᷑. ¶ Si dedit ꝯſiliũ
vel medicinã ꝓ ſalute corpis in ꝑiculũ aĩe ſcꝫ
quod ſit cõñ p̃cepta. vtputa ſi cõſuluit q̃ quis
fornicet᷑. ut euadat vel euitet certas infirmita
tes. Vel ſi medicinam dat p̃gnanti ad occiden
dũ fetũ. etiã pro ꝯſeruacõne m̃ris. Vel ſi dat
potũ inebriantẽ a hmõi q̃ mortale eſt a ꝓhi
betur hoc ex̃ de pe. a re. c. cum infirmitas. ¶ Si
nõ ſeruauit p̃ceptũ factũ medicis. ſ. q̃ inducãt

infirmos qñ p̃mo ad eos vocantur ad facien
dã ꝯfeſſione ꝗꝛ ſcd̃m doc· eſt mo͛rle ex̃ de pe· et
re· cũ infirmitas. ¶ Si paupes infirmos quos
ipẽ nouit nõ valẽtes ſoluẽ non viſitauit gra
tis· quia ad hoc teneť· et ſoluẽ eciã mediciãs
illius ſi põt· alias ei mo͛rle eſt di· 83· ĩ pn̾cipio
¶ Si nimis largus fuit ad inducendũ debiles
ad frangendũ ieiunia ec̃cie abſqꝫ rõnabili cã
qd̾ freqñter faciũt nec eſt ſine pcc̃o. ¶ Si etiã
ſanis diſſuaderẽt ieiunia ec̃cie dicẽtes ea eſſe
nocitura· ⁊ hmõi ⁊ ſic induceret ad frangend̾
illa ſine cã quia mo͛rle eſt de pe· di· i· noli. ¶ Si
dedit medicinã dubiã mortificacõis vel ſana
tiõis quia mo͛rle vid̾r· ut de pe· ⁊ re· Cũ infirmi
tas. Dimittẽ potius infirmũ in manu dei debet
ꝙ exponẽ piculo medicine. ¶ De emulacõne
et detractione quas faciunt adinuicem medici
ut freqñter interroga ut videbiť expedire et
ſcd̃m ꝙ habes· ẽ· in· c· de inuidia·

¶ Circa aromatarios. 3Λ

SJ in ꝯponẽdis medicinis non poſuit q̃
ordiãuit medic⁹ cũ forſan nõ hñt· vel
hñt et nõ ita bõ ut ẽ necẽ. Jn quo etiã
offendũt medici nõ faciẽtes añ ſe ꝯponi. Nã ſi
ex hoc ſequiť graue piculũ infirmo· vel ſi non
opatur ſanitatẽ· quã feciſſꝫ ſi bñ illã ꝯpoſuiſſꝫ
eſt mortale et in medico etiã ſi hoc diſſimulat

¶ Si docent vel vendūt ea q̄ ꝓcurāt aborſum
vel aliud ad inficiendū. vel vendūt hijs ve
nena quos credūt abuſuros. quia mõrle eſt
¶ Si ſophiſticauit aromata qđ freqn̄ter faci
ūt ponētes in eis vnū ꝓ alio. ut in electuarijs
in ſiropis in ſpēbus in ꝯfectioĩbꝫ ⁊ alijs hmõi
faciētes malas mixturas faciētes nõ pura ꝓ
puris. qꝛ vltra pccm̄ mortale tenet̄ ſatiſfacē
leſis ſeu erogare paupibꝫ cū incerti ſūt. De
nimio p̄cio rerū vel piurijs ⁊ mendacijs ⁊ di
minutis ponderibꝫ q̄ faciūt Infroga ꝓut ha
bes. s̄. in. c. de auaricia. vbi tractat̄ de fraudu
lētia ⁊ alijs vicijs ibidē. Cir̄ mercatoēs. 38

A Mercatore querendū eſt. Si negocia
tus eſt non ꝓpter aliquē finē honeſtū
puta ob ſuſtentacōem familie ſue. vel
ſubuencōe; pauperū vel ꝓuiſionē eorū ꝓ ciui
tate ⁊ hmõi ⁊ hoc cū lucro moderato. Sꝫ nego
ciatus eſt ꝓpter auariciā ⁊ ad theſaurādum
ſibi pecunias qđ eſt mortale maxime ſi in hoc
lucro ꝯſtituit finē. ⁊ intendit ad lucrū per fas
⁊ nefas indiſ̄ter. ¶ Si cõcordauit cum alijs
mercatoribꝫ qꝫ nõ vendāt aliquā rem minori
p̄cio q̄ꝫ int̄ eos eſt ꝯuentū ut cogant̄ homines
emē in caro foro qꝛ pccm̄ eſt ſm̄ hoſti. ⁊ ꝓhibi
tum in legibꝫ. ¶ Si miſit nõ ſolū arma ⁊ ligna
ſꝫ etiā quecūqꝫ mercimoĩa alia in allexādrinā

vel partes egipti et terras ſarracenorū ſolda
no ſubiectas· quia excatus eſt excacōne ꝑpali
ſi nō habꝫ licenciā a ꝑpa. Et nō ꝙ veneti gn̄ali
ter habēt talē licenciā. ¶ Si vendit merces ꝓ
maiori p̄cio q̄ꝫ valeant ex eo ꝙ non ſolū facit
ei terminū ſ; etiā mutuat ſibi aliā pecuniā· quia
vſuram cōmittit. ¶ Si vendēdo mercācias ſuas
putalanā vel pānos ⁊ recipiendo ꝓ p̄cio alia
mercimoia· ut ſericū vel aromata vł alia ⁊ illa
multo maiori p̄cio vendit q̄ꝫ ſi pecuniā recepiſ
ſet ꝙ pcc̄m iniuſticie eſt et mo2le· niſi ille cui
p̄us vendit ſuas etiā lōge maiori p̄cio tradat
merces ipius· quia ſic poſſet vnus exceſſus re
cōpenſare aliū ſi ſūt equales. ¶ Si vendit ad
terminū plus iuſto p̄cio rōne dilacōis. Et de
diūſis rebꝫ cambioꝝ· ⁊ varijs modis vſurarū
⁊ fraudulētijs in qn̄titate ⁊ q̄litate ⁊ ſb̄a rerū
interroga hic· ꝓut hēs· s̄· in p̄a pte i· c· de aua
ricia ⁊ ibi de vſurpacōne rei aliene ⁊ de vſura
¶ Si fraudauit ł fraudari fecit iuſta pedagia
ſeu gabellas ꝙ mo2le ē ⁊ tenet̄ ad reſtitucōeꝫ
Sec⁹ de iiuſtis vel cū nō tenent̄ illa lō tuta a la
tronibꝫ p dn̄os locoꝝ illoꝝ. ¶ Si dedit falſas
monetas vel diminutas ſcient̄ ꝓ bonis vel eas
diminuit ꝙ pcc̄m ē· et tenet̄ ad reſtitucōꝫ. Se
cus ſi accepit monetas valētes i loco ꝓ eo qd̄
valēt ibi ⁊ mittit illas ad locū vbi pl⁹ valent

¶ Si faciēs ſotietatē cū alijs mercatoꝛibꝫ non
fidelr̄ ſe habuit aliqua lucra occulta ſibi reti
nens qꝛ tenet̄ ad ſatiſfatiendū niſi certus eſſꝫ
q̄ ſocij tantūdē occulte ſubtraxiſſent. ¶ Si fe
cit ꝓ alijs ſecuritates cū fraudibꝫ. nā aſſecura
re ſine fraude merces p mare vel p terrā ⁊ inde
q̄re emolimentū plus ⁊ minꝰ ſm̄ quātitatem
piculi nō vid̄ꝛ illicitū. cū cōſtet alias de piculo
magno. Aſſecuracō vero pecunie per modum
ſatiſfactiōis vbi nullū eſt piculū ⁊ damnū nō
eſt tutū qn̄tū ad cōſciāꝫ. Secus ſi ibi etiā eſſꝫ
piculū. ¶ Si accepit pecuniā aliquā ſub noīe
depoſiti reſpondēs ad rōem. 10. 80. pro cētena
rio ⁊ cū illis pecunijs lucrat̄ ipē mutuādo vel
alijs illicitis ↄtractibꝫ ad rōem 10. pro cētena
rio ⁊ hmōi duo moꝛtalia ↄmiſit vnū in accipi
endo aliud in mutuādo ⁊ tenet̄ de vſura. ¶ Si
intromiſit in Barocholis. Retrangolis. Aga
ſinis. q̄ vōbula nō declaro ob breuitatē ſed de
hijs vide in ſūma. li. 2. t. i. c. Quid malicie ſit de
eis. Agaſinū dr̄ cū quis gerit negotia ſtipen
diarioꝝ .i. ſuoꝝ dn̄oꝝ laboꝛās ꝓ eis cū mutu
at eis pecunias cū expēdūt recipiētes icertum
ſallariū qn̄tū mētur laboꝛ ꝓ iuſtis cauſis. vn̄
pro nō bellantibꝫ iniuſte pōt accipe rōne mu
tui nichil plus alias vſura eſt. ¶ Si vſus eſt
mendacijs in emendo ⁊ vendēdo q̄ ſolent eſſe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

talibꝫ cibus ⁊ potus. Et de hijs interroga ut habes. s. in p̄ma pte i locis ſuis m. c. de auaricia Et q̄ꝑdiu ſtant in tali ꝓpoſito vtendi viꝫ mendacijs. piurijs. ⁊ dolis hm̄oi qn̄ occurrēt. ſp ſunt in mortali. Vnde nō ſunt abſoluēdi niſi p̄us diſponāt ſe abſtinere velle ab illis. ¶ Si emit res raptas ł furatas p mare vel p terrā de qua dic ut. s. in p̄ma pte in. c. de auaricia. vbi dr de rapina. ¶ Si emit vel vendidit diebus feſtiuis abſqꝫ nccitate ſed ex cupiditate vel fecit rōtinia librorꝝ vel hoc fieri fecit p alios ſubditos ſuos de quo vide ſup̄ in p̄ma pte. c. de. 3. precepto. ¶ Si fuit mediator qui dicit̄ ſenſalis in aliquibꝫ locis p̄cipue in ytalia contractuū fraudulētorū ſcient̄. quia mortale eſt ⁊ tenet̄ ad reſtitucōnem leſo in hoc. ¶ Si mediator fuit cōtractus vſurarij intendēs vtilitatē vſurarij. ⁊ ex ſua magis cā tanq̄ accipiētis ſb vſura mōrle vidr. Et ſi ipē inducēt ad mutuandū ſub vſura q̄ alias nō facē cogitaſſꝫ vidr teneri ad reſtitucōeꝫ. ¶ Si mediator extitit in alijs ↄtractibꝫ puta vendēdi domos equos. ā alia aīalia. ⁊ male ↄſulit alteri parcium in damnū ei⁹ ⁊ vtilitatē ſui ⁊ alteri⁹ peccat mōrlit̄ ⁊ tenet̄ ad reſtitucōeꝫ leſo. ¶ Si in mrīmonijs cōtrahendis mediator exn̄s. vtit̄ mendacijs et hm̄oi. i nōbile dānū ↄtrahentiū. peccat mōrlit̄

¶ Cir̄ mechanicos in gn̄e.

Cir̄ mechaīcos etiā Introgacōes fiēde ſūt ꝛ Primo in gn̄e q̄ntū ad omēs. Si ſcꝫ facit artē cum opus eſt cū pcc̄o vel ad pcc̄m mōꝛle. ut facē taxillos. ſeruire vſurarijs in vſura. ſeruire militi in bello iniuſto. In nauigia piratarū in lenocinio et hm̄oi. quia oportꝫ ꝙ ex toto omittat illā artē. ꝙ alias nō eſſet abſoluendꝰ. ¶ Si artē facit cuiꝰ artificiū pōt eſſe ad bonū vel ad malū ut facē gladios baliſtas. lanceas. venena ꝛ hm̄oi. Nam ſi veriſimilit̄ pōt eſtimari ꝙ velit ad malū vſū tunc non pōt facē vel vendē facta ut viꝫ. predicta in bello manifeſto iniuſto deſeruiāt. Secus ſi dubitat. ¶ Si aliq̄ fecit que ſunt ad malū vſū q̄ſi ſemper ut fucos facē ꝛ hm̄oi ꝙ peccat ꝛ debet ab illis deſiſtē. ¶ Si vtit̄ mēdacijs. piurijs dolis. malis menſurijs. vel ponderibꝫ aut alijs fraudibꝫ in arte ſua ꝙ mortale eſt. ¶ Si diebꝫ feſtiuis laborauit de hoc dic ut. ſ̄. in p̄ma pte c. de. 3. p̄cepto. ¶ Si nō ieiunauit cū potuit. moderando laborē dic ſimilit̄ ut ſup̄. 80

¶ Cir̄ mechanicos in ſpecie. Et p̄mo cir̄ laniſices. introga. Si vendidit pannū laneū minꝰ p̄cioſū ꝓ magis p̄cioſo. ꝛ ſb vno p̄cio. Vel vniꝰ tincture pro alia l' habētem aliquē defectū tanq̄ non hn̄tem nil

minuẽs preciũ ꝓpter hoc· ꝙ pc̃m eſt et plus vel minus ſc̃dm ſub ⁊ ſup̄· ¶ Si in feſtis fecit lanã tondẽ ſine nc̃citate· vel ſi nõ plene ſoluit laboratoribꝫ ⁊ hmõi quia in hijs pc̃m eſt plus vel minus ſc̃dm materiã. ¶ Si textoribꝫ pãni preciũ ſui laboris nõ dedit in pecunia ſed in rebus diuerſis· puta tritico ꝯ blado aut in alijs rebus maxime cũ ille nõ indigeat tali re· ſed oporteat illam vendẽ pro minori p̄cio ꝙ̄ lucratus eſt ſi iuſte ſoluẽtur· quia peccat ⁊ tenetur ad reſtitucõnem niſi tamẽ prius a p̄ncipio ſic conuenerint ꝙ daret de hmõi pro precio tali quia tũc non videtur deceptio.

SI vendidit ¶ A tabernario et hoſpite. vnam ſpẽm vini pro alia· vel limphatum ꝓ puro· vel ad clarificandũ vinũ aut ad colorem ſuũ retinẽdum ⁊ hmõi miſcuit aliqua nociua corpibus vel non dedit plenas menſuras vel in taberna tenuit meretrices· ⁊ ribaldos et luſores ad taxillos· vel aduertẽter dedit hijs vinũ quos vidit inebriari· peccauit in quibuſdam mortaliter ⁊ in quibuſdam venialiter et tenetur de dampnis omibus· nec debet abſolui niſi proponat ab hmõi deſiſtere velle.

SI vendidit carnes cor ¶ A macellario. ruptas pro bonis et recẽtibus quod eſt mortale vel vnam ſpeciẽ pro alia· ut caprinam

pro mutonina ⁊ hmōi aut diminutū pondus ut·xi·vntias ꝓ libera q̄ peccauit mōꝛliter ⁊ te netur de dāmis·

A piſtore.

Si fecit panē nimis poroſū·ut ſic emētes deciperet vel fecit panē miōꝛis ponderis q̄ debēt·vel ſi accepit bonā farinam alteriꝰ ad piſtandū panē·⁊ cābiuit ponendo minꝰ bonam loco illius·vel ſi immiſcuit nimiū de furfure·peccauit mōꝛliter ⁊ tenet̄ de dampnis.

A ſartoꝛe.

Si illud qđ reſtabat vel ſupfuit de panno vel ſerico dato ꝓ veſtitu faciendo ſibi retinuit·furando illud q̄ mōꝛle eſt·maxime ſi ſit quid notabile·niſi tn̄ ille diminute dediſſet ſibi mercedē laboꝛis·⁊ illud capit tantū ad ſupplementū vel niſi in pacto eēt concoꝛdatum.

Itē Si in noctibꝫ vel diebꝫ ſolēpnitatibꝫ ſine mag̃ neccitate laboꝛat·vel ſi facit nouas inuencōes vanitatum.

Ab aurifabꝛo.

Si vēdit vel vtit̄ aure alchimico ꝓ puro vel vendit aurū minꝰ purū ꝓ magis puro q̄ moꝛtalit̄ peccat ⁊ tenet̄ de damno. Si emit calices ſacros nō cōflatos pro ſe ab illis quos nō nouit iuſtos vel iuſto titulo eos poſſidere·quia ꝓhibetur ⁊ ergo moꝛtale·Similit̄ ſi aliqua alia oꝛnamenta ex auro vel argēto maxime ad eccleſiaſtica pertinentia ad hmōi emit.

A Cerdone.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Si vendidit vnã ſpẽm corei pro alia min9
bõ p ſotularib; a alijs. ¶ A lõtore equoꝝ
Si vendidit ferrũ p calibe vel malũ ferrũ
pro bono. ¶ Si ſciẽter equũ locauit peri
culoſũ vel defectuoſũ. a hmõi. quia vltra pcẽm
tenet de dammis leſo. Et ſic diſcurre per ſingu
las artes. ¶ Ab hiſtrione.
Si fecit repñtacões aut iocos in verbis
vel factis. turpia cõtinẽtes vel ſi fecit hoc
in eccĩijs vel diuis officijs vel tpib; indebitis.
qꝛ pcẽm eſt plus vel min9 ſcdm ſub et ſupra.
Si citharisauit aut fiſtula ¶ A muſico.
uit ad cõgregacões illicitas. vel in eccĩa
in organis pulſauit ballatas vel choreas vidi
mortale in pulſante et in hoc procurante.
¶ A ſeruitorib; vel collaboratorib; in quo
cunq; artificio.
Si infidelit coopati ſũt. i. non bono mõ. ex
incuria a negligẽtia vel nõ tantũ qñtum
cõmode potuerunt quia peccatum eſt. xl
Si non bene cre ¶ A ruſticis a agricolis
didit ſaltem explicite articulos fidei et
alia miſteria que cõmuniter ſolempniſat eccĩa.
ut incarnacõnem paſſionem a reſurrectionẽ
et ſacramenta eccleſie et hmõi. ¶ Si neſcit
orõnem dñicam ſcz pater noſter. et ſimbolum
aplõrum et decem precepta. quia ſcire tenetur

¶ Si nõ bene ſeruauit feſta et ieiunia eccie cũ
tñ potuit. ⁊ ſi nõ audiuit miſſa; ad min⁹ die
b; feſtiuis. ⁊ ſi non ɔfeſſus eſt neq; cõionem
recepit ad min⁹ ſemel in ãno qꝛ ad illa tenet
et ergo peccauit mlõꝛiter. ¶ Si tenuit ꝓꝛios
filios ad baptiſmũ vel ɔfirmationẽ quod eſt
ꝓhibitũ ⁊ ergo pcc̃m. ¶ Si mendacijs vſus
eſt piurijs ⁊ blaſphemijs vel ebrietatib;. quia
in oĩbus mõꝛle eſt. ¶ Si ad mẽtrices acceſſit.
qd aliquĩ ex ipis nõ credũt eſſe mõꝛle. nec tñ
excuſat eos ignorãtia. ¶ Si decimas nõ ſoluit
ſcdm cõſuetudinẽ loci illi⁹ qꝛ peccauit ⁊ tenet
ſatiſfacẽ de p̃terito. ſi ſibi nõ remittit vel q̃tet
vel etiã ſi oblacões ſm cõſuetudinẽ loci non
dedit. niſi etiã p̃ſbiter vel curatus ſu⁹ ſibi eas
remittẽt. ¶ Si excõicatus nõ curauit abſolui
ſꝫ ingeſſit ſe diuĩs vel ɔtempſit vitare excatoſ
qꝛ mortale eſt. ¶ Si nocumẽta alijs fecit. p ſe
vel p familiã ſuã vel aĩalia ſua. q̃ forſan pmiſit
diſcurrẽ p ſata alioꝝ vel intrare prata alioꝝ
ibi paſcendo. Vel ſi mutauit t'minos poſſeſſio
nũ vel arando addidit terrã vicini agro ſuo.
Jn hijs peccauit ſm q̃ntitatẽ damni qd fecit
vel qd intendebat facẽ. ⁊ tenet ad reſtitucõe;
illius. ¶ Si dolũ cõmiſit in agricultura vel no
tabilem negligentiã in damnũ patroni ut nõ
fimãdo vel culcinãdo vel ſeminãdo. aut fruct⁹

terre colligendo tpe debito ꝓpter q̄d perierūt vel ager deſtructus aut deſolatus eſt. Vel nīs fatigando boues vel equos. vnde deſtruūtur et p̄cipue cum vſus eſt eis magis ad lucrum ſuū q̄ꝫ ad lucrū p̄xi. quia mortalit̄ peccauit ꝛ tenetur de damno. ¶ Si tenens poſſeſſionem ad fictum male tractauit vel parciarius non reſpondit dn̄is de q̄ntitate tota eis debita fingens ſe minus recollegiſſe. vel Si aīalia tenēs ad ſocidā non reſpondit ex integro de lana. caſeo. vel fetibus ꝛ hmōi. Jn hijs peccatū eſt mortale vel veniale ſcd̄m quātitatē damni. ꝛ tenetur ad ſatiſfactōem. ¶ Si diebus feſtiuis laborauit precipue tempore meſſis vel vindemie ſine magna ncc̄itate vel portauit ligna vel alia victualia dn̄is ſuis vehendo cum equis et plauſtris ꝛ hmōi q̄ꝫ mortale vid̄r. ¶ Si vacauit vaītatibus ꝛ choreis. ludis. vel tabernis et hmōi. ꝛ quō ꝛ q̄n̄do. ¶ De gubernacōne familie ſcd̄m p̄cepta dei ꝛ ecc̄ie interroga. ¶ De ſuperſticōnibus ꝛ falſis opinionibꝫ que ſolent habūdare in eis ſimilit̄ interroga diligenter ſcd̄m quod habes ſup̄. in p̄ma pte ī. c. de p̄mo precepto de votis implendis vel non ꝛ de alijs gn̄alibus prout videbitur expedire.

Jnterrogādi ſūt ¶ A pueris ꝛ puellis. pueri. de mendacijs. de piurijs. de votis

q̄ non tm̄ obligāt ſi a pn̄tibꝫ irritātur ⁊ cū fuēt
ante ānos pubtatis. De miſſa nō audita in fe
ſtis. de ꝯfeſſione ⁊ cōione ſemel in āno fienda
De irreuerētia ad pn̄tes. De rixis q̄ ſi verbera
uit clericū cū fuerit doli capax. eſt ex̄catus. De
furtis factis de rebꝫ pn̄tum vel mg̃rorū ſuoꝝ.
ſeu etiā alioꝝ. De detractioībꝫ ⁊ turpibꝫ verb
libent̄ auditis ⁊ dictis. De ꝯtumelijs ad inuicē
De inuidia ⁊ alijs ꝓut expedire uidebit̄ plus
minus ſm̄ etatē ⁊ ſenſum et precipue de vicijs
carnalibꝫ cū maſculis vel femellis vel p ſe ipōs
cōmiſſis q̄ hodie habūdant in ipſis ꝓpter ma
las ſocietates. ⁊ qn̄qꝫ ex malis exēplis pn̄tū
ſeu alioꝝ ſub quoꝝ regimiē ſūt. Sꝫ tn̄ hmōi cū
magna cautela et a longe interrogēt̄ ab ipſis
ne diſcāt que ignorabāt. Et multomagis ſeruā
dum eſt hoc circa puellas. De oībus p̄dictis.
ſi credūtur habuiſſe tūc vſū rōis iudicādum
eſt de mortali vel veniali ſm̄ regulas p̄dictas.

Quolibꝫ clerico ¶ Circa clericos in cōi.
interrogari pōt cū expediē vid̄r. ut ſequit̄
maxime cum pſona eſt ignota. Si viz accepit
aliquē ordinē p ſymoniā quia p hoc peccauit
mōrliter ⁊ eſt ſuſpenſus ⁊ ſcd̄m iura antiq̄ nō
pōt miniſtrare in ſuſcepto. vel vlteri⁹ ꝓmouel
niſi prius p ppam diſpenſet̄. qd̄ eſt verū ſi fuit
ꝯſcius ſymoīe. q̄ ſi ſit pōt etiā p aliū diſpēſari

ſecū· alias eni ſemp peccaret mortaliter· nec excu
ſat ignorātia iuris· hec Ray· ¶ Si recepit aliquē
ordinē licȝ non p ſymoniā tamē a ſymoniaco
in ordine vel dignitate· ſiue occulte ſiue mani
feſte· eſt ſuſpenſus et indiget diſpenſacōe a ppa
Sed dū ignorat factū· v ipm eſſe ſymoniacū ex
cuſat a pccō exequēdo offitia ſua ſed cū certifi
catur non pōt exequi ſine diſpenſacōne· ¶ Si
ſuſcepit aliquē ordinē a ſymoīaco in ordine cō
ferendo vel cū in beneficio ſimilit eſt ſuſpenſus
Secus tamē ſi ſymonia nō eſt notoria· dū aūt
neſcit ipē excuſat modo pdicto· qū autē certifi
catur tūc indiget diſpenſacōne ppe alias ei nō
poſſet exequi illū ordinē· ¶ Si recepit ordinem
hñs aliquā irregularitatē· puta quia fuit hoi
cida· mutilator· illegitim9 ⁊ hmōi ⁊ hoc abſqȝ
diſpenſacōe quia peccauit mortaliter nec pōt exe
qui abſqȝ diſpenſacōne· ¶ Si recepit ordinem
excatus· ſuſpēſus· vel interdictus quia peccauit
mortaliter ⁊ nō habȝ execucōem· Idē ſi exñs ex
cōicatus vel interdictus ut· ſ· et cū hñs ordinē
miſtrat in illo utputa cātando euāgeliū cū ſit
diaco9 ⁊ hmōi q̄diu fuerit in aliq pdictaꝝ ſnia
rū qꝛ ſimilr peccauit mortalit ⁊ ē irregularis ſm
Ray· niſi tn̄ ignorātia facti eū excuſaret· ¶ Si
recepit aliquē ordinē i pccō morli ſcient quia
peccauit mortaliter· Idē quociēs exequit officiū

alicuiꝰ ordis in moꝛ̄litatu ut accolitatū·ſubdia
conatus·diaconatꝰ ⁊c̈ vel aliud ſacramentū
ſolempniť miniſtrando ut baptiſando ꝯſecrando
vel ꝯfeſſionē audiendo ⁊ hmõi·hec Tho·¶Si
extitit publicus cōcubinariꝰ vł alias notorius
fornicator ꝗꝛ eſt ſuſpenſus ab execucōe officiōꝝ
ſuoꝝ p̄cipue celebracōe miſſe·⁊ ſi exequiť ſic
ſuſpēſus efficiť irregularis indigēs diſpēſacōe
ꝑpali alias eni non pōt exequi·hec hoſti·¶Si
nō portauit tonſurā ⁊ habitū clericales ex le
uitate vel laſciuia vł qua de cā ꝗꝛ vidꝛ moꝛ̄le
Jdē ſi exꝑcuit negocia ſecularia iūgendo ſe mer
catoribꝫ faciendo ut ipi·Vel ſi tenuit tabernā
vł luſit ad aleas vł taxillos·Vel immiſcuit
ſe turpitudinibꝫ vł enormitatibꝫ cū feis·¶Si
cū exequiť officiū ordinis nō vtiť debitis orna
mentis ut ſubdiaconatū faciendo ſine manipu
lo·diaconatū ſine ſtola ⁊ hmõi·ꝗꝛ in quolibꝫ
horū eſt moꝛ̄le ſi ſcienť dimittit nec excuſat eū
ignorātia iuris·¶Si exn̄s in ſacris·ſ·in ſubdi
aconatu ⁊ ſup̄ dimiſit horas canonicas quia
quociēs obmiſit aliquā horā etiā beate virgīs
ex negligētia cū dicē potuiſſet peccauit moꝛ̄liť
Secus ſi ex obliuione·ſ; tūc ꝗcito recordatur
debꝫ obmiſſa recupare·ſecus etiā ſi obmiſit ex
impotētia infirmitatis·¶Si in dicēdo horas
alijs exercicijs ſe occupauit manualibus ut

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

faciendo aliqđ opus manuale· qꝛ nō ſatiſfecit ꝑcepto ecc̄ie. ¶ Si mente ad alia volūtarie vagatꝰ in legendo horas· hoc nō curās ⁊ ſic quaſi per totū officiū ꝑmanēs· vidꝫ mo͛le. Secus ſi ꝓponit intendē ſed diſtrahitꝰ· et cum aduētit diſplicꝫ ei ſcđm Pe. ¶ Si recepit ordinē ſacrū añ legitimā etatē· puta ſubdiaconatū añ·18· annū· diaconatū·añ·20· annū· ⁊ ſacerdotalē ante·27·annū· ſufficit tamē ānū inchoatū fore quia mo͛litꝰ peccauit· nec debꝫ exequi officium illiꝰ ordis ante legitimā etatē non tñ efficitur totalitꝰ irregularis ſm ꝯmunē opinionē q̄uis grauitꝰ peccet. ¶ Si in cōfeſſione vel collacōne ſacramētorū obmiſit debitā materiā vel formā vel ritū· quia in quolibꝫ hoꝝ eſt mo͛le· ſiue ex certa ſciā faciat· ſiue ignorātia craſſa vel nōbili negligētia· nā inde ſeqmꝰ magnū piculū et irreuerētia mag̃ dei ⁊ ſacramētoꝝ. Hic etiam introgandi ſūt de formis ſi ſciūt ꝑcipue baptiſmi ⁊ eucariſtie que ſunt maioris ponderis de quibus et de alijs formis habes infra·c· vltimo. ¶ Si ſacerdos exiſtens cōmiſit aliquam ſymoniā puta audiendo confeſſiones pro pecunia habenda alias non auditurus· baptiſando· ꝯmunicando· inungendo et ſimilia faciendo ſemꝑ pro pecunia· ſimilitꝰ etiam vendendo ſepulturas· quia ſemꝑ ſymonia eſt ⁊ mortale

¶ Si notorijs peccatoribꝫ dedit ſacramentū eu
chariſtie vel alia ſacramēta nō penitentibꝫ ł
ſi occultis peccatoribꝫ quos ipſe tñ nouit dene
gauit publice euchariſtiā vel alia ſacramenta
ꝗꝛ in vtroqꝫ vidꝫ mortale. ¶ Si celebrauit miſ
ſam cū mortali pccō non ꝯfeſſus. licꝫ tñ ꝯtrit⁹
ꝗꝛ mortalr̄ peccauit niſi aliq̄ nc̄citate inſtante
ꝛ ſi ſacerdotis copiā tūc non hr̄et. quia tunc
ſufficēt ꝯtricio. cū ꝓpoſito cōfitendi. ſꝫ ſine con
tritiōe celebrās. ſp mortalr̄ peccat. hec Tho.
¶ Si celebrauit nō dictis matutīs. ꝗꝛ mortale
eſt. ¶ Si dicēdo miſſam nō cōſecrauit. ex hoc
putās euadere pcēm mortale grauiſſimū eſt
pcēm. ¶ Si celebrauit ad veneficia et malefi
cia celebrāda vł fienda ꝗꝛ mortale eſt ꝛ ḡue
¶ Si nō dixit integre ſꝫ dimiſit aliqs notabiles
ptes miſſe ex ignorātia vel feſtinātia p̄cipue
in canone. vł ſi dicit verba et nō intendit cō
ſecrare. vł ſi non ſūpſit ſacramentū. Jtem Si
nō ieiunus celebrauit. Si plures miſſas dixit
in vno die ni caſu nō ꝯceſſo. Si nō in azimo ſꝫ
in fermētato pane cōſecrauit. Si cū hoſtia q̄ſi
corrupta vel vino acetoſo aut putrido celebra
uit. Si ſemp in miſſa occupatus eſt vanis co
gitacōībꝫ ꝛ hoc volūtarie. nichil curās de at
tencōe. Si nō poſuit aquā cū vino in calicē ex
ignorātia vł certa ſciā. ꝗꝛ Jn quolibꝫ p̄dictoꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt mo͛rle. ¶ Si nō diligēter ſeruauit euchariſtiā ſub ſera ꝓpter qđ deꝑditur vel a muribus deuoratur. vel ſi nō renouauit ut debuit et ſic efficit̄ hoſtia cōſecrata putrida vel a vermibꝫ corroſa ⁊ īde vermes generātur. ¶ Si nō defert euchariſtiā ad ↄicandū infirmos. aperte ⁊ cū luie ac mō debito. ¶ Si euomuit euchariſtiam vel ebrietate vel alia de cā. Si dedit infirmo pacienti vomitū ⁊ hoc ſcienſ. Si ſtilla ſāgnis ex calice cadat in terrā vel ſup altare. Jn hiis oībus freqūter eſt mo͛rle. non tn̄ ſemp. ¶ Si minis raro celebrauit p̄cipue in magnis ſolempnitatibus. videt mo͛rle. ſm Tho. ¶ Si ꝓmiſit alicui dicē miſſam recipiēs elemoſinā et non intendit facē vel negligit. quia videtur mo͛rle ¶ Si hn̄s pollucōnem nocturnā. ex cā vbi fuit mortale vel vbi dubitat fuiſſe mortale ⁊ die ſequēti immediate celebrauit videt mortale ſcđm Tho. vel ſm pe. de pal. qn̄ ſic incontritus celebrat. Venialit̄ autē peccat. ſi ex cā veniali fuit fcā pollutio. n̄ tn̄ ſubeſſet aliq̄ nccītas. ¶ Si audiuit cōfeſſionē alic⁹ non hn̄s auctoritatē ab aliquo qꝫ mo͛rle ē. ¶ Si abſoluit a caſibꝫ a q̄bꝫ non potuit ex certa ſcīa ſeu ignorātia craſſa qꝫ mortale eſt. ¶ Si intromiſit ſe de diſpenſacōne votorū vel abſolucōne ab excōicacōne maiori abſqꝫ ſpeāli cōmiſſione et licēcia. qꝫ mortale eſt

¶ Si poſuit ſe ad audiendũ cõfeſſioẽs igno
rans ⁊ neſciẽs diſcernẽ inť mõrle et veniale ł
inť mõrlia cõia· qȥ videť mõrle. ¶ Si abſoluit
quẽ nouit excatũ maiori excacõe a pccis quia
non potuit ⁊ ergo mõrle. ¶ Si abſoluit eũ qui
non vult abſtinẽ a pccis mortalibus· vel non
ſatiſfacẽ ut debȝ quia mortale eſt. Si reuela
uit peccatũ auditũ in cõfeſſione et maxime co
gnoſcenti illũ ſine licẽtia illius quia mortale ẽ
¶ Si nimis feſtinauit in audiẽdo. nõ ſuffitien
ter interrogando. ¶ Si in perplexis caſibȝ peri
tiores ſe nõ cõſuluit. ¶ Si incautꝰ fuit in iniũ
gendis penitẽcijs viȝ ſi nimis paruas ł nimis
magnas dedit. Si interrogauit de hijs de qui
bus non debuit· vt nomẽ pſone cũ q̃ peccauit
ſine cauſa neceſſaria vel· incaute de turpibus.
¶ Si predicauit ĩ pcco mortali exñs· qȥ tociẽs
quociẽs hoc faciẽdo peccauit mortaliť. ſcd̃m
Tho. ¶ Si p̄dicauit aduertenť mendatia q̃a
mortale eſt ſcd̃m Tho. ¶ Si p̄dicauit ſcanda
loſa vñ coincidãt ſedicões in populo. ¶ Si p̄
dicauit indulgentias indiſcretas. ¶ Si p̄dica
uit ꝓpter pecuniã ſibi ꝓmiſſam vel datã quia
mortale eſt et ſimonia. ¶ Si predicauit ꝓpter
inanẽ glam ibi cõſtituendo finẽ· qȥ mortale ẽ
¶ Si p̄dicauit ſine licẽtia ſupioris. ¶ Si dicit
nimis curioſe allegãdo poetas ⁊ phos freqñť

¶ Si dicit fabuloſa et ꝓuocãtia ad riſũ. ¶ Si ab hmõi ſe non abſtraxit cum potuit ſed magis ſe immerſit. peccauit mortalr. ¶ Si nimis familiaris eſt in cõuerſando cum mulierib3. viſitando eas ſine cauſa aut nc̃citate propter quod multi ſcandaliſanẗ. et ipſe nouit quia poſſet eſſe mortale. ¶ Si viſitauit monaſteria monialiũ ſine legitima cauſa vel ex qua cauſa hoc fecit interroga et ſcd̃m hoc iudica. ¶ Si cognouit carnalr illam quam in confeſſione audiuit vel baptiſauit vel cõfirmauit aut ꝯmatrem ſuam vel ſimilẽ. quia grauiſſimũ ſcelus eſt et caſus reſeruatus Epis. ¶ De alijs inhoneſtatib3 interoga prout videbitur expedire.

¶ Si veſtes ſacras. calices et alia pertinentia ad cultum diuinũ non conſeruauit munda ꝛ decenter aptata. ¶ Item Si bn̄dictonem menſe et grãrum actõnem non dixit. quia dicere tenetur. xx. di. non licet. ¶ Si non fuit modeſtus in aſpectu reſpiciendo freqñter hincinde mulieres vel vana que multum ſcandaliſant perſonas. Similiter in inceſſu auditu ꝛ hmõi

¶ Si non obediuit mandatis iuſtis prelatoꝝ ſuorum et ſentencijs eorum quia ſi cõtempſit ea mortale eſt. ¶ De alijs peccatis ſingulis interroga prout habes ſup̃.

¶ Circa beneficiatos et Canonicos.

SI bñficiū ſimplex aut curatū opti
nꝫ ꝑ ſymoniā cuiꝰ ipē fuit ꝯſciꝰ· qꝛ nō
pōt niſi ꝑ ꝑꝑam diſpenſari· q̄ illud reti
neat. Si aūt eo ignorāte poſſet etiā per aliū di
ſpenſari nō tñ per eū cum quo eſt cōmiſſa. Si
ue tñ ſciat ſiue ignoret ſymoniā ꝯmiſiſſe· opor
tet renūciari illi bñficio· ſi non ſecū diſpenſat̄
qꝛ alias furtiue tenēt ỹmo cōtinue ſtaret in
mōꝛli poſtq̄ꝫ hoc ſciuit· nec fructꝰ illius bñficij
hr̄e poſſet ſꝫ tenētur reſtitue̕ deductis expenſ̄
in vtilitatē bñficij. Et hoc maxime de ſymoīa
ꝑ munꝰ a manu. Si aūt ſimonia eſt notoria
ſuſpenſus eſt quo ad execucōem oꝛdinū. Sed
diſpenſari pōt ꝑ Epm̄ ſi cū eo non eſt cōmiſſa
ſimonia. Si eſt occulta· eſt ſuſpenſus quo ad
ſe qꝛ ſine mōꝛli non exequit̄· dū tñ tenet tale
bñficiū· alias ē ſuſpēſus quo ad oꝛdines. ¶ Si
recepit beneficiū ſimplex vl̄ curatū per p̄ces
carnales .i. pro indigno poꝛrectas cū eēt male
vite ⁊ hmōi l̄ ꝑ obſequiū tpale factū collatoi
ipius beneficij· qꝛ peccauit mōꝛlit̄. ¶ Si benefi
ciū curatū per preces ſuas recepit ⁊ ſi alias di
gnus fuit vel ſit qꝛ tales p̄ces eſtimātur pro
ſimplici licꝫ poꝛrigē p̄ces ꝑ ſe ſi alias eſt dignꝰ
tamē nō tenet̄ renūciare. Pro beneficio autē
cōmiſit ſimoniā· vnde ⁊ mōꝛle hec Tho· foꝛte
idigno· tanq̄ꝫ ambicioſo ⁊ preſūptuoſo quia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel etiã pro bñficio in gñali·intendens ad ſui ſuſtentacõem non ad curam·nec magis cura tum petens ꝙ aliud. ¶ Si querit vel habet be neficiũ non intendens clericari ſed vxorari·ꝛ interim gaudere de fructibꝫ beneficiȷ̃·videtur vſurpacõ rerum eccĩaſticarũ·et contra inten cõnem dotantiũ eccĩas·et ideo graue peccatũ ¶ Si non fuit electus a prõris vel collegio et cõfirmatus per ſupiorem ad quem ſpectat ſiue per Epm inſtitutꝰ ſed de mandato dñi tpalis vel per potentiã accepit. Et dicitur intruſus. quia fur eſt et latro·nec põt aliquid diſponẽ de tpalibus vel ſpũalibꝫ·vnde nec abſoluere nec ſacramenta miniſtrarẽ poteſt prochianis talis eccleſie·ſed in quolibꝫ actu hmõi peccat mořliter. ¶ Si renũciauit alicui bñficio quod habet eo pacto ꝙ detur conſagñeo·vel ꝑpter pecuniã ſibi datã quia ſimonia eſt a mořle in vtroqꝫ nec poteſt ille retinere tale beneficium ſic ſibi collatum. ¶ Si fecit ↄmutacõnem ſui be neficiȷ̃ vel eccleſie·cum beneficio alterius vel eccĩa·ↄueniendo inť ſe abſqꝫ iudicõ ſupiorũ ad quos ſpectat collacõ bñficioꝝ·quia ſymonia reputaẽ. De hoc et de aliȷ̃s ſymoniȷ̃s vide ple nius in Sũma·ȝ·pte·ti·ꝓmo. ¶ Si recepit bene ficiũ exñs illegitimꝰ abſqꝫ diſpenſacõe·ꝗꝛ cõn iura recepit vnde hoc tenẽ nõ põt·põt tñ in hoc

diſpēſare de ſimplici beneficio Epūs· de curato
aūt vel dignitate ſolus ꝑpa. ¶ Si fuit electus
ꝑ ſymoniam qꝛ non valet electio· vl' ſi ipſe eli
git ꝑ ſymoniā aliquē· vel ad Epatum vel cano
nicatū l' aliā eccīaȝ· ut clerici collegiataꝝ eccīa
rū faciūt vel ſi eligit alias indignū ad p̄laturā
ut ignorantē vel publice malū· ex amicitia et
hmōi quia mōrle eſt ꝛ grauiſſimū· ꝛ oīa mala
que ſequūtur ex hoc ei imputant̄· ¶ Si male
tractauit beneficiū vel eccīam ſuā· ut edificia
eius ruere· vel poſſeſſioēs inculcinari· ꝛ alias
res ei9 perire ꝑmittēs· qꝛ mōrlit̄ peccat ꝛ tenet̄
ad ſatiſfaciendū· ſi tamē ꝯmittit nōbilē negli
gentiā et ſit nōbile damnū. ¶ Si fructus bene
ficij nō bene expēdit viȝ vltra ſuſtentacōȝ ſuā
ſubueniēdo cum ipſis pauꝑibȝ. ¶ Si dilapida
uit fruct9 beneficij ſui in cōuiuijs turpibȝ vel
dedit nō indigētibȝ cōſagneis ſuis qꝛ mortale
ē. Secus ſi cōſagnei indigerēt quia ita bene fa
ceret elemoſinā ip̄is dando ſicut alijs paupi
bus. ¶ Si plura benficia habētia curam tenet
abſqȝ diſpēſacōe quia fur eſt ꝛ latro. Nam ha
bens vnū beneficiū cū cura· ſi recipit ſecundum
eo facto vacat p̄mū ip̄o iure· ex̄ de preben· de
multa· ꝛ hoc poſtq̄ʒ habuit poſſeſſionē pacifi
cam ſcdi· vel habē potuit ꝛ fruct9 eius ꝑcipit
alias ei nō vacaret p̄mū ex̄ de p̄ben. ſicut li· vi·

Si habẽs p̄bendā habẽte3 digtatē ⁊ ſine cu
ra aiarū ſi recipit ſecūdā ſimilē vacat p̄ma. ex
de p̄ben. de multa. Et ī iſto caſu et in p̄ori tenet
ad reſtitucō3 fructuū ſi recepit. Si habēs be
neficiū vnū violent occupat ſecundū. vel p ſe
ſcient intrudit. ſimilit primū pdit. ⁊ ſi qd ius
hēat in. 2. etiā pdit ⁊ vacat illud ſecūdū vt ex
de p̄ben. cū q. li. vi. Itē nō p̄ot hr̄e q̄s digni
tatē cū p̄benda abſq3 diſpenſacōne p̄pe. Itē
quicūq3 recipit dignitatē vel pſonatū ā officiū
vel beneficiū cui cura aiarū eſt ānexa. Si ante
obtineat ſimile. cū ſit p̄uatus p̄mo ut dictū ē
Si nō dimittit illud p̄mū abſq3 mora in man⁹
ordinarij in cui⁹ ep̄atu eſt. Ip̄o iure ē p̄uatus
etiā ſecūdo ⁊ eſt inabilis ad ſacros ordines. ⁊
ad qdcūq3 aliud bn̄ficiū p extrauagā. Jo. xxij.
Item abſq3 diſpēſacōe nō p̄ot quis tenere plu
res eccīas vel p̄bendas q̄ tamē nō hn̄t curam
aiarū niſi in quīq3 caſib3. Prim⁹ qn̄ ſūt ita tenu
es eccīe. q neutra eaꝝ ſufficēt ad ſuſtentacō3
Secund⁹ ſi vna depēdet ab altera. Terci⁹ ꝓpter
raritatē clericoꝝ. Qrtus ſi eccīa ē ānexa p̄bēde
ꝉ digtati. Qntus ſi vnā h3 intitulatā ⁊ aliā cō
mendatā. S3 talꝭ cōmēda de prochiali eccīa nō
p̄ot fieri niſi illi q̄ attigerit. xxv. ānū ⁊ fuerit ſacer
dos. et tali nō p̄ot cōmitti niſi vna ex euidenti
nccītate vel vtilitate. que tamē cōmendatio

nõ durabit niſi p ſex menſes· ut ex̄ de elec· ne
mo· li· vi· ¶ Si hab3 plurēs ecc̄ias vel p̄bendas
habētes curā aiarū abſq3 diſpenſacõe p̄p̄e· fur
eſt ⁊ latro ⁊ cõtinue in mo̅rli nec Ep̄us poteſt
diſpēſare in hmōi. Similit̄ eſt ſi hab3 p diſpen
ſacõem p̄p̄e· ſ3 ſurreptiē· puta quia petēdo vnū
tacuit de alio qđ habebat· l̄ quia ſe dicit habē
etatē cū non habēt ⁊ hmōi. Jdē etiā iudiciū
ē ſi p diſpenſacõe3 Ep̄i hab3 plura ſ3 ſimplicia ſ3
ad ſupfluitatē vel etiā p diſpēſacõ3 p̄p̄e ſimplcia
vel curata cū vnū ſibi ſufficēt Si fuit nĩs facilis
diſpēſādo in ieiunijs ecc̄ie. ¶ Si eleōſinas extor
ſit a ſubditis ad q̄s nõ tēbāt. ¶ Si q̄ſtores mē
dacia pmiſit dicē ī ecc̄ia ſua· ⁊ qđ pei⁹ ē ſi pactū
fecit cum eis de quota. ¶ Si ſcđas nuptias be
nedixit ſcient. ¶ Si pmiſit xp̄ianas nutrces ſer
uire in domib3 iudeorū. ¶ Si ſortilegos ⁊ diui
natores ſuſtinuit in prochia ſua. ¶ Si pmiſit
ludos vel malas ꝯſuetudines inualeſcē in pro
chia ſua nõ obuiādo illis q̄ntū potuit. ¶ Jtē
Si clerici manifeſtis vſurarijs alienigeīs aut
alijs nõ oriūdis de t̄ris ipoꝝ ad fen⁹ excercendū
domos locauerint vel alio titulo cõceſſerint·
ipõ facto ſūt excati· n̄ ſint Ep̄i ⁊ ſup̄· ex̄· de vſu·
vſurarioꝝ li· vi· ¶ Jtem clerici. ſ. archidiacoi
decani· plebani· ꝑpti· cātores ⁊ alij clerici perſo
natū h̄ntes ac etiā ſacerdotes qui audiūt in

ſcolis·leges·⁊ phiſicā poſt duos menſes·ſi nō dimittūt benōi lectiones·ſūt ex̄cati·ex̄·ne·de· vel mo·ſe·ſe·immiſ·c·ſup ſpecula. De hoc vide plenius in·ꝯ·pte ſūme·t·pmo·c· ¶ Item deri ci qui inducūt aliquē ad vouendū vel iurandū vel fide inpoſita ſeu alias promittendū ut ſe pulturas apud eos eligāt·et iam electam nō immutēt ſunt excōicati nec poſſunt abſolui ci tra ſedem aplicam niſi in articulo mortis ex̄ de pe·cupiētes. Item de religioſis ut infra. ¶ Si ſponte participauerūt cū ex̄catis a ppa. ¶ Itē clericus qui ſcient excōicatos a ppa in officiȷs eorū recipīnt ſunt ex̄cati ⁊ abſolucō illoꝝ ſolū ad ppam ſpectat ex̄ de ſen·ex̄·Significauit de hoc etiam vide in·ꝯ·pte Sūme·t·i· ¶ Item fal ſantes lrās ppe vel falſis ſcient vtētes·etiā re mouētes ſolū vnam lrām de bullis ppe·ſunt ex̄cati·⁊ abſolucō eoꝝ pape reſeruatur. ¶ Itē clerici ſepeliētes in ecciȷs vel cimiterȷs ex̄catos a iure vel vſurarios maīfeſtos·vel noiatim in terdictos tempe īterdicti in caſibꝫ nō cōceſſis ſunt excōicati·extra de ſepul·c·i·in Cle·de·hoc etiā vide in·ꝯ·pte Sūme·t·i·Sepelientes etiā illos qui ſe occiderunt voluntarie vel qui in torneamētis mortui ſunt in cimiterȷs peccant mortaliter·ſed non ſunt excōicati. ꝯꝯ

¶ Circa religioſos ⁊ religioſas.

CIrca religioſos. ſi ſūt ordinati interro
gare potes de hijs de quib9 ſupͣdictum
eſt. de clericis in cōi ꝓut videbit̄ expe
dire. Si vero ſūt bn̄ficiati. et in ecc̄ijs curatis
īterroga de hijs q̄ habes in. c. p̄cedēti. Sȝ vltra
p̄dicta etiā de infraſcriptis q̄ ſunt eoꝝ ꝓpria
īterroges. ⁊ p̄mo. ¶ Si fuit receptus ad mona
ſteriū p ſymoniā qꝛ mortale. Sed ſi fuit ſymo
nia mental' tantū pnia aboletur. Si aūt pecu
nialis. ſ. qꝛ monaſteriū exegit tm̄ vl' tantū ꝓ
ingreſſu illius. nolens alit̄ eū recipe. ⁊ ipi vl'
pntes aut ꝓpinqui eius tantū dederūt. vl' etiā
min9 ſcd̄m pactū. Niſi forte monaſteriū eſſet
tenue. ⁊ hr̄et pſonas ſuffitiētes ſcd̄m faculta
tes ⁊ redditus ſuos vel eēt adeo tenue qꝛ eſſet
illi necc̄e ꝓuidere. nā tūc in ingreſſu illius licet
petē ⁊ paciſci de tpalibȝ de quibȝ debeat viuere
vel dicē illi. Partes fer tecū ſi tu vis viuē me
cū. ſcd̄m hoſti. ⁊ ꝯquos alios. Si aūt monaſte
riū eſt pigue ⁊ ſatis habūdans. tūc vltra pec
catū ſic ut p̄ferē ꝯmiſſum. recipiēs ⁊ receptus
vel recepta dn̄t expelli de illo moāſterio ut ex̄
de ſymo. qm̄. Poteſt tn̄ Ep̄us in hoc diſpenſaē
ſcȝ ut nō expellant̄ de monaſterio. hec Ray. et
Guil. Precipue talis ſymonia ſolet reꝑiri in
moīalibȝ modernis vbiqȝ terrarū. ¶ Si ingreſ
ſus eſt religionē nō pura intencōe. ſ. ſeruiendi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deo· ſ alia cauſa.ſ. nō laborādi vel ſi monialis quia nō poterat nubē· vel qꝛ pentes poſuerūt ipam ea muta· licȝ enī maleferit· pōt ⁊ debȝ mutare intencōem ſuā.ſ. ut ibi velit manē ad ſeruiendū deo· et ſic erit ī bono ſtatu· alias ſm ſuū ſtatū· quia nō vidꝫ tutus ſm conſciam ſuā qꝛ magis diſſipatio eſt qꝫ diſpenſacō· ❡ Si recipit eccīaȝ parrochialē a quocūqȝ cū non attigiſſ; xxv· ānū· abſqȝ diſpenſacōe ppe· ſup etatis defectu· quia nulla eſt cōceſſio· ⁊ nullū ius ibi habȝ ex̄ de elec· licȝ canon· li· vi· ❡ Item Si infra ānū ɔputandū a die aſſumpti vel aſſigti ſibi regiminis eccīe· nō facit ſe ad ſacerdotiū ꝓmoueri quia ipō iure eſt puatus · ex̄· e· t· ⁊· c· quo· ſ. Iſtud tū non extendit ad eccīas collegiatas et nō habētes curā· nec ad aſſumptos ad illarū regimē· ut ex̄ de elec· ſtatu· li· vi· Poſſunt tū etiā Epi diſpenſaē cū hijs q̄ hūt eccīas prochiales· ut vſqȝ ad ſeptēniū lrārū ſtudio inſiſtētes ꝓmoueī nō teneātur n̄ ad ordinē ſb diaconat⁹ quē tū n̄ infra ānū ſuſcipiāt ſūt ipō fcō puati tali bn̄ficio. Et ī dicto tpe illis eccījs ꝓuideat ut ex̄ de elec· po· cū ex eo· li· vi· ❡ Si hn̄s q̄dcūqȝ bn̄ficiū ſimplex ⁊ qn̄tūcumqȝ puū nō dixit horas canoīcas oī die· qꝛ peccat mōrlit ſi obmiſit ex negligētia craſſa etiā ſi nō ſit ī ſacꝭ ordinibȝ ɔſtitut⁹. Secus ſi ex infirtate obmiſit

Item teneť reſidē pſonaliť in reſideñ beneficiꝫ ſui niſi ex cauſa nōbili ꝛ rōnabili. Epus diſpē ſaret ſecum ad tpus. ¶ Si canonicꝰ vel alius clericus recepit cottidianas retribucōes que danť intereſſentibꝫ horis cū non interfuit quia furtū ꝯmittit et teneť ad reſtitucōez. ¶ Si cum non poſſet p ſe curā ecclie exercere. nō poſuit ibi loco ſui ydoneū qui bñ officiaret. ſꝫ malū aut ignorantē. q exēplo ſuo ſcādalizabat ſbditos ut qꝛ fuit notorius fornicator ł luſor et hmōi vel qui neſcit debite miniſtrare ſacramenta et cōfeſſiones audire qꝛ peccat mortaliter. qñymo oīa mala que ſequūtur ei imputanť. qꝛ ſi non pōt inuenire ydoneū. p ſe exerceat. vel ſi nō pōt aliť puidere. renūciet bñficio. ¶ Item nō licꝫ plati ſub ptio vł ānuo cenſu concedē vices ſuas ſeu iuriſdictionē. qꝛ ſpūale eſt ex de pla. vi. ſu. c. i. et. 2. ꝛ. 3. puta ut ſi dicēt. Cōcedo ut exerceas vices meas vł talē iuriſdictōez et totū lucrū ſit tuū. ſꝫ tu dabis michi tantū. qꝛ illicitū eſt. Sꝫ ꝯmittendo vices ſuas pure. licꝫ ꝯſtituē ei ſallariū. ij. q. 2. caritatis. Puta dicendo da bo tibi tantū p ſallario tuo et totū lucrū ſit me um. hec Inno. ¶ Itē ſi alieñauit res ecclíaſticas ut mobilia ſicut ſūt calices ornamēta et hmōi aut immobilia ut ſūt poſſeſſioēs agri ꝛ hmōi ꝛ hoc ſine neccitate vel maiori vtilitate vel non

ſeruata forma iuris ⁊ hmõi q̄ grauit̄ peccauit ¶ Itē de exitio cure aĩarũ interoges quõ.ſ.ſe habuit in audiẽtia cõfeſſionũ.in collacõe alioꝝ ſacramẽtoꝝ. et viſitacõe infirmorũ et hmõi ⁊ p̄cipue ſi vnq̄ defecerīt eis ſacramẽta cũ expe diebat. Quõ etiã ſe habuerīt in ãmonicõe ſub ditoꝝ.ĩ correctõe vicioꝝ p̄cipue quo ad noto rios peccatores.vt ↄcubinarios hñtes inimici cias.l' vſurarios ⁊ hmõi nõ ↄfitentes ãnuati ⁊ nõ ↄfitentes.ſi ãmonuit qñtũ potuit ſiḡficã do Epõ cũ p ſe eos ad hoc nõ potuit inducē et hmõi.nã oues ex negligẽtia p̄dite.ab eo req̄ renẗ. De quibꝫ et ſup̄dictis et alijs hmõi hẽs ſatis in.3.pte Sũme.ti.i. ¶ Si alienos prochi anos audiuit in ↄfeſſione.nõ hñs auctoĩtatē ſpecialẽ ip̄e vel ↄfitens.q̄ nõ p̄ot illos abſoluē ¶ Itē ſi emit aliq̄s res immobiles de fructibꝫ ecc̄ie q̄ debēt remanē. vñ ſi emit noie alterius ut ſic poſſit dare vel legaē cui vellet fraus ē ⁊ furtũ ⁊ teneẗ ad reſtitucõꝫ. ¶ Itē ſi indulgẽti as p ſe dedit cũ nõ poſſit. vl' plures dixit hr̄e in ecc̄ia ſua q̄ habēt et hoc ob queſtũ.q̄ mor tale eſt. ¶ Si reliq̄as nouos exhibuit populo venerãdas nõ ab ecc̄ia approbatas. ¶ Si nis fuit facilis ad diſpenſandũ in mõrli. Sꝫ ſi ĩtra uit monaſteriũ diſſolutũ nõ viuẽtiũ regularit̄ q̄rat ſibi mutaē locũ cũ diſp̄ẽſacõe ſi ea indigꝫ

Si autē non pōt illud facē maneat ꝛ nō ſequatur turbā ꝛ alios nō obſeruātes regulā ꝛ ſeruet ipſe vel ipa regulā ſuā ſcđm ordinē ſuum Si tñ induci pōt ꝙ mutet locū melius eſt pro eo vel ea. ¶ Si ingrediens monaſteriū tacuit impedimēta q̄ habuit ad hoc ſcienꝰ puta erāt ſeruus vel habebat occultā infirmitatē. aut fuit alteriꝰ religionis ꝓfeſſus. aut coniugatus aut debitor in multis ꝛ hmōi. ꝙ peccauit mortaliter. ꝓcipue ſi ſciebat talē nō poſſe recipi vel interrogatus de hijs mendaciū dixit. Et pōt et debꝫ de monaſterio expelli ſi aliꝰ ꝓuideri non pōt. ¶ Si hēbat votū artioris religionis quia querē debet prius diſpenſacōꝫ ſi intrare vult aliā minꝰ ſtrictā dū tamē fuerit obſeruātia in illa vel pōt ire ad aliā equalē vł maiorē ſine diſpēſacōe ꝑpe. De mendicāti tū ordine vno ad aliū mendicantē vel de mendicāte ad monachalē non pōt ſine diſpenſacōe pape. niſi ſolū ad carthuſiā. ¶ Si induxit aliquē ad religionem p ſymoniā vel p fraudes puta aſſerendo ibi bn̄ ſeruari oia. quod tū non fit vel dicēdo ſe ad nichil vel modicū obligari. reticendo auſteritatē religiōis. quā alter nō intendit ſeruare ꝛ hmōi ꝙ mortaliꝰ peccat. Illos etiā qui volētes ingredi ad locū religioſoꝝ bn̄ viuentiū auertūt ꝛ trahūt eū ad ſe. ut aquā alteriꝰ

ad ſuū molendinū· infamātes alios ⁊ crimīa eis imponētes· ac occupacōnes illoꝝ inutiles aſſerētes ſuas bonas· ⁊ in terciū celū ſe extollentes· ut ſic talem attrahant ad monaſteriū eorum certum eſt non euadere damnacōnem eternā· niſi acriter penituerint· quia coñ caritatē contra iuſticiā ⁊ cōtra ſacram ſcripturam faciunt ¶ Quo ad votum pauptatis.

SI in religione exñs ſeruauit votū pauptatis· nichil ꝓprium retinēs· vel retinere deliberās quia ſi habuit ꝓprium qñtūcumqꝫ paruū eſt peccauit mortaliter· ⁊ tociens quociens habere ꝓponit· Dicitur autem ꝓprium quod celatur ſupiori ſuo· ut ſi habeat ⁊ teneat pecuniam vel veſtem neſciente prelato ſuo· vel ſi ſciat tamē contra voluntatem et licentiā ipſius· Vel ſi de licentia ⁊ voluntate eius· nō tñ patus eſt ſibi reddē ⁊ tradē ad peticōez eiꝰ ſꝫ recuſat· ā recuſaret ſi poſſet de facto· Et multo peius ſi non ſolū mobilia· ſꝫ etiā immobilia ut redditus ⁊ poſſeſſiōes retiēat ſicut ꝓpria· dās ⁊ vendēs ac donās ac diſſipās ⁊ diſpēēs· ad placitum ſuū Nec platus pōt dare licenciā ſic retinēdi· nec papa in ꝓprio diſpenſare· eſt de ſta· mo· cū ad monaſterium. ¶ Si dedit de bonis monaſterij ſiue conuentus· ſine licencia ſuperioris ſui habita vel preſūpta. Idem ſi aliquid recepit vel

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tenet eodē modo· quia mōrle ē ꝓprietas. ¶ Si
repiens ſe in loco vbi nō viuit̄ in cōi ꝓpter qđ
oportz ſibi ꝓuidere de neccārijs· habz aliqua ve
ſtimēta· pecuniā ⁊ hmōi· cū bona licēcia ⁊ bene
placito p̄lati aduētat diligēter· Primo quidē
ꝙ per eū non ſtet quín oīa vellet ponē in cōi ſi
alij vellēt· ⁊ ad hoc opetur qn̄tū poterit. Scđo
ſi hoc nō p̄ōt· ſemp ſit patus oīa ſimplicit̄· po
nere ⁊ dimittē in manibz p̄lati. Tercio ut de
hmōi ꝯceſſis nil det ſine licēcia ſupioris gn̄ali
vl' ſpeciali· etiā in elemoſinas niſi extrema ne
ceſſitate. Qr̄to ut nō theſauriſet· nec ſupflua
teneat· nec deliciosa q̄rat nec multū inq̄rendo
ſollicitet̄ nec habeat inordinatū appetitū ſeu
affectū in hoc. Et ſic poterit tn̄ſire· ſi tn̄ in alijs
bene ſe h̄eat· ſecus aūt ſi ſic agendo nō religio
ſe· ꝫ laycalit̄ viuēt. Sed ⁊ cū p̄dictis etiā ſi poſ
ſet locū inuenire vbi in cōi viuētur tucius et
melius eēt ſe illic ꝯferre. ¶ Quo ad votū ca

SI ſeruauit votū caſtitatis· nō ſo ‖ ſtitatis
lum ab oī corpali ope· ⁊ ꝯtactu venēo ſe abſti
nendo· ꝫ etiā ab oī locucōe turpi· ⁊ amatoria
⁊ ab oī cogitacōe inmūda· deliberata· ⁊ delcā
cōne moroſa ꝙ in quolibz horū eſt mortale ut
ſup̄ dictū eſt cir̄· c· de ſexto p̄cepto· ⁊ de nono·
⁊ eſſet ſacrilegiū qđ grauiꝰ eēt. Et ꝙ ad iſta
deuenit̄ p ꝯuerſacōnem ⁊ familiaritatē· ⁊ ideo

requirendū. ¶Si aūt fuerit monialis habuit domeſticitatē cū aliquo vel ſi fuerit monach⁹ cū aliq̄. ⁊ ſi reperitur hoc eſſe ex̄ cauſā neccitatis ꝓhibendū eſt ipis. q2 alias nō eēnt abſoluē di q2 impoſſibile q̄ſi eſt talē non incidē ruinā ut di. 22. hoſpiciū. ⁊ di. 81. p totum. Scandala etiā multa ⁊ oblocucōnes ex hoc ſequūtur in populo ⁊ hmōi et ideo oīno prohibendū eſt hmōi acceſſus. ɔſagneoꝝ tū rar⁹ eēt acceſſus

SI fecit cōtrā vo ¶Quo ad votū obediētie. tum obedientie. q2 ſp mōrle ē. Et nō q2 nō ſp qn̄ aliq̄d agit. qđ eſt cōtrā regulā ſuā l' qn̄ trāſgredit̄ regulā vel ɔſtitucōes ſuas. S3 etiā qn̄ facit cōtrā p̄cepta ɔtēta ī regula. vel ɔſtitucōib3 ſupiorū ſuoꝝ. vel qn̄ trāſgredit̄ in aliquo ex cōtemptu qn̄tumcūq3 etiā paruo. Qn̄ ergo p̄lat⁹ vel p̄lata iniūgit aliq̄d p̄cipiēdo ſub tali mō loquēdi viz. p̄cipio vel mādo tibi in virtute obediētie vel ſpūs ſcī. ut facias hoc. vel omittas illud. vl' ſb pena excōis ⁊ hmōi. Illud dr̄ p̄ceptū cui⁹ trāſgreſſio ſemp eſt mortale. Idē eſt qn̄docūq3 p̄lat⁹ aliq̄d ſubdito p̄cipet. nō tn̄ ſb hijs v̄bis declaraēt ſibi tn̄. q2 itendēt illū obligari. hmōi p̄cepto ⁊ ſb pccō mōrli tenēt̄ ſbdit⁹. n̄ p̄cipet ſibi aliq̄d illicitū vel q2 eēt cōtra regulam ⁊ conſtitutiones. Similit̄ qn̄do in regula vel conſtitucōe eſt aliquid p̄ceptorie mandatū. vel ſub

pena ex̄cacōis vel ſb̄ pena carceris vel ſub peā
ꝗuioris culpe vel ſimili locutione ꝯiter cenſet̄
obligari ad hoc ſub mōꝛli. Alias aūt faciendo
con̄ cēmonias ut frangēdo ſilentiū. tarde veni
endo ad choꝛū ⁊ hmōi veniale niſi facēt in con
temptū qꝛ tūc mōꝛle eēt. Et ideo caue ne aſſue
ſcas alicui tn̄ſgreſſioni qꝛ cōſuetudo ꝗuis ipa
nō ſit ꝯtemptus. tamē ꝯtemptus inductiua.

Si nō dixit horas ¶ Quo ad diuinū officiū.
canonicas aut officiū beate virginis. aut defū
ctoꝛū. Nam religioſus etiā ſi nō habeat oꝛdiē;
ſacrū. tenet̄ ex p̄cepto ad officiū p̄cipue tn̄ ſi
eſt ꝓfeſſus. vnde obmittendo aliquā horā pec
cat mōꝛliter. Si tn̄ obmittit ex negligētia. Nō
aūt tenet̄ ex precepto ad iſtud vel illud ꝗuis
nō debeat etiā ad placitū ſuū mutare officiū.
ſꝫ debet dicē ſc̄m ꝯſuetudinē oꝛdinis ſui. ¶ Itē
Si tardauit ad dicendū vel ſi nō cum alijs in
eccl̄ia fuit. Si ſompnolent̄ vel ibi doꝛmiēdo et
recupet illud in quo doꝛmiuit. vel aliud dicat
loco eius. ſi aūt ꝓ meioꝛi pte doꝛmiuit. totum
itēetur. vel Si ibi incōpoſitus fuit et oculis va
gis. Si riſit vel ridē fecit aliquē vel aliā leuita
tem opatus eſt. vel Si locutꝰ eſt ſine nc̄citate
Si mēte diſtractus p̄cipue qn̄ aduertē debuit
Si male legit vel cātauit vel non inclinauit cū
debebat ex negligētia. In quolibꝫ horū ⁊ ſi eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

veniale cōiter tamē pccm eſt. ¶ Si elegit pre
latū per ſymoniā. vel etiā ſi non ſymoniace tñ
ſcient indignū. ¶ Si nō illum quem iudicauit
meliorē ad illud officiū ſed aliū rōne amicicie
vel alia intencōne mūdana elegit. quia mōrle
eſt. ¶ Si accuſauit calūpnioſe p̄latū vel ſociū
de aliquo criminali. vel teſtificatus eſt cōtra ali
quem iniuſte vel alias infamauit prelatū vel
ſubditū dicēdo crimīalia de eo. etiā ſi eēnt vēa
cū dicēt itencōe infamādi peccaret mōrlit. ¶ Si
ſecreta ſui ordis reuelauit ſine cā iuſta ꝛ rōna
bili. Et quō q̄s teneať ad reſtitucōꝫ fame hēs
.ſ̄.m.i.pte. ¶ Si in viſitacōne p̄latorum nō re
uelauit dicēda. que. ſ. ſūt cōtra honeſtatē religi
onis de p̄latis et de ſocijs. Et p̄cipue qñ ſic cōi
ter ſeruať. ꝙ ſit preceptū a viſitatore ut frēs
dicāt que ſūt dicēda ꝛ que indigēt correpcōe
qꝛ tūc obmittē aduertēter ea que dicēda ſunt
eſt mōrle. Debꝫ tñ iſtud intelligi ſeruato ordi
ne fratne correpcōis. vñ oīno occulta a quibꝫ
pōt p̄ſumi emendacō. dici nō debēt. Ubi autē
nō ſperať emendacō. ſꝫ p̄ſumiť recidiuacō vel
aliud magnū ſcandalū dici debꝫ non tñ accu
ſando ſi ꝓbari ſufficiēter nō pōt. qꝛ tūc ḡuiter
peccaret. Sed ſimpliciť denūciando prelato ut
pr̄i ſi tamen ſperatur ꝙ ꝓuidebitur. ¶ Si fecit
vel cooperatus eſt aliquam conſpirationem

coīi platos vel inuenit. aut ſectatus eſt ꝑtiali
tates in monaſterio aut ↄuent aut ſectas ⁊
diuiſiones quod mortale eſt ⁊ crimē mūdanorum
ꝑuerſorum ymo demoniorum potius quam religioſorum
Item ſecundum Ray. Interrogandi ſūt de .xij. abuſi
onibꝫ clauſtri. que ſecundum hug. iſte ſūt. Prelatus ne
gligēs. Diſcipulus inobediens. Iuuenis ocioſus
Senex obſtinatus. Monachus curialis. Religioſus
cauſidicus. Habitus precioſus. Cibus exquiſitus.
Rumor in clauſtro. Lis in capittulo. Diſſolucō in
choro. Irreuērentia circa altaria. In hijs quandoque eſt
mortale ⁊ quandoque veniale ſecundum quātitatē ⁊ qualita
tem defectus ⁊ intencōem. Magna abuſio etiā
eſt religioſū iurare in cōi ſermone. etiā ſi veri
tatē dicat. quāto magis maledicē ⁊ blaſphema
re. etiā ſi ex leuitate. Item interrogandū etiā
precipue eſt de cerimonialibꝫ principalibꝫ ut de
eſu carniū extra infirmitatē. de lineis nō vtēdis
ad carnē. de lectis non plumis. de ieiunijs re
gule. ⁊ ↄſtitucōibꝫ. de obſeruacōne ſilencij. in
certis locis et horis. ad que oīa obligant mo
nachi et monache. precipue ordinis bn̄dicti. extra
de ſta. mo. Cū ad monaſteriū. Et etiā plures
religioſi aliorum ordinū ex cōſtitucōibꝫ ſuis. Et
licꝫ prelatus poſſit in hijs diſpenſare. quod poteſt
ſecundum Ber. quando fit cauſa rōnabili et vigēte neceſſita
te. alias enim peccatum eēt diſpenſāti et diſpenſato

plus aut min⁹ ſcd̄m trāſgreſſiones. ¶ Si obe
diēdo male ſe habuit. viz qꝛ obediuit in malo
in dicendo mendaciū. vel ex negligētia dimi
ſit cōe mandatū. vel tardus fuit ad obediend
vel nō affectuoſe ſed queruloſe ⁊ diſſolute nō
cum maturitate obediuit. ¶ Si irreuerēs erga
maiores fuit egre ſuſtinendo rephenſiones et
cū indignacōne. ꝯiter eſt pcc̄m veniale. niſi ex
ceſſus magnus fuit. ¶ De exercitio.

Si vacauit ocio qđ eſt ſentina oim̄ vicioꝝ ⁊
q̄ſitum. ¶ Si inutilit tempus expendit in faci
endo ea que ſūt nullius vtilitatis. ¶ Si fecit ex
citia mūdanoꝝ. ut faciēdo burſas veſtes ope
polimito more ſeculariū. ut rechamatioēs. vel
linea reticulata ⁊ hmōi vel cōfectiones multū
precioſas vel alia glorioſa quia magnū pcc̄m
eſt ⁊ abuſio. ⁊ occaſio multoꝝ maloꝝ. Et ideo
phibendū eſt hoc pcipue moīalibꝫ modernis
que ut freq̄ntter in hoc offendunt. ¶ De cō
uerſacōe cū aliis.

Si nimis fuit leuis vel inducens alios ad leuitatē ⁊ riſum verbis
vel geſtibus. vel ſolaciis. que licet aliqn̄ ſine
pccō fieri poſſunt. ad recreacōem. vel ſubleuā
dum ſe vel aliū ab accidia. Raro tamē hmōi
decēt religioſos. ⁊ ꝯiter eſt peccatum veniale.
¶ Si murmurauit circa victum et veſtitum.
¶ Si impacienter tulit mores graues aliorum

¶ Si ſe grauē alijs reddidit. ¶ Si ſingularita
tem q̄ſiuit in cibo veſtitu ⁊ dormitu. ⁊ alijs. vn̄
freq̄nter oritur in ipō ſupbia. ⁊ ī alijs murmu
racō ⁊ indingnacō. ¶ Si frēm delinquentē fra
terne nō amonuit vel defect⁹ alioꝝ non ſigni
ficat p̄lato ad remediandū. ſeruato fraterne
correpcōis ordine. Jn quolibꝫ horū pcc̄m eſt
cōiter veiale. ¶ De execucōe officij ſibi cōmiſſi.

SJ murmurauit con̄ ſibi cōmittentē officiū ali
qd tanq̄ indiſcretū. ¶ Si impaciens ſe huit
dure loq̄ndo cū quibꝫ ſe habuit intromittere
¶ Si non diligēter tractauit res monaſterij.
¶ Si nimis tenax vel nimis ꝓdigus fuit in dā
do vel acceptor pſonarū. ſine cauſa rōnabili
magis dans vni q̄ alteri de rebꝫ cōibus. ¶ Si
dedit quibꝫ nō potuit qꝛ non habuit licentiā.
¶ Si pmiſit res perire ex negligētia. vel nimis
ſollicit⁹ fuit ꝓpter hoc. parū vacādo ſibi ꝓpt
multiplicacōem tpaliū. qd viciū multū hodie
regnat. ¶ De ſtudio.

SJ nō fuit diligens ad diſcendū ea. ad que
tenet ſm regulā. ⁊ cōſtitucōes. qꝛ peccat ⁊ trā
ſgrediēs ex ignorātia nō excuſat. ¶ Si ſacer
dos eſt debꝫ querē ⁊ ſcire q̄ debita ſunt ad cele
brandū ⁊ miniſtrandū. Si cōfeſſor eſt. q̄ ptinēt
ad illud officiū. et ſic de alijs. Et ſi ī hijs eſt ne
gligēs p̄cipue cū pōt grauit peccat. Debꝫ etiā

frequēter legē doctores exponentes ſcripturā ⁊ alios libros deuotos ⁊ vtiles·vū inſtruatur ⁊ ɔfortetur ad bonū·Non enim leget curioſa et inutilia·ut doctrinas gentiliū vel fictioēs poetarū et hmōi que retrahūt a magis necārijs quia pccm eſt curioſitatis. ¶ Item q̄ vocant ad dirigēdas moiales in electōib; et alijs n̄ ab hijs p que poſſit int eas oriri diſcordia ſe abſtineāt ſunt excati. ¶ De orone·

SJ nō orauit vltra dinū officiū priuatim·pro ſe ⁊ pro alijs conſagneis et bn̄factorib; et pci pue ſibi recōmendatis viuis ⁊ defunctis·ſollicite vt debuit. ¶ Si nō freqn̄tauit ɔfeſſionē·ɔionē ſm morē regule ſue. Item moāchis nigris pceptū eſt q hoc faciant ſemel in menſe ex de ſta·mo·ne in agro in Cle. ¶ Si non vacauit meditacōni que pmaxime deuotionē inducit ¶ Si fuit tepidus in dilectōne dei ⁊ pximi nō ardent affectās honorē dei ⁊ ſalutē aiarū ut decet. ¶ Si ingratus fuit ad recognoſcendum et recogitandū bn̄ficia dei et recōpenſandū deuote ei ſeruiendo. ¶ Si non pparauit ſe ad dima ut debuit·hec ſunt in quibus cotidie offendit et ex hoc impeditur profectus. ¶ Quo ad

SJ nimis carnalit dilexit cō // conſagneos ſagneos nimis affectans eoꝝ pſperitatem vel gaudēs de ea·aut ſi nimiū cōtriſtatur de eoꝝ

aduerſitate· vel ſi nimis eos viſitauit l' querit ⁊ gaudet nimiũ viſitari ab eis. ¶ Si de ſecularib; cũ eis loquitur que nõ expediũt ul' etiã cũ alijs de guerris ⁊ factis principũ ſeculariũ ⁊ frequenter hmõi interrogat vel libent' aduertit ad hec· vel ſi p cõſagneis ſuis pcurat bñficia eccïaſtica l' tpalia ⁊ precipue ad hoc nõ aptis qꝛ poſſet eſſe mõrle· ¶ De alijs vicijs cõibus ut Ira Inuidia Supbia ⁊ hmõi· vide s̃ m·i·⁊ ·ij·pte· ¶ De hijs que ptinẽt ad regulã ſuaꝫ vltra premiſſa·ipẽ ſibi puideat· Si viꝫ penas l' pnĩas ſibi taxatas vel iniũctas a regula·⁊ cõſtitucõib; vel p̃latis nõ fecit ex negligentia·qꝛ peccauit. Si aũt nullo mõ eſſet paratus facere que p̃latus p̃cipet vel in regula aut ꝯſtitucõe ſibi mãdata eẽnt mõrliter peccaret. Si aũt nõ intendit pficere in vita ſpũali·attñ ſeruat ſeruanda·lꝫ inuitus facit·male cõtent⁹ qꝛ ẽ in religione ypocrita eſt ⁊ in ſtatu dãnacõnis.

¶ Sequũtur excõcacõnes religioſoꝝ. R1

Religioſi qui inducũt aliquẽ ad vouendum·vel fide interpoſita ſeu alias pmittendũ· ut ſepulturas apud ſuas eccias eligãt·vel electas non mutẽt·excõcati ſunt· excõcacõe ſpali. ¶ Religioſi q̃ clericis vel laycis ſacramentũ eucbariſtie· l' vnctiois extreme miniſtrare vel mr̃imoniũ ſolemnizare· abſqꝫ

licencia ſacerdotis parrochialis ſpeciali. vel ali
quē excatū a canone. pterq̄ in caſibꝫ a iure ex
preſſis vel p priuilegiū cōceſſis. vel a ſentēcijs p
ſtatuta ſinodalia vel prouincialia pmulgatis.
vel quencq̄ a pena et culpa abſoluē preſūpſerit
ſunt excati excacōne ppali. ¶ Religioſi pfeſſi
qui vadūt ad ſtudia lrārum quecūqꝫ. niſi ha
buerint licentiā a plātis cū oſilio maioris ptis
cōuentus. ſūt excati. ex ne cle. vel mo. ſe. ſe ne
immiſ. vt piculoſa. li. vi. ¶ Religioſi q̄ vadūt
in ſcolis ad audiendū leges vel phiſicā poſt
duos menſes ſi nō dimittūt ſunt excati. ¶ Re
ligioſi q̄ apoſtatāt ſunt excati. Et dicūtur apo
ſtatare qn̄ dimiſſa religione et habitu nō intē
dunt reuerti. ¶ Religioſi qui temē habitū ſue
religiōis dimttūt q̄uis non ſint apoſtate ex
hoc ſūt excati. ut in pdicto. c. ut piculoſa li. vi.
¶ Religioſi etiā cuiuſcūqꝫ ordis. cū viderit vel
ſciuerit cathedralē ſeu matricē eccīaꝫ loci ſua
re interdictū qdcūqꝫ poſitū auctoritate ſedis
aplīce l' ordinarioꝝ dn̄t et ipi obſeruaē nō ob
ſtātibꝫ q̄buſcūqꝫ appellacōibꝫ. ātea etiā ad ean
dē ſedē vel alias. ā etiā alijs inſtectōnibꝫ et obiec
ctiōnibꝫ. alioqn̄ ſunt excati ex de ſen. ex. Ex fre
quentibus in Cle. ¶ Religioſi qui aliqua di
cunt ut audientes a decimaꝝ eccījs debitarū
ſolucōne retrahāt in ſermoībus ſuis vel alibi

ſūt exc̄ati· ex̄ de pe· Cupieñ· in Cle· ¶ Religio
ſi qui ſcient poſtpoſuerūt ꝯfitentib; ſibi ꝯſciā;
facē de ſoluendis decimis· ſunt ſuſpenſi ab offi
cio cōfeſſiōis tam diu donec ꝯfeſſis eiſdē· ſi cō
mode poterūt· faciāt ꝯſciam· ꝙ ſi in dicta ſuſpē
ſione nō purgata cōſciā ꝯfiteanť ſunt exc̄ati
ex̄ de pe· Cupiētes· in Cle· ¶ Monachi ⁊ cano
nici regulares nō hn̄tes aliquā āminiſtracō;
ſi cōferūt ſe ad curias pn̄cipū· ſine licēcia pla
torum ſuorū ut inferāt damnū p̄latis ſuis vel
monaſterijs ſūt exc̄ati ut in Cle· ne in agro·
de ſta· mo· ⁊ ca· re· Religioſi mendicātes q̄
accipiūt noua loca ad hitandū vel antiq eoꝝ
loca alienāt vel pmutāt abſq; licētia ppe· ſunt
exc̄ati ut ex̄ de pe· Cupiētes· in Cle· ¶ Qui in
trāt monaſteria monialiū ordinis p̄dicatoꝝ
ſiue frēs ipi· ſiue alij quicūq; mares· niſi in ca
ſib; ꝯceſſis in ꝯſtitucōib; earū· ſunt exc̄ati nec
pn̄t abſolui niſi a ppa vel a mgr̄o ordinis vel
aliquo alio q̄ ſup hoc hēat auctoritatē ſpecialē
Et q̄ vel que hec admittūt etiā videnť exc̄ati
vel exc̄ate· qꝛ ptcipāt in crimine· Similiť q̄ in
grediuutur monaſteria monialiū ordinis mi
norū in caſu nō ꝯceſſo ſūt exc̄ati exc̄acōe ppali
p extuagañ· Qui vero ingrediūtur alia mona
ſteria monialiū non ſūt ipſo facto exc̄ati de iu
re· ſed exc̄andi· In multis tamē locis propter

cõſtitucõem ſynodelē etiā ſunt ex̄cati. De hijs
igr̄ etiā q̄re. Et de hijs etiā ex̄catis plene h̄es in
·x· pte ſūme·t·i· ¶ Cir̄ p̄latos in ɔi· 26

PRelati inťrogandi ſūt in ɔi p̄mo. Si le
gittime aſſecutus eſt dignitatē ſeu pre
lacõnem. an viz aliq̄ irregularitate vel
ſnīa fuerit irretitus cū fuit aſſumptus ad pre
laturā in q̄ non fuit ſecū diſpenſatū. vel de qua
non fuit abſolutus. ut viz ſi fuit bigam9. ſi coo
patus eſt in cā ſagnis. Si eſt illegitim9 ſi ex
cõicatus · ſi ſuſpenſus. aut notorius ɔcubinari
us nā qui in quolibz horū ſe noſcit. ꝛ p̄lacõem
in eis vel aliquo illoꝝ accipit. eā furtiue tenet
ꝛ eſt in ɔtinuo mõrli. ¶ Itē nō ꝙ illegitim9 ad
digtatē vel bn̄ficiū curatū l' ꝑoratū in religioē
q̄ ꝑ electõem creatur. ſine diſpēſacõne ꝑꝑe pro
moueri non pōt. ex ꝑuilegio tn̄ mgr̄i ordinis
in cā hac pōt diſpēſari ad p̄laturas in ordine
p̄dicatoꝝ de hoc h̄es in·x·pte ſūme·t·i· ¶ Si ri
te abſqz vicio ſymoniaco fuit electus cõfirma
tus ꝛ ordiātus. ¶ Si inťpoſuit p̄ces ꝓ ſe vel ꝓ
curauit ꝙ ali9 ꝓ eo porrigēt. qꝛ ſymonia fuit.
Et ſi ibi fuit ſymonia pactõis indigz diſpēſacõ
ne ꝑꝑe. ꝛ anq̄ꝫ diſpenſet furtiue tenet digtatē
De hoc h̄es in·2·pte ſūme·t·i·c·i· ¶ Itē de oibz
hijs q̄ h̄es·s·in·c·de bn̄ficiatis ꝛ in·c·de clericis
in ɔi potes hic inťrogare ꝓut videbit̄ expediē

ſi eſt p̄latus ſecularium clericoꝝ. Si vero p̄latus religioſoꝝ interroga de hijs q̄ ſunt in .c. p̄cedenti ⁊ de hijs que ſequūtur. ¶ Si aliqđ pccm̄ manifeſtū ſimulauit in ſubditis ⁊ non correxit. aut ſi nō maīfeſta q̄ ad eius noticiā aliq̄liter puenerint vlteri⁹ nō inq̄ſiuit. qꝛ ſi mere ex negligētia omittēt puto mortale quo ad criminalia. Secus ſi ex aliq̄ rōne hoc omittit utputa ad euitāda maiora ſcandala. ¶ Si ī caplo equus iudex nō fuit. ¶ Si rerū monaſterij dilapidator fuit. ¶ Si ſuperioribꝫ non obediuit. ¶ Si cauſas ſibi a ſuis ſupioribꝫ cōmiſſas nō ſcđm ꝯſiliū peritoꝝ determinauit ſed ſcđm acceptacōez pſone. In oibus ſupdictis eſt pccm̄ mōrle vel veniale ſcđm qualitatē exceſſus et maliciā ac negligentiā. ¶ Si indignos ⁊ non ydoneos in officijs poſuit maxime ad curam aīarū qꝛ male vidꝫ excuſari a mōrli p̄cipue ſi eos quos ſcit malos ⁊ in mōrli pſeuerare poit ad curā aīarū cū poſſit repellē nec credo qꝛ excuſet paucitas. qꝛ alij nō inueniūtur. etiā ſi ille quē ſic poſuit ſit multū induſtrioſus. et bū ſciat officiare eccīaꝫ in exterioribꝫ. Idē cū talē ſuſtinet quē ipſe tū non poſuit licꝫ iuridice eū remouē pōt. ¶ Si poſuit in audientiā ꝯfeſſionū nōbiliter ignorantes ⁊ ineptos vel criminōſos qꝛ mōrliter peccat p illā regulā. Qui cauſā

dammi dat· damnū dediſſe vidꝛ· Idem ſi tales
toleret cum poſſet eos remouē niſi forte a ſu
pioribꝫ ſuis ſint ad hoc poſiti· Sed quā curam
de ipis habebit cum ad ſui damnacōnem exer
ceant tale officiū audiendū eſt· Quō autem
videatur ineptus vel nōbilit̄ ignorans habes
in·3·pte Sūme· ¶ Si fuit nimis curioſus ⁊ pō
poſus i edificiȷ̄s eccīe ⁊ monaſteriȷ̄ ⁊ ornamētis
⁊ hmōi quod ē contra ſcēm Ihero· ⁊ Ambro·xxiȷ
·q·ȷ̈·c· Aurū ⁊·c· Gloria epi veȷ̄· Et tamē a mo
dernis fiūt multe ſupfluitates et curioſitates
et pallacea contra exempla ſcōꝛum oim· Et de
hiȷs amittit̄ multū de tempore· ⁊ deuocōne ita
ut ꝯpletis edificiȷs exhauſti videt̄· ois ſpūs
et deuocio· ⁊ paupes in terra moriūtur fame·
quos ipi religioſi de ſupfluis eoꝝ tenent̄ ſuſtē
tare·xxiȷ·q·i· ¶ Si fuit nimis ſollicitus cir̄ tpa
lia· ex hoc minꝰ debito vacās ſpūalibꝫ in ſe et
in ſubditis ⁊ lectioni·orōni·meditacōni ⁊ am
monicōni· vtiqꝫ peccatū eſt plus et minꝰ ſcḋm
quantitatē exceſſus· pncipalis enim intentio
ſeu cura debet eſſe·de ſpūalibus· ¶ Si nimis
per curias diſcurrit in litigando cum ſcanda
lo hominū·cum poſſit per alium modū magis
pacificum ſua repetē·etiam ſi non tantū per
hoc recuperare deberet· ¶ Si iura et priuilegia
ſue eccleſie non ſeruauit ⁊ defendit ut debuit

¶ Si in diſpenſando indiſcrete ſe habuit. vel
q2 nimis de facili ⁊ ſine cā rōnabili diſpēſauit
de ieiunijs. de eſu carniū. de retinēdis rebus ad
vſū. In penitēcijs taxatis ſcdm regulā ⁊ cōſti
tucōez ⁊ hmōi. q2 peccauit. inducēdo relaxacō
nem. ⁊ religiois rigorē eneruādo. Vnde btūs
Bn̄dictus in regula ſua dicit. q2 de oī diſpēſacō
ne habz reddē rōnem. Vel etiā ſi fuit nimis
durus in diſpēſando cū debuit. p̄cipue cū debi
libz ⁊ infirmis ⁊ hmōi nō prouidēs eis. Si
nō fuit bonus exēplaris. in inceſſu moderato.
in hitu nō p̄cioſo. in modeſtia geſtus. in locu
tione rara ⁊ graui ⁊ fructuoſa. cauēs diſcordi
as nutriens pacē. oēs paciēter audiēs ⁊ tol
lerās. ſingularitates vitās. ꝯia ſeqn̄s cū pōt
nemini bland9. affabilis cūctis. ſuſurracōnes
detractioēs. irriſiones. cōfabulacōnes. maledi
ctiones. cōtentioēs. in ſe ⁊ ſuis eliminās. in oī
bus circūſpect9. nō delectās in p̄ſidentia. ſed ti
mens de negligētia. cū de ſingulis ſibi ꝯmiſſis
hēat reddē rōnem. Ita alioꝝ curā hn̄s ut ſui
nō obliuiſcat ut docz greg. in paſtorali. Nam
ſic tenet quilibz p̄latus eſſe. ⁊ ita ſe hr̄e. ¶ Si
in corrigendo fuit nimis remiſſus. vel nimis
rigid9 q2 vtrūqz cauendū eſt. ſicut dic greg.
in moralibz et ut hētur di. xlv. diſciplina. Nam
facilitas venie incentiuū prebet delinquendi

Ambro·13·q·8· Eſt iniuſta. Et aſperitas nimia
in increpacōne· nec correpcōem recipit nec ſa
lutē. Leo·di·81·cū btūs. Precipue circ̄ ſeniores
deb; p̄latus in corrigendo huānus eſſe· ⁊ ſic ſe
hēre ut dr̄ in·c·ſeniores·i·q·7·ſcd̄m greḡ·niſi
eēnt habituati in malo·quia tūc duri9 corripi
debēt ſm eund̄ vbi ſup̄. ¶ Si diſtricta fecit pre
cepta a quib; multum deb; cauē niſi ſit res ar
dua. Et ſi cogēt per p̄ceptū vel ſnīam ad aliqd̄
faciendū vel dicendū in quo nō eſſet ei ſubdi
tus aſtrictus vel nō debēt ei obedire nec in re
leuādo ei pccīm oīno eſſet mōrle ei. In inquiſi
cōne etiā criminū in recepcōne accuſacōis vel
denūciacōis vel in prolacōe ſnīe excōicacōis ⁊
hmōi nō ſit p̄ceps· nec ꝓcedat·ꝑ ſuſpicōes·ſꝫ
ꝑ probacōes·et ꝑ modos iuridicos· alias eni
incurrēt graue pccīm·⁊ aliqn̄ ſentēcias·de hoc
hēs in Sūma. ¶ Si recepit prelatus in ordine
mendicantiū aliquē ad ꝓfeſſionē an̄ ānū ꝯple
tū ꝓbacōnis ſeu nouiciat9 eſt ſuſpenſus a rece
ptione cuiuſq̄ ad ꝓfeſſionē·⁊ deb; puniri pēā
que ſol; infligi·ꝓ grauiorib; culpis·vn̄ ⁊ mor
talit̄ peccat·ex̄·de reġ·⁊ trā·ad rel·Non ſolū li·
vi. ¶ Si nō induxit qn̄tum potuit verbo ⁊ exē
plo·ſubditos ſuos ad obſeruandū omēs ceri
monias ſui orddinis. ¶ Si malas cōſuetudines
ſeu corruptelas contra regulā ⁊ decentiā religi

ois quas inuenit iā inductas. nō abſtulit qn̄tū potuit ut vicium ꝓprietatis. diſcurſū fratrū ad placitū familiaritatē cū mulieribꝫ vel viris ſi eſt monacha. tollacōnem rerū amicis ꝯſagneis. ſine licētia ꝛ rōabili cauſa. eſū carniū ſine cauſa rōnabili. qd ē vniuerſale omī monacho de cōſe di. v. mō. Et ſimilia que ſūt pcipue cōncernētia vota religionis. nullo mō debꝫ pmittē nec etiā pcep cōem aut etiā recep cōem ſymoīacā monialiū ſicut hodie fit q̄ſi vbiqꝫ. ꝙ ſi talia non pōt remouē. nec eſt ſpes in futurū. dimittat curā exēplo beati Bn̄dicti. ut. A. q. i. ibi. ne quietē ſuā amittat ꝛ tandē cū eis damnacōeꝫ incurrat. Quicūqꝫ ſit ille abbas ul' abbatiſſa prior vl' prioriſſa vel alias quocūqꝫ noīe cenſeatur. nec ſufficit ꝙ platus corrigat vicia. que contigerit ipſum noſſe. ſꝫ diligent agnoſcere vultū pecoris ſui cōſiderādo vias eius. Caueat autēꝫ ne crimiā delata ſibi in foro conſcīe vel in ſecreto iudicet i foro ꝯtentioſo ſeu in capitulo Ibi ei tantū manifeſta corrigenda ſunt. Si habꝫ ſub cura monaſteria monialiū inquirendū eſt ut infra in. c. ſequenti de hmōi.

Circa Epōs ꝛ alios ſupiores. XA

Episcopi ꝛ aliȷ̄ ſupiores plati. ſic pn̄t interrogari. Si videlicꝫ nō ſit talis lr̄ature ꝛ ſciē ꝙ p ſe explicare ſciat que debꝫ ꝛ

ad qđ tenetur cum ipẽ hēat alios ſup hmōi in formare ⁊ dirigē. Nam ſi bonus ab oībȝ cōiter reputat̄ et ſufficiens. nō eſt necāriū niſi ipſū audiē. ⁊ ſi de aliquo negocio nō intelligit. pōt cōfeſſor eū qñtum poterit informare. Et ſi tale q̄d eſt in quo variant̄ opiniones. vł de quo non pōt dari lata ſnīa. relinquendū eſt ſue cō ſcientie. Idē dicendū eſt cir̄ alios clericos. reli gioſos. p̄latos ⁊ laicos pitos ⁊ timoratos. qui ſciūt ſufficient̄ dicē et diſcernē facta ſua. Si ve ro hmōi Epus vel alius ſupior. nō ſit talis. ſed indiget adiutorio interrogātis. inqñtum cleric⁹ eſt. tūc inquiri pōt ꝑut expedire vid̄r. de hijs que hēs ſup̄. c. circa clericos in ꝯ̄i ut de offitio dīno. celebracōne ⁊ miniſtracōne ſacramētorū ⁊ de mō ⁊ hmōi. Si vero aſſumpt⁹ eſt ex religi one ad Epatū. Interroga de hijs que hēs in. c. cir̄ religioſos quo ad multa. Nā q̄uis aſſum ptus ſit ex monaſterio tñ adhuc tenet̄ ſerua re ordinē ſuū. ſ. in hijs q̄ non patiūtur officiū paſtoris ut ſilentiū. ſolitudo. vigilie. et hmōi In qñtum vero fuerit bñficiat⁹ ſeu curatus et p̄latus interroga de hijs que hēs ſup̄ in. c. circa bñficiatos. Et ſi recepit dignitatē ſeu Epatum habens aliquam irregularitatē. vel ſententiā aut ſymoniace. vel per intruſionem ſibi acqui ſiuit prelaturam. dic ut in. c. preceden̄. in pñ.

Exinde de hys que ſequūtur q̄ ſunt ſpecialia officio paſtorali introga. ¶Si viz. otulit ordines ſacros indebite. qd̓ eſt vnū in quo maxiē offendūt. ¶Si p ſymoniā cōtulit ſed occulte qz mor̄liter peccauit nō tn̄ ipſe eſt ſuſpenſus ex hoc quo ad alios. Sed ſi notoria ē ſymonia ſuſpenſus eſt quo ad alios. Si aūt in vtroqz caſu. ordinatus ab eo eſt ſuſpenſus a indiget diſpēſacōe. ¶Si otulit ſcient̄ ordines non habentibz legitimā etatē qz mor̄le eſt nec pt eſt Epus ſup etate diſpēſare. ¶Si cōtulit ordiēs p ſaltū ſcient̄. vel duos ſacros ſimul vel. iiij. minores cū ſubdiacoātu qz mor̄le eſt. ¶Si cōtulit ordines ſacros ex̄ tpa ordinationū quia mor̄le eſt niſi ex diſpēſacōe ppe hoc fieret alias enī ordinatus eēt ſuſpenſus. miōres tn̄ ordiēs diebus feſtiuis cōferre pōt. ¶Si in ordinacōe dimiſit aliqd̓ faciendū. qz ſi ob mittēt aliquid de ſbalibus ex quibz imp̄mit caracter. opoztēt totū iterare in alia ſolemnitate q̄tuor tpm. Si vero nō eſt ſbale ſʒ de ſimplici ſolennitate nō debʒ iterari. ſʒ ſupplere tantū omiſſum. ī ordinacōe p̄xima futura. nec prius aū illaʒ ſuppletionem debʒ ille ſic ordinatus exēcere officiū ordīs quia alias peccaret. Epūs aūt in hmōi pecāt mortalit̄. ſi ex certa ſcīa vel craſſa ignorantia hoc accidat. Idē vidʒ ſi ex notabili negligētia

¶ Si ordinauit aliquē qui nō fuerit ſue dioc. vel aliquē religioſū aut aliū bñficiatū in ꝗquo collegio ſine licēcia ſui ſupioris ſcient. ꝗ mortale eſt. ⁊ eſt ſuſpenſus a collacōne ordinū per ānū. ¶ Si nō fecit fieri exāīacōem de ordinandis debitā viȝ de etate. ſcīa. moribꝫ ⁊ hmōi ſm iura. quia peccauit mortaliter. Idē ſi fecit fieri exāīacōem p ineptos ad hmōi. Idē ſi p tales fecit fieri exāīacōꝫ. quos eſtimauit ꝓpter eoꝝ malā conſciam admittē indignos. ſi tamē ad eū ſpectat ꝓuidē de talibꝫ. ¶ Si ſcient admittit indignū quē repellē pōt ut cōcubinariū et illrātum ⁊ hmōi. ¶ Si nō cōtulit ſacramentū cōfirmationis qñ debuit. Soli eñi Epi poſſunt cōferre. ⁊ omi āno ſemel debēt cōferre et ex̄ illud tpus ſolitū. omī tpe āni. ⁊ oi hora. morituris pōt cocedē. ne ſine hoc decedāt ꝗuis ſine hoc ſaluarētur. Cōmittendo ergo magnā negligētia in hoc. ut poſt multos ānos ſel' cōferre. credo eē mortale. ¶ Si nō dedit ſm debitam materiā ⁊ formā ⁊ locū qdcūqꝫ ſacramentū ꝗ mortale. ꝗ aūt ieiun⁹ ꝯferat ſacramētū ꝯfirmacōis nō ē neceſſariū. tñ decēs ⁊ de iure. ¶ Si bis ſcienter aliquē ꝯfirmaret. ꝗ peccaret mortaliter. vñ i hoc dꝫ eē caut⁹ ne iteret ⁊ etiā aduertē ne aliqs nō criſmatus teneat criſmandū aut etiam ne cōſagneus teneat cōſagneū. ¶ Si in cena

dñi nou ɔſecrauit cū potuit criſma ⁊ oleū ſcm̄
ut debuit· q̄ īnouāda ſunt talia. Et ſi nō ſer
uauit debitā materiā· formā· ⁊ ritū eccīe· quia
mōrle eſt. ¶ Si ɔſecracōes eccīarū vł altariū
vel calicū· vł patenarū. vel bñdictiōes veſtiū
ſacrarū nō fecit ut debuit· ſcd̄m formā et ritū
eccīe vł ſi aliqđ horū per ſymoniā conſecrauit
Idē de bñdictione abbatū ⁊ abbatiſſarū. Idē
de recōciliacōe eccīarū vł cimiteriorꝝ q̄ mōrli
ter peccauit. Moialē aūt quā nouit corruptā
nō de facili debꝫ eā ɔſecrare in virginē· nec tñ
debꝫ manifeſtare ſi eſt occultū· ſꝫ mutare nom̄
virginis in caſtā ſi nō perpēdit. ¶ Si contulit
bñficia p ſymoniā q̄ mōrle eſt. Et ſi notoria ē
ſuſpenſus eſt quo ad ſe ⁊ alios· ſi vero occulta
ſuſpenſus eſt quo ad ſe nō quo ad alios. ¶ Si
ɔtulit ſcien[ter] bñficia indignis ſiue ſimplicia ſi
ue curata q̄ mortale eſt. Idē ſi acceptauit pre
ſentatū a prōnis ineptū. Idem ſi ɔfirmauit in
dignū. ¶ Si ɔtulit vni plura beneficia in caū
nō ɔceſſo· aut p̄bendas· aut digtates vel ſi cō
ſagneis minus aptis ɔtulit· rōe cōſagnitatis
poſtponēdo aptiores q̄ mortale eſt. ¶ Si ad
miſit ad bñficia habētia curā aīarū· ſeu ipa cō
tulit nō habētibꝫ· xxv· ānos· mortale eſt. ¶ Si
in eccīis de iure vacātibꝫ nō ꝓuidit de rcōre ut
debuit ſic vacāt curata data abſqꝫ diſpēſacōe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ipe·hijs q̄ non cōtingūt·xxv·ānū·vel qui ifra annū ab acceptacōe hmōi curati nō faciūt ſe ad ſacerdotiū promoueri·niſi cā ſtudij ſit ob miſſum ⁊ diſpenſatū·de quo hēs ſup̄ i·c·de bn̄ficiatis. ¶Si vero Epus de hmōi curatis vacā tibȝ·infra ſex menſes poſtea nō ꝓuiderit non pōt poſt hoc ſe intromittē de illo·q2 mōrle eſſȝ ⁊ tunc tenētur errorē ſuū manifeſtare. Idē qn̄ recepto ſecūdo beneficio vacauit p̄mū de quo hēs·s̄·plenius et in Sūma in·x·pte· ¶Si ordiā uit aliquē clericum ad ordinē ſacrū·ſine iuſto titulo·ſine bn̄ficio vel saltē p̄rimonio ſufficiē ti ad ſui ſuſtentacōem q2 vltra pcēm mōrle te net ei expenſas facē·quouſqȝ de bn̄ficio ſit ei prouiſū·niſi aliqs Epus hmōi cōmiſiſſet alijs determinādo pſonas·q2 tūc ille cui ꝯmiſſum fuit tenetur. De quibȝ vide in Sūma in·3·pte· ¶Si nō viſitauit Epatū ſuū ut debuit·ā ſi in viſita cōe ſua nis ſūptuoſius fuit·⁊ cū mag̃ et nimia fāilia venit. Et cū equitarijs nimijs·vltra pre ſcriptū numerū·vel ſi ipē vel fāilia eius munera accepit ſup quo ſpeālis peā eſt·de quibȝ ple·in ·3·pte Sūme. ¶Si in viſitacōne nō diligēter in q̄ſiuit de quibȝ debuit et maxime·de vita et ho neſtate clericorū vel ſacerdotū ⁊ officiantiū ⁊ quō ſe hn̄t in āminiſtracōe ſacramētoꝝ et de formis eoꝝ ſi bene ꝓnunciāt p̄cipue baptiſmi

quí eſt magis nccari⁹ de audiētia cōfeſſionū quō in eis ſe hn̄t· quō populū āmonēt. Et in rebus ecc̄ie p̄cipue altaris· q mūdas teneāt Si aūt videt ī hmōi nō biliter excedē· corrigat ꝛ emēdet qn̄tū poterit· q ſi non correxerit et puniérit exceſſus vel ſi tales ſūt incorrigibiles nō puiderit de alijs· grauit̄ peccat. Et oīa mala la ꝛ damna aīarū· que inde ſequūtur· ei impu tant̄ dū tamē obuiare pōt ꝛ nō facit di· 83· per totū. ¶ Si ſuſtinuit in officijs ꝛ bn̄ficijs noto rios ꝯcubinarios quos debꝫ poſt āmonicōem ſi non abſtinuerit p̄uare beneficijs· q ḡuiter peccat. ¶ Si ī alijs ſceleribꝫ ꝛ malis maīfeſtis ut vſuris· tabnis· ludis in aleis· ꝓducōibus· negocijs ſecularibꝫ ſe occupātes ꝛ venacōibꝫ nō bene ſe habuit cir̄ clericos. Illos ei in hijs non puniēdo vid̄ male poſſe excuſari a pccō mortali niſi ex hmōi punicōnibꝫ ſequētur ma ius malū· ut ſciſma ł magnū ſcandalū di· 70· ut ꝯſtituerētur. ¶ Si laycos ſibi ſb̄ditos no torios peccatorēs· quos p ſe nouit vel ſibi p ali os denūciatos· ut adulteros vſurarios inimi cicias excentes manifeſtas· nō corrigit p cēſu ras ꝛ alios modos· ut debꝫ peccat ḡuiter· niſi obmittat q non ſperat̄ emendacō· ſed potius deterioracō ex hoc. Et hoc tamē nō vid̄ excuſa ri ſufficiēter· niſi ex hoc timētur aliquod ḡue

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcandalū · di · 88 · Cōmeſſacōnes. ¶ Si malas cōſuetudines q̄s reperit in ſua diocesi nō nitit̄ auferre q̄ntū pōt · ut vendē ⁊ laborare diebus feſtiuis · nō ɔicare ⁊ ɔfiteri ſemel in anno · tri pudiare in ecclijs · violare eccīaſticā libertatē ut clerici cōuemātur ꝓ debitis vel delictis corā iudicio ſeculari · vel eccīaſticā immunitatē ut extrahātur debitores vel malefactores p vio lentiā de locis ſacris · et hmōi in caſibꝫ nō con ceſſis · qꝛ tenet̄ illis hmōi prohibē. Et ſi poſt āmonicōnem nolūt deſiſtē · excare · qꝛ alias pec cat grauit̄ · obmittendo hoc · ex timore vel negli gentia · di · 8ꝫ · Sit rector. ¶ Si fructus ſeu red ditus Ēpatus ſui male expendit donādo cōſag̃ neis vel alijs nō indigentibꝫ qꝛ peccat grauit̄ Et ſi diſtincta ſūt ea q̄ deputātur ad menſam ei⁹ ab alijs. Et ſi de alijs q̄ erogaē debꝫ clericis vel ꝓ reparatione eccīe · vel paupibꝫ · dat cōſag̃ neis vel alijs amicis ſuis ſine rōnabili indigē tia · tenet̄ reſtituē illa qꝛ rapinā fecit et ſimilit̄ recipiētes ab eo. Si vero nō ſūt diſticta hmōi bō ſed intelliguntur oīa ɔmitti fidei ſue ea q̄ ſuf ficiūt ad vſū ſuū · ⁊ familie ſibi ɔuemētis debet paupibus erogare ⁊ alijs dando paupibus ſb̄ trahit · hec Tho · in · 2 · ſecunde · q · 2 · et · 12 · q · 2 · Aurū · ⁊ · e · gloria · ¶ Si grauauit ſubditos ſu os indebitis collectis. ¶ Si fecit clericos ſuos

ſoluē tallias a dn̄o tpali impoſitas· vel gabel
las ad inſtanciā eius vel· ſi ipē ſponte dedit ſine
licēcia ſum̄i pōtificis· qđ prohibetᷣ ꝛ ergo mor
tale eſt. ¶ Si delicta clericoꝝ vel laycorū puni
uit pena pecuniaria ex auaricia· ꝛ nō ad magis
refrenandū· qđ ꝓhibetur ꝛ ergo mortale eſt
¶ Si viſitauit diocesim vel viſitaē fecit magis
ꝓpter lucrū ꝙ ſalutē hoim· ꝙ mortale ē. ¶ Si
alienauit bona Epatus ſine licēcia ppē et in cau
indebito ꝙ mortale eſt. ¶ Si iura ecc̄iarū non
ſeruauit quia mōrle eſt. ¶ Si bona vacantiū
ecc̄iarū ſibi vſurpauit cū debeāt ſucceſſori ēſer
uari· quia mōrle eſt. ¶ Si iuſta debita a pdeceſ
ſoribꝫ ɔtracta rōne ecc̄ie nō ſoluit quia mōrle
eſt. ¶ Si fructus alicuiꝰ beneficij ad tpus ad
ſe accepit vl' ptem ab eo cui cōtulit vult hr̄e
quia rapina ē ꝛ mōrle. ¶ Si formā iuris erga
vſurarios manifeſtos nō ſeruauit ſ; de certa
qn̄titate cōtentus nō facta debita reſtitucōne
ſibi remittit· ꝛ ad ſepulturā ꝛ ad ſacra admit
tit quia mōrle eſt. ¶ Si incerte paupibꝫ depu
tāda in ſuū vſū ɔuertit ſine nec̄citate· quia mor
ōrle eſt. ¶ Si ſn̄ias excōcōis de facili ꝓpter lu
crū profert vel abſolucōem eius quia mōrle ē.
¶ Si pmiſit q̄ſtionarios vel alios ꝓnunciare
indiſcretas indulgēcias ꝛ falſas quia mōrliē
peccauit. ¶ Si exēptos ut frēs predicatores.

mīores·hēmitas ſcī auguſtini·carmelitas ſer
uitas. Ciſtercienſes ⁊ alios hn̄tes p̄ p̄uilegiū
exēptiones iniuſte moleſtat·nō ſeruādo p̄uile
gia eoꝝ ſpecialiť ꝑ audiētia ꝯfeſſionū·nō ad
mittēdo ſibi p̄ntatos ydoneos·ſm̄ Cle·dudū
de ſepul·vel ſibi retinendo nimios caſus et in
cōſuetos·ut cottidie hēatur recurſus ad eum.
Vel ad quartā cogendo q̄ntū ad id in quo ſūt
p̄uilegiati vel eos ad iudiciū trahendo·cum in
nullo poſſit eos cōuenire n̄ ꝑ hēſi·qꝫ grauiter
peccat. ¶ Si monaſteria monachoꝝ vel moā
charū nō exemta nō diligēter ⁊ honeſte viſi
tauit ⁊ eos vel eas ad ſeruandū regulā indu
xit deponendo abbates vel abbatiſſas ꝑ relaxa
cione cū expedit·hn̄do curā de honeſtate earū
Et qꝫ nō hēant familiaritatē cū clericis religioſis
vel laicis ille moniales·puidendo eis de diligē
ti clauſura de cōfeſſore ſecuro et conſciato pro
hibendo ingreſſum ſymoniacū ⁊ ꝯuiuia feriaꝝ
que ibi fiūt·et feſta vana in cōſecratōne eaꝝ
¶ Si in iudicando in foro cōtentioſo ſibi non te
nuit vicariū peritū ⁊ bonū p̄cipue q̄n ex ſe non
habꝫ ſufficientiā iuris. ¶ Si non ſeruauit or
dinē iudiciariū debito mō. Si fuit acceptator
ꝑſonaꝝ. ¶ Si dedit iniquas ſentēcias de iſtis
dicut·s̄·in·c·cū̄ iudices. ¶ Si nō ſeruauit de
bitā formā iuris inferēdo ſentēcias excōis

ſuſpenſioēs·et intdicti·q̄ incurrit vltra pcc̄m
certā penā·de qua vide in ſūma·ꝫ·pte·p̄cipue
in cauſis mr̄imonialibꝫ·q̄ ibi oportꝫ eē cautiſ
ſimū ⁊ ponderoſū·⁊ ſpecialiť circ̄ diuorcia·¶Si
dedit licenciā dn̄o tpali vł iudici·verberādi ł
aliť puniēdi·vel incarcerandi aut hmōi cleri
cos ſuos·niſi in caſu in quo eſſent incorrigibi
les per eum·q̄ efficiť excatus·ex̄ de ſen·ex̄·ut
fame.Neminē tñ etiā debꝫ verberare manibꝫ
ꝓpriis·ſꝫ per clericū aliū faciat caſtigare cleri
cū pro delictis et hmōi cū expedit ſcd̄m iura.
¶Itē a cauſis ſanguinis debet abſtinere ope·cō
ſilio ⁊ mandato.¶Si hereticos nō diligēter p
quiſiuit in ſua dioce·⁊ puniuit ſm iura.¶Si
teſtamēta ⁊ vltiās volūtates nō fecit impleri
p̄cipue quo ad legata ad pias cās¶Si diſpē
ſauit in votis ⁊ iuramētis in quibꝫ nō potuit
vł ſi potuit tñ indiſcrete·⁊ ſine cauſa rōnabi
li.¶Si abſoluit a ſentēciis a quibꝫ nō potuit
ut in p̄pe reſeruatis caſibꝫ·vel diſpēſauit in ir
regularitate in q̄ non potuit.¶Si bonus exē
plaris fuit in hitu nō p̄cioſo·ſuppellectilibꝫ nō
argenteis·et curioſitatibꝫ in apparatu domus
et ornatu nō ſeculari·in victu ſobrio·nō ꝯuiua
lis nimis·niſi cū paupibꝫ·in viſitādo eccias·in
ſeſſendo diuīs et p̄cipue diebꝫ feſtiuis·q̄ hoc
debet facē ſm iura.In ſolēpnitatibꝫ p̄cipuis.

p ſe cãtando miſſam. Jn dicendo officiũ deuote nõ curſiue. ſ3 ordinate ꝛ ꝙ dicatur in eccia ſua debite ꝓcurando. Jn freqũtando orones ꝑuatas. in vacando lectionib3 ſacris. ut di. 36. per totũ. in ꝑdicando ſi ſit ydoneus. ꝟ ſi ſciuerit. ſi vero neſciuerit. ꝓuidendo gregi ſuo de alijs ꝑdicatorib3 vtilib3 nõ curioſis ſimilit̃ de ꝯfeſſoribus. Jn tenendo honeſtã ꝛ deuotã familiã. ſollicitus de ſalute eiꝰ. Jn vitando ꝯuerſacõe3 cũ mulierib3 ut peſtem. Jn raro exitu de domo ñ ad ecciam. Jn ꝯferendo ꝛ inquirendo ſepe cõſilia. cũ ſeruis dei. quõ poſſit melius ꝓuidere gregi ſuo. Adulatores ut venenũ abhorrẽdo. Pater pauperꝝ. viduaꝝ. orphanorũ. ꝛ oppreſſorꝝ exiſtat. et cauſas eoꝝ ſine expenſis expedire facit. Jn iniurijs ꝓprijs nõ ſit vindicatiuꝰ. ſ3 paciẽtiſſimꝰ. Jn verbo ꝛ geſtu. nõ ſit ſubitus ꝛ iracũdus. nemĩ multũ fãiliaris ñ ſeruitorib3 dei. ſupiorib3 obediens. equalib3 non inuidens nõ gaudẽs de digtate et honore. ſ3 lugens pro exteiori occupacõne ꝛ pleƀ offenſis. die noctu q3. reſiſtat ꝯtencõib3 maxiẽ cõn fidẽ catholicam ꝙ ſi in hijs oĩb3 diligenter ꝛ bñ ſe habuit. nl deo acceptiꝰ. Si aũt preſũptorie et male nil miſeriꝰ ꝛ damnabiliꝰ Epi digtate. ut dic̃ augꝰ di. xl. añ oĩa. De ꝑlatis etiã multa habes in ſũma. 3. pte. ti. vlti. per totũ. Jtem Epi et ſuꝑ

conceꝺẽtes aliquã ꝺomũ vſurariꝭ manifeſtis
alienigenis aꝺ fenus exercenꝺũ. ſunt ipõ facto
ſuſpenſi. ut ex̃ ꝺe vſu. quãq̃ li. vi. Similit̃ ſi per
mittunt q̃ hmõi vſurarij alienigene exerceant
fenus in terris eoꝝ iuriſdictioni ſubditis. niſi
infra tres menſes eos expulerint ut in p̃alle.
c. quãq̃. ¶ Item Qui ſe ingerit pro p̃pa electꝰ
a minori pte quã a ꝺuabꝫ ptibꝫ carꝺinaliũ. eſt
ipõ facto excatus. Et ſimilit̃ carꝺinales q̃ talẽ
receperint pro p̃pa ex̃ ꝺe elect. licet. li. vi. ¶ Item
Omẽs clerici religioſi layci. ſiue familiares cu
rie ſiue alij. qui aliqꝺ pactũ fecerit. vel aliquiꝺ
paruũ vel magnũ pmiſerint. vel pmiſſiones
receperint vel ex pacto vel pmiſſione occulta l̃
manifeſta ꝺeꝺerint vel receperint puũ quiꝺ vel
magnũ pro aliq̃ iuſticia l̃ grã. p ſe vel p alio
in cauſis iuriꝺicis vel lr̃is apl̃icis. ꝛ quibuſcũ
qꝫ moꝺis. ab aplica ſeꝺe optinenꝺa ſunt ipſo
facto excati. in extrauagañ. Bonifacij. viij. Et ab
ſolucõ p̃pe reſeruatur. hoc hꝫ locũ in cu. ro. Jo.
an ꝛ an. ꝺe bur. eam alle.

¶ Sequit̃ q̃rta ꝛ vltiã pars huius tractatꝰ q̃
tractat ꝺe abſolucõe ꝛ pnĩe iniũctione.

POſtq̃ penitẽs ꝺixit ex ſe peccã ſua. l̃
ex interrogatione cõfeſſoris ut ꝺebuit
tanꝺem ↄcluꝺat ꝺicẽs. In iſtis pecca
ui ꝛ in alijs multis. et ꝺe oĩbus ꝺico

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

meã culpam. Confeſſor vero tũc introget. niſi tñ fuerit pſona talis de quo hoc nõ dubitetur q tũc ſupfluũ ⁊ riſibile eẽt. Si dolet de peccatis pteritis et ꝓponit in futurũ abſtinẽ ab oibus. ſ. mortalibꝫ. Item Si abſtulit vel famã vel res alterius. et patus ſit ſatiſfacẽ vel reddẽ vel ſi iniuriã fecit. ꝓ ea ſatiſfactõem facẽ ⁊ hmõi et hoc ſit patus facẽ q̃cito poterit ſine vlla dilacõne Que reſtitucõ qñ ſit fienda. ⁊ quo ordine quo ad certa vel incerta. vide in. 3. pte Sũme. ti. pl. p totũ ⁊ ẽ ibi matia longa. q ſi dicat nolle iſta facẽ vel non poſſe cũ tñ bñ poſſet. nõ eſt abſoluendꝰ. hec Tho. in. 2. ſcde. q. 3. tunc vera. Põt tñ dici. Miſereat tui ⁊c̃. ſꝫ nullo mõ abſoluo te Poteſt etiã ei iniũgi aliud bonũ faciendũ. non tñ in pniaꝫ. declarãdo ſibi hoc. ſ. q infructuoſa ſit ⁊ ſine remiſſione pccõꝝ ſꝫ ad mollificandũ cor eius de pe. di. v. falſas. Si aũt patus ẽ ad oia faciendũ. tũc ſi eẽt aliq̃ ſnia excacõis ligatꝰ. ſi nõ potes eum abſoluẽ ab illa remittas eũ ad epm l' aliũ q̃ hẽat ſup hoc auctoritatẽ vel tu vadas ad ꝓcurandũ ꝓ eo litẽtia ãbſoluẽdi. l' abſolucõeꝫ ipaꝫ ⁊ ſic abſolutũ ab excacõe tu poſtea abſoluas a pccĩs ⁊ nõ prius. hec Tho. Si autẽ potes abſoluẽ hñdo i hoc ſpeãlẽ auctoritatẽ ſi nõ abſoluiſti in pñcipio ↄfeſſiois. qđ tñ decẽtiꝰ fiẽt. tñ nõ eſt multa vis ſi fiat in fine dũmõ tñ

ante abſolucoēm a pccīs abſoluat eū iſto mō q̄ ſequit̄ ab excacōne. ¶ Primo exigendū eſt ab eo iuramentū q̄ ſit patus ſtare mandatis eccīe que ſ. fient ei ꝑ illa cauſa. Quo iuramen to pſtito iniūgatur ei hoc ut ſi incidit excacōz faciendo con̄ aliquē canonē ꝓponat non am plius illud facē puta ſi fuit excatus ꝓpter per cuſſionē clerici ꝓponat nō amplius verberaē hmōi ⁊ ſic de alijs. Si ꝑ offenſa facta in alium ꝓmittat ſatiſfacē ⁊ non amplius offendē. Et hoc facto denudatis humeris eius ¶ Confeſſor cū diſciplina vel virga pcutiat dicendo pſ. Mi ſerē mei deus. vel alium pſ. pnīalem. dando ad quēlibꝫ verſū vnū ictū. poſtea Gloria prī. De inde kiriel. xpel. kiriel. pr̄ nr̄. Et ne nos. ℣. Saluū fac ſeruū tuū. ℟. Deus meus ſperātem i te. ℣. Eſto nobis dn̄e turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nichil ꝓficiet inimicus in eo. ℟. Et filius iniq̄tatis nō nocebit ei. ℣. Dn̄e exaudi. ℣. Dn̄s vobiſcū. Orō. Deus cui ꝓprium eſt miſereri ſemp ⁊ parcē ſuſcipe depcacōnem nr̄am. ⁊ hūc famulū tuū quē ſna excacōnis ligat miſeracō tue pietatis abſoluat p xpm dn̄m nr̄m Amen. ¶ Abſolucō.

AVctoritate oīpotentis dei et beatoꝝ aplōꝝ petri et pauli et dn̄i nr̄i pape vel Epi ſi ipē cōmi ſit hic michi ꝯmiſſa et tibi cōceſſa abſoluo te

a vinculo excõicacõis quã incurristi ꝓpter talē vel talem cām puta ꝓpter manuū iniectõnem violentā in clericū ł religiosū vel ꝓpter ingreſſum in monaſteriū monialiū vel monachorū ſi fuerit mulier. in caſu nõ ↄceſſo ⁊ hmõi. Et ſi in pluribꝫ ſentēcijs fuerit ligatus ſingulas exꝑmat dicendo. Ego te abſoluo ligatū ſnīa excõicacõis. quā incurriſti ꝓpter talē cauſā ⁊ talem ⁊c. Vel ſi pluries ꝓpter eandē cauſā excõicatus eſt. dicendū eſt. totiēs quociēs incurriſti Addendo. Et reſtituo te ſcīs ſacrīs eccīe. ⁊ ↄioni ⁊ vnitati fidelīū. In noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſcī Amē. Verberādo eū vſqꝫ ad amen. ¶ Nota tñ ꝙ iſta forma. licꝫ debēt ſeruari. ut ex̄ de ſen. ex̄. nup. Non eſt tamē necāria quin eciā ſimplici v̄bo fieri poſſit ſꝫm pe. de pal. ⁊ Jo. de. lig. Sic ⁊ excõicacō pōt fieri ſimplici v̄bo q̄uis fieī nō debeat ꝫ ⁊ abſolucō. q̄ ſequi dꝫ excõicacõꝫ in hijs ex̄ de reg̃ iuř. Oīs. Sꝫ ſi etiā eēt fiēda hmõi abſolucioī publico ł erga muliēs forte tūc omittēda ē denudacō ⁊ ūberacō. ne denudet̄ pecīm. ¶ Itē Si q̃s ē excõicatus ꝓpter rē alteri ablatā q̄uis reſtituerit. nō tamē eſt abſolut⁹ niſi iudex q̄ tulit ſnīam abſoluerit. Et hoc pſonis declarandū ē ¶ Poſt abſolucõnem hmõi que preponit̄ vel ſi nō eſt aliq̄ ſentēcia ligatus ſi habꝫ aliquos caſus predictorum de reſeruatis Epi. vel pape.

Abſoluas eū nōlominꝰ de quibꝫ potes·ſub hac
ꝯdicōne ⁊ forma. Si teneris aliquo vinculo ex
cōicacōis mīōris. Ego te abſoluo ⁊ reſtituo te
ſcīs ſacramētis ecc̄ie· Jn noīe pr̄is ⁊ fi·⁊ ſp·ſcī
Amen. Miſereat̄ tui ⁊c̄. Filius dei ꝑ ſuā miam
te abſoluat ⁊ auctoritate eius q̄ fungor ego in
hac pte te abſoluo ab oībus pcc̄is tuis michi
ꝯfeſſis cōtritis·⁊ oblitis a quibꝫ poſſum te ab
ſoluē. Jn noīe pr̄is ⁊ fi·et ſp·ſ·amen. Et pccā
a quibꝫ non potes abſoluē exp̄mas penitenti.
imponēs ut habeat recurſum ad Ep̄m vel eius
vicariū ⁊ dicat ea ſibi in cōfeſſione. Vel ſi eſſꝫ
ſimplex ⁊ neſciret ita bn̄ exp̄mere factū ſuum
ut eſſet necc̄e·ſcribat ꝯfeſſor illud vł illa in ce
dula ⁊ det penitēti ut portꝫ Ep̄o vel eius vicaio
ſb hac verboꝝ forma vel ſimili. Latorem p̄ntiū
vł latricē pro homicidio vel inceſtu in tali gra
du·vel hmōi ꝯmiſſo ad abſoluendū· p̄mita
ti vr̄e trāſmitto·ut abſolucōnis bn̄ficiū impen
dendo ⁊ ei pn̄iam ſalutarē iniungendo ipm vel
ipam·ſcē ecc̄ie recōſilietis·ꝙ ſi ipē Ep̄us remit
tat illū ad ꝯfeſſorem·auctoritate illius iterum
abſoluat·ab oībus ⁊·imponat pn̄iam pro illo
ꝓ quo nondū impoſuerat·⁊ cautū reddat ne
cedulā illā alteri legendā tradat. Melius er
go eſt ut ſi ipſe ꝯfeſſor ꝯmode poterit pſonalr̄
ad ep̄m vadat· pro auctoritate abſolucōis ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſibi velit dare. ¶ Si vero ↄfitens nō habꝫ caſū de reſeruatis. vel ſi habet ⁊ cōfeſſor pōt de oībꝫ abſoluē. Premiſſa abſolucōe ab excacōe minō ri ⁊ alijs ut ſup̄. ſ. Miſereat̄ ⁊c. filius dei ⁊c. di cat. Et auctoritate eius qua fūgor ego abſoluo te ab oībus pccīs tuis. Jn no. p. et fi. ⁊ ſp. ſcī amē. Et faciat ſignū crucis ſup eum cū dic̄. Jn noīe pr̄is. Nec eſt necc̄aria man⁹ impoſicio ſup abſoluendū. ymo nec decēs ſc̄m Tho. p̄cipue ſup mulierē. ſꝫ magis decꝫ ↄſignacō crucis. Et poſtea addat. ¶ Paſſio dn̄i nr̄i ihu criſti et merita bt̄ē marie v̓ginis. et oīm ſcōꝝ ⁊ ſcāꝝ dei ⁊ q̇cquid boni feceris ⁊ ꝓponis facē ac ma la q̄ ſuſtiēs ⁊ ſuſtinebis ſint tibi in remiſſionē oīm pccōꝝ tuoꝝ. et in augmentū diuine gr̄cie Que verba nō ſūt obmittenda. qꝛ ſūt magne vtilitatis vt. ſ. oīa hmōi poſtea habeāt vim ſa tiſfactiōis etiā ex virtute clauiū. ⁊ ſic magis va lēt. hec Tho. ¶ Jn pn̄ia iniūgēda hoc maxime attendas ſc̄m oēs ut talē des ⁊ iniungas quā credas oīno. qꝫ implebit qn̄tūcunqꝫ magnus ſit pccōr. Et ſc̄m Criſoſt. meli⁹ ē in hmōi reddē rōēꝫ de nimia mīa q̄ꝫ de nimia iuſticia. 26. q. 7. c. alliga. Dabis etiā ſibi libtatē qꝫ cū aliq̄ die obmittēt pn̄iam iniūctam poſſit in alia die ſe quenti recupare illā. ¶ Jtem qn̄ dubitatur de aliquo an faciat pn̄iam iniūctam dicet̄ ei qꝫ ſi

nõ fecerit illã. puta ſi nõ ieiunauerit q̃ talẽ faci
at elemoſinã. vl' aliud bonũ ꝯ hmõi. Et de orõni
bus ꝑ paucos dies põt ſibi dari. ſi ſciuerit ve
riſimilit'. q̃ de facili poterit recidiuari in crimi
nalia. Et ꝑ plures dies põt ſibi dari de elemo
ſinis ꝯ ieiunijs. q2 hmõi etiã ſi fiãt in mortali
nõ ſunt iterãda q2 valẽt qñtum ad effectum
quẽ relinquũt poſt expletioẽz in ſatiſfaciente
cũ quis reuertit' ad grãm. hec Tho. ¶ Querẽ
dum eſt etiã ab eo. ſi põt illa facẽ vl' dubitat
q2 tunc non eſt iniũgenda illa. ſʒ alia quã põt
facẽ. ¶ Declarandũ eſt etiã pccõribʒ magnis
ſcḋm hoſt. q̃ ſcḋm regulas eccĩe taxatas. 22. q. i.
c. p̃dicandũ. pro quolibʒ mõrli eſſet ſeptẽnis
pñia iniũgenda. Et iõ non reputet pccã ſua
leuia. eo q̃ parua ei dat' pñia. quia hoc fit ne
cadat in deſperacõem ꝯ dimittat eã quod eẽt
ſibi mortale. ꝯ oportẽt reiterare ꝯfeſſionẽ. Vñ
etiã põt ãmoneri q̃ faciat aliqḋ memoriale. de
pñia ſibi iniũcta ut melius recordet'. et ſi obli
uiſcẽtur reuertat' ad ꝯfeſſorem. qui ſibi illã vl'
aliã ſimilẽ reddat. ¶ Item ſimilit' iniũgas q̃
ſi poſt ꝯfeſſionẽ de aliquo criminali recordatur
qḋ tũc fuit oblitus q̃ reuertat' ad te ꝯfitendo
illud q̃pcito poterit. quia alias nõ ꝓdeſſʒ ſibi cõ
feſſio. nec tñ neccãriũ eſt ut vadat ad te quia
põt ire ad aliũ nec tñ tenet' niſi illud dicere.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ De votis ſi que habz. q̄ non pōt bene implē vel dubitat ſi habes in hoc ſpēalez auctoritatē diſpenſa. vel potius in aliud piū opus cōmuta Si vero nō habes illā auctoritatē. remitte quā tum ad hoc ad Epm vel eius vicariū. ¶ Item caueas ne iniungas pniam p quā fiat p̄iudiciū iuris alieni. aut p quā detur alicui occaſio ruī ne ſpūalis aut p quā pccm occultū poſſit aliis manifeſtari. ¶ Itē pmaxime ita cōfitentē. aū ꝛ in fine cōfeſſionis. verbis quibz potes indu cas ad cōtricōem. ne dicat ſicut fabulam pccā ſua. ſ; cū deteſtacōne. Et ut dicit Augus. caute ꝛ aſtute interogando q̄ credit q̄ ille ex verecū dia vellet occultare. Circa turpia nō deſcendē do ad pticulares circūſtantias poſtq̄ h̄etur ſuf ficiens ſpēs pcci. ꝛ in hmōi a remotis interogā do ne doceātur hoies intelligē malicias quas antea neſciuerāt. hec Tho. ¶ Ammoneas etiā ſup oia ut vitet malas ſocietates. ut frequēt cōfiteatur ut ſepe audiat verbū dei. ut q̄rat ſp orōnes. ꝛ participacōnes bonoꝝ que fiunt in religionibz ꝛ indulgētias ꝛ hmōi. 29

¶ Circa infirmos.

Circa infirmos ſic eſt agendū. Aut ei talis eſt in articulo mortis aut nō. Et dr piculū mortis nō ſoiū q̄ eſt in extre mis cōſtitutus. ſ; etiā q̄ eſt infirmus infirmitate

ex qua frequentꝫ ꝯtingit hoies mori. ⁊ ubi me
dici dubitāt. Jn tali em̄ casu pōt quilibꝫ absol
ui a quolibꝫ ſacerdote dūmō non p̄ciſe de quo
libꝫ pccō ⁊ q̄libꝫ ſentētia cū piculū eſt in mora
Talis ergo infirmus aut omiſit iam loquelā
vel vſum rōnis. puta quia freneticus aut nō
Et in primo caū Si bene viuebat ut bon⁹ ⁊ fide
lis. ⁊ frequētabat cōfeſſionē ⁊ ꝯionē ⁊ hmōi.
quāuis ſacramēta nō pecierit qꝛ ex inſpirato
talia ei acciderūt. vel etiā ſi malus obſtinat⁹
diu pſeuerās in pccis. ⁊ a diu nō cōfeſſus. ſi pe
ciit p cōfeſſione ſacerdotē. ⁊ oſtēdit ſe velle fa
cere oia que debꝫ. ⁊ ita factus mut⁹ vel freneti
cus. ⁊ piculū eſt in mora debꝫ p̄ſupponi ꝯtritus
Et faciēte aliquo ꝯfeſſionē gnālē pro eo ſicut
fit in populo ſacerdos faciat ei abſolucōez ab
oi ſnīa ⁊ pccō. Et iniūgere pōt circūſtātibus
aliquid pro eo faciend. vel heredibꝫ aut ꝯſan
guineis pro aīa eius ſi volūt acceptare. Deīn
dari debꝫ Eucharistia a proprio ſacerdote quā
uis nō ſit ꝯfeſſus. qꝛ non potuit vel ab alio ſac
dote ſeculari. non aūt religioſo niſi habuerit
licētiā ad hoc. a proprio ſacerdote. ł Epō quia
ille alias incidēt in excōēm papalē. in iſto
caſu vel in ſimili. ⁊ hoc verū niſi timeret de ex
ſpiracōne vel vomitu eius. Sꝫ extrema vnctio
etiā ſi nō potuit ꝯicare propt frenesim. etiā ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō pmittēt ſe iungi·pōt ligari et ſibi violent
dari. ¶ Aſtantib; aūt infirmo ī hoc caſu deb;
credi ſi phibent teſtimoniū·q̄ oñderit ſigna
otricōis ⁊ pecierit ofeſſorem. ¶ Si aūt a diu
non ofeſſus vel notorius pccōr incurrit ſubito
amentiā vel mutitatē nec prius nec poſtea oñ
dit ſigna otricōis nil ei deb; dari nec ſacramē
ta nec eccleſiſtica ſepultura. ¶ Si aūt nec loq̄lā
amiſit·nec amentiā incurrit debet ab eo exigi
pura cōfeſſio pccōrū·plus vel minꝰ·ſm q̄d pa
titur tpus·nā ſi eſt in extremis de pncipalib;
tantū interogandū eſt ⁊·pmaxime inducendo
ad otricōem cū ſpe venie. ¶ Si aūt non eſt ita
in extremis·et vult facē ofeſſionē gnalem de
tota vite ſua·ſicut multi faciūt q̄uis nō ſit ne
ceſſariū de hijs q̄ rite ofeſſus eſt facē de nouo
cōfeſſionem·tñ admittenda eſt·⁊ tandē abſo
lucō impendenda·ab oī ſnia excacōnis ⁊ ab oī
pccō mō ſupdicto in·c·pcedēti·Ita tñ q̄ ſi liga
tꝰ eēt excacōne aliq̄·a q̄ ofeſſor ex piculū illud
nō potuiſſ; abſoluē deb; ei iniūgi·q̄ ſi euadat
ifirmitatē·q̄ citius cōmode poterit·pñtet ſe ei
ad quē ordinarie ſpect; abſolucō excacōis illius
quia alias ſi hoc non facēt reincidēt in candē
ſñam ex de ſen·ex·Eos qui li·vi· ¶ Si erat de
tentus aliquo peccato de caſib; reſeruatis Epō
nō oportz q̄ iniūgat ei·q̄ poſt ſanitatē vadat

ad Epm pro abſolucōne. qꝛ ad illud nō tenet ſ ſufficit ſibi illa abſolutio. ¶ Nota ꝙ ſi talis eſſet vſurari9 publicus non pōt talis admitti ad ꝯfeſſioēm. nec ad aliq̄ ſacramēta n̄ facta prius caucōne de reſtitucōe vſuraꝝ vel ꝓmiſſi one ab hēdibus de hmōi. In caſu quo amiſiſ ſet ipē loquelā vel vſū rōnis poſt ſigna cōtricō nis ſm formā iuris que hētur de vſu. c. quanq̄ li. vi. Hijs pactis infirmo non eſt iniūgenda pnia cū non poſſit facē. ſed innoteſcenda vt dr. 27. q. 1. declarādo ſic. talē tibi darē pniaꝫ ſi eſſes ſanus. q̄uis debēs facē multo maiorē ſm regulā iuris et eccie. Sed quia nō potes modo. cū eris ſanus hoc vel illud facies. vel ve nias ad me. ⁊ tūc dabo tibi. Iſtud tū vltimū nō vidr ſecuꝝ eo ꝙ raro reuertant hmōi pro pnia. Sed dicat ſibi. ſi aliter deus diſpoſuerit de te. dimittas tātum ꝓ aīa tua ⁊ pro pnīa ali quid. Poteſt etiā iniūgi amicis ⁊ conſagneis aliq̄d in pnia ſi vtriqꝫ acceptāt. ⁊ ſi creditur ꝙ ꝓ eo ſatiſfaciēs eēt i ſtatu grē. Sup oīa bū etiā auiſaudus eſt ut ſi debet aliq̄d alicui. vel rōe maleficij vel ꝯtractus vel depoſiti vel alit declaret bene. ut nō diſcedat cū alieno. ne ie ternū damnetur. Et de reſtitutiōibus ad pias cauſas ⁊ legatis pro aīa ſua. ita diſponat vt cogant cito executoēs expedire. ⁊ nō ꝓlōgaē

ſicut cotidie faciūt. q̄ ſi nō vellet ſufficient̄ di
ſponē vel reſtituē nō eſt abſoluend9. ſ exhor
tand9 ad ↄtricōnem. ſimł ⁊ ↄfidentiā dn̄e mi
ſericordie exēplo latronis ex meritis paſſionis
xp̄i. ¶ Si non pōt hr̄e copiam ſacerdotis q̄uis
bonū ſit in hm̄oi picul is in mari. bello. infirmi
tate. vel morte. violēta pōt layco ↄfiteri. non tm̄
eſt necc̄ariū. Quod ſi fiat ⁊ q̄uis euadat. tene
tur talis iterū de illis oībus cōfiteri quia non
hab3 claues ecc̄ie. ¶ Si vero infirmus non eſt
in piculo mortis. et ſi hab3 caſū excōīs vel
caſum reſeruatū deb3 confeſſor ire vel mittē ad
Epm ſi pōt pro auctoritate hm̄oi. modo tamen
tali ut nō prodat peccōrum. niſi prius ille dede
rit licētiā noīandi pſonā. ¶ Si aūt infirm9 h3
indulgentiā in articulo mortis a pp̄a. appropin
quāte morte tūc pōt fieri abſolucō poſt omnia
p̄dicta. ¶ Pro p̄dicta indulgētia. forma abſo
lucōis in articulo tm̄ mortis hn̄tibus indulgē
tiā plenariā vi3. ſi illo tūc infirmus ↄfeſſus eſt
nō oport3 iterare. ſ. Cōfiteor ⁊c̄. Miſereatur ⁊c̄
ſ ſufficit dixiſſe illa ſeł in pn̄cipio ↄfeſſionis et
ſb̄iūgat Cōfeſſor dicens. Abſoluo te ⁊c̄. ¶ Au
ctoritate dei ⁊ btōrum apł'oꝝ pe. ⁊ pau. ⁊c̄ vſq3
ad finē. Sed ſi antea nō cōfeſſus fuerat. dicat
infirm9 ſi pōt Confiteor ⁊c̄. Si vero non pōt di
cat alius loco ſui. Poſtea ſacerdos cui fuerat

gn̄aliter cōfeſſus ł ſpecialiter dicat. Miſereatur tui ⁊c̈. Indulgētiā ⁊c̈. Conſequn̄ter ſubiūgens dicat. ¶ Dn̄s nr̄ ihesus xp̄s p ſuam ſcām miām te abſoluat. Et auctoritate ipius dei. ⁊ btōrum aplōꝝ eiꝰ petri ⁊ pau. ⁊ ſcē Ro. eccīe m̄ in hac pte ꝯmiſſa ⁊ tibi ꝯceſſa. q̄ nūc fungor ego. Abſoluo te ab oī ſnīa excōis maioris ł miōris. ſuſpēſiōis ⁊ interdicti. ſi teneis ⁊ reſtituo te vnitati fideliū ⁊ ſcis ſcr̄is eccīe. ¶ Itez eadē auctoritate dei ⁊ btōꝝ eiꝰ aplōꝝ pe. ⁊ pau. ⁊ ſcē Ro. eccīe. ⁊ dn̄i nr̄i ppe m̄ in hac pte ꝯmiſſa ⁊ t ꝯceſſa. inq̄ptū claues ſcē eccīe ſe extendūt. ⁊ inq̄ptū debeo ⁊ poſſum ſi iſta vice morieris. Abſoluo te ab oīb; pcīs tuis. in purgatorio debitis ꝓpt culpas ⁊ offenſas. q̄s cōtra deū ⁊ aīaz tuā ⁊ ꝓximū tuū ꝯmiſiſti. ſi nō p̄textu iſtius indulgētie ꝯmiſiſti illa. ⁊ inq̄ntū michi pmittit. reſtituo te innocētie. in qua eras qn̄ baptiſatus fuiſti. Si vero iſta vice nō morieris. reſeruo t plenariā auctoritatē. et indulgētiā t cōceſſaz a dn̄o ppa ꝓ vltimo articulo mortis tue. In noīe pr̄is et filij et ſpūs ſcī Amen

¶ Explicit Sūma ꝯfeſſionū. ſeu Interrogatoriū pro ſimplicibus Cōfeſſorib;. Editū Ab Archepō florentino. viz. frē Anthonino ordinis predicatorū. ⁊.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

139

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Incipit Sermo btī Jo͞his Criſoſtomi de penitētia.

P Rouida mente ⁊ ꝓfundo cogitatu cognoſci debent duo rerū diſtincta negocia·id eſt qn̄tum diſtat inter bonū et malū·nec aliūde hec cogitacio ꝙ a p̄mordio repetenda eſt quid aliud ſit malū ꝙ pcc̄m cōmittē. Quid ſit bonū ꝙ agere pn̄iam pro ꝯmiſſo·hec eſt diſcrecio vtriuſqꝫ negocij. Serpēs i paradiſo pcc̄m ſuaſit Eue·pn̄iaꝫ reduxit·⁊ inde eſt boni mali ve origo. Quis deo dignior ꝙ dauid·⁊ tn̄ diliquit qui cecidiſſꝫ de culmine ſi nō fuiſſet cōpunctus de ſcelē. Quis ſceleratior Manaſſe·⁊ hūc penitentia reuōuit Penituit deū ꝙ Saulē regē elegit·quapropt̄ niſi ꝙ idē pn̄iam ignorauit. Quis ſapientior Salomone·ſꝫ neſciens pn̄iam pdidit graciā Et ob hoc dictū eſt. Concepit dolorem et pepit iniquitatē. Concepit pctōr delicti dolorem ⁊ ſi nō penitueit pepit ſibi mortē. Paruulꝰ anteꝙ̄ prodeat ex vtero·dolor eſt mr̄i·pcc̄m vero cōceptū coluber eſt in p̄cordia hoīs parit mortem niſi penitudine fuerit expiatum·pcc̄i cōceptio ſerpēs eſt in p̄cordia latens·ꝯſumatū venenū ſpirat ⁊ luciferū generat morbū qui pcc̄m parit in iudiciū cadit et ſi neglexerit in ipō manbit. Natū ſuū mulier libent̄ placat. Natū vero

peccatū facit exitū nutriēdi pcc̄i pariter et mē
eſt venter incōtinēs ꝛ libido captus q̄ȝ ducitˀ
in vtroq̄ȝ ꝓdigus ꝛ profuſus· pcc̄i virtus eſt
ꝓfuſa ebrietas et caſtiganda ſecuritas· Semi
nariū· delicti lex eſt cupiditatis in menbris· ꝛ
cor impenitens capietˀ ab eo· ꝯmiſſum crimen
dulce eſt ad momentū· ſed vertetˀ ꝓtinus in
exiciū· temerarius ꝛ audax feſtinus cecidit in
crimen· declinat aūt ab eo ꝓuidus penitendo
Nam ſicut aqua ignē extiguit ardētem· ſic peni
tētia delebit crimina fōtib; lacrimarū· ſicut in
tenebris nō eſt abſq̄ȝ lucerna lumē· ſic nō pōt
pcc̄m ſine pnīa aboleri: hoc de hōie iā baptiſa
to dicˀ· Item lector intelligat martiriū peniten
tie p̄teriti nō egere· ꝛ ſicut lux diei nō querit
lucernā· ſic iuſticia an̄ deū ſine pnīa lucet· po
dus pcc̄i dep̄met deſperantē· ꝓuidus aūt peni
tendo leuius pergit· preſūptiuo ſpū ſubintrat
pcc̄m ꝛ multiformis callidus diſcurrit ī hōies
ſapiēs nō illi dat locū gradiendi· In corde pi
gri ut cereus ardet pcc̄m Nam in pectore peni
tenti liq̄ſcit ut cera· pcc̄i pn̄ceps factus ē aſpis
ſi in Adam ſubintrauit dolus et fecit eū intra
ligna padiſi latere ꝯfuſū· Vocauit illum deus
non matura ſ; veſptina voce ꝛ lucifero dicens
Adam vbi es· Et quid ille· voceē tuam audiui
ꝛ timui· q̄ nudus ſum ꝛ abſcondi me· Timui

Quare. quia nudus ſum. et erubui. Quid ergo.
Expulſus eſt pr̄ p pcc̄m. reuocant filij p pniaȝ
Nam quod pcc̄m clauſit. penitentia reſerauit
Et de quo ira p̄cipitauit pietas reuocauit. Qui
nō penitet mō. nudus manebit ī vmbra mortis
Qui vero timet deum. per pniam illuſtratur. O
penitētia q̄ cūcta miſerāte deo remittis. et padi
ſum reſeras. Que contritū ſanat hoīeȝ et triſtē
exhilarat. vitā de interitu reſtaurat. et hoīem
renouat. fiduciā reformat. grāmqȝ abūdancō
rem refundit. O penitētia quid de te noui re
ferā. oīa ligata tu ſoluis. oīa ſoluta. tu reſeras
oīa aduerſa tu mitigas. oīa cōtrita tu ſanas:
oīa cōfuſa tu lucidas: oīa deſperata tu aīmas
O penitētia rutulantior auro. ſplendidior ſole
quam non vincit peccatum. nec defectio ſupat
nec deſperacō delet. penitentia reſpuit auariciā
Horret luxuriā. fugit furorem. firmat amorem
calcat ſuperbiam. linguam continet. Compo
nit mores. odit maliciam. Excludit inuidiam
Perfecta penitentia cogit peccatorem omnia li
benter ſufferre. Si violentus querat que ha
bet non vetat. Si veſtem dirimat. non refra
gatur percucienti maxillam prebet alteram. Au
gariatus. vltro adiciet. Caſtigatus. gracias
agit. Prouocatus. tacet. Exaſperatus. blan
ditur. Superiori ſupplex eſt. Inferior ſubiacet.

Jn corde eius cōtritio eſt·in ore cōfeſſio·in ope
tota hũilitas·Nec eſt pfecta ⁊ fructifera peītu
do·Sic penitēti pſto eſt deus·Eſurienti nutritor
eſt·Sitienti potator·Sapiēti qđ ſtultū putat
ſapit ⁊ qđ triſte ē·placet·qđ molle eſt diſpli
cet·quod fluxū eſt horret· O pnia miſericordie
mē ⁊ mgr̄a virtutū·magna vbera tua quibꝫ
reos reſoluis·ac reficis delinquentes·lapſos
releuas·recreas deſperatos·p te nobis xp̄us
regnū celoꝝ appropiatū ſignat dicēs·Penitē
ciā agite·appropinq̄bit enim regnū celorū·Et
ita baptiſta clamat·facite fructus dignos peī
tentie·quoniā ecce adeſt regnū dei·Per te da
uid poſt flagitiū·felix iterū recepit ſpm̄ ſanctū
Per te Manaſſes poſt cruēta facīora·ecce me
ruit fieri receptibilis·Per te Petrus aplūs
poſtꝗ̄ ter negauit data ē ei indulgētie dextera
Per te filius prodigus regreſſus ad prēm·nō
ſolū ꝯplexum oſculūqꝫ paternū·ſed etiā Epu
lum vituli ſaginati veſtemqꝫ inſignē ꝓmeruit
adipiſci·Per te mulier fornicaria ubēs ſtilla
uit lacrimas ſordeſqꝫ ſui deterſit·Niniue ciui
tas magn̄·populuſqꝫ integer barbaroꝝ ſbito
deū ſapuit·virtutē tuā ſenſit·odorē tuum acce
pit·saporē tuū ſtrīxit·dulcedinē tuā guſtauit·
Ciliciū tuū ꝯtraxit·cinerē tuū ꝯmedit·ieiuniū
tuū protraxit·lacrimas tuas ꝓfudit gemitum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tuū ſuſpiriū q₃ perſenſit fructusq₃ vbertatis tue abūdanter exhibuit ⁊ ſic opa tua nō ſolū decrete mortis diſcrimine euaſit ſed etiā vite incognite coronā accepit. Cui ſimilitudinē pe nitētie cōparemus. ſic eſt quō ager fructifer aut vinea fecūda. aut etiā arbor fructifera. fru ctus eius ede pccōr famelicus. et pficit in fidu ciā dei. acceptaq₃ remiſſione pingueſcit i vita Et hec ſunt verba eius. Dn̄e ante te deſideriū meū. et gemitus cordis mei nō eſt abſcondit⁹ a te. amorem meum. ſuſpirium intellige. pa uor peccati ſolicitat me. pondus mee conſcien cie deprimit. Non eſt michi ſpes viuēdi. neq₃ fiducia moriendi. Judiciū tuum deus vereor. et penas timeo preparatas impijs. Audi me obſecro modo dum ipius eſt remitte quod ti meo. dele quod vereor. pius q̄ꝑ obeam et am plius nō ero. tali animo penitēti remiſſio dat̄ et vita donatur. nec regnū deerit a domino tri buendū. Quid ergo times penitentiā O homo etiam ab hac regula penitētie expectatū intelli ge baptiſma ⁊ martiriū. ſine aq̄ non eſt viuē nec deo placere. Clamat Iheremias ↄpūctus populo. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lacrimarū et fleto vulnera populi mei. Sciebat ei ꝙ lacrime iuuarēt populū tn̄ ſmigratū ſciebat ꝙ eius fletibus ſubueniret

Sciebat ꝙ deus cõtritionẽ querit et fletibꝫ fle
ctitur. Sciebat ꝙ lugẽtes deus letificat ⁊ peni
tentibꝫ p̄ſto eſt. ideo ꝓphetandi locũ remotum
q̄rebat. ut vſqꝫ ad vallẽ ꝑtingeret lacrimarũ
quã deus amat. quã xp̄us ãplectitur. Vallis
eſt remotis fletibꝫ ſecretaqꝫ dicit̃ Joſaphat.
in qua Judex celeſtis populos diſcutit. et oẽs
gentes examiãt. diſpoſuit in ꝯualle fletus eſt
enim vallis remota ꝓpter iuditiũ quid metuẽ
da publica ⁊ ſecreta eſt. publica eſt ad futuri
iudicij penã ſecreta ꝓpter ſalubres pnĩe lacri
mas magnus ꝓfectus eſt lacrimarũ. plorãdo
ſeruꝰ ꝓpitiat dñm. filius lacrimis mitigat pa
trẽ. ⁊ aſperã mrẽm plorãs puulus mulcet. Jta
ergo et pcc̃or ꝓfuſis fletibꝫ remouit irã dei re
formatus ĩ ipõ cupit vidẽ Thimotheũ Paulꝰ
ꝓpter fletum deſidero inq̃t videre te meoꝝ lacri
marũ tuarũ. Et dauid dicit. Venite adoremꝰ
⁊ ploremꝰ corã dño qui fecit nos. Et iterũ fu
erũt mihi lacrime mee panes die ac nocte et
potũ meũ cum fletu miſcebã ſtratũqꝫ meũ per
ſingulas noctes lacrimis rigabã. Et iterũ deꝰ
vitã meã annũtiaui tibi. poſuiſti lacrimas me
as in cõſpectu tuo. tanq̃ ſi dicẽt. Suſcipe dñe
lacrimas meas qm̃ lacrime mee ſũt q̄ tradũt
rudera. ⁊ ſanãt vulnera. Lacrime ſũt q̄ pniaꝫ
armãt. ⁊ pniam ꝓuocãt lacrime ſũt que celũ

pulſantes crimina delēt ⁊ conſciam degrauāt
ſanant in ore penitencie verba et mouent in
pectore pietatis veniā·et implet caput aqua
tumeſcunt oculi. Jrrigantur gene·decurrunt
riuuli ⁊ deus indulgentia mentem exhilarat.
Lacrime ſunt que recōciliant deo·a peccatis
redimunt animam· veſtre lacrime lauant et
dant illi remiſſionis candorē.Nam ſicut aucu
pis homo aut viſco aut rete magno aliquo
captum tenet paſſerem et manu ſua ſubtiliſſi
mo funiculo ligatū retinet et quaſi dimittēs
laxū de manu ſua dans ei liberam volandi ptā
tem·ac ille auidus ad volandū euaſiūqȝ ſe pu
tans alacer alciora appetit·ſed iſte ſummū fu
niculum tenens reſtringit eum cum volaret·et
ad ſe retrahit a ſpe volandi ⁊ viuendi deceptū
Jta ⁊ diabolus Verſutus venator per ſpiritum
preſūpcōnis laqueo deceptū implicat hoiem·
qui ſe ſemel leſerit vult quidem ab eo euelli
ſed vinculum velox venator tenens reuocat
captum ſemel in laqueo ſuo reuolutū premit
equidem vinculum ipſum fluxum eſt ac facile
poteſt dirumpi ſed deſidia noſtra et dilatio
diuturna facit ut robuſtū fiat et non cito rum
patur. Quicquid enim durum aut rigidum
obicit vigilātia vincitur ⁊ penitudine propul
ſatur orōnibȝ mollitur fletibusqȝ reſoluitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Nam vbi preſūpcōis ſpūs impat. Vbi excluſa
pēitudine ſola pcc̄i arbor fructib; ſuis exupat
et hec eſt arbor in qua deceptus pthoplaſtus
in mortē defluxit ſ; reſtat lignū vite in padiſo
dei repoſitū quod nūc per penitētiā repetit hō
Recurre o homo recurre ad arborē vite. quid
tardas manducare fructus eius ut maneas ī
eternū. quid times pniam. ↄ nl. durum eſt qđ
delectat. Nunc cū guſtaueris tunc pſenties q̄
ſuauis ſit odor eius inuariabilis. ⁊ ſapor in fau
cibus. pnīe ſapor eſt ieiuniū p peccato qn̄ per
fectā arripueris abſtinētiā et cōpellentis ea
ſtrimargie cupiditatē ſupas cōtinendo. peni
tudo eſt. Qn̄do pſuadētis gule libidinē a vino
potando vinces. ⁊ iam aqua parciſſime uteris
penitudo eſt. Quādo te ſomn⁹ premit ⁊ vinces
eū penitudo eſt. Qn̄do eſuriēti veneras. preciū
vite eſt. Veſtire nudū. Paſcere pegrinū. ⁊ cū
indigētib; menſe hēre conſortiū. Scriptum eſt
enī q Elemoſina aīam a morte liberat ſi nō ha
bet huius vitupacōis meritū. q dicit Elemo
ſina cum iniquitate acquiſita abhoiacō eſt co
ram deo. illa eſt p̄ciū vite perpetue Si orau~eis
et ieiunaueris ⁊ elemoſinam iuſtam feceris. cō
pleſti precium. redemiſti peccata tua. remiſſa
ſunt crimina. reparata eſt vita tua. Duo era
minuta mulier vidua miſit i area dei. ⁊ p̄lata

eſt opulentis. Et quid de duobꝫ minutis dico
qn̄ calix aque frigide porrectus non vacat ad
preciū vite. ergo non expaueſcas penitentiam
ſed eſto in ꝓceſſu eius promptior. in opere pa
ratior. in amore ꝯpenſeor. Riſum fuge. linguaꝫ
cōtine. mores cōpone. vicia vince. virtutem dili
ge. ſcitatem ſequere. ꝓmiſſa male loquentium
damna. ⁊ plena eſt penitētia tua atqꝫ perfecta
ꝓmerebitur indulgentiā preſtante vero dn̄o
noſtro ihu xpō in ſecula ſeculoꝝ Amen.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf